

İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi Sonuç Raporu

"Tarım ve gıda sektörünün tüm paydaşlarına rehber olması amacıyla, güncel veriler ve gözlemler ışığında hazırlanan rapor ve ek dosyaları, Hatay'da tarımsal üretim ve ticaret ile bölgedeki tarımsal sanayinin durumunu detaylı olarak incelemekte, özellikle; fırsatları değerlendirmeye ve olumsuz durumları çözmeye yönelik somut öneriler sunmaktadır."

Ocak 2021

tabit

Hatay'da Çiftçilerin Ekonomik Ölçekleri ve Davranış Biçimleri	47
HATAY İLİ TARIMSAL SWOT ANALİZİ	
Güçlü Yanlar	71
Zayıf Yanlar	73
Fırsatlar	76
Tehditler	77
TARIMSAL ÜRETİM VE SANAYİDE TESPİT EDİLEN SORUNLAR VE ÇÖZÜMLER MATRİSİ	
Kurulacak birimlerle çözülebilecek sorun adetleri	87
Gıda tesisleri ile ilgili sorunlar	87
TARIMSAL ÜRETİM VE SANAYİDE TESPİT EDİLEN SORUNLAR İÇİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	
Hatay'da İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Çalışmaları Önerilerinin Değerleri ve Prensipleri	90
Hatay'da yaptığımız çalışmalarda elde ettiğimiz veriler ışığında;	94
TARIM VE GIDA ZİNCİRİNE YÖNELİK YAPISAL ÇALIŞMALAR	
Hatay'da kurulması mutlaka gerekli olan tesisler	124
İşbirlikleri ve iyileştirmeler ile oluşturulması gereken tesisler.....	124
TARIMSAL ÜRÜN ÖZELİNDE DEĞERLENDİRMELER	
Narenciye Gurubu Ürünler.....	127
Maydanoz - Dereotu ve benzer ürünler	128
Zeytin Yağlık & Zeytin Sofralık.....	129
Sert Çekirdekli Meyvecilik.....	129
Meyvecilik - ÜZÜM	131
Meyvecilik - NAR.....	132
Kuru Soğan	133
Havuç.....	134
Biber.....	135
Süt.....	136
Et	137
Kavun.....	138
Domates.....	139
Patates.....	140
Satışında Sorun Olmayan Ürünler -1.....	141
Satışında Sorun Olmayan Ürünler -2.....	141
Yem Bitkileri (Çeşitli)	142
FIRSAT ÜRÜNLERİ	143

Kabak.....	143
Enginar.....	144
Hatay için Özel Ürünler ve Üretimler Önerisi	145
Defne Yaprağı	145
Defne Meyvesi.....	145
Sumak.....	145
Zahter & Dağ Kekliği	146
İLÇE BAZLI ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	
Altınözü	148
Antakya	150
Arsuz.....	152
Belen.....	154
Defne	156
Dörtyol.....	157
Erzin.....	159
Hassa.....	160
Kırıkhan.....	162
Kumlu.....	164
Reyhanlı	165
Samandağ.....	166
Yayladağı	167
Payas	169
HATAY İÇİN KÜMELENME STRATEJİSİ	
Kümelenme nedir?	172
KÜMELENME YAPISI	174
Türkiye’de Uygulanan Tarım Gıda Sektöründe Kümelenme Örnekleri.....	176
Yol Haritası Çalışmalarının Yapılması	178
Hatay’da kurulması planlanan Sektörel Kümeler	180
ÖRNEK KÜMELENME ÇALIŞMASI	
Süt ve Süt Ürünleri Sektörel Kümelenmesinin Amaçları	182
Süt Hayvancılığı İşletmesi	186
Kırsal Kalkınmayı Destekleyen Sosyal Projeler	199
Tanıtım Çalışmaları	200
SON SÖZ	

Okumakta olduğunuz rapor, Tabit Ekibi tarafından, Hatay Büyükşehir Belediyesi için İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

06 Aralık 2012 Resm Gazete 'de yayınlanan ve 30 Mart 2014 itibariyle yürürlüğe giren 6360 sayılı kanun ile Hatay'ın da içinde bulunduğu 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulmuş ve mevcut il belediyesi büyükşehir belediyesine dönüşmüştür. Bu kanunla birlikte, büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumluluk alanları il mülki sınırlarına genişletilmiştir.

Yine bu kanun ile büyükşehirler, görev alanlarındaki tarım faaliyetleri için, iftiyi destekleyici faaliyetlerde bulunma, modern üretim ve yetiştiricilik konularında işbirlikleri ve projeler üretme yetki ve sorumluluğu üstlenmişlerdir.

Bu yetki ve sorumluluk çerçevesinde, Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından üç faz olarak ngrlmş İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi'nin birinci fazı olan **Planlama**'nın tarafımızca hazırlanması talep edilmiş açılan ihalenin tarafımızca hak edilmesi üzerine proje çalışması başlatılmıştır.

2020 Türkiye'sinde, pandemi ve Orta Doğu pazarlarındaki sosyal ve politik dalgalanmalar sebebiyle geçici veya kalıcı pazar daralmaları ortaya çıkmıştır. Mevcut durumda Hatay'daki tarıma dayalı ekonominin daha etkin bir şekilde işlemesi ve pazarlarını çeşitlendirmesi kırsal kalkınmanın stratejik önemini artırmış bu olağanüstü global kriz projenin önemini artırmıştır.

Bu alışma ile Hatay ili sınırları içerisinde bulunan ve tarım ekonomisi sayesinde gelir elde eden tüm paydaşların gelirlerini, yaşam kalitelerini yükseltmek ve buna bağlı olarak da uçtan uca yaşanabilir bir Gıda Kenti olmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışma, somut faydaya yönelik, hızlı sonuç alınabilecek ve en az hamle ile en çok paydaşın faydalanabileceği şekilde ve Hatay'daki tarıma dayalı üretim ve ekonomik aktivitenin gelişmiş ülke standartlarına yükseltilmesi hedefini yakalamak amaçıyla hazırlanmıştır.

Raporun kapsamı, "Hatay ilinin güçlü ve zayıf yönleri, sahip olduğu potansiyeller, fırsatlar ve karşı karşıya olduğu tehditleri göz önüne alarak,

- Hemen,
- Kısa Vadede
- Orta Vadede uygulanabilecek,

şehrin mevcut tarımsal potansiyelini tam kapasiteye yakın, mümkün olanlar tam kapasite ile işletilecek biyoekonomik döngüye ulaştırmak ana hedef olarak belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalar sonucunda, Hatay'ın mevcut tarımsal değer zincirinde kayıp ve değerlendirilmeyen ekonomik kayıplar olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte birçok ürün ve hizmetin üretilmesi ve verimli bir şekilde talebe cevap vermede aksamalar olduğu tespit edilmiştir. Raporda özellikle n etütlerde ortaya çıkan ve piyasanın etkin bir şekilde işlemediği stratejik alanlardaki daralmaların çözülmesine odaklanılmıştır.

Saha çalışmasında eksikliği tespit edilen yatırımlara ilişkin öneriler; somut faydaya ve hızlı çözüm almaya yönelik, sektör paydaşlarının da katılımıyla düzenleyici, ilham verici ve ticari güven ortamı tesis edici bir perspektifin üzerine oturtulmaya zen gösterilmiştir.

Belediye Başkanı Sayın Lütfü Savaşın önderliğinde kurulan HGGS Hatay Girişim ve Gıda Sanayii Ař nin, kuruluştaki amacına uygun olarak, aksaksız işleyen piyasalara müdahale etmesi ve bu konuda yatırım yapmak yerine düzenleyici, yol gösterici, stratejik alanlarda

doğrudan destekleyici ve kırsal kesimin serbest piyasa koşullarına adaptasyonuna katkı sağlamaya yönelik iş planlarını önceliklendireceği varsayılmıştır.

Yapılacak olan çalışmalar belirlenirken, öncelikle çiftçiler, yerel yatırımcılar, yeni girişimciler ve kooperatiflerin ihtiyaçları önceliklendirilerek ;

- Piyasa ihtiyaçlarının net bir şekilde tanımlanması,
- Mümkün olan en çok paydaşın istifade edebileceği şekilde çözüm önerilerinin sunulması,
- Müteşebbislere uygun yatırım ortamının sağlanması

şeklinde düzenlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ruhu; Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin, iştiraklerinin ve birimlerinin, piyasanın aktif bir şekilde işlemesi için,

- "Kooperatif Danışma Merkezi" gibi **düzenleyen**,
 - "Eğitim Yönetim Merkezi" gibi **ilham veren**
 - "Makine ve Ekipman Kiralama Birimi" gibi **katkı sağlayan**
- Bir pozisyon senaryosu üzerine kurgulanmıştır.

Bu çalışmaya,

- Uzun Vadede uygulanabilecek / sonuç alınabilecek
 - Pahalı teknoloji gerektirecek,
 - Yüksek bütçe ve yatırım gerektirecek
- öneriler dahil edilmemiştir.

Çeyrek asır kadar bir zamandır tarımsal faaliyet hayatında bireysel çiftçilerden, çeşitli ülkelerin tarım politikalarının belirlenmesine kadar birçok katmanda çalışmalar yaparak deneyim elde etmiş ve çeşitli uluslararası ödüllerle onurlandırılmış bir kurum olarak, okuduğunuz bu raporun içerdiği önerilerin mümkün olduğunca eksiksiz olduğunu ve çeşitli değişikliklerle Türkiye'nin tüm illerinde ve uluslararası ölçekte uygulanabilir hale geleceğini yüksek bir güvenle belirtmek isteriz.

Yapılan Araştırmaya Göre Durum Özeti

Çalışmanın Vizyonu

- Tarım Teknolojileri ve Nitelikli Bilgiyi Sürdürülebilir Tarım yöntemleri ile harmanlayarak çiftçinin verimliliğini ve karlılığını artırmak buna bağlı olarak Kırsalda Yaşam standartlarını yükseltmek.
- Tarımsal üretimde, değer zincirlerini oluşturarak, ürün kalitesini yükseltmek ile ilgili önerileri, maliyetleri düşüren ve verimliliği optimum seviyeye getiren farkındalık çalışmalarını gerçekleştirmek.
- Tarıma dayalı sanayiinin kapasite kullanım düzeyini artırmak ve uygun vasıflı üretimler için somut öneriler oluşturmak.
- Kooperatiflerin üretime katılmaları ve güvenli bir ekosistem içerisinde faaliyetlerini sürdürmelerine yönelik faaliyetleri planlamak
- Türkiye tarımsal üretiminde öncelikli 10 üründe markalaşmak,
- Tarımsal ürünlerde markalaşan ürünlerle MENA ++ bölgesinin Tarım ve Ticaret Merkezi Olmak
- Türkiye genelinde de uygulanabilecek, ülkemizin diğer illerine de adapte edilebilecek, işbirlikçi ve sürdürülebilir bir kırsal kalkınma projesi hayata geçirip örnek il olmak, ülkemiz için bir vizyon belirlemek.

Çalışmanın Değerleri

- Açıklık ve Dürüstlük
- İşbirlikçi Yaklaşım
- Hesap Verebilirlik
- Sürdürülebilirlik
- Somut ve İzlenebilir Hedefler ve Göstergeleri Esas Alma,
- Bütünleşik Planlama
- Önceliklendirilen ürünlere yönelik rekabet analizi

Çalışmanın Amacı

- Hatay ekonomisinde çok önemli bir yer tutan Tarımsal Üretim Faaliyetlerinde uçtan uca bir planlama yaparak;
- Çiftçilerin verimliliklerini ve karlılıklarını artırmak ve buna bağlı olarak yaşam kalitelerini yükseltmek,
- Bölgedeki tarımsal ürün işleme tesisleri ile gıda üretim tesislerinin verimliliklerini artırmak, kaliteli hammaddeye rekabetçi fiyatlarla ulaşmalarını sağlayacak faaliyetleri planlamak,
- Bölgede eksik olan ve sektörün ihtiyaç duyduğu tarımsal ürünlerin işleme ve gıda işleme tesisleri belirlemek ve bunlarla ilgili çözümler üretecek,
 - Fırsatları belirlemek
 - Fırsatları hayata geçirebilecek önerileri hazırlamak
 - Fırsatları hayata geçirenlerin önlerine çıkabilecekleri bariyerleri listelemek
 - Farkındalık ve eğitim çalışmalarını planlamak
 - Verim ve karlılığı artıran tarımsal danışmanlık hizmetlerini teknolojinin yardımı ile gerçekleştirme yöntemlerini belirlemek
 - Kooperatifler verimliliklerini artıracak çözümler geliştirmek
 - İhtiyaç analizleri ile maliyetleri azaltacak yapıları oluşturmak
 - Kooperatiflerin kalkınma süreçlerinde aktif rol almalarını sağlayarak Türkiye’de kooperatifçiliğin yaygınlaşması için örnek alt yapıyı hazırlamak
 - Türkiye’de tarım sektöründe faaliyet gösteren diğer il ve ilçelere kırsal kalkınma süreçlerinde model olmak

Çalışmanın Önemi:

Ülkemiz Çiftçilerin yaşadığı zorlukların tamamı Hatay çiftçileri tarafından benzer şiddetlerde hissedilmektedir.

Hatay, Coğrafi durumu, iklim ve su yönetimi ve tarımsal üretim deseni ile ülkemizin avantajlı illerinden biridir.

Ancak Hatay Tarımı;

- Kooperatiflerin etkin olmayan yapıları,
- Sıkça yaşanan tağşişli veya uluslararası pazarlarda rekabet gücü olamayacak ürün imalatları,
- Tarımsal faaliyetler aşamasında yapılan kritik hatalar,
- Tarımsal üretime yönelik yeterli sanayii ve depolama altyapısının olmaması,
- Markalaşma faaliyetlerinin yetersiz olması,
- Üretim planlamasının önündeki sosyal ve ekonomik engeller,
- Yüksek oranlı hasat ve hasat sonrası kayıplar,
- Alternatif pazarlara yönelik faaliyetlerin yeterli olmaması ve
- Kayıt dışı ekonominin yüksek olması gibi nedenlerle çok kırılğan bir yapıya sahiptir.

Hatay'da tarımsal üretim yapan çiftçiler ve ticaret kanalları ulusal ve uluslararası pazarlardaki olumsuz gelişmelerden oldukça fazla etkilenmektedirler.

Bu olumsuzluklar nüfusunun büyük bölümünün tarımsal gelire sahip olduğu bilinen Hatay'da tüm ekonominin zincirleme etkilenmesine neden olmaktadır.

Hatay'ın Tarımsal Potansiyeli

Dünyada Tarımsal Üretiminin Başladığı "Bereketli Hilal" Coğrafyasının Liman Şehri Hatay

Bereketli Hilal ya da **Mümbit Hilâl** (İngilizce: Fertile Crescent), Orta Doğu'da, Batı ve Ortadoğu uygarlıklarının doğduğu bölge. Terimi ilk kez Amerikalı doğubilimci ve arkeolog James Henry Breasted tarafından kullanılmıştır.

Bereketli Hilal Hatay'dan başlayıp Akdeniz kıyısı boyunca Mısır'a uzanan bölge ile güneydoğu illerimizden başlayıp Dicle ve Fırat kıyıları boyunca Basra Körfezine uzanan hilal şeklindeki bölgeye Bereketli Hilal denilmektedir.

Bütün dünyadaki tarımın temelinde bulunan, sekiz temel bitkiden altısı bu bölgede evcilleştirilmiştir. Bunlar; çift sıralı buğday, tek sıralı buğday, arpa, mercimek, bezelye, nohut, acı burçak ve keten bitkisidir. Bknz. Wikipedia

Hatay tarımsal üretim bakımından oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. İklim şartları ve toprak yapısı yılda üç ürün alınmasına imkân sağlamaktadır.

Hatay, Türkiye'nin tarımsal üretimde en fazla çeşitliliği olan bölgesi olmakla birlikte, Türkiye'nin tarımsal üretimine %5 ve üzerinde etki eden 12 ürün üretilmektedir.

Bu şartlar altında Hatay'daki tarımsal üretim hem Hatay ili özelinde hem de Türkiye genelinde çok önemlidir.

Üretimin desteklenmesi, verimliliğin ve karlılığın artırılabilmesi için çiftçilerin geliri, yaşam kalitesi ve gelecekte beklenenleri doğru analiz edilmelidir.

Çiftçilerin geleneksel tarımsal bilgiye çok hâkim olmaları, tarımsal alanların henüz sanayii ve konut rantı baskısına maruz kalmamış olması da bölgenin tarımsal potansiyeli açısından oldukça önemlidir.

- ✓ Türkiye tarımsal üretiminde en fazla çeşitlilik bölgesi
- ✓ Türkiye tarımsal üretiminde %5 ve üzerinde etki eden 12 ürün üretiliyor
- ✓ Yüksek nitelikli çiftçi kadim bilgisi
- ✓ Ortadoğu pazarının kalbi olmaya hazır
- ✓ Dünyanın önemli bir gastronomi merkezi

Ülkemizde tarımsal potansiyeli Hatay kadar güçlü ve fırsatlara açık şehir sayısı oldukça azdır.

Hatay'ın tarımsal ticaretine güç veren ekonomik ve sosyal yapılar;

- Ortadoğu ülkelerine 3 sınır kapısı ile bağlı olması
- Arapça lisana sahip nüfus yoğunluğu
- Yurt dışında özellikle Ortadoğu'da yaşayan akrabalar vasıtası ile ticaretin yürütülmesi
- Yurt dışında birçok ülkenin halinde hizmet veren tüccar sayısı
- Hataylıların Girişimci kişilik yapısı

Hatay'ın Tarımsal Arazilerinin Dağılımı (ha)

Arazi	2018	%	2019	%
<i>Tarla Arazisi</i>	146.522	53	163.084	59
<i>Zeytinlik</i>	53.771	20	55.805	20
<i>Meyvecilik Alanı</i>	49.972	18	32.302	12
<i>Sebze Alanı</i>	20.502	7	19.755	7
<i>Bağ Alanı</i>	4.811	2	4.632	2
TOPLAM	275.578	100	275.578	100

Tarımsal Ovalar (ha)

Ovalar	Alanı(ha)	Oranı(%)
<i>Amik Ovası</i>	105.388	85
<i>Arsuz Ovası</i>	4.598	4
<i>Dört Yol-Erzin Ovası</i>	10.236	8
<i>Samandağ Ovası</i>	3.200	3
TOPLAM	123.422	100

Proje Kapsamında Görevlerimiz

İdare'nin hizmet alanı içinde faaliyet gösteren çiftçilerin, verimliliklerini, karlılıklarını ve buna bağlı olarak yaşam kalitelerini yükseltecek işbirlikçi Kırsal Kalkınma ve Tarımda Yapısal Dönüşüm modelini planlamak.

Hatay'ın tarımsal ekosistemini birbirine entegre edecek kırsal kalkınma adımlarını planlamak ve hayata geçirilmesi ile ilgili yöntemleri belirlemek.

Hatay da gerçekleştirilmesi planlanan Tarımda Yapısal Dönüşüm çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla Teknoloji Destekli Çiftçi Bilgi Paylaşım Merkezleri ile bu merkezlere entegre olarak çalışacak Çiftçi Bilgi Servislerini planlamak ve hayata geçirilmesi ile ilgili yöntemleri belirlemek.

Hatay da çiftçilerinin piyasanın olumsuz koşullarından etkilenmesini önlemek amacıyla Tarım ve Gıda Değer Zincirine yönelik piyasa düzenleyici eylem planlamalarını hazırlamak yerel iş gücünün yetenek yönetimini yaparak projenin sürdürülebilirliğini sağlayacak yapının kurulması konularında,

İdare'nin oluşturacağı ekiplerle birlikte;

- İş takvimini oluşturarak iş takvimindeki belirlenen süreçlerin planlanması,
- İşleyiş adımlarının ve dokümanlarının oluşturulması
- Bu konuda çalışacak ekiplere eğitimlerin verilmesi,
- Bu konularla ilgili periyodik raporlama çalışmalarının yapılması hizmetleridir.

TABİT bu kapsamda;

1. Tarımsal üretim durum değerlendirmesi, fırsatlar araştırması ve planlanması ile ilgili çalışmalar.
2. Tarımda yapısal dönüşümün sağlanması ile ilgili çalışmalar
3. Tarım ve Gıda Değer Zincirlerine yönelik piyasa düzenleyici acil eylem planlamalarının hazırlanması başlıklarında, planlama ve süreçlerin yönetilmesi konusunda yönetim danışmanlığı hizmetlerini verecektir.

Hizmet verilecek ana başlıklar aşağıdaki alt başlıklarla desteklenecektir

Tarımsal üretim durum değerlendirilmesi, fırsatlar araştırması ve planlanması ile ilgili çalışmalar başlığı altında;

1. Verilerin Toplanması, değerlendirilmesi ve planlamanın yapılması
2. Başlangıçta kooperatiflerin ve üretime hazır noktalarının durum analizlerinin çıkarılarak iyileştirmelere yönelik planlamaların yapılması
3. Tarımsal üretimde hızla üretim artışına ve pazarlamaya yönelik somut faydaların tespit edilerek raporlanması

Tarımda yapısal dönüşümün sağlanması ile ilgili çalışmalar;

1. Teknoloji destekli Tarımsal Bilgi Paylaşım Merkezlerinin planlanması
2. İdare tarafından belirlenen en çok 4 alan için kurulum planlaması ile 1 alan için kurulum uygulama danışmanlığı
3. Teknoloji destekli Bilgi Dağıtım Sisteminin planlanması ve kurulum danışmanlığı
4. Çiftçilerin eğitim ihtiyaç analizlerinin yapılarak, çiftçilerin teknoloji kullanım deneyimlerinin attırılması ile tarımsal üretimde verimlilik ve karlılığı etkileyen eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının planlanması

Tarım ve Gıda Değer Zincirlerine yönelik piyasa düzenleyici acil eylem planlamalarının hazırlanması

1. Arz Talep dengesizliğinde çiftçi aleyhine kırılabilir ürünlerde tedarik zincirine müdahale planlarının hazırlanması
2. Bu çerçevede ürün markalaşma sürecinin planlanması ile bu konuda hizmet alınacak firmaların hizmet çerçevesinin belirlenmesi ile ilgili süreçlerin hazırlanması

ÇALIŞMA PROGRAMININ BELİRLENMESİ

1. YÜKLENİCİ firma, kontrol teşkilatı üyeleri ve İdarenin gerek görmesi halinde İdare tarafından belirlenen kişilerin koordinasyonu ile teknik şartnameye bağlı olarak iş süresince uygulayacağı çalışma programını oluşturacaktır.
2. Çalışma programı dijital ortamda uygun proje yönetimi programları kullanılarak hazırlanacaktır. Bu program için çalışma süresince gerekli durumlarda İDARE veya İDARE tarafından yetkilendirilmiş kişi/kişiler koordinasyonunda iş bitim süresini etkilemeyecek şekilde ve YÜKLENİCİ ile karşılıklı mutabakata vararak ve sağlanan bu mutabakatın ilgili iş başlığının başlayacağı tarihten en az 30 gün öncesinden olmak üzere değiştirilebilecektir.
3. YÜKLENİCİ firma, çalışma programında sistematik bilgileri analiz edip açıklayacak, işi hangi amaçla ve hangi metodolojiyle ne şekilde yapacağını ortaya koyacaktır. Ayrıca YÜKLENİCİ Firma, çalışma programında, işin devamı süresince yürüteceği tüm işlere ait; faaliyetlerin uygulama sırası, başlama ve bitiş tarihleri, süre, işler arasındaki ilişkiler, ara ve nihai çıktılar ile kaydedilecek ana aşamaları gösterir ayrıntılı programı hazırlayacaktır. Detaylı bir personel çalışma şeması, personel özellikleri, ilerideki yapılacak olan raporlara İstinaden elde edilecek rapor içerikleri ve rapor çıktılarına ait planlamalara da bu çalışmada yer verecektir.
4. YÜKLENİCİ Firma çalışma programını hazırlama aşamasında her hafta kontrol teşkilatına bilgilendirme yapacaktır.
5. YÜKLENİCİ Firma, çalışma programını işin başlaması tarihinden itibaren en geç 10 gün içerisinde İdareye sunacaktır. İdare çalışma programında değişiklik yapılmasını isterse bu değişiklik en fazla 5 gün içerisinde yapılacaktır. Çalışma programının hazırlanması, incelenmesi ve onaylanması işin başlama tarihinden itibaren 20 gün içerisinde tamamlanmış olacak şekilde programlanacak ve uygulanacaktır.
6. YÜKLENİCİ Firma, projeye ait iş akışını gösterir detaylı süreç planı diyagramını çalışma programında sunacaktır. İşin yapılma aşamalarında, YÜKLENİCİ ya da İDARE gerekli hallerde kontrol teşkilatı ile koordineli olarak iş akışındaki çalışmaları majör olarak etkilemeyecek şekilde değiştirilebilecektir.

Aktiviteler

"Projenin planlanması ve sonrasında hazırlanacak çalışmaların sürdürülebilir bir yapıda gerçekleşebilmesi amacıyla veri toplama süreç tasarımları geliştirildi. Bu tasarımlara uygun veri toplama çalışmaları tamamlandı."

A. Çalışma Ekibi Kuruldu

Mikdat Çakır
Sosyolog
Proje Koordinatörü

Tülin Akın
Sosyal Girişimci
Sosyal Etki Değerlendirme

Coşkun Yıldırım
Ekonomist
Proje Planlama ve İş Geliştirme

Tabit Ekibi

Zeynep Durak
Endüstri Mühendisi
Proje Yöneticisi

Hatay Büyükşehir Belediye Ekibi

Burçak Çeliktaş
Ziraat Yüksek Mühendisi
Proje Ekibi Yöneticisi

Cenap Bucurgat - Jeofizik Mühendisi - İş Analisti

Tuna Dipçin - İşletmeci - Veri Anlamlandırma

Orhan Kurt - Ziraat Mühendisi - Bilgi Yönetimi

Celil Şahin - Bilgisayar Mühendisi - Veri Yönetimi

Gülsüm Selbi - Ziraat Yüksek Mühendisi - Araştırma

Canan Balkan – Halkla İlişkiler ve İletişim

Turgut Kırgız - Otomotiv Mühendisi – Veri Toplama

Fatih Kurdoğlu - Endüstri Mühendisi – Veri Toplama

Murat Şen - Elektrik Elektronik Mühendisi – Veri Toplama

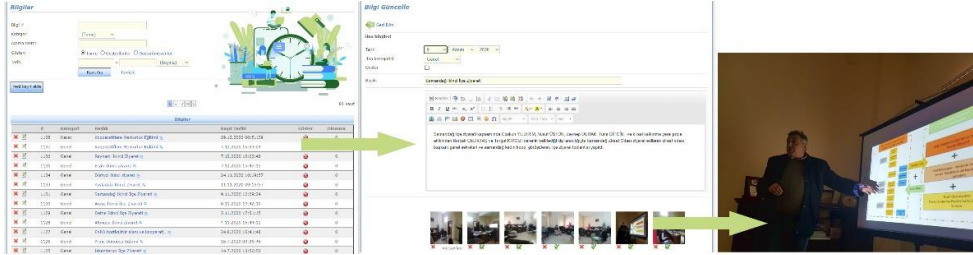

B. Yazılımlar Kuruldu ve Veri Girişleri Aktif Hale Getirildi

Tüm yazılımlar Tabit tarafından ve web tabanlı olarak oluşturulmuştur.

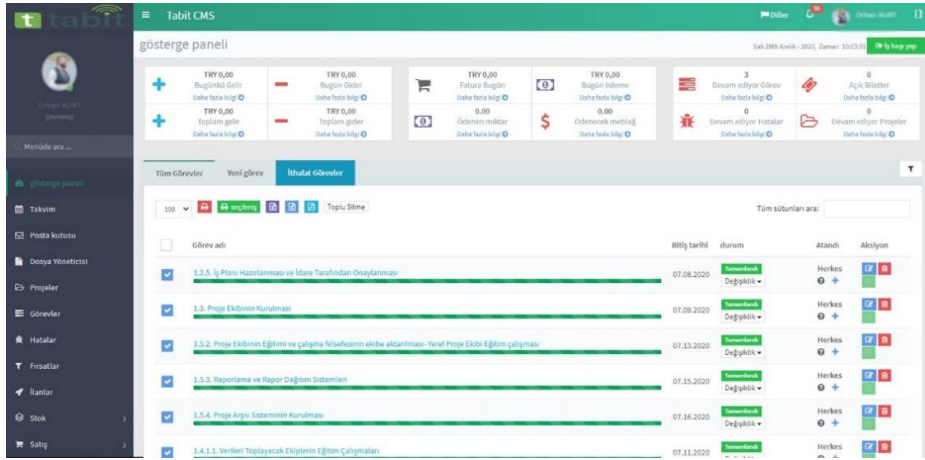
1. Zaman Tüneli Yazılımı (Tabit)

Projenin süresi boyunca yapılan toplantılar, eğitimler, danışmanlıklar, sunumlardaki görüntüler iş akış takvimine paralel olarak zaman tüneli yazılımına günlük olarak eklendi.

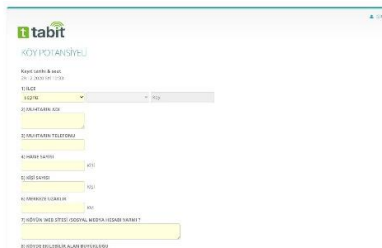

2. Proje Yönetim Yazılımı (Tabit)

İş, proje, personel takibi yapabilmek ve bunların tamamını online bir yazılım üzerinden takip etmemizi sağlayan yazılımdır.

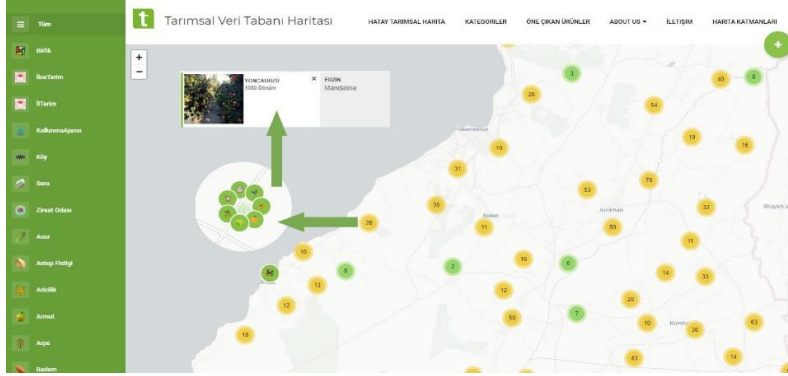

3. Anket Modülü (Tabit)

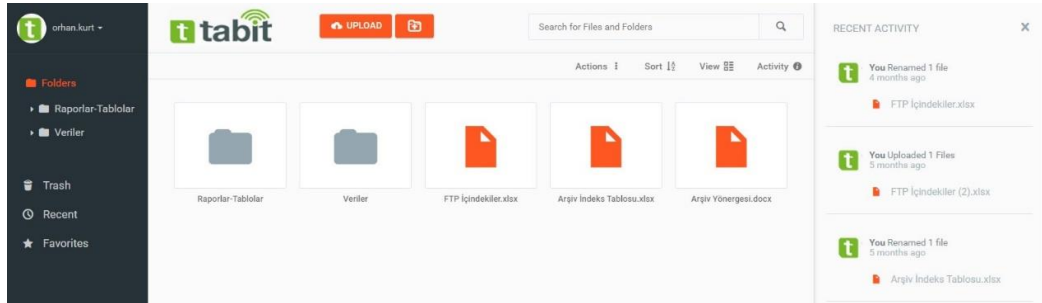
Araştırma için gereken bilgileri toplayıp araştırmacıların aynı türde verileri istatistik çıkarmasını sağlayan bir yazılımdır.

4. Dijital Harita Yazılımı (Tabit)

- Hatay'da bulunan tarımsal üretimler ve diğer bilgilerin web tabanlı bir harita yazılımı üzerinden takip edilmesi için gerekli altyapı çalışmaları tamamlandı.
- HBB tarafından kadınlara hibe edilen 250 seranın kayıtlı adresler üzerinden sisteme kayıt edilmesi işlemi gerçekleştirildi.
- Köy Potansiyel bilgileri harita sistemine kayıt edildi
- Bitkisel Üretim bilgileri (Köylerde üretilen ürünler) harita sistemine kayıt edildi.
- Hayvansal Üretim bilgileri (Köylerde üretilen ürünler) harita sistemi kayıt edildi.
- Kooperatif bilgileri, Ziraat Odaları, Üretici birlikleri ve Tarım odaklı STK'lar Dijital Harita sistemine kayıt edildi.

5. Dijital Arşiv (Tabit)

- Toplanan ikincil veriler, birincil veriler, hazırlanan raporlar, tablolar ve yapılan tüm çalışmalara ait belgelerin ham halinin yüklendiği web tabanlı yazılımlarla dijital arşiv hazırlandı.
- Bu arşive yönelik, yönerge ve arşiv indeks çalışması gerçekleştirildi.
- Proje takviminde belirlenen rapor ve hakedişe esas dosyalar CMS sistemi üzerinden dijital olarak takip edilebilecek duruma getirildi.
- Çalışmalarda kullanılan toplam 2513 adet dosya bulunmaktadır.

Not: Hatay Büyükşehir Belediyesi kuruma ait yazılımlarını hazır hale getirdiğinde veriler transfer edilecek formatta teslim edilecektir.

C. Yerel Proje Ekibine Eğitimler Verildi

1. Yazılımların kullanım amaçları ve kullanım kolaylıkları eğitimi
2. Proje Felsefesi, amaçları ve bölgeye ve Hataya yapacağı muhtemel katkılar eğitimi
3. Görev yetki ve sorumluluklar bilinç çalışması
4. Görev Delegasyon ve raporlama eğitimi
5. Proje yönetim ve iş planı mantığını oluşturma eğitimi ve uygulaması
6. Ürün / Sorun / Çözüm Matris oluşturma eğitimi
7. Bitki vejetasyonunun üretim planlamasına etkisi eğitimi
8. Tarımın Günümüze ve Tarihe Etkisi, Gelecekte insanlığı bekleyen tarım ve gıda sorunları sunumu
9. Torcu Sistemi, Milli Gıda Güvenliği Odağında Kooperatifleşme
10. Fizibilite okuma ve yönetici özeti çıkarılması eğitimi
11. Fizibilite okuma ve yönetici özeti çıkarılması eğitimi
12. SWOT Analizi Hazırlama Eğitimi
13. Fizibilite ve Proje hazırlığı için bilgi toplama ve araştırma yönetimi eğitimi
14. Proje Hazırlama ve Proje Zaman Planı oluşturma eğitimi
15. Görsel / Düşünsel Zekâ ile Proje Planlama Eğitimi ve Örneklemeler çalışmaları
16. Türkiye de Tarımsal Ürün Piyasaları ve bu piyasalarda oluşan kırılmalar eğitimi
17. Rapor altlığı oluşturmak için veri toplama eğitimi
18. Türkiye'de tarım ürünlerinde fiyat oluşumu nasıl gerçekleşiyor. Tarımsal Pazarlama ekosistemi kimlerden oluşur sunumu
19. Etkili Sunum Eğitimi -1
20. Etkili Sunum Eğitimi -2
21. Ürünlerin Değerli Hale Getirilmesi, Katma Değerli Ürünlerin Çiftçi ve Ekonomiye Katkıları eğitimi
22. Bulut Depolama sistemi kullanımı Eğitimi

D. Raporlama Formatları Oluşturuldu ve Dağıtım Sistemi Kuruldu

- Raporlama ve rapor dağıtım sistemine yönelik yönergeler hazırlandı.
- Proje süresi boyunca ilgili makama ve kişilere danışman ekip ve yerel proje ekibinin yaptığı işler “Haftalık Ara Rapor” ve “Aylık Ara Rapor” formatında dijital olarak ve elden çıktı alınarak teslim edildi.

E. Proje için Çalışma Yol Haritası Hazırlandı

- Proje kapsamında yapılan çalışmaların hangi metodoloji ile gerçekleştiğini, çalışmaların amaçları, sınırları ve kapsamını açıklayan yol haritası hazırlandı.
- Proje yol haritası çalışmasında ihale makamı ile mutabakata varılarak son haline getirildi ve yayınlandı.
- Proje Yol haritası İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Sonuç Raporunun ekinde sunulmuştur.

F. Proje İş Planı Hazırlandı ve projenin tamamı bu plan üzerinden takip edildi

- Yapılacak tüm çalışmalar için Proje iş planı hazırlandı
- İş planı Proje takip yazılımına kayıt edildi
- Her görev için zaman tanımlaması yapıldı
- Planlanan ve gerçekleşen işler bu sistem üzerinden takip edildi

G. Akademisyen Görüşmeleri ve İşbirliği imkanlarının araştırılması

- Mustafa Kemal Üniversitesi
- Çukurova Üniversitesi
- Ege Üniversitesi
- Sakarya Üniversitesi
- Ankara Üniversitesi
- TÜBİTAK ta bulunan, Tarım Ekonomisi, Kooperatifçilik, Bitkisel üretim, Hayvansal Üretim, Süt Teknolojileri ve Gıda ambalajlama konularında çalışan akademisyenler ve çalışmaları ile ilgili görüşmeler gerçekleştirildi.

H. Kooperatiflerin EXPO 2021 Etkinliklerine Entegrasyonu Hazırlık Çalışmaları Yapıldı

- Kırsal kalkınmada yapılan çalışmaların ve özellikle kooperatiflerin EXPO 2021 den en efektif biçimde yararlanmalarını sağlayacak entegrasyon çalışmaları için süreç tasarımı hazırlandı.
- Horticulture Alanı için kooperatif seçimi kriterleri ile kooperatiflerin Expo yönetimi ile ilişki yönetimini oluşturacak soru listesi hazırlandı. Expo Ekibi ile cevap listesi oluşturuldu.
- Kooperatif ve Dernekler ile toplantı yapılarak Expo iletişim çerçevesi anlatıldı.
- Kooperatifler ile Expo konusunda anlaşma çerçevesi oluşturuldu. Expo ekibine raporlandı.

I. Saha Bilgi Toplama Çalışmaları

- Saha Anket Ekiplerinin Kırsal Kalkınma Çalışmaları konusu ve yapılacak anket çalışmaları hakkında eğitimi verildi.
- Köy potansiyel veri setleri 30 soru ile oluşturularak verilerin toplanması amacıyla veri toplama ekiplerine teslim edildi
- Çiftçi ve Tarımsal üretim durum analizi veri seti oluşturulmuştur.
- Çiftçi Davranış biçimi analiz çalışması ve veri setinin oluşturulması
- Çiftçi Eğitim ihtiyaç analizi çalışması formunun oluşturulması
- Çiftçi ve Tarımsal üretim durum analizi, davranış biçimi analizi ve çiftçi eğitim ihtiyaç analizi formularındaki soru sayısı 56 dır.
- Muhtarlar ile köy potansiyel veri setinin cevaplama çalışmasının yapılması. Sorumlu olduğu mahallesinde / Köyünde Tarımsal üretim ve faaliyet yapılan 453 muhtar ile yüz yüze görüşme yapıldı.
- Çiftçi ve Tarımsal üretim durum analizi, davranış biçimi analizi ve çiftçi eğitim ihtiyaç analizi Hatay genelinde faaliyet gösteren 3680 çiftçimize yapılmıştır.
- Anketlerin yazılıma kayıt edilmesi
- Anketlerin sonuçlarının rapor formatına getirilmesi

Sahadan Bilgi Toplama Çalışmalarında işbirlikçi yaklaşım sergilenmiştir. Kurumlar arası iş bölümü aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

Tabit Yönetim Danışmanlığı

- Köy Potansiyel veri setlerinin oluşturulması
- Sahada bilgi toplayacak ekiplerin eğitimlerinin verilmesi
- Çiftçi ve Tarımsal üretim durum analizi veri seti oluşturulması
- Çiftçi Davranış biçimi analiz çalışması ve veri setinin oluşturulması
- Çiftçi Eğitim ihtiyaç analizi çalışması formunun oluşturulması
- Verilerin anlamlandırılması ve rapor formatına getirilmesi

HBB Yerel Uzmanlar

- Anket çalışmalarının yazılıma aktarılması
- Kültür işleri daire başkanlığı Sosyal Doku
- Sahadan verilerin toplanması

J. İlçe Ziyaretleri Gerçekleştirildi

- Hatay'ın tarımsal potansiyelinin yerinde değerlendirilmesi, yapılacak çalışmalara yönelik olarak tarım sektörü paydaşlarının bilgi ve önerilerini almak üzere 15 ilçeye en az 3 kez olmak üzere ziyaret düzenlenmiştir.
- Bu ziyaretlerde, projenin yol haritası, ilçenin potansiyeli ve fırsatlar konusunda çalışmalar, kırsal kalkınma odaklı kooperatif ziyaretleri, Ziraat Odaları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
- İlçelerde gerçekleştirilen toplantılar ve veriler ilçe raporları için bilgi altlığı olarak kullanılmak üzere düzenlenmiştir.
- Bu veri altlıkları ile sahada yapılan yüz yüze görüşmelerin sonuçları oluşturulan format çerçevesinde ilçe raporları ile idareye sunulmuştur.

K. Kooperatif ve Birlikler ile Durum Tespiti ve İşbirliğine Yönelik Çalışmalar Yapıldı

Hatay'da bulunan Tarım ve Kırsal kalkınma odağında çalışmalar yapılan birlik ve kooperatiflerle ilgili veri toplama ve anlamlandırma çalışmaları kapsamında;

- Kurulmuş kooperatiflerin bilgileri ilgili kurumlardan (Tarım ve Orman Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı) alındı
- Kooperatiflerin Aktif / Pasif durumları tespit edildi
- Kooperatiflerin Bilgi ve Envanter raporları oluşturulmuştur.

Bu raporlarda;

- Kooperatifin İletişim ve Yönetim Kurulu Üyeleri bilgileri
 - Durumunu tespit etmeye ve faaliyet alanına yönelik bilgiler
 - Üyeleri ile ilgili bilgiler
 - Ürün envanter bilgisi
 - Varlık envanter bilgisi
- İlçe ziyaretlerinde yüz yüze yapılan görüşmelerde kooperatif envanter raporları geliştirildi
 - Uygun olabilecek kooperatiflerle Expo 2021 projesine entegrasyon süreci iyileştirmeleri bilgilendirme çalışmaları yapıldı.
 - Kooperatifler Durum tespit ve ihtiyaç haritası oluşturuldu
 - Talep eden kooperatiflere iş ve işletme planlarının hazırlanmasına yönelik mentorluk eğitimi verildi.

5	• Tarımsal Birlik
46	• Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
11	• Su Ürünleri Kooperatifi
7	Kadın Girişim Kooperatifi
69	Toplam Kooperatif ve Birlik Sayısı

L. Ziraat Odaları ile Durum Tespiti ve İş Birliğine Yönelik Çalışmalar Yapıldı

Hatay'da bulunan 13 Ziraat Odası ile çeşitli zaman aralıklarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme ve çalışmalar

- Proje başlangıcında toplantı yapılarak, proje hakkında genel bilgilendirme yapılmıştır.
- İlçe ziyaretleri ile toplantılar gerçekleştirilmiş ve öneriler alınmıştır.
- Proje ara raporlarında ilgili Ziraat Odası ile telefon ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.
- Ziraat Odalarının Çiftçi Kayıt Sistemi evrak kayıt işlemi dışındaki faaliyetlerine ilişkin bilgiler toplanmıştır.
- Her ilçe için hazırlanan raporlar için toplanan veriler ve ilçe raporunda sunulan fikirler, diğer tarım sektörü paydaşları ile birlikte Ziraat Odası başkanlığına taslak sunumlar yapıldı. Bazı ilçe raporlarında gereken öneri ve saptamalar dikkate alınarak yeni düzenlemeler yapıldı.
- Ziraat Odaları Durum Tespit Raporu hazırlandı.

M. Gıda Üretim Tesisleri ile Durum Tespitine ve İş Birliği Yönelik Çalışmalar

Hatay'da bulunan gıda işleme tesislerinin kapasiteleri ile yetkinliklerini belirlemek üzere;

- Tarım il müdürlüğüne kayıtlı tüm firmaların listesi alınmış ve Fihrist çalışması yapılmıştır (850 Firma)
- Üretim yetkinliği uygun ve atıl kapasitesi bulunduğu düşünülen tesislerin bilgi formları oluşturulmuştur.

Bu bilgi formlarında bulunan bilgiler;

- Tesis ile ilgili Genel Bilgiler
- Kalite Kontrol Sertifikaları ve Süreçlerine Ait Bilgiler
- Kapasite ve Makine Envanter Bilgileri
- Paketleme ve Taşıma Bilgileri
- Tesis Görselleri

Bilgi formları değerlendirilerek ilk aşamada kullanılabilirler

- Et işleme tesisi
- Süt işleme tesisi
- Salça ve Nar ekşisi işleme tesisi
- Zeytin salamura tesisi
- Turşu yapım tesisi
- Zeytinyağı üretim tesisi
- Zeytinyağı şişeleme tesisi
- Meyve ve sebze işleme tesisleri tespit edilmiştir.

Bu tesislerin sahipleri ile ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir

HATAY
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Hazırlanan Raporlar

" Toplanan birincil ve ikincil veriler ve süreçlerin tasarlanması ile birlikte, yapılacak çalışmaları bir an önce başlatmak adına zaman kazanmak ve ana rapora altlık oluşturmak amacıyla bir dizi rapor hazırlanmış ve idareye teslim edilmiştir."

A. Ham Madde Ürün Matrisi Oluşturuldu

Hatay'da üretilen tarımsal ürünlerin;

- Doğrudan hammadde olarak işlenmesi
- Yarı mamul olarak değerlendirilmesi
- İşleme sırasında çıkan birincil ve ikincil atıklarının değerlendirilmesi
- Fiyatı düşen ürünlerin işlenerek depolanması ve/veya gıda ürünü haline getirmeye yönelik planlamaların gerçekleşmesi
- İkinci kalite ve üçüncü kalite ürünlerin değerlendirilmesi

çalışmalarını gerçekleştirebilmek ve kolaylaştırmak amacıyla ham madde /ürün matrisi hazırlandı.

Hatay'da yetişen sebze, meyve et ve süt ürünleri ile tıbbi aromatik bitkiler konusunda araştırma çalışmaları matrise ilave edilmiş sürekli güncellenebilir halde dijital arşivimizdedir.

Ek 1- Ham Madde / Ürün Matrisi

B. Olası Risk Dönemi Raporları Oluşturuldu

Tarımsal Üretim gerçekleştiği dönemlerde ürünler meteorolojik şartlar ve buna bağlı hastalık zararlılar nedeniyle zarar görebilirler.

Piyasaların plan/ dönem dışı daralması, talebin azalması durumlarında fiyatların düşmesi gerçekleşebilir.

Her iki durumun önlenmesi içinde ayrı ayrı önlemler alınması gerekir. Birinci maddede gerçekleşen durumlarda erken uyarı sistemleri, danışmanlık hizmetleri ve koruyucu bakım önlemleri ve tarım sigortaları gerekirken, ikinci maddede gerçekleşen durumlar için alternatif pazarlar, depolama imkanları, Lisanslı depoculuk, ürünün işlenerek pazara sunulması ve benzer seçenekleri devreye almak gerekebilir.

Hatay'da Tarımsal üretimin %100 e yakını birinci başlıktaki konularda risk altındayken %85 i piyasaların plan / dönem dışı daralmasından etkilenebilecek durumdadır. Bu nedenle Hatay ilinde üretilen tarımsal ürünlere yönelik olası risk dönemlerini gösteren tablo oluşturulmuştur. Tabloda;

- Ürünler
- Ekim dikim hasat tarihleri
- Risk dönemleri
- Depolama şekli
- Hatay tarımsal hasıla büyüklüğü (resmi rakamlar)
- Hatay tarımsal hasıla büyüklüğü (Kayıt dışı ekonomi)
- Hatay tarımsal ekonomisindeki oranı
- Türkiye tarımsal ekonomisindeki oranı

Ek 2- Olası Risk Dönemi Raporları

C. Yapay Zekâ Destekli Finansal Modelleme Hazırlandı

Olası risk dönemine ait veriler, yıllık periyotlarda hangi dönemde hangi üründen ne kadar miktarda üretildiği ve olası pazar daralması durumunda ihtiyaç olan finans miktarının tespit edilmesine yönelik bir yazılımın kolaylaştırıcı olacağı düşünülmüş ve böyle bir yazılım için gereklilikler belirlenmiştir.

Bu yazılımın planlaması yapılırken bölgede üretilen tarımsal ürüne müdahale gerektiren durumlarda, hal fiyatları, ürünün satış fiyatı, kayıt dışı ekonomi ile birlikte toplam üretim hacmi, ürünün Hatay ve Türkiye'nin tarımsal ekonomisindeki etkisi gibi finansal verilerle formülize edilen sistemler olası risk dönemlerini, müdahale edilecek miktarı ve gerekli finansman oranlarını hesaplayabilen, kullanıcının hızlı karar almasını sağlayan yazılımın finansal süreçleri en basit şekli ile tasarlanmıştır.

Ek 3- Yapay Zekâ Destekli Finansal Modelleme

D. Acil Durum Eylem Planı / Fırsat Planı Hazırlandı

Hatay ekonomisinde tarımsal üretim gelirlerinin çok önemli bir yeri vardır. Yaşanacak muhtemel bir arz talep dengesizliğinde çiftçi aleyhine yaşanacak gelir kayıplarının il geneli ekonomisini olumsuz etkilemesi muhtemeldir. Bu nedenle arz talep dengesizliğinde kırılgan olabilecek ürünlerde tedarik zincirine müdahale planları hazırlanmıştır. Doğru bir planlama ile fiyatların olumsuz etkisine müdahale edilmesi halinde çiftçinin olumsuzluklardan etkilenme den üretimine devam edebilmesi mümkün olabilecektir. Tarımsal ürün fiyatlarının düşük seyrettiği dönemlerde piyasaya müdahale alımları ile can suyu vermek bir yandan Siyasi olarak olumlu bir hamleyken, diğer yandan da sürdürülebilir ve görece avantajlı fiyatlarla hammaddeye sahip olma şansı verecektir.

Acil Durum / Fırsat Fiyatlı Hammadde Eylem Planının nasıl uygulanacağı bir yönetmelikle belirlenmiştir. Bu yönetmeliği oluşturan başlıklar ve alt başlıklar aşağıdadır.

- Hangi durumlarda müdahale alımı yapılır? Müdahale fiyatı nasıl oluşturulur?
- Hangi ürünler "Satış riski taşıyan ürünler" kategorisindedir?
- Müdahale ürün listesi nasıl ve hangi dönemde açıklanır?
- Ürünleri müdahale alımı ile desteklenecek çiftçiler / ürünler nasıl belirlenir?
- Aynı ürüne Çiftçiye kaç kez müdahale alımı süreci uygulanır?
- Ürün gıda kontrol maliyetleri kim tarafından karşılanır?
- Hangi hacimde bir alımla ürün fiyatına müdahale yapılır?
- Müdahale alımlarında hangi maliyetler kim tarafından ödenir?
- Müdahale alımlarında ürün bedelleri nasıl ödenir, ürünler nasıl pazarlanır?
- Ürünlerin işleme ve pazarlama süreçlerinden çiftçi etkilenir mi?
- Müdahale edilen ürünlerden elde edilen kar nasıl değerlendirilir?
- Kontrol Sürecinde uygun olmadığı tespit edilen ürünleri üreten çiftçiler ile iletişim nasıl olacaktır?
- Müdahale Alım Kararları Süreçlerinde İhtiyaç Duyulacak Bilgiler
- Ürün gruplarına göre yapılacak planlama adımları (ayrı ayrı tanımlanmıştır)

Ek 4- Acil Durum Eylem Planı - Fırsat Planı

E. Ürün / Tesis Eşleştirme Yazılım Tasarımı Hazırlandı

Hatay'da bulunan gıda işleme tesislerinin üretim yeterlilikleri ve kapasite uygunluklarına göre planlanması, acil durum eylem planı / fırsat planı kapsamında ürünlerin işleneceği tesislerin seçimi konusunda hızlı karar almayı sağlayacak bir karar destek yazılımının süreçleri hızlandırması muhtemeldir.

Bu nedenle Acil Durum Eylem Planının / Fırsat Planına entegre hareket edecek, süreçleri ve gereklilikleri tasarlanan yazılım, hasat ve hasat sonrası kayıpları en aza indirmek ve acil durum eylem planının uygulanmasına ihtiyaç olan dönemlerde düşük fiyatlarla alınan ürünlerin, katma değerli ürüne dönüşüm sürecinde;

- Sisteme kayıtlı olan gıda işleme tesislerinin hammaddeye uzaklığı,
- Birim üretim maliyetleri,
- Tesisin âtl kapasite oranları,
- Ham madde alım fiyatlarına ilişkin verileri optimize ederek piyasa müdahalesinde alınacak kararlarda yol gösterici olması hedeflenmektedir.

Böyle bir Ürün / Tesis Eşleştirme Karar Destek Yazılımı, hammaddenin fiyatının düşmesi durumunda, hammaddenin işlenmesi amacıyla hızla tesis bulunmasını ve üretilecek ürünün maliyetinin hesaplanmasını kolaylaştıracaktır. Yazılım tasarımı yukarıdaki başlıklar düşünülmüş olarak hazırlanmıştır.

Yazılımın talep edilmesi durumunda tekliflendirme çalışması yapılacaktır.

Ek 5: Ürün / Tesis Eşleştirme Karar Destek Yazılımı Tasarım Planı

F. Ürün Değer Zinciri Süreç ve Eylem Planları Hazırlandı

Hatay'da üretilen ürünlerin tarım sektörünün tüm tarafları için maksimum faydayı sağlamasına yönelik Ürün Değer Zinciri çalışması üç ürün için tamamlanmıştır.

Bu çalışmalar ile bugün halen varlığını sürdürmekte olan verimsiz yapıdan, piyasa kurallarının işlediği, verimlilik merkezli bir yapıya dönüşümü sağlayacak politikaların tasarımına katkı yapmak amaçlanmaktadır. Proje kapsamında Hatay için üç ürün ele alınmış ve bu çalışmalar her ürün için ayrı ayrı tasarlanmıştır.

Aşağıdaki ürünlerin Tarımsal üretimle başlayan süreçlerin gıda üretim ve pazarlama aşamalarındaki tüm başlıkları ayrı ayrı incelenmiş ve süreçte yaşanan aksaklıklar tespit edilmiş ve çözüm önerileri ile muhtemel olumlu sonuçları kayıt altına alınmıştır.

Ek 6 – Tarımsal Değer Zinciri Yapısı

Ek 7 - Zeytin / Zeytinyağı Ürün Değer Zinciri

Ek 8 - Et / Et ürünleri Ürün Değer Zinciri

Ek 9 - Süt / Süt Ürünleri Ürün Değer Zinciri

F. Markalaşma Sürecinde Satın Alınacak Hizmetler ve Dikkat Edilecek Hususların Raporu Hazırlandı

Hatay'da, piyasa düzenleyen, ilham veren ve ticari faaliyetlerde oyun kurucu rol üstlenecek bir Tarımsal üretim ve gıda firması kurulması planlanmıştır. Bu firmanın markalaşma sürecinde hem firmanın hem de firmanın ürünlerinin marka çalışmalarını yapmak üzere dışarıdan hizmet alınması durumunda çalışılacak reklam ajansı ya da ajansları ile çalışma şartlarını düzenleyecek, ürün hizmet çerçevelerini ve kritik noktaları belirleyen bir "hizmet satın alma yönetmeliği" hazırlanmıştır.

Bu yönetmelikte aşağıdaki başlıklar ve bu başlıklara bağlı alt başlıklar bulunmaktadır.

1. Amaç

2. Yapılacak Faaliyetler

- a. Halkla İlişkiler Faaliyetleri
 - Şirket için halkla ilişkiler faaliyetleri
 - Ürün için halkla ilişkiler faaliyetleri
- b. Medya Takibi Faaliyetleri
- c. Basın Gönderimleri
- d. Kurumsal Sosyal Medya Yönetimi
- e. Reklamcılık Çalışmaları

EK 10 - Markalaşma süreci hizmet alımında dikkat edilecek hususlar

G. İlçelerin Mevcut Tarımsal Durumu ve Tarımda Yapısal Dönüşüme Uygunluk Raporu Hazırlandı

Hatay'da gerçekleştirilen tarımsal üretimin ilçelerin güçlü oldukları alanlarda yoğunlaştırılması, böylelikle üretim verimliliğinin artırılması planlanmaktadır. Bu nedenle ilçelerin tarımsal üretime ve pazarlamaya etki edeceği düşünülen faktörler hakkında detaylı veri toplama çalışması yapılmış ve toplanan veriler ışığında hazırlanan rapor tasakları, ilçenin tarımsal kanaat önderleri ve çiftçiler ile görüşülmüş, bu görüşme sonrası kanaat önderleri ile üzerinde mutabık kalınan ilçe tarımsal potansiyel raporu Hatay İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi Raporunun Analiz ve Öneriler bölümü için sağlam bir temel oluşturmuştur.

İlçe Bazlı Tarımsal Potansiyel Raporları toplam 23 içerik ana başlığında 1213 sayfadan ve 14 Rapordan oluşmaktadır ve tamamı İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Sonuç Raporunun ekinde sunulmuştur.

İlçe Tarımsal Raporlarının İçerik Başlıkları

1. Rakım
2. Mahalle Sayısı
3. Alan büyüklüğü
4. Diğer yakın il ve ilçelere uzaklığı
5. Ulaştırma bilgileri (Havayolu- Karayolu- Sınır Kapısı vb)
6. Demografik Veriler Eğitim Düzeyi - Nüfus Kütük Dağılımı
7. Coğrafi Durum- Tarımsal Arazi Yapısı- Çiftçi Sayısı- Çiftçi Nüfusunun ilçeye oranı
8. Tarımsal Üretim Parametreleri (Toprak yapısı - İklim - Bitki Örtüsü)
9. Tarımsal Alan Büyüklüğü - diğer ilçelere oranı
10. Hayvancılık Verileri
11. Ziraat Odalarının Çiftçilere Verdiği Hizmetlerin Durum Tespit Raporu
12. SMS Bilgi Servisi
13. Akıllı Telefon Uygulaması
14. Kahvelere özel TV Uygulaması
15. Ziraat Danışmanı hizmeti
16. Çağrı Merkezi Hizmeti
17. Satış Birimleri
18. Makine Ekipman Kiralama Hizmeti
19. Çiftçi Eğitimleri
20. Toprak Yaprak Su Laboratuvarı Hizmetleri
21. Bünyesinde bulunan bina atölye ve benzeri yapılar.
22. Meteorolojik Veriler (Aylara göre grafik formatında)
23. Yağış Miktarı, Rüzgâr Hızı, Maksimum Sıcaklıklar
24. Bulutlu Güneşli Yağışlı Günler, Ortalama Sıcaklık ve Yağış, Rüzgâr Yönleri
25. Üretim ve işleme tesis bilgileri
26. Bitkisel üretim potansiyeli (Ürünler göre Alan /Miktar İlçeye özel üretilen ürünler)
27. Tarımsal üretimde uygulanan kültürel işlemler
28. Hasat dönemleri ve yöntemleri
29. Kooperatif Listesi (Kooperatiflerin üye sayısı- Aktif Pasif Durumu)
30. İlçenin tarımsal ticari durumu

31. Tarımsal SWOT Analizi, Kooperatifler SWOT Analizi
32. Anket ve Araştırma Sonuçları
33. Çiftçi Profili Araştırma Konuları
 - a. Çiftçi Yaş Durumu
 - b. Eğitim Durumu
 - c. Hane Nüfusu
 - d. Hane Halkı
 - e. Dış Kaynak kullanımı Tarımsal iş gücü analizi
 - f. Üretim Alanı Dağılımı (Bitkisel Üretim- Seracılık - Peyzaj - Hayvancılık - Sulu tarım / Susuz tarım alanları)
 - g. Arazi Sahipliği Durumu
34. Eğitim Bilgi ve Danışmanlık İhtiyaç Analizi Konuları
 - a. Devlet Desteklerinden yararlanma ile ilgili konularda ihtiyaçların belirlenmesi
 - b. Bilgiye ulaşma kanalları için talep oluşturulması
 - c. Tarım Teknolojileri ile ilgili ihtiyaç analizi
 - d. Tarımsal üretim konusundaki zorluklar ve beklentiler analizi
 - e. Tarımsal Eğitim Merkezi konusunda beklentilerin analizi
 - f. Tarımsal Bilgiye Erişim kanalları analizi
 - g. Tarım Sektöründe Demografik Büyüme veya Çıkış beklentileri analizi
 - h. Çiftçilerin tarım dışı gelir analizleri
 - i. Tarımsal ekipman sahipliği ve yenileştirme ihtiyaç analizi
 - j. Çiftçi Eğitim Analizi Yerel Kurumlar İşbirliği Analizi
 - k. İlçeye bağlı köylerde (mahallelerde) üretimde yaşanan sorunlar analizi
 - l. Uzman Gözlem Raporu
 - m. Kırsal Kalkınma Çalışmaları için yapılması önerilen faaliyetler ve zaman planı

EK 11 - İlçe Tarımsal Potansiyel Raporları

1. Arsuz İlçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
2. İskenderun - Payas ilçeleri Tarımsal Potansiyel Raporu
3. Dörtöyöl İlçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
4. Erzin İlçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
5. Defne İlçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
6. Antakya ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
7. Reyhanlı ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
8. Kırıkhan ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
9. Hassa ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
10. Kumlu ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
11. Belen ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
12. Altınözü ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
13. Samandağ ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu
14. Yayladağı ilçesi Tarımsal Potansiyel Raporu

i. Kooperatifler Durum Analiz Raporu Hazırlandı

Hatay'da bulunan Tarım, Orman ve Kırsal Kalkınma çalışmaları yapan kooperatiflerin durum analizlerinin yapıldığı bu raporda;

64 Kooperatif ile yüz yüze ya da telefon görüşmesi ile yapılan çalışmalarda

- Kadın Kooperatifleri
- Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri
- Su Ürünleri Kooperatifleri
- Üretici Birlikleri

başlıklarında, her kooperatif için aşağıdaki başlıklarda bilgiler toplanmış ve analiz çalışmaları yapılmıştır.

Toplanan bilgiler ve yapılan analiz çalışmaları

- Kooperatiflerin iletişim bilgileri
 - Üye Sayıları
 - Aktif / Pasif Durumu
 - Hizmet alanı bilgisi
- Kooperatiflerin durum tespitlerin durum tespit analizleri
 - Güçlü/Zayıf Yönler
 - Faaliyetlerini yavaşlatıcı ve/veya engelleyici faktörlerin analizi
 - Gelişme fırsatı için kaynak talep analizi
 - Finansal destek- Eğitim, Danışmanlık desteği -Bina arazi desteği vb.
 - Kurumlar arası iş birliği analizi
 - Kooperatiflerin varlık envanterleri
 - Eğitim ve danışmanlık ihtiyaç analizi
- Üretim Potansiyeli ile ilgili analizler
 - Üretim / Hizmet çeşitliliği analizi

Kırsal Alanda Hizmet veren Kooperatifler ile ilgili çalışmalar.

Tarım ve Kırsal Kalkınma odağında faaliyet gösteren 64 Kooperatif için hazırlanan Kooperatif durum raporları toplam 14 içerik ana başlığında 23 sayfadan oluşmaktadır.

EK 12- Kooperatifler Durum Analiz Raporu

J. Ziraat Odaları Durum Raporu Hazırlandı

Hatay genelinde hizmet veren Ziraat Odalarının mevcut durumlarının tespit edilerek çiftçilerimizin verimliliğini ve karlılığını artıracak çalışmalarını planlarken işbirlikçi bir yaklaşım içinde hareket etmemizi sağlayabilecek yetkinlikleri ve eksikleri belirledik.

Ek 13 - Ziraat Odaları Durum Raporu

Mevcut Durum Tespiti ve Analizi

"Çalışmaların sonuç odaklı ve etkili olabilmesi için hazır veriler yerine sahada anketler, yüz yüze görüşmeler, ikincil verilerle karşılaştırmalar ve entegrasyonlar tarımsal sanayii ve gıda üretim tesisleri ile tarımsal üretim alanlarına ziyaretler gerçekleştirilmiş, bu amaçla 7 ay süren araştırma ve veri toplama çalışmaları yapılmıştır. Bu konu hakkındaki çalışmalar aktiviteler ve raporlar bölümlerinde detaylı olarak açıklanmıştır.

Hatay Büyükşehir Belediyesi, Hatay ili sınırları içinde yaşayan ve üretim yapan çiftçilerin gelirini yükseltmek suretiyle hayat kalitesini artırmak üzere İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesini 2020 yılından itibaren hayata geçirme kararı almıştır."

İdare'nin hizmet alanı içinde faaliyet gösteren çiftçilerin, verimliliklerini, karlılıklarını ve buna bağlı olarak yaşam kalitelerini yükseltecek işbirlikçi Kırsal Kalkınma ve Tarımda Yapısal Dönüşüm modelini planlamak. Hatay'ın tarımsal ekosistemini birbirine entegre edecek kırsal kalkınma adımlarını planlamak ve hayata geçirilmesi ile ilgili yöntemleri belirlemek.

Hatay da gerçekleştirilmesi planlanan Tarımda Yapısal Dönüşüm çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla Teknoloji Destekli Çiftçi Bilgi Paylaşım Merkezleri ile bu merkezlere entegre olarak çalışacak Çiftçi Bilgi Servislerini planlamak ve hayata geçirilmesi ile ilgili yöntemleri belirlemek.

Hatay da çiftçilerinin piyasanın olumsuz koşullarından etkilenmesini önlemek amacıyla Tarım ve Gıda Değer Zincirine yönelik piyasa düzenleyici eylem planlamalarını hazırlamak yerel iş gücünün yetenek yönetimini yaparak projenin sürdürülebilirliğini sağlayacak yapının kurulması konularında, TÜİK verilerine göre Hatay'ın nüfusu, Şubat 2020 itibarıyla 1,6 milyon olarak bildirilmiştir. Hatay ilinde ikamet eden 1,6 milyon yurttaşın önemli bir kısmının geliri tarımsal üretime ve tarımsal üretime dayalı ekonomiye bağlıdır.

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'nün 2019 Tarım Sektörü Raporuna göre Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı olan çiftçi sayısı 20.254 olarak açıklanmış olmasına rağmen, ziraat odalarından alınan veriler ile aktif çiftçilik yapanların sayısının yaklaşık 65.000 olduğu tespit edilmiştir. Hatay'daki tarımsal faaliyet gerçekleştirilen mahallelerde muhtarlarla yaptığımız anketlerde "Bölgenizde kaç aile tarımsal üretim yaparak gelir elde etmektedir?" sorusuna aldığımız cevaplar neticesinde Hatay'da 145.000 kadar ailenin çeşitli büyüklükte tarımsal gelire sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda yapılacak çalışmaların sonuç odaklı ve etkili olabilmesi için hazır veriler yerine sahada anketler, yüz yüze görüşmeler, ikincil verilerle karşılaştırmalar ve entegrasyonlar tarımsal sanayi ve gıda üretim tesisleri ile tarımsal üretim alanlarına ziyaretler gerçekleştirilmiş, bu amaçla 7 ay süren araştırma ve veri toplama çalışmaları yapılmıştır.

Bu konu hakkındaki çalışmalar aktiviteler ve raporlar bölümlerinde detaylı olarak açıklanmıştır.

Yaptığımız çalışmaların bu büyüklükte bir etki değeri olması nedeniyle verilerin anlamlandırılması aşaması çok daha büyük bir önem kazanmıştır.

Analiz çalışmalarımızda, daha önce kamu kurumları ve üniversiteler tarafından hazırlanan bilgilerin kullanılması yerine Şirketimiz Tabit, HBB Kırsal Kalkınma Ekibi ve HBB Sosyal Doku Ekipleri ile ortaklaşa oluşturduğumuz bilgi toplama kanalları üzerinden toplanan bilgilerin değerlendirilmesinde veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin toplanması sırasında oldukça güçlü oranlarda örnekleme yapılmıştır. Örneğin tarımsal faaliyete konu olan mahallelerin tüm muhtarları ile yüz yüze görüşülmüştür. Yine Ziraat Odalarına çiftçi olduğunu beyan ederek kayıt olanların yaklaşık %5 oranında örneklenmiştir. Tüm bunların yanında tarım sektörünün paydaşları ile maksimum oranda görüşülmüştür.

Böylece verilerin anlamlandırılması ve güvenilirliği yükseltilmiş, bu verilere dayandırılarak oluşturulan analizlerle geliştirilen önerilerin hata payını düşürmekte önemini artırmaktadır.

Bilgi toplama ve analiz çalışmaları Mart - Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmaların önemlilerinden bazıları aşağıdadır ve bunlarla ilgili detaylı bilgiler raporun "Aktiviteler" bölümünde sunulmuştur.

Analiz Çalışmasının Dayandığı Noktalar

1. **Saha anket çalışmaları**
 - a. Çiftçiler ile yapılan anket çalışmaları (3398 Çiftçi Ziraat Odasına çiftçi olduğunu beyan edenlerin yaklaşık %5 ini temsilen örneklenmiştir ve)
 - b. Muhtarlar ile yapılan anket çalışmaları (518 Muhtar - Tarımsal üretime konu tüm mahalleler)
2. **Tarımsal örgütler ve STK'lar ile görüşmeler**
3. **Kooperatifler ile ilgili çalışmalar**
 - a. Mevcut kooperatiflerin durum analizlerinin yapılması
 - b. Kooperatiflerin mevcut durumlarının iyileştirilmesi amacıyla mentörlük hizmetinin verilmesi
4. **Tarımsal sanayii tesisleri ile görüşmeler**
5. **Ticaret odaları ve benzer kurumlarla görüşmeler**
6. **İlçelerde ve köylerde Çiftçi toplantıları**
7. **Yapılan tüm çalışmalarda elde edilen verilerin analiz edilerek ilçelerde yaptığımız toplantılarla kanaat önderleri ile paylaşılarak son haline getirilmesi başlıklarında yapılmıştır.**

Her ilçede çalışmanın yapılması ve çok yüksek oranda çiftçi ile iletişime geçilmiş olması, her ilçenin en yüksek seviyede temsil edilebilmesi ve durumlarının analiz edilebilmesi açısından oldukça değerlidir.

Sahadan toplanan verilerin yüksek örnekleme 15 ilçe için aynı oranda çiftçi ile ve yüz yüze yapılması, buna dayandırarak hazırladığımız ilçe analizlerinde, ilçenin tarım sektörü paydaşları ile mutabakata varılarak oluşturulması analizlere konu olan verilerin yüksek güvenilirlikte olduğunu bize bir kez daha teyit etmiştir. İlçelerle ilgili analiz ve öneri raporları ilçe raporları başlığı altında her ilçe için ayrı ayrı İşbirlikçi Kırsal Kalkınma raporunun eklerine dahil edilmiştir.

Yaptığımız analiz çalışmalarında Hatay il geneline uygun olabilecek analiz sonuçları raporun bu bölümüne eklenmiştir.

Araştırmamıza katılanların

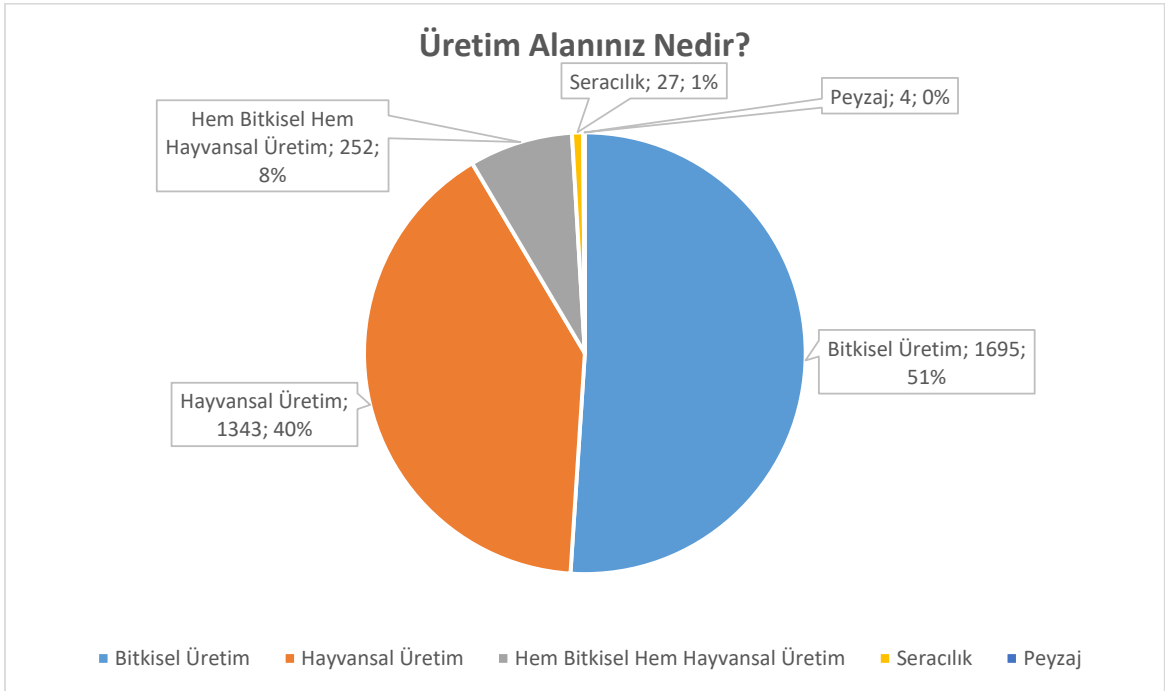
- **Cinsiyet Dağılımı**
 - %25'i kadın, %75'i ise erkektir.
- **Yaş Dağılımı**
 - %6 sı 18-25 yaş arasında,
 - %28 i 26-40 yaş arasında,
 - %35 i 41-55 yaş arasında
 - %31 i 56 yaş ve üzerindedir.
- **Eğitim Durumları**
 - %5 i okula gitmemiş,
 - %1 okur yazar,
 - %76 ilköğretim mezunu,
 - %13 lise mezunu,
 - %5 önlisans, üniversite ve yüksek lisans mezunudur.

HATAY

Çiftçi Ailelerinin Hane Halkı Sayısı Tarımsal İşgücü Dağılımı

Hanede Yaşayan Sayısı (Ortalama 4,6 kişi)		Hane Halkının (Aile Bireyi) Kaçı tarımda çalışıyor		Çiftçi Ailesinin Çocuk Sayısı (Ortalama 3,2 çocuk)		Çiftçinin Tarımda Çalışan Çocuğu (Ortalama 2,3 çocuk)		Tarımda Çalışan Çiftçi Çocuklarının Eğitim Durumları		Tarım Arazinizde Çalışanların Kaçı Aile Üyesidir?		Tarım Arazinizde Kaç Kişi Çalışmaktadır	
Yaşayan Sayısı	Yüzdellik Oranı	Çalışan Sayısı	Yüzdellik Oran	Çalışan Sayısı	Yüzdellik Oran	Çalışan Sayısı	Yüzdellik Oran	Eğitim Durumu	Yüzdellik Oran	Aile Bireyi Sayısı	Yüzdellik Oran	Çalışan Sayısı	Yüzdellik Oran
1	3%	0	34%	0	15%	1	42%	İlk Öğretim	54%	1	38%	Tek Başına	46%
2	15%	1	32%	1	10%	2	29%	Lise	36%	2	34%	1	13%
3	15%	2	20%	2	7%	3	13%	Lisans	10%	3	11%	2	14%
4	18%	3	6%	3	29%	4	7%			4	7%	3	6%
5	20%	4	3%	4	17%	5	5%			5	5%	4	5%
6	14%	5+	4%	5	10%	6+	4%			6-9	3%	5	6%
7+	16%			6+	12%					10+	2%	6-9	7%
												10+	3%

Hatay'daki çiftçilerin yaptıkları üretim şekline göre dağılımları

Hatay'da tarımsal üretim yapan çiftçilerin, üretimlerine göre dağılımına baktığımızda yaklaşık %51'inin bitkisel üretim, yaklaşık %40'ının hayvancılık, %1'inin seracılık ve peyzaj ürünleri üretimi olduğu belirlenmiştir.

Çiftçilerin sadece %8'i hem hayvancılık hem de bitkisel üretimi birlikte yapmakta olduklarını beyan etmişlerdir.

Hayvancılık ve Bitkisel üretimi birlikte yapan çiftçi oranının düşük olması her iki üretim şeklini yapan çiftçiler içinde dezavantajlar taşımaktadır.

Hayvancılık üretimi yapan çiftçiler özellikle süt hayvancılığı yapıyorlarsa sattıkları ürünler için aylık periyotlarda tahsilat yapabilmektedirler. Bu durum sayesinde bitkisel üretimde hasattan hasada çiftçinin eline para geçmesi yerine her ay geçmesi sağlanabilir. Ayrıca hayvancılık yapan çiftçilerimizin özellikle kaba yem tedariki ve diğer bitkisel üretim atıklarını hayvan yem rasyonlarına ilave ederek yem maliyetlerini düşürülmeleri de mümkündür. Bu konuya öneriler kısmında ayrıca yer verilecektir.

Hatay'da üretim yapan çiftçilerimiz tüm bu avantajları bilmekle beraber, büyük çoğunlukla bitkisel üretim ya da hayvansal üretimden sadece birini seçmektedirler.

Bu konuda görüşme yaptığımız çiftçilerimizden aldığımız yanıtlar aşağıdaki başlıklarda toplanmaktadır.

- a) Büyükşehir yasasının getirdiği engeller (Ahırların mahalle içinde kalması ve şikayetler)
- b) Meraların âtil hale gelmesi ve ıslah şartlarının sağlanamaması
- c) Aile bireylerinin hayvan bakma seçeneğine sıcak bakmamaları
- d) Çalışacak iş gücünün bulunmaması

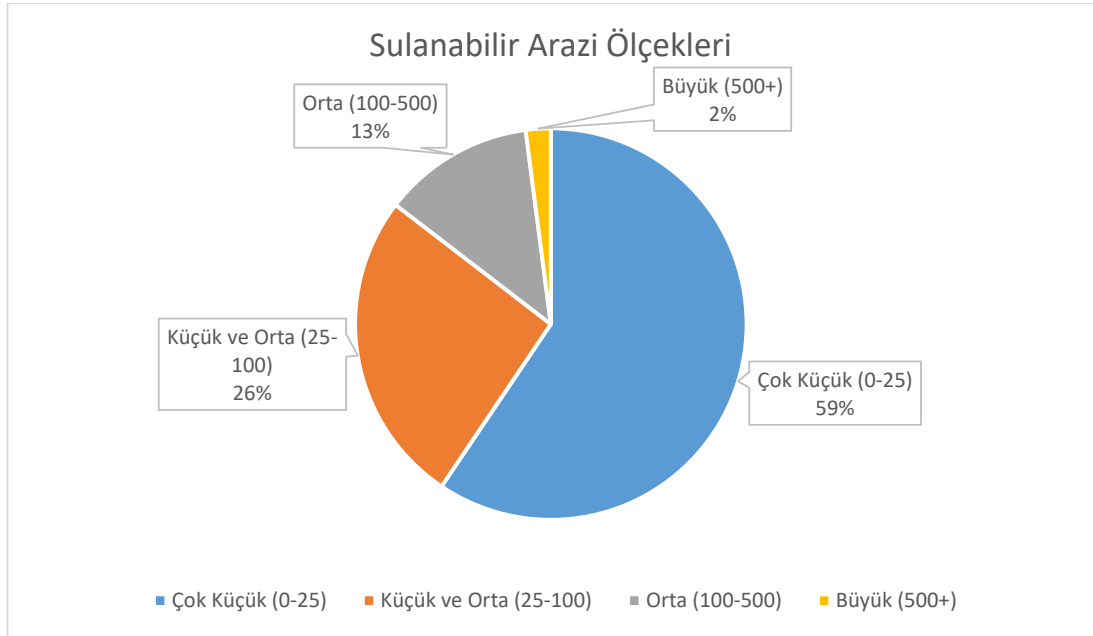
Parçalı Arazi Yapısı

Tüm Türkiye de yaşanan parçalı arazilerde Tarımsal Üretim yapmanın dezavantajları Hatay'da da yaşanmaktadır.

Bu çalışmada Verimlilik ve Karlılık odağında çalışma yapıldığından araziler sulanabilir ve sulanamayan araziler olarak iki farklı kategoride ele alınmıştır.

A. Sulanabilen Araziler

Hatay'da çiftçilerin sahip olduğu sulu araziler arazileri büyüklük bakımından dört ana kategoriye ayrılmıştır.

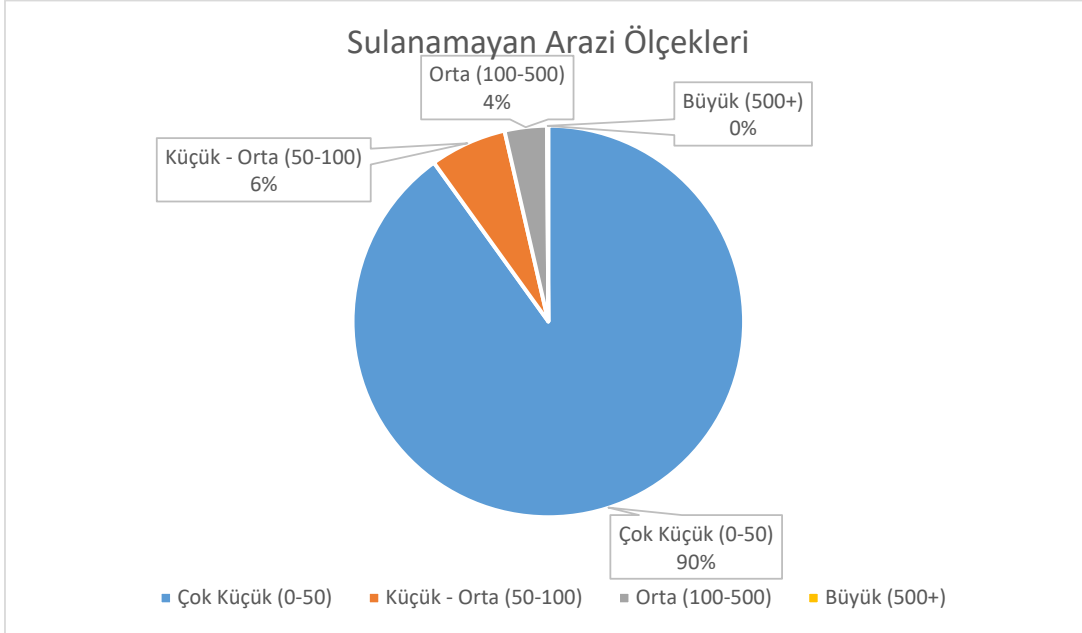

0-25 dönüm arası büyüklükteki araziler “çok küçük”, 25-100 dönüm arası büyüklükteki araziler “küçük-orta”, 100-500 dönüm arası “orta” ve 500 dönüm ve üzeri büyüklükteki sulu tarım arazileri de “büyük” olarak tanımlanmaktadır.

Buna göre, Hatay'da soruya yanıt veren 1436 çiftçiden 963'ünün (%67) sulu tarım arazisi 25 dönüm ve daha küçük, 303'ünün (%21) küçük-orta, 146'sının (%10) orta büyüklüktedir ve 24'ünün (%2) sulu tarım arazisi ise büyüktür.

B. Sulanamayan Araziler

Hatay'da çiftçilerin sahip olduğu Susuz tarım arazileri büyüklük bakımından dört ana kategoriye ayrılmıştır.

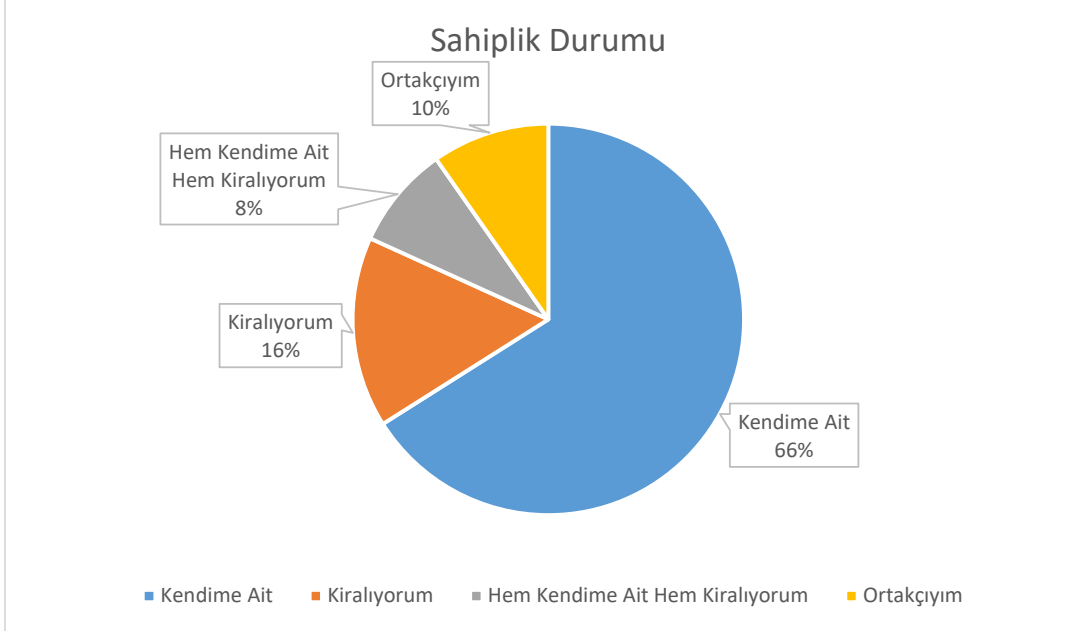

0-50 dönüm arası "çok küçük",
50-100 dönüm arası "küçük-orta",
100-500 dönüm arası "orta" büyüklükte ve
500 dönüm ve üzeri susuz tarım arazileri de "büyük" olarak tanımlanmaktadır.

Buna göre, Hatay'da soruya yanıt veren 952 çiftçiden 852'sinin (%90) susuz tarım arazisi 50 dönüm ve daha küçük, 66'sının (%7) küçük-orta, 33'ünün (%3) orta büyüklüktedir ve 1 kişinin susuz tarım arazisi ise büyüktür.

Son dönemlerde yapılan sulama yatırımlarının hayata geçirilmesi, Hatay'da özellikle sulanamayan araziler için çeşitli avantajlar barındırmaktadır.

Hatay'da tarımsal üretim yapan çiftçilerin tarım arazilerinin sahiplik durumu

- %66 sı kendi tarım arazisinde üretim yapmaktadır.
- %16 sı üretim yaptığı araziyi kiralarak üretim yapmaktadır.
- %8 lik bir bölümü ise hem kendi arazisinde tarım yaparken hem de kiralarak üretimini gerçekleştirmektedir.
- %10 luk bölümü ise tarımsal üretimini "Ortakçı" statüsü ile sürdürmektedir.

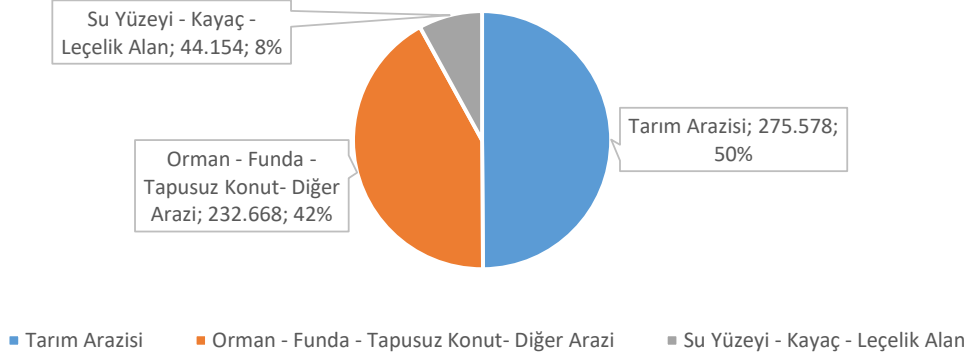
Yapılan araştırma ve anket çalışmalarında Hatay'ın her ilçesi benzer bir şekilde temsil edilmiş, dolayısıyla da Hatay geneli için olabildiğince sağlıklı bir şekilde durum analizi yapılmıştır.

Hatay İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi kapsamında toplanan verilerin incelenmesi çalışmasında Sektörel Paydaşlardan Tarım ve Orman İl Müdürlüğü önceliklendirilerek ve diğer tüm paydaşların verileri analiz çalışması ve buna bağlı olarak öneri bölümü hazırlanırken doğrudan değerlendirmeye alınmıştır.

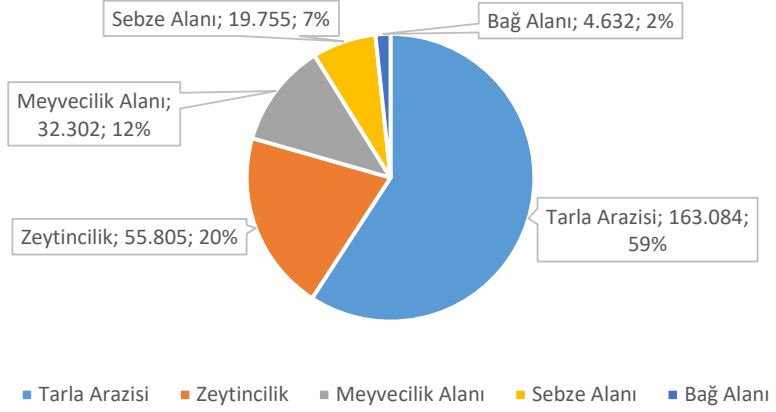
Not: Bu konuda destekleyici bilgiler Hatay Valiliği Tarım ve Orman İl Müdürlüğü 2019 yılı Faaliyet Raporunda görülebilir.

İlin Arazi Varlığı Envanterinde Tarım arazisi olarak belirlenen alanın Hatay ilinin toplam arazisinin yarısı olması ve ilin coğrafi özellikleri birçok tarımsal fırsatı da beraberinde getirmektedir.

İlin Arazi Varlığı Toplam 552.400 (ha)

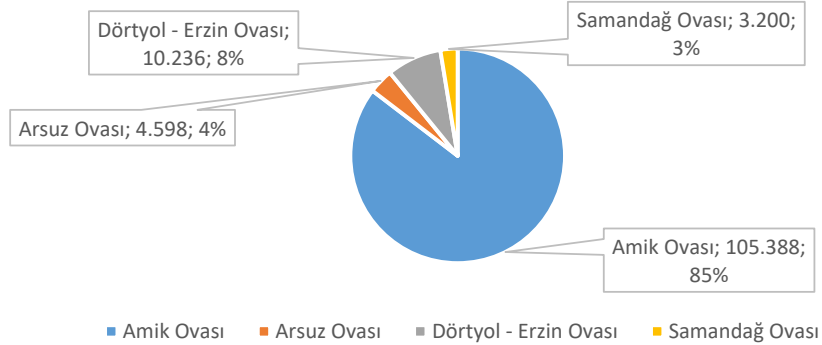

Tarımsal Arazilerin Dağılımı (2019) Toplam 277.596(ha)

Hatay genelindeki tarımsal arazilerin yarısından fazlası tarla arazisidir. Bu durum gelecekte yapılacak stratejik tarımsal planlama için oldukça büyük bir fırsattır.

Tarımsal Ovalar

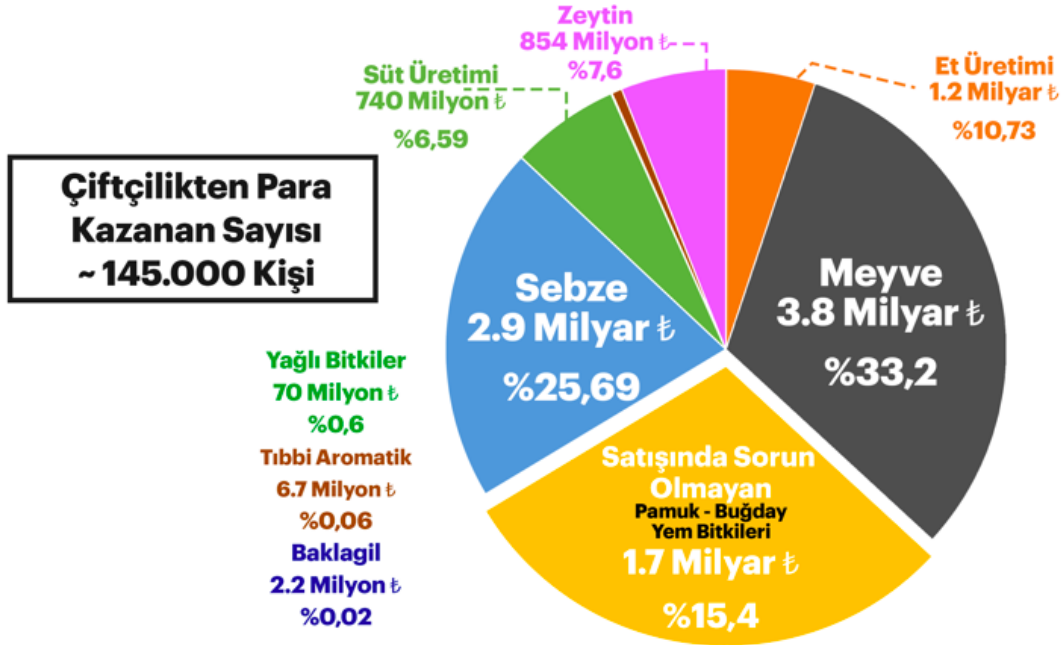

Hatay'da bulunan ovalar, OVA KANUNU ile yapılaşma ve bozulmadan korunmaktadır.

Hatay'a Tarımsal Üretim ve Ticaret Açısından Genel Bakış

HATAY TARIMSAL HASILASI – Çiftçi Fiyatları ile

₺11.238.495.920

- Hatay'da üretilen tarımsal ürünlerin Tarım İl Müdürlüğü verileri ile 5 milyar 800 milyon TL olarak görülse de ÇKS kayıtlarına çeşitli nedenlerle kaydedilmeyen ve çiftçilik geliri olsa da benzer nedenlerle beyan edilmeyen tarımsal üretim ilave edildiğinde 11 Milyar 238 Milyon liraya çıktığı görülmektedir.
- Yine Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısını 22 bin civarında vermekte iken (2019 Hatay Valiliği bilgi notundan alınmıştır) Ziraat Odaları kendilerine kayıtlı aktif çiftçi sayısının 65 bin olduğu yönünde görüş beyan etmektedirler.
- Tarımsal üretim yapan tüm köylerde yaptığımız muhtar görüşmeleri ile "Hatay ili sınırlarında Tarımsal Üretim Geliri olan aile sayısı" 145 bin olarak tespit edilmiştir.
- Tarımsal üretimde kayıt dışı üretimin en az olduğu ürünler, Pamuk, Yem Bitkileri ve Hububat üretimidir. Bu ürünlere ÇKS kaydına bağlı olarak tarımsal destek uygulamaları yapılmakta olduğundan üretim aşamasında alınan kayıtlar ile kısmen kayıt dışı ekonominin önüne geçmekte ve planlama aşamaları diğer ürünlere göre daha kolay olabilmektedir.
- **Tarımda kayıt dışı ekonomi kavramının neden olduğu soruları incelerken, bu durumun mali verileri etkilemesinin yanında üretim ve pazarlama planları açısından da sorunlar oluşturduğu görülmektedir.**
- Tarım ve Orman Bakanlığı'nın veri sistemine kaydedilmeyen veriler hakkında bilgi sahibi olmaması ve ithalat / ihracat kararlarında hata yapması, tüccarların yerel ticaret noktalarının bilgileriyle ve çoğu zaman günlük ve geç kalmış bir reflekse hareket etmelerine sebep olmaktadır.
- Hatay'da gelişen tarımsal ticaret yapısı, özellikle büyük şehirlerde ve birçok ülkedeki ticari yatırımlar ve bağlantılar ile desteklenmiş güçlü bir yapıdır.
- Tarımsal üretimin Hatay ekonomisi üzerinde önemli etkileri olduğu gibi, Hatay'daki üretimin Türkiye ekonomisi ve gıda tedariki için de önemli bir payı vardır.

- Akdeniz İhracatçılar Birliği'nin Yaş Meyve ve Sebze Sektörü Değerlendirme Raporu'na göre 2020 yılında, 448 Milyon Dolar değerinde yaş meyve ve sebze ihracatı Hatay'dan yapılmış ve Hatay ili ekonomik büyüklük olarak, Mersin ve Antalya'nın ardından en çok ihracat yapan 3. il olmuştur.

Ancak Akdeniz ihracatçıları birliklerinin 2018, 2019 ve 2020 yılı için açıkladıkları, "İllere göre 1 Ton Yaş Sebze Meyve Fiyatı Karşılaştırması" Hatay'da üretilen özellikle yaş sebze ve meyvenin ihraç edilirken birçok ile göre çok daha düşük fiyatlarla ihraç edilebildiğini göstermektedir.

İHRACAT TABLOSU

	2018	2019	2020		2018	2019	2020
Bursa	\$1,100	\$1,268	\$1,906	Trabzon	\$607	\$683	\$676
Isparta	\$1,660	\$1,448	\$1,644	Karaman		\$519	\$649
Manisa	\$1,282	\$1,319	\$1,418	Adana	\$465	\$478	\$569
Aydın	\$1,684	\$1,447	\$1,312	Ankara	\$572	\$409	\$571
Rize	\$581	\$905	\$1,210	Mersin	\$481	\$510	\$552
Denizli	\$823	\$841	\$1,027	Hatay	\$466	\$503	\$525
İzmir	\$870	\$973	\$901	Şırnak	\$116	\$148	\$396
Antalya	\$800	\$832	\$831	Gaziantep	\$156	\$172	\$363
İstanbul	\$971	\$662	\$717	Mardin	\$375	\$250	\$324
Muğla	\$544	\$630	\$685	Artvin	\$146	\$126	\$187

Yukarıdaki İhracat tablosunda oluşan durumun nedenlerinden bazıları aşağıdadır;

1. Hasat sırasında ürünün raf ömrünü yada pazar talebini karşılamaktan uzak hale geldiğini bunun yanında hasat kayıplarının da oldukça yüksek olduğu,
2. Ürünlerin yetiştiriciliği kısmında yeterli akademik ve yenilikçi bilgi kullanılmaması,
3. Yeterli ve yüksek teknoloji barındıran depolama ve paketlenme tesisi eksikliği,
4. Yüksek gelir grubuna sahip ülkeler yerine daha düşük gelire sahip ülkelere ihracat yapılabilecek ürünlerin ve çeşitlerin üretilmesi,
5. Ortadoğu ve Rusya gibi ülkelerdeki ticaret kanallarını yeterli bulan Hataylı tüccarların yeni pazarlar araştırmak yerine bu pazarlardaki müşterilerle yetinmesi gibi faktörlerin yukarıdaki tablonun neden olduğu gözlemlenmiştir.

Hasat ve Hasat Sonrası Kayıplar!

Hasat sonrası kayıplar konusunda oldukça fazla sayıda makale ve araştırma yayınlanmaktadır. Bu makaleler ve Hatay'da yaptığımız çalışmalardan özellikle hasat sonrası kayıplar ile ilgili, 4 farklı alana odaklanmamız gerekmektedir.

Hatay tarımsal üretiminin büyüklüğü ve bu büyüklük içinde Hasat ve Hasat Sonrası kayıpların oranı düşünüldüğünde bu yönde yapılacak çalışmaların ne kadar değerli olacağı açıktır.

- Hasat sonrası kayıpların büyüklüğü,
- Hasat sonrası kayıpların genel olarak ekonomik etkisi,
- Geleneksel yöntemleri ve yeni teknolojileri kullanarak hasat sonrası kayıpları azaltma yolları,
- Hasat ve hasat sonrası kayıpların ekonomik maliyeti

Yurt içinde ve yurt dışında hasat sonrası kayıplar konusunda yapılmış bir çok araştırmaya karşın maalesef, problemin büyüklüğü veya hasat sonrası kayıpları azaltma metodlarının yararları konusunda çok az fikir birliği sağlanabildiği tespit edilmiştir.

İlk olarak, hasat sonrası kayıpların büyüklüğünü tahmin etme konusu bilimsellikten oldukça uzaktadır.

Biz de Hatay'da hasat ve hasat sonrası kayıpların büyüklüğünü tespit edince, miktarlarının tahmin yöntemleri konusunda bilimsel tutarlılık analizleri yapmak istedik. Ancak tüm araştırmalar bizi aşağıdaki verilere ve bu anlamlandırma stratejilerinin yeterli olmadığı öngörüsüne götürdü.

Durum Hatay ve Türkiye de böyleyken Küresel Pazarlarda nasıl gerçekleşiyor diye araştırdığımızda, durumun Küresel perspektiften dahi hasat sonrası kayıpların tahmini çok geniş bir aralığı işaret etmektedir (yüzde 10-50 arası). Bu doğru bilgi eksikliği, BRIC ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) gibi önemli gelişmekte olan ülkelere neredeyse hiç veri alınmıyor olması ile birleşince, hasat sonrası kayıplar ile ilgili tahminlerin güvenilirliğini oldukça etkileyen bir durum ortaya çıkmaktadır

Türkiye de bu konuda yapılmış çalışmalardan biri 2019 yılında Türkiye Ziraat Odaları Birliği nin hasat ve hasat sonrası kayıpların %30 oranlarına ulaştığı konusunda yaptığı açıklamadır. Bu açıklama incelendiğinde piyasaların daralması ile satılmadığı için tarlada bırakılan ürünlerin bu hesaplama dahil edilmediği bu oranların dahil edilmesi ile toplam miktarın oldukça yüksek olacağı görülmektedir.

Diğer yandan Birleşmiş Milletlere göre; 2050 yılında dünya nüfusunun 9 milyarı geçeceği ve bu artışın büyük oranda Sahra Altı Afrika ve Güney ve Güneydoğu Asya gibi az gelişmiş ülkelerde gerçekleşmesi beklenmektedir (UN, 2013). Dolayısıyla; bu bölgelerde hasat sonrası kayıplar azaltılmadığı takdirde ilerleyen dönemlerde açlık tehlikesi ile karşılaşan kişi sayısında oldukça artış olacağı öngörülmektedir.

Bu raporu hazırlayan ekip olarak Hasat ve Hasat sonrası kayıpların önlenmesi ile ilgili çalışmaların önceliklendirilmesini;

1. Tüm risk ve maliyetlere rağmen üretilen ürünlerin, tarımsal üretimden çok daha kolay çözüm önerileri ile önlenmesinin çiftçimize ekonomik katkı sağlayacağı,
2. Hasat ve Hasat Sonrası kayıpların önlenmesi çalışmalarının İnovasyon tabanlı yeni ticaret fırsatları doğuracağı,
3. Üretimde fire olarak görülen miktardaki bir ürünü ekonomiye kazandırılmasının hem üreten çiftçiler hem katma değer oluşturan sanayici/işadami/ kooperatif, hem de bölge ekonomisi açısından oldukça önemli bir değeri olduğu,
4. Kayıpların önemli bir oranının katma değerli bir üretime dönüştürülmesi halinde Hatay'da Gıda İnovasyon ve Girişimcilik kültürünün geliştirilmesine destek olması açısından,
5. Uluslararası Gıda Örgütleri ile Sivil Toplum Kuruluşlarının odak noktasında olan bu konu için geliştirilecek çözümlerin bu konu ile ilgili tüm kuruluşlara ilham ve model önerisi olması açısından çok önemsiyoruz.

Hatay'da hasat ve hasat sonrası kayıpların önlenmesi için bu soruna neden olan sorunları doğru şekilde analiz etmemiz çözümlere yönelik önerilerimiz açısından oldukça önemlidir.

Bunlar;

Mikro Ölçekte Sorunlar

- Eğitim ve hasat sonrası konusunda ar-ge eksikliği,
- Soğuk zincir ve nakliye araçlarında yeterli iklimlendirme çalışmalarının yapılmamış olması,
- Soğuk hava depolarının eksik ya da yetersiz olması,
- Hasat sonrası ürünlerin yetersiz / hatalı taşınması ya da ambalajlanması,
- Paketleme tesislerinin yetersizliği
- Pazar ve ürün fiyatlandırma bilgisine erişimde yaşanan sorunlar
- Hasat öncesi faktörler de hasat sonrası kayıpları ve ürün kalitesini oldukça etkileyen konular arasında yer almaktadır. Bu faktörler aynı zamanda yaş meyve ve sebzelerde hasat sonrası kayıpları ve kaliteyi etkileyen faktörler

Makro Ölçekte Sorunlar

- Hasat sonrası kayıpları azaltma konusunda kurumların ve hizmetlerin eksikliği.
- Yatırım ve krediye erişim kapasitesi,
- Enerji altyapısı, imar sorunları ve ulaşımdaki yetersizlikler,
- Var olan İşlemelerin kapasitesinin yetersiz olması
- Kalite standartlarında ve kalite kontrollerinde yaşanan eksiklik
- Çiftçi Organizasyonların yapısı ve çeşidinin uygun olmaması
- Çiftçi Organizasyonlarının konunun farkında olmamaları, konu hakkında sorumluluk almamaları
- Yaş meyve ve sebzelerde hasat sonrası kayıpları ve kaliteyi etkileyen faktörler.

Hatay tarımsal üretiminde, Türkiye tarımında da yaşanan benzer bir sorun ön plana geçmiştir. Hasat ve Hasat Sonrası Kayıpların çok yüksek oranda olması ise Hatay Tarımının özellikle Bitkisel Üretim bölümünde oldukça önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

HASAT ve HASAT SONRASI KAYIPLAR

	Kayıp Yüzdeleri %	
	En Az	En Çok
Hasatta	4	12
Taşımada	2	8
Pazara Hazırlıkta	5	15
Depolamada	3	10
Tüketici Evresi	1	5
Toplam	10	30

Yetiştiricilik Tekniklerindeki Hatalar

Hasat ve Sonrası Kayıplar

Katma Değerli Üretim Tesisleri Eksikliği Nedeniyle Kayıplar

Daralan Pazar Etkilerinden Yüksek Etkilenme Oranı

(*)<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/tzobdan-israfla-mucadelede-yeni-adim/1860471>

Hatay'da tarımsal üretimin çok kırılğan bir yapıda olduğu gözlemlenmektedir. Çiftçiler ürettikleri ürünler ile ilgili fiyat belirleme şansına sahip olamadıkları gibi, ülkedeki ekonomik daralmalar ile iç ve dış politikada kaynaklanan olumsuzluklardan çok sert şekilde etkilenmektedirler.

Ürünlerine talep daralması nedeniyle pazar bulamayan çiftçilerin gelirleri çok olumsuz yönde etkilenmektedir.

Bazı yıllarda meteorolojik şartlar nedeniyle ürünlerin hasat miktarlarında düşüşler olmakta, talebin yüksek ürün miktarının az olması nedeniyle de fiyatlar yüksek seyretmektedir. Bu durumda da ürün az olduğu için çiftçinin eline geçen gelir miktarında önemli bir değişiklik olmamaktadır.

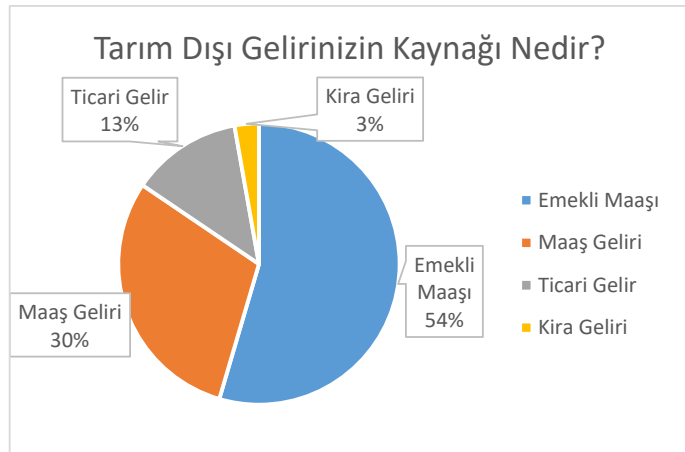
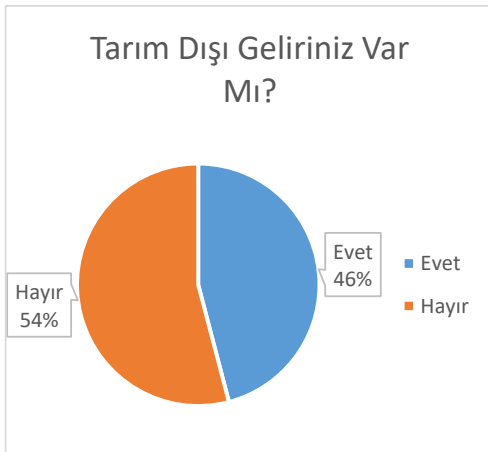

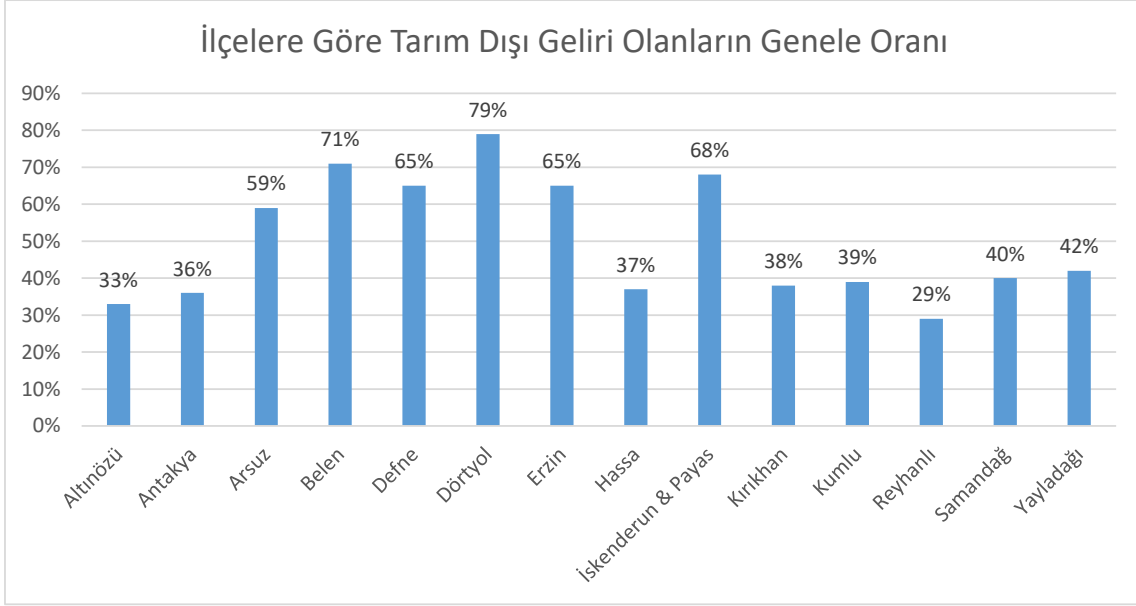
Hatay'da Çiftçilerin Ekonomik Ölçekleri ve Davranış Biçimleri

Tarımsal faaliyette bulunan çiftçilerin yıllık gelirleri doğrudan Hatay ekonomisine yansımaktadır. Bu nedenle çiftçinin tarımsal üretim gelirinin yükseltilmesi sadece çiftçilerin faydasına olmayacak, aynı zamanda Hatayın ticari hayatının canlanmasına katkı sağlayacak olması nedeniyle de önemlidir.

Hatay'da çiftçiler arasında yaptığımız anket ve araştırmalarda tarımsal faaliyetlerde bulunanların çok önemli bölümünün tarım dışı gelire de sahip olduğunu tespit ettik.

Tarım dışı gelirlerin başında "Emekli maaş", "maaş geliri", "ticari gelir" ve "kira geliri" cevaplarının öne çıktığını görmekteyiz.

İlçelere göre tarım dışı geliri olan çiftçilerin, özellikle ticaret ve sanayinin geliştiği şehirlerde yoğunlaşması dikkate değer bir konudur.

Hatay'da çiftçiler tarım sektörünün risk ve belirsizlikleri karşısında sabit aylık bir gelir konusunda özellikle hassas davranmaktadırlar.

Bu durum Tarımsal Üretim açısından kendi içinde olumlu ve olumsuz yönleri ile ayrıca değerlendirilmelidir.

Olumlu yönü makinalı tarım ile açığa çıkan iş gücünün başkaca bir ekonomik faaliyete katkı sağlamak üzere kullanılması açısından irdelerken, olumsuz yönünü tarım dışındaki işlerin sürekli gelir getiren tarafının cazibesine kapılarak çiftçilikten çıkış olarak değerlendirilmesi gerekecektir.

Tarımsal üretim bölgelerinde kurulacak ve geliştirilecek tarımsal sanayii, depolama ve paketleme tesislerin çoğalması ile çiftçilerin tarım dışından gelir elde etmeye yönelik beklentileri karşılanacağı gibi, bu tesislerinde yerleşik işgücü ihtiyaçları karşılanabilecektir.

Bu durum sağlanırsa hem tarımsal üretimini yapan hem de tarımsal sanayii kuruluşunda hizmet veren çiftçi ailesi fertleri hedef planlarına kırsaldan kente göç seçeneğini daha az koyacaklardır.

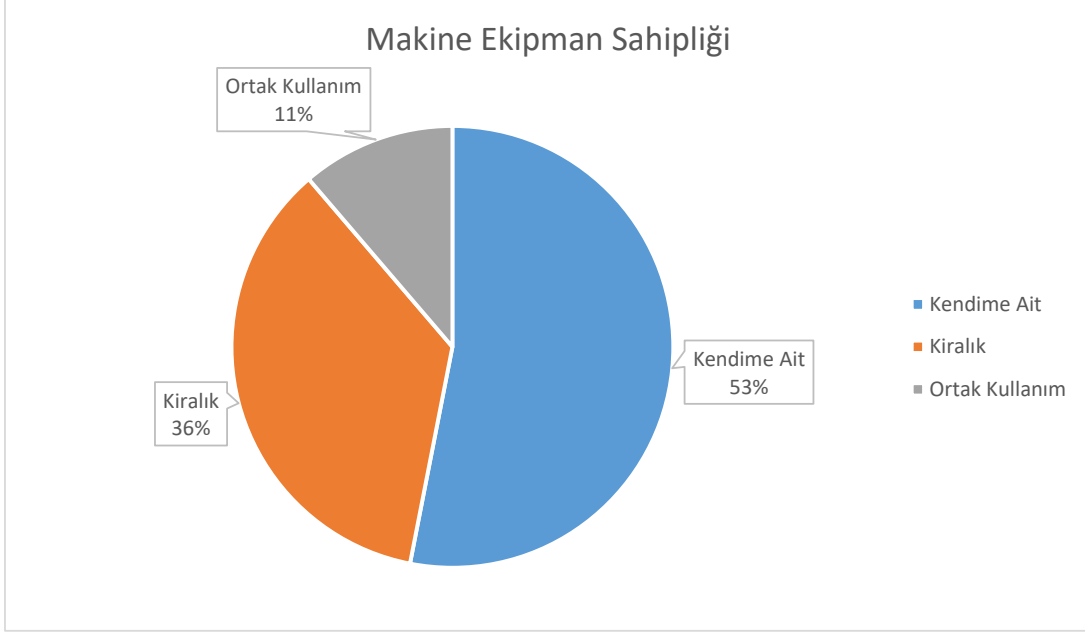
Çiftçilerin gelirlerindeki artışlar, tarımsal üretimde kullandıkları makine ekipmanlarının sahiplik oranlarını ve yenileştirme sürelerini de doğrudan etkilemektedir.

Hatay'da özellikle Arsuz ve Defne gibi parsel büyüklüğü düşük olan ilçelerde makine sahipliği oranı düşmekte, ihtiyacın yüksek oranda kiralama sistemi karşılanması yoluna gidilmektedir.

Yaptığımız saha araştırmalarında çiftçilere sorduğumuz **“Tarımsal Üretimde Kullandığınız Alet, Makine ve Ekipman Kime Aittir?”** sorusuna çiftçilerin %53'ü kendisine ait olduğunu, %36'sı kiralık olduğunu ve %11'i ise ortak kullanım modeliyle kullandıklarını ifade etmiştir.

Çiftçilerin üretim araçlarının mülkiyetinin kime ait olduğu, üreticinin işine yaptığı yatırımın dolaylı bir göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Bununla birlikte üreticinin yenilikçi tarımsal teknolojiler ile makine ve ekipman kiralama modellerine sıcak bakıp bakmadığını da dolaylı olarak göstermektedir.

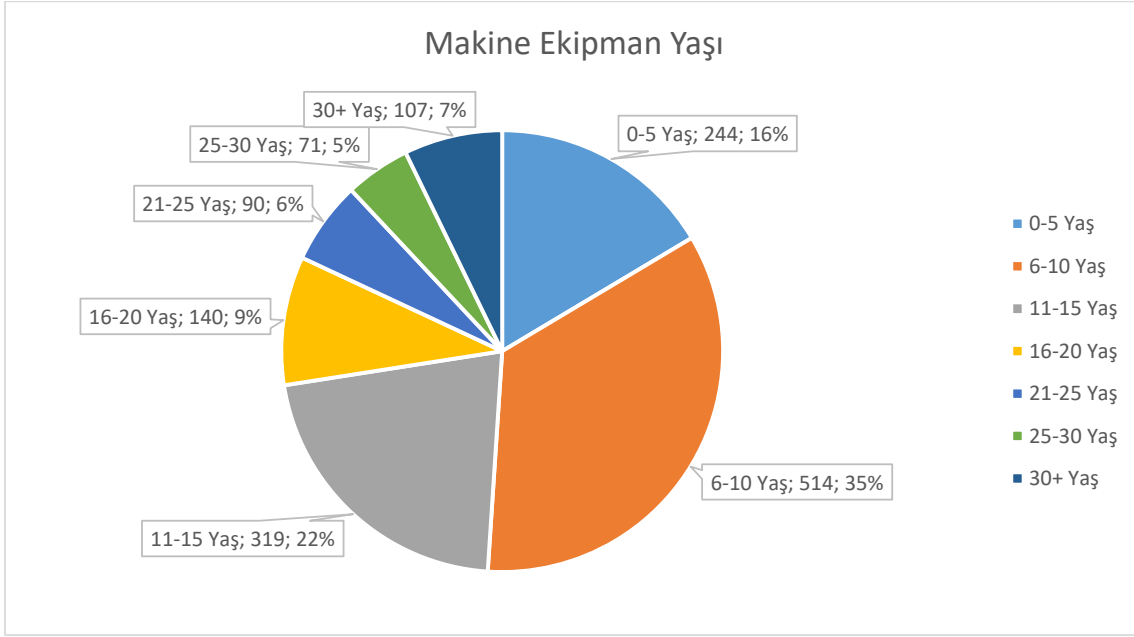

Yaptığımız saha araştırmada çiftçiye sorduğumuz soruların bir diğeri de **Tarımsal Üretimde Kullandığınız Makine ve Ekipmanın Yaş Aralığı Nedir?** Sorusudur ki, bu sorunun cevaplarından üreticinin kullandığı makine ve ekipmanın yaş aralığı, hem üreticinin yatırım yapmaya istekli olup olmadığını, hem yeni yatırım yapmaya ihtiyaç duyup duymadığını hem de verimlilikte sorun yaşama riski olup olmadığını göstermesi açısından çok kritik bir sorudur.

Araştırmanın soru setinin bu bölümü analiz edilirken, Konu uzmanlarımız, makine ve ekipman yaşının 0-5 yaş arası olduğunda Genç, 6-15 yaş arası olduğunda Orta Yaşlı ve 15 yaş ve üzeri olduğunda Yaşlı kabul olarak kabul edilerek kategorilendirme yapılmasını uygun görmüşlerdir.

Makine ve ekipmanın yaşlı olması üreticinin yatırım yapmamış ya da yapamamış olduğunu, yeni makine alma zamanının geldiğini ve özellikle bakım onarım gereksinimi dolayısıyla verimlilik kaybı riskinin yüksek olduğunu ortaya koyacak sonuçlara varabilmek mümkün olacaktır.

Hatay'da bu soruya 1485 çiftçi yanıt vermiş. Bu yanıtlar değerlendirildiğinde çiftçilerin makine ekipmanlarının yaş dağılımı aşağıdaki gibidir.

Hatay
Tarımsal Makine Ekipman Yaşlılık Analizi

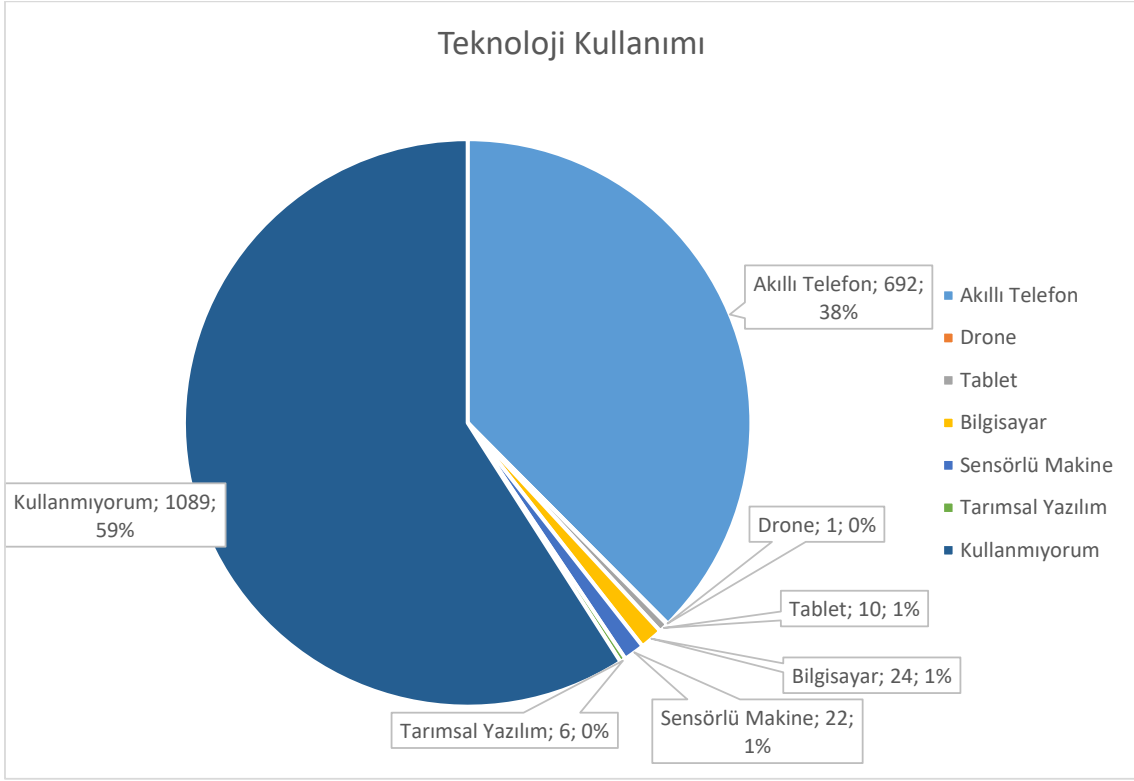
Makine ekipman yaşı	% Oran	Statü
0-5	%16	Genç
6-10	%35	Orta Yaşlı
11-15	%22	Orta Yaşlı
16-20	%9	Yaşlı
21-30	%12	Çok Yaşlı

Bu sonuçlar incelendiğinde, Hatay'da tarımsal üretimde kullanılan makine ekipmanın hızlıca modernize edilmesi gerektiği, makine ekipmanın yenileştirilmesi aşamalarında bu konuya özelleştirilmiş Faydalı İş Modellerinin şimdiden üretilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Çiftçi Davranışlarını incelediğimiz araştırmalarımızda Hatay'da üretim yapan çiftçilerin tarım teknolojilerini kullanım oranlarının oldukça düşük olduğunu tespit ettik. Araştırmamızın bu bölümüne cevap veren çiftçilerin de oldukça düşük teknolojileri kullandıklarını tespit ettik.

Hatay Tarımsal Üretiminde
Tarım Teknolojileri Kullanım Oranı

Kullanılan Tarım Teknolojisi	Oran (%)
Herhangi bir teknoloji kullanmıyorum	%59
Akıllı Telefon üzerinden bilgi alıyorum	%38
Sensörlü makinalar ve Drone	%1
Bilgisayar	%1
Tarımsal Yazılımlar	%1

Hatay'da çiftçilerin tarımsal üretimde teknoloji kullanımı "yok" seviyesindedir. Bu olumsuz durum planlama çalışmaları ile çok önemli bir fırsata çevrilerek, teknoloji ve nitelikli bilgi kullanımı ile çiftçilerin verimlilikleri karlılıkları ve buna bağlı olarak yaşam kaliteleri artırılabilir.

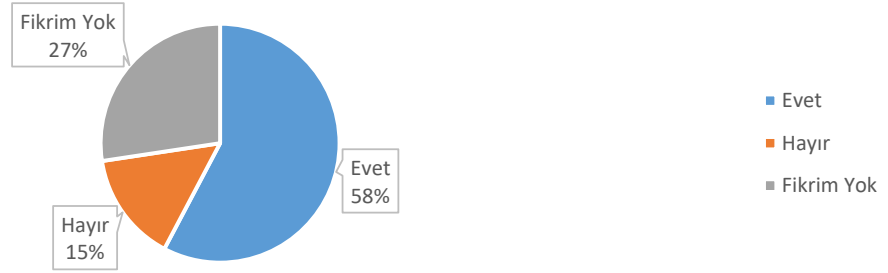
Hatay'da çiftçiler arasında yaptığımız araştırmalar da ortaya çıkan ilginç bir sonuçta çiftçilerin üretim süreçlerinde yerel kurumlarla çok az işbirliği yapabildikleri yönündeki geri bildirimlerinde bulunmuşlardır.

Sorularımıza yanıt veren 1880 çiftçinin sadece %12 lik bölümü Evet İşbirliği Yapıyorum derken, çok büyük bir orandaki çiftçilerimiz %88 Hayır İşbirliği Yapmıyorum yanıtını vermiştir. Evet işbirliği yapıyorum diyen bölümdeki çiftçilerin de büyük oranda işbirliği yaptığı kurum olarak bağlı olduğu kooperatif yada Tarım Kredi Kooperatiflerinden tedarik ürünlerini aldığını beyan etmesi şaşırtıcı olmamakla beraber, bu konuda Hatay'da önemli bir **önemli fırsat** olduğunun da göstergesidir. Bu olumsuz durum inovatif bir yaklaşımla fırsata dönüştürülebilir.

Üreticilerin yerel kurumlarla işbirliği yapması, bilgi edinimi, bilgi paylaşımı, maliyet azaltılması, gelirin artırılması ve benzeri birçok alanda üreticinin faydasınadır.

Çiftçilerle yerel kurumların işbirliği sürecinin üreticiye faydasının yanında çok önemli bir faydası da yerel kurumların bilgi toplaması ve bu bilgiyle ticari ve politik stratejiler geliştirilmesi, diğer üreticilerle paylaşması sonucunu doğuracak bu da genel verimliliğe olumlu yansıtacaktır.

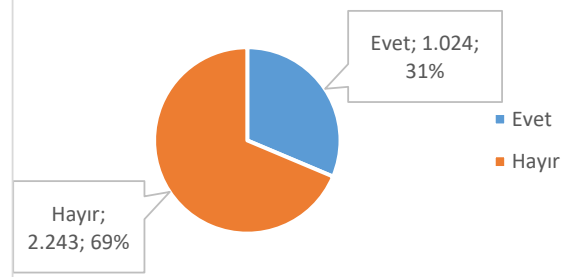
Üretim Sürecinde Yerel Kurumlarla İşbirliği Yapıyor Musunuz?

Hatay'da tarımsal üretim yapan çiftçilerin devlet desteğinden yararlanma durumları araştırılmıştır.

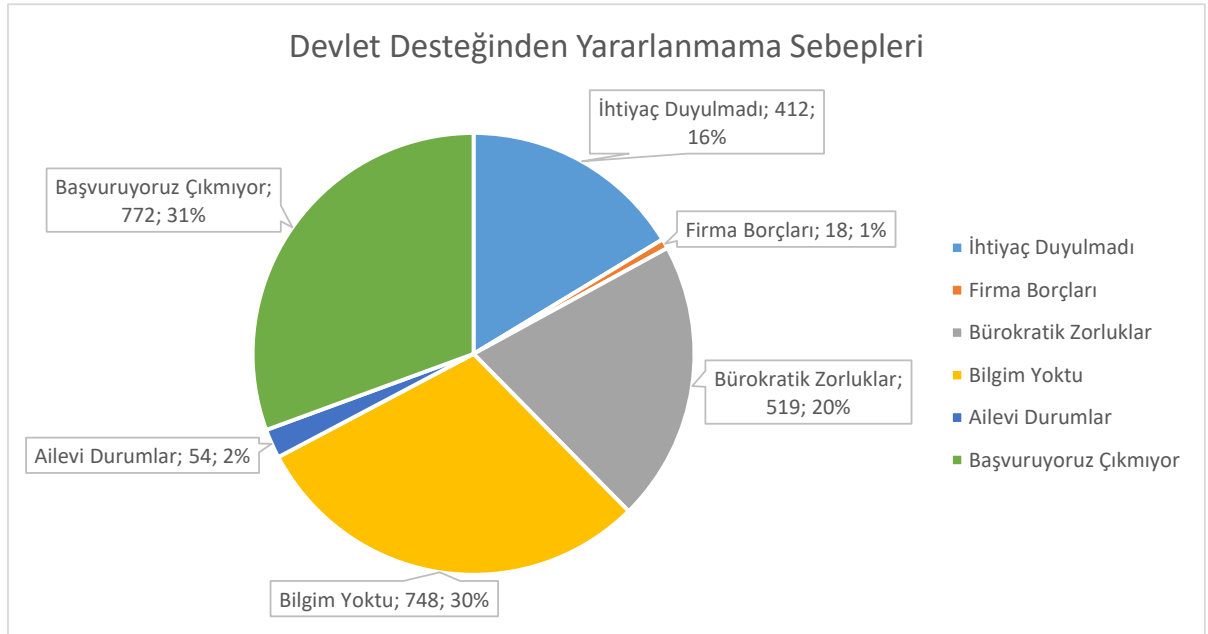
Araştırma konusu ile ilgili görüşülen çiftçilerin %69'u devlet desteğinden yararlanamadıklarını belirtirken %31'i devlet desteklerinden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Yüksek oranlarda devlet desteklerinden yararlanmayan çiftçilerin, neden destek alamadıkları araştırılmıştır.

Devlet Desteğinden Yararlandınız mı?

Çiftçilerin devlet desteğinden yararlanamama sebepleri

Devlet Desteğinden Yararlanmama Sebepleri

Devlet desteğinden yararlanamayan çiftçilerin %21'i bürokratik zorluklar nedeniyle, %30'u bilgisi olmadığını, %29'u ise başvuru yaptığını ancak çıkmadığını ifade etmiştir. Çiftçilerin bürokratik zorluklar nedeniyle başvuru yapmıyor oluşu veya başvuru yaptıkları halde desteklerden yararlanamamaları, başvuru sürecinde süreci takip edecek ve destek olacak konu uzmanlarına ihtiyaçları olabileceğini göstermiştir.

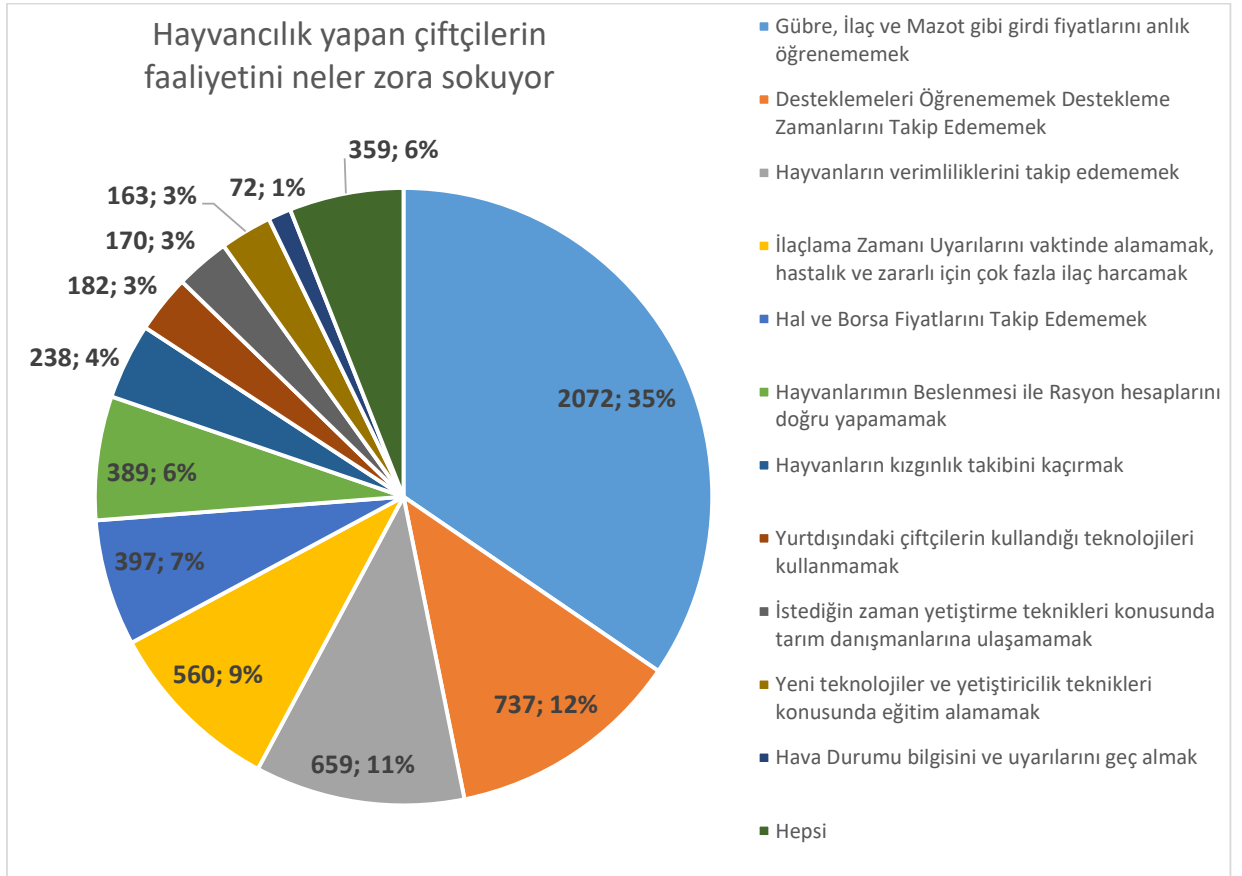
Ayrıca destekler hakkında düzenli bilgilendirme yapacak sistemler geliştirilmesi ve çiftçilere eğitimler verilmesi Hatay çiftçisinin devlet desteklerinden daha yüksek oranda faydalanmasını sağlayacaktır.

Bu konudaki eksiğin giderilmesi Hatay'da tarımsal üretimde verimliliği ve karlılığı artırırken çiftçilerin ilişkilerin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Bu konu hakkında ortaya çıkan sonuçların "Öneriler Bölümünde" sunulacak çalışmalara altlık olarak sunulacaktır.

Kırsal kalkınma çalışmalarının odağında çiftçilerin sürdürülebilir tarımsal üretim yapabilmelerini sağlamak bulunmaktadır.

Bu nedenle yaptığımız araştırmada çiftçilerimize "**Bitkisel Üretim ve Hayvancılık Faaliyetlerinizi Yürütürken İşlerinizi En Çok Zorlayan, Karınızı Düşüren Nedenler Nelerdir?**" sorusunu yönelterek, faaliyetlerini yürütürken onları zorlayan ya da yüksek maliyet unsuru olarak gördükleri seçenekleri söylemelerini istedik. Birden fazla seçeneğin seçilebildiği bu araştırmada katılanların %35'lik bölümü Gübre, İlaç ve Mazot gibi **Girdi Maliyetlerini Anlık Öğrenememek**. %12'si Destekleri ve Destekleme Zamanlarını Öğrenememek ve Başvuru Zamanlarını Kaçırarak. %11'i ise Hayvanlarının Verimliliğini Takip Edememek, %9 luk kısmı ise İlaçlama Zamanı Uyarılarını Vaktinde Alamamak, Hastalık ve Zararlı İçin Çok İlaç Harcamak yanıtını vermiştir.

Diğer yanıtlar da aşağıdaki görselde listelenmiştir.

Bu çalışmadan Tarımsal üretimin sürdürülebilirliği için çiftçinin bilgi ihtiyacının tam zamanında ve doğru olarak karşılanmasının önemini anlayabiliyoruz. Bu konuda yaptığımız çalışmanın bir parçası olan "**Teknoloji Destekli Bilgi Dağıtım Sistemi**" faaliyetlerinin önemi ve gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Hatay'daki çiftçilerin Hayvancılığı tercih etme nedenleri

2019 Hatay Hayvancılık Verileri (Tarım İl Müdürlüğünden Alınmıştır)

İlçe Adı	İnek Sayısı	Sığır Sayısı	Küçükbaş Sayısı
Altınözü	3.929	12.080	2.285
Antakya	9.870	26.022	7.156
Arsuz	2.951	1.099	1.654
Belen	409	1.646	5.762
Defne	2.644	8.439	78
Dört Yol	1.062	4.196	3.095
Erzin	718	2.296	5.284
Hassa	2.525	7.861	56.997
İskenderun	383	1.850	675
Kırıkhan	4.146	13.908	55.577
Kumlu	745	3.279	10.759
Payas	231	1.310	1.421
Reyhanlı	2.597	9.015	22.721
Samandağ	4.337	13.514	334
Yayladağı	3.605	11.628	8.329
Hatay Toplam	40.152	128.035	182.127

Hatay'da Hayvancılık ile ilgili yaptığımız çalışmalarda 1595 çiftçimiz ile yüz yüze görüşülmüş ve sorularımıza verdikleri cevaplar sistemimize kaydedilmiştir. Hayvancılık üretiminin sürdürülebilirliği konusunda çiftçilerin düşüncelerinin en doğru ve en yalın hali ile alınması bu çalışmanın vazgeçilmez parçasıdır.

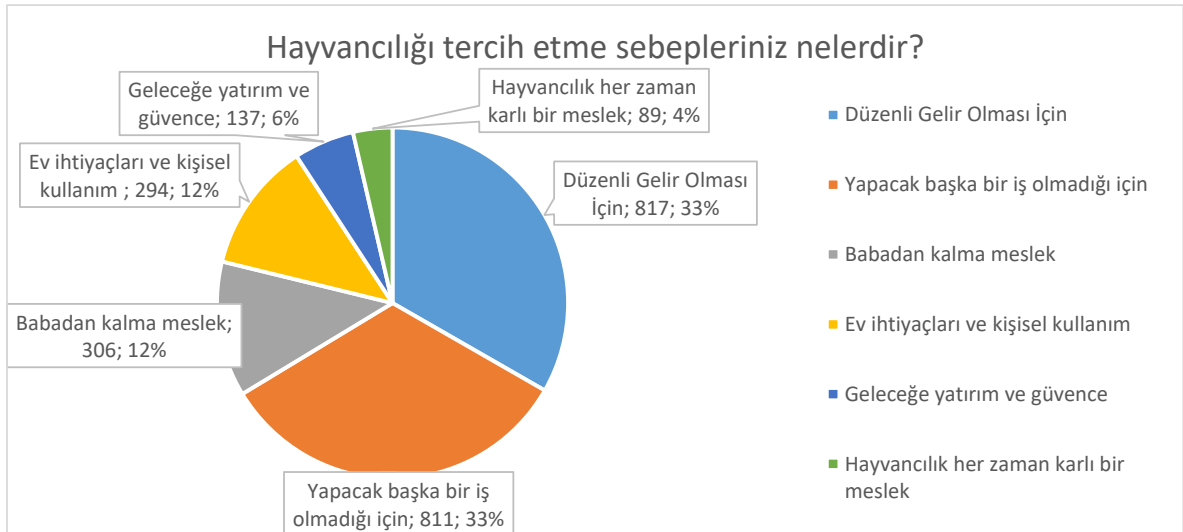
Saha çalışmalarımız sırasında çiftçilerimize “**Hayvancılığı Tercih Etme Sebepleriniz Nelerdir?**” diye bir soru sordüğümüzda, araştırmaya katılan çiftçilere birden fazla seçeneği tercih etme imkânı sunulmuştur.

Çalışmada verilen 2454 yanıtta sadece 89'unda (%4) Hayvancılık Her Zaman Karlıdır yanıtı verilmiştir. Olası yanıtların içinde Hayvancılığın Her Zaman Karlı Olduğu seçeneği, çiftçinin hayvancılık

üretiminden para kazandığını ve karlılık motivasyonu ile bunu profesyonel bir iş olarak kabul edip devam ettirdiği sonucunu göstermektedir.

Hayvancılık yapan çiftçilere yapılan bu ankette, verilen diğer yanıtlar sırasıyla, %33'ü hayvancılığı düzenli gelir olması için, %33 yapacak başka işi olmadığı, %12 Babadan Kalan Meslek Olduğu için, %12 Ev İhtiyaçları ve Kişisel Kullanım için ve %6 ise Geleceğe Yatırım ve Güvence Olması için hayvancılık yapıldığı belirtilmiştir.

Hatay genelinde “Yapacak Başka İşim Yok” yanıtı ve “Babadan Kalma Meslek” yanıtları, “Alternatifsizlik” kategorisi altında değerlendirilmektedir. Toplamda hayvancılık geliri olan çiftçilerin %45'lik kısmı alternatifsiz olduğundan dolayı hayvancılık üretimi yapmaktadır. Kendilerinin bir başka alternatif ortaya çıktığında üretimi sonlandırmalarını beklemek makul bir beklentidir.

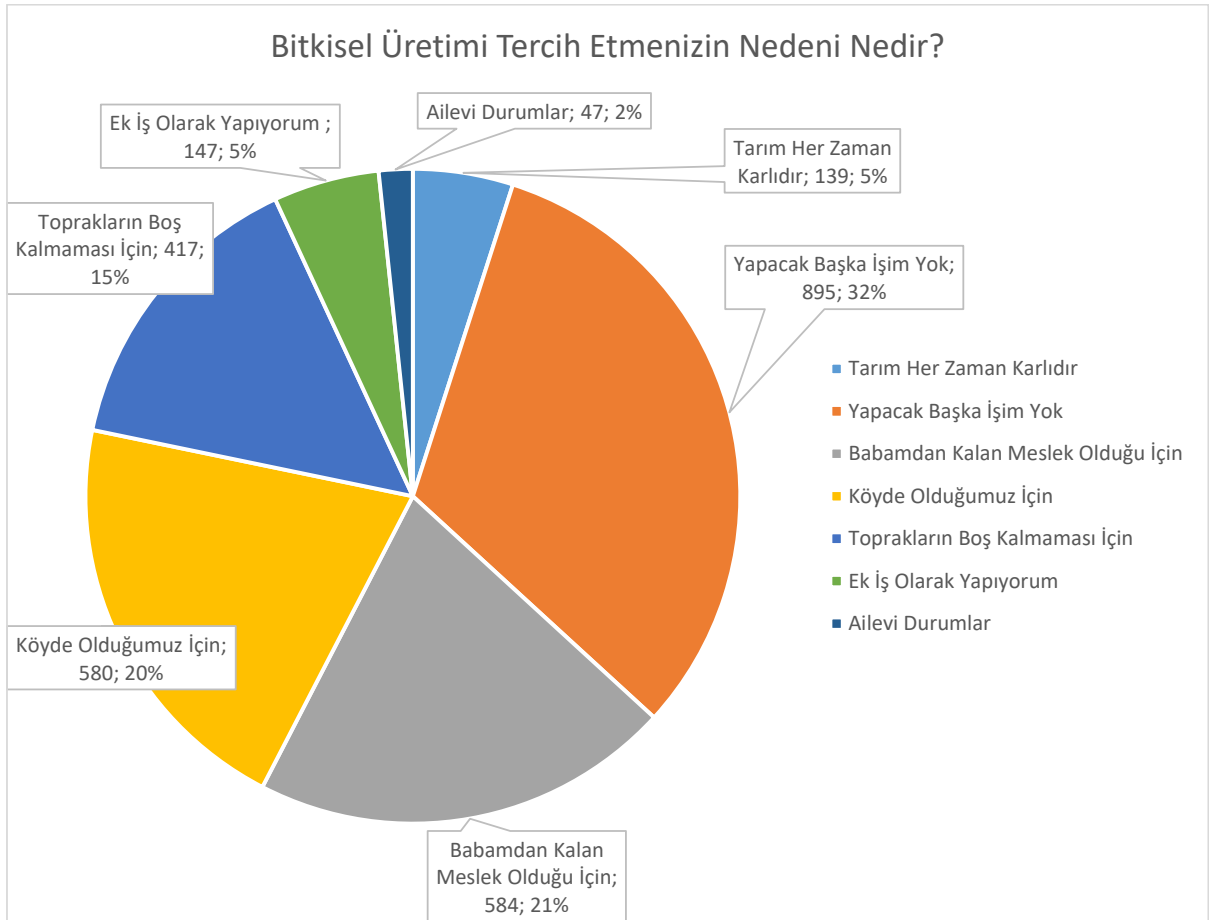

Hatay'daki çiftçilerin bitkisel üretimi tercih etme nedenleri

Aynı şekilde Bitkisel Üretime yönelik yaptığımız çalışmalarda ise 1947 çiftçi ile yüz yüze görüşülerek çalışma tamamlanmıştır. Çalışmalarda çiftçilere “**Bitkisel Üretimi Tercih Etme Sebepeleriniz Nelerdir?**” sorusu sorulmuştur ve birden fazla seçeneği tercih etme imkanı sunulmuştur.

Çalışmada 2809 yanıt verilmiştir. Bunların ise sadece 139'unda (%5) Tarım Her Zaman Karlıdır yanıtı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, tıpkı hayvancılık odaklı üretimde olduğu gibi, bitkisel üretimde de çiftçinin motivasyonunun karlılık olmadığı görülmektedir. Bitkisel Üretim yapan çiftçilere yapılan bu ankette, verilen diğer yanıtlar sırasıyla, %32'si Yapacak Başka İş Olmadığı, %21'i Babadan Kalan Meslek Olduğu İçin, %20'si Köyde Oldukları İçin ve %15 ise Toprakların Boş Kalmaması İçin Bitkisel Üretim yapıldığı belirtilmiştir.

Hatay genelinde “Yapacak Başka İşim Yok”, “Babadan Kalma Meslek” ve “Toprakların Boş Kalmaması İçin” yanıtları, “Alternatifsizlik” kategorisi altında değerlendirilmektedir. Toplamda tarımsal geliri olan çiftçilerin %58'lik kısmı alternatifsiz olduğundan dolayı bitkisel üretim yapmaktadır ve bir alternatif ortaya çıktığında bunu değerlendirmeleri ihtimal dahilindedir.

Hatay'da yaptığımız çalışmalarda çiftçilerimize sorduğumuz sorular arasında en çok ilgi gören sorulardan biri “Hayvancılık Üretimini Devam Ettirmede Yaşadığınız Zorluklar Nelerdir?” ve “Bitkisel Üretimini Devam Ettirmede Yaşadığınız Zorluklar Nelerdir?” sorularıdır.

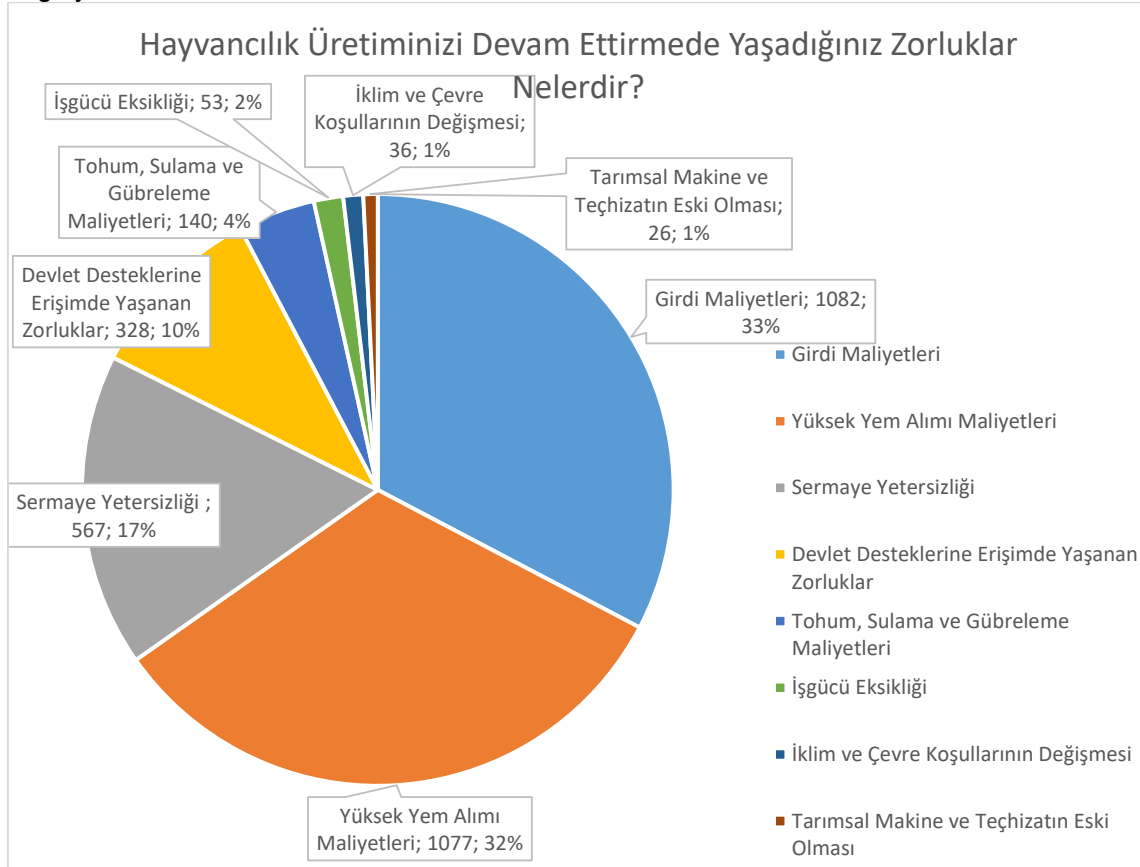
Araştırmaya katılan çiftçilere, üretimde yaşadıkları zorlukların neler olduğu sorulmuştur. Sorulara birden fazla yanıt verilmesine izin verilmiştir.

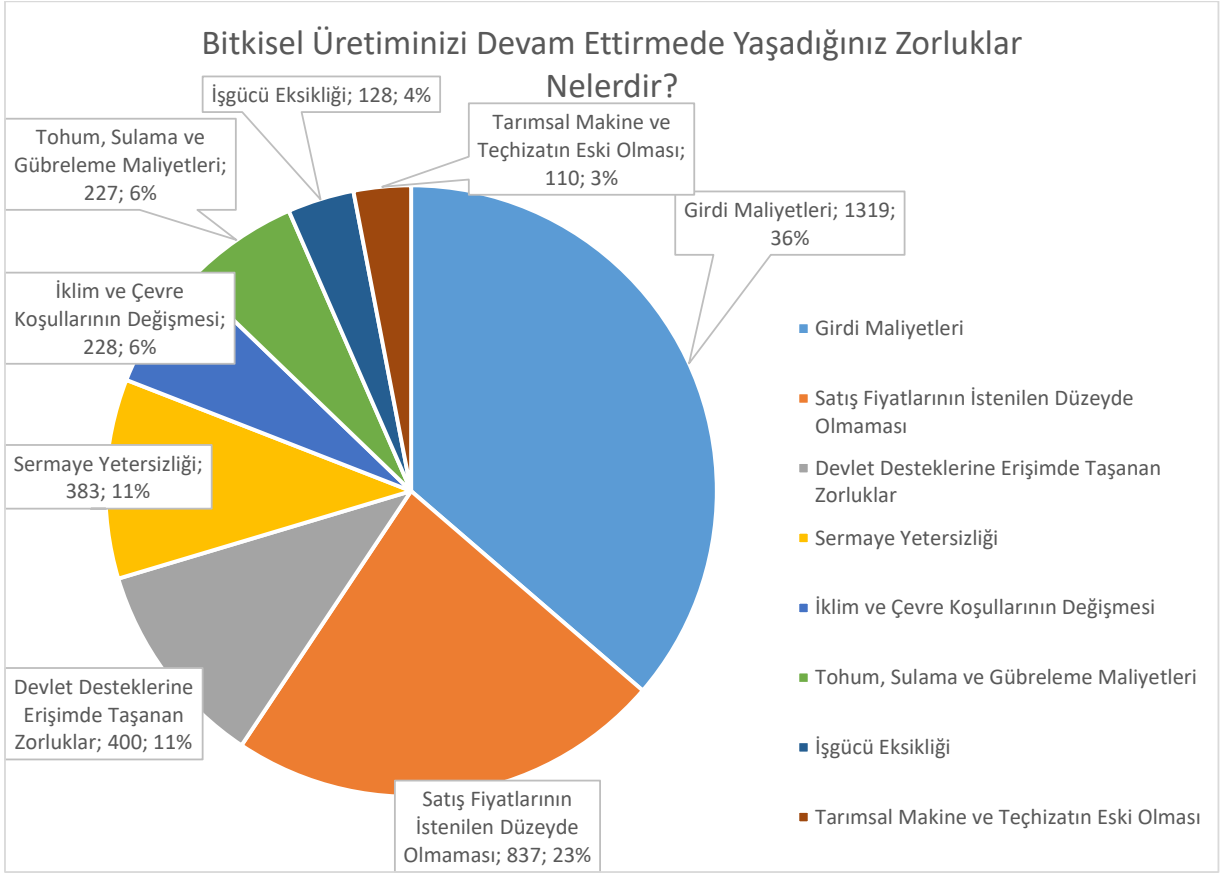
Hayvancılıkta bu araştırmaya yanıt veren 3309 çiftçiden 1082'si (%33) Girdi Maliyetlerinin ve 1077'si (%32) Yem Maliyetlerinin yüksek oluşunu hayvancılıktaki en önemli zorluk olduğunu belirtmişlerdir. Bitkisel Üretimde ise bu araştırmaya yanıt veren 3632 çiftçiden 1319'u (%36) Girdi Maliyetlerinin yüksek oluşunu tarımsal üretimdeki en önemli zorluk olduğunu belirtmişlerdir. Daha önceki sorularda görülebileceği üzere, Girdi Maliyetleri, çiftçilerin aynı zamanda en çok desteğe ihtiyaç duydukları zorluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan hayvancılık yapan çiftçilerin %17'si Sermaye Yetersizliği %10'u ise Devlet Desteklerine Erişimde Yaşanan Zorluklar olarak ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan bitkisel üretim yapan çiftçilerin ise %23'ü Satış Fiyatlarının İstenen Düzeyde Olmaması, %11'i ise Devlet Desteklerine Erişimde Yaşanan Zorluklar ve Sermaye Yetersizliği olarak ifade etmişlerdir.

Hayvancılık yapan çiftçilerin sadece %1', Bitkisel Üretim yapan çiftçilerin ise %3'ü Tarımsal Makine ve Ekipmanın Eski Olmasının işlerini engellediğini belirtmiştir.

Yerel yönetimin mikro düzeyde katkıları ile özellikle girdi maliyetlerini düşürecek önlemlere yönelmesi ile hayvancılık yapan çiftçiler üretimlerini yaparken önemli bir rahatlama sağlayabileceklerdir.

Hatay genelinde yapılan araştırmada, çiftçinin davranış kalıplarını öğrenmek için yapılan araştırmada 1595 çiftçimize **“Hayvancılık faaliyetleri yaparak sağladığınız Kazancınızı İşinizi Büyütmek ve Geliştirmek İçin Harcıyor musunuz?”** sorusunu sorduk. Çiftçilerimizin %54’ü bu soruya evet işimizi büyütmek için harcıyoruz dediği halde %46’lık bölümünün ise kazandıklarını yine hayvancılık ile ilgili bir işe yatırmadıkları beyan etmişlerdir.

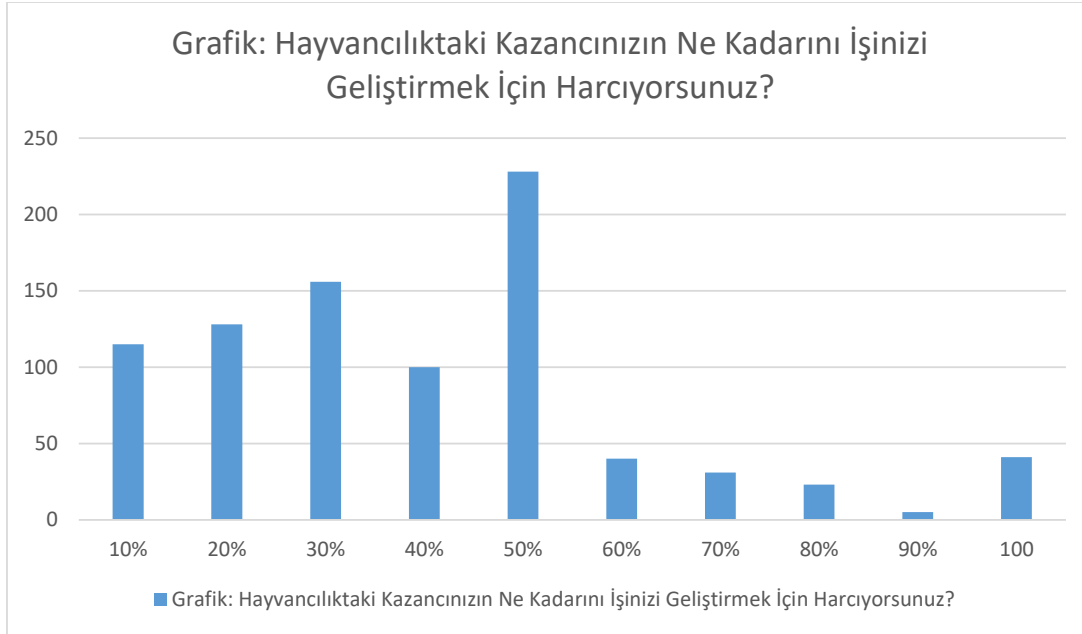

Merak edilen bir başka sorunun cevabı da hayvancılıktan geliri olan çiftçilere, kazançlarının ne kadarını işlerini geliştirmek üzere yatırım yaptıklarıdır. Aşağıdaki tabloda bu çalışmayı görebilirsiniz. Hayvancılık üretimi için uygun iklim sağlanırsa çiftçilerimiz özellikle hayvancılıktan elde ettikleri kazançları yatırımlarını geliştirmek için harcayacaklardır.

Sektörel sürdürülebilirlik için sektörün içinden kazanılan kazancın yine sektördeki yeni yatırımlara, yatırımların yenilenmesine ve büyütülmesine harcanması esastır.

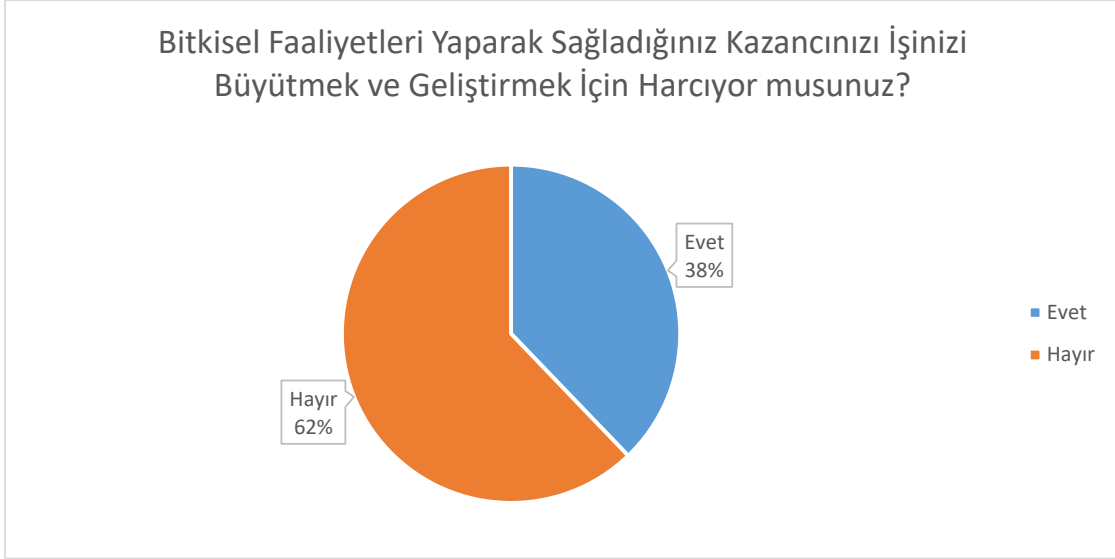
Çiftçiler Hayvancılıktan kazandıklarının ne kadarını yine Hayvancılık yatırımlarına harcıyorlar?

<i>Hayvancılıktan kazandığı gelirin ne kadarını yeniden hayvancılık yatırımına ayırıyorlar?</i>	<i>Çiftçi Oranı (%)</i>
<i>Kazancının %90 ve üzerini yatırıma ayıranlar</i>	<i>%5</i>
<i>Kazancının %60-80 lik bölümünü ayıranlar</i>	<i>%7</i>
<i>Kazancının %40-60 lık bölümünü ayıranlar</i>	<i>%30</i>
<i>Kazancının %20-40 lık bölümünü ayıranlar</i>	<i>%30</i>
<i>Kazancının %10-20 lik bölümünü ayıranlar</i>	<i>%15</i>
<i>Kazancının %10 undan az bölümünü ayıranlar</i>	<i>%13</i>

Bitkisel Üretimde Kazandığınızı İşinizi Büyütmek ve Geliştirmek İçin Yatırıyor musunuz?

Araştırmada, bitkisel üretim yapan 1568 çiftçimize “**Bitkisel Üretim Faaliyetleri Yaparak Sağladığınız Kazancınızı İşinizi Büyütmek ve Geliştirmek İçin Harcıyor musunuz?**” sorusunu sorduğumuzda, çiftçilerimizin %38’i bu soruya evet işimizi büyütmek için harcıyoruz dediği halde %62’lik bölümünün ise kazandıklarını yine bitkisel üretim ile ilgili bir işe yatırmadıkları beyan etmişlerdir. Üretimden elde edilen kazancın üretimin gelişmesi için yatırılması oranı bitkisel üretimde hayvancılığa göre daha düşüktür.

Hatay’da Hayvancılık çalışmaları yapan çiftçilerin önümüzdeki yıllara göre mesleki beklentileri ve hedefleri ile ilgili öngörülerini sorduğumuzda aşağıdaki yanıtları aldık.

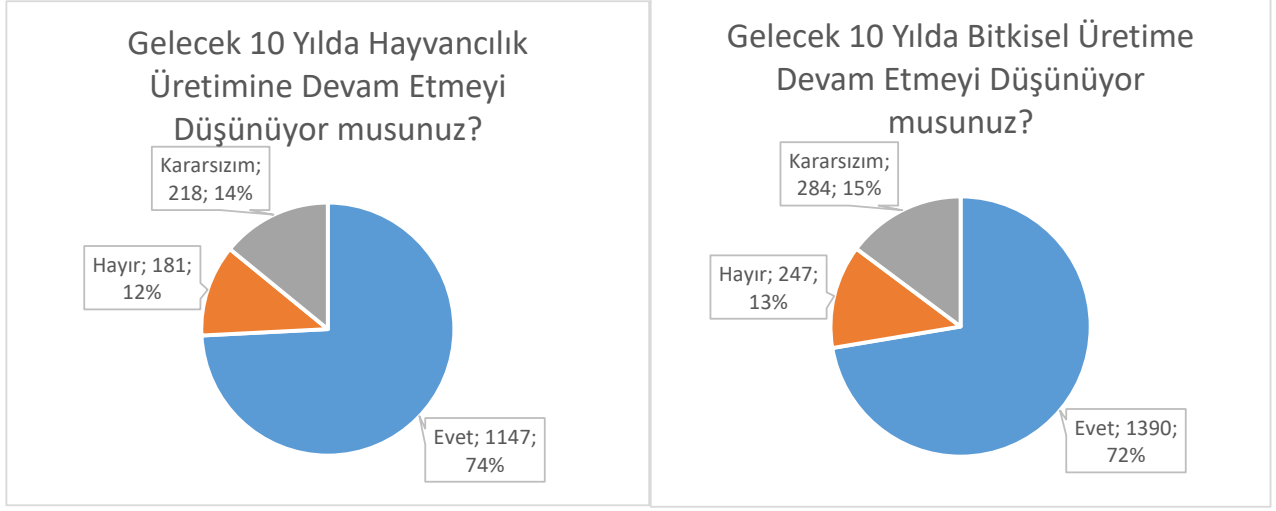
Sahada yaptığımız araştırma çalışmalarında “**Gelecek 10 Yılda Hayvancılık Üretimine Devam Etmeyi Düşünüyor musunuz?**” ve “**Gelecek 10 Yılda Bitkisel Üretim Devam Etmeyi Düşünüyor musunuz?**”

sorumuza cevap vermeyi kabul eden 1546 hayvansal üreticiden %74’lük çok büyük bir bölümü gelecek 10 yılda Hayvancılık Üretimine devam edeceklerini söylemişlerdir. Sadece %12’lik bir bölümü 10 yıl içinde devam etmemeyi düşündüklerini %14’lük kısmı ise kararsız olduğunu ifade etmişlerdir.

Benzeri bir oran bitkisel üretimde de ortaya çıkmıştır. Çalışmalarda 1921 bitkisel üretim yapan çiftçimizden %72’lik çok büyük bir bölümü gelecek 10 yılda Bitkisel Üretim Devam edeceklerini söylemişlerdir.

Sadece %13’lük bir bölümü 10 yıl içinde üretime devam etmemeyi düşündüklerini %15’lik kısmı ise kararsız olduğunu ifade etmişlerdir.

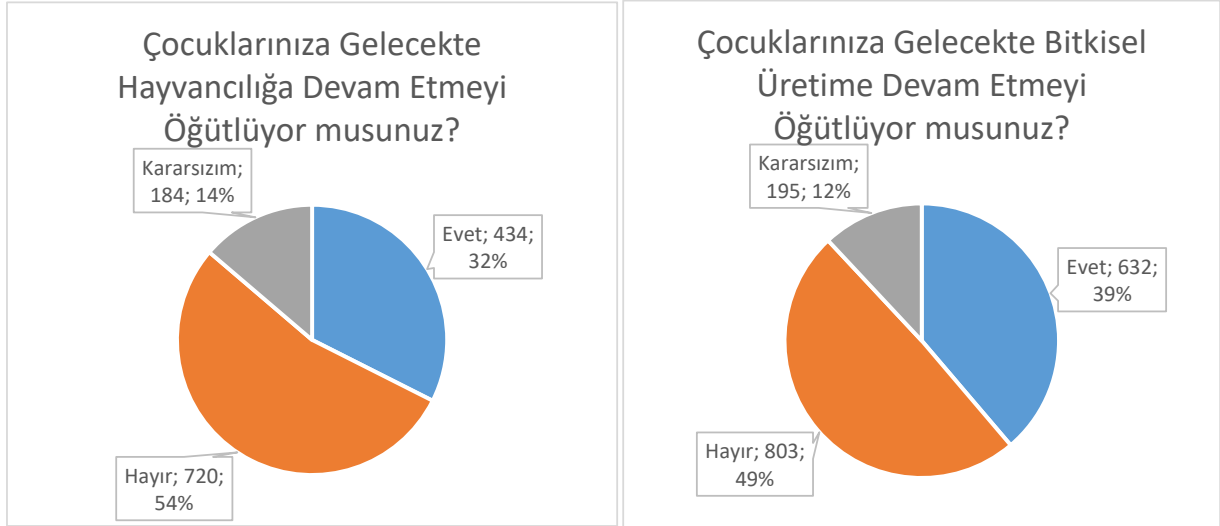
Bu sektörün dinamikleri açısından çok önemlidir. Hatay’da çiftçiler birçok zorluğa rağmen tarımsal üretimden çıkmadan devam edeceklerini beyan etmişlerdir.

Sektörel önlemler alınır ve tarımsal işletmeler üretime yönelik olarak desteklenirse kararsız olan bir çok işletmenin de üretime devam kararı konusunda motivasyona sahip olabilirler. Bu konuda yapılması muhtemel çalışmalar Öneriler bölümünde açıklanmıştır.

Çiftçiler kendileri ve aileleri ile ilgili kararı bu yönde açıklamışken, çocukları için verdikleri cevaplarda %54 oranında gelecekte hayvancılığa devam etmelerini istemediklerini belirtmişlerdir.

Çocuklarına hayvancılığa devam etmeyi öğütleyen aileler %32 oranındadır. Bu soruyu sorduğumuz çiftçilerden %14'lük bölümü ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Çocuklarınıza Gelecekte Bitkisel Üretim Yapmayı Öğütleyormusunuz?

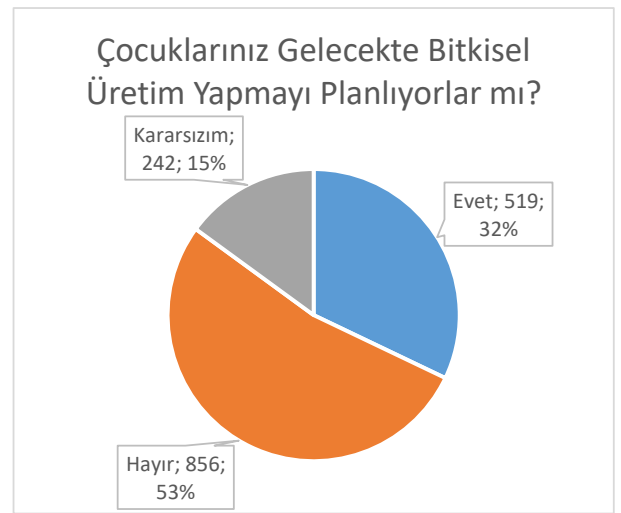
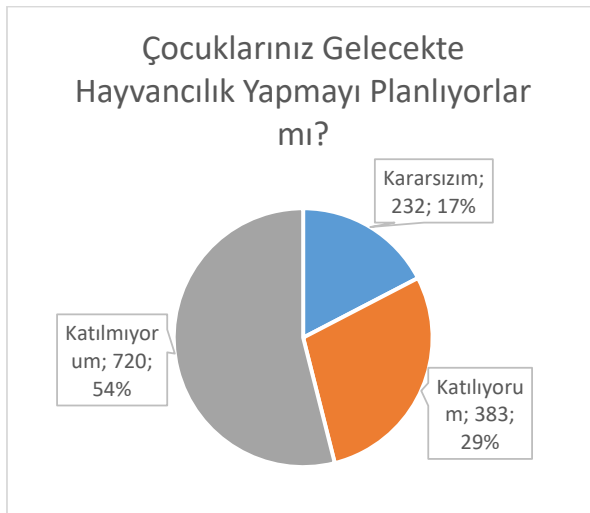
Aynı resim bitkisel üretim yapan üreticiler için biraz daha olumludur. Çocuklarına tarıma devam etmeyi öğütleyen aileler %39 oranındadır. Bu soruyu sorduğumuz çiftçilerden %12'lik bölümü bir önceki soruda olduğu gibi soruyu cevaplarken kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Çiftçilik, özellikle çok zor bir meslektir. Bu nedenle özellikle desteklenmesi gerekir. Makro düzeyde Bakanlıklar tarafından üretim ve hibe destekleri ile desteklenen çiftçilerin yerel yönetimler tarafından kolaylaştırıcı çözüm ve destekler verilmesi yerel ekonominin canlanması ve üretimin artması sonuçlarını doğuracaktır. Mikro ve Makro düzeyde desteklenen çiftçilerin üretimlerini devam ettirmeleri için karar vermeleri çok daha kolay olacaktır.

Tarımsal konularda strateji geliştirebilmek için üretimin sürdürülebilirliği konusunda veriye sahip olmak çok önemlidir. Bu nedenle bölgedeki çiftçilerin Tarımsal üretim ile ilgili sektörel devamlılık motivasyonları çok önemlidir.

Çiftçilik çok bilgi gerektiren ve meşakkatli bir iş olmasına rağmen prestijli bir meslek olarak görülmemektedir. Bu nedenle araştırma yaptığımız çiftçilerimize “**Çocuklarınız Gelecekte Hayvancılık Yapmayı Planlıyorlar mı?**” diye bir soru yönelttiğimizde 1335 çiftçiden sadece 383'ü (%29) çocuklarının hayvancılığa devam etmeyi planladıklarını, 720'si ise (%54) çocuklarının hayvancılık dışında planlarının olduğunu bildirmişlerdir. Çiftçilerimizin %17'si bu soruya çocuklarının kararsız olduğunu belirterek cevap vermiştir.

Çiftçilerin çocuklarına hayvancılığı öğütleyip öğütlemedikleri ve çocukların hayvancılıkla ilgili bir planlarının olup olmadığı sorularına verilen cevaplar birbirine çok yakındır.

Aynı şekilde, çiftçilerimize “Çocuklarınız Gelecekte Bitkisel Üretim Yapmayı Planlıyorlar mı?” sorusunu yönelttiğimizde çocuklarının bitkisel üretime devam etmeyi planladığını 1617 çiftçiden sadece 519’u (%32) onaylamıştır. 856’sının çocuklarının ise (%53) bitkisel üretimin dışında gelecek planları olduğu öğrenilmiştir. Kararsız olduğunu belirten ise 232 kişi vardır.

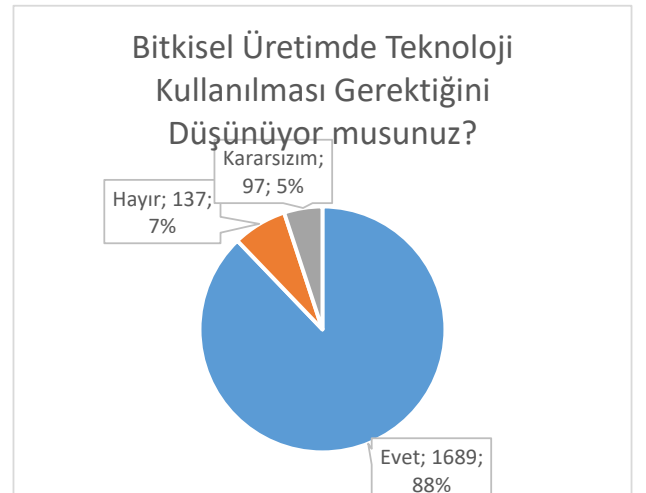
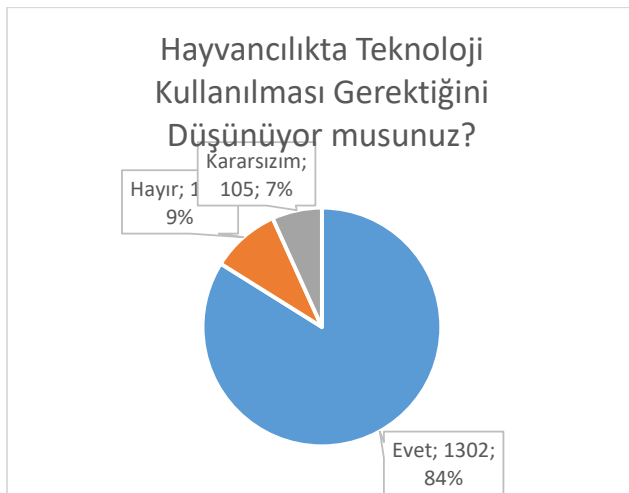
Hayvancılıkta ve bitkisel üretimde ortaya çıkan yanıtlar birbirine oldukça yakındır.

Sürdürülebilir Tarımsal Üretim için çok gerekli bir bileşen olan Çiftçinin Kadim Bilgisinin devam edip etmeyeceğini anlayabilmek üzere araştırmada birçok soru sorulmuştur. Kanaatimiz, kadim bilginin devamının stratejik öneme sahip olduğudur. Dolayısıyla bunun geliştirilmesi için ve devamının sağlanması için gerekli çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bu çalışmalar Öneriler bölümünde detaylı şekilde açıklanmakla beraber, yerel yönetimlerin mikro düzeyde kolaylaştırıcı yaklaşımı ile Tarım Teknolojileri konusunda yaygınlaştırma çabaları ile Hatay’da hayvancılık işletmelerinin üretime devam etmeleri sağlanabilir.

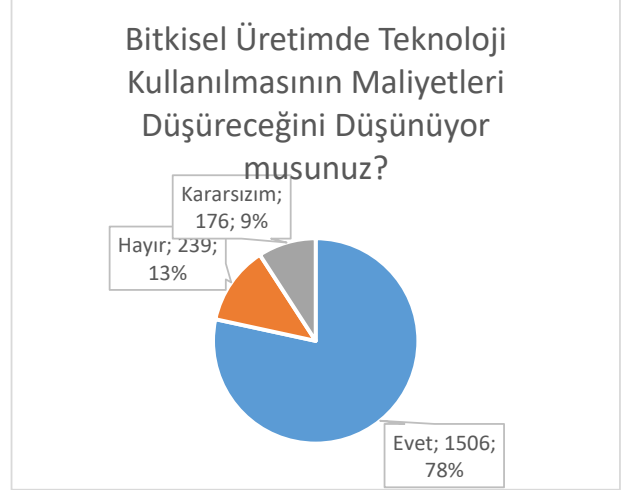
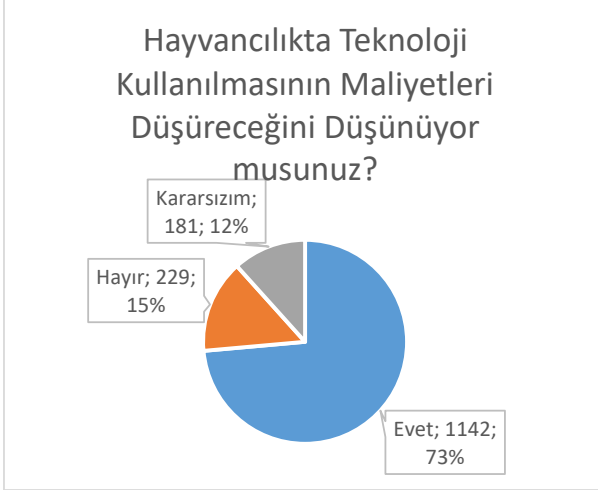
Bitkisel Üretim ve Hayvancılık Uygulamalarında Teknoloji Kullanımı

Hatay’da yaptığımız çalışmalarda çiftçilerin Tarımsal Teknolojileri üretimlerinde kullanmadığını, sektörel farkındalığı sağladığımızda teknoloji ve nitelikli bilgi yardımı ile üretimdeki verimliliğin ve karlılığın artacağından bahsetmiştik. Araştırmanın bu bölümünde Hatay’da Çiftçilerin Tarım Teknolojileri konusundaki sektörel farkındalığını irdeledik.

Araştırma kapsamında çiftçilerin davranış kalıplarını öğrenebilmek amacıyla sorulan **Bitkisel Üretim Yaparken Teknoloji Kullanılması Gerektiğini Düşünüyor musunuz?** sorusuna Hayvancılık yapan çiftçiler %84 oranında Evet Teknoloji Kullanılması Gerektiğini Düşünüyorum cevabını verirken %9’u böyle bir gereklilik olduğunu düşünmediğini söylemiştir. Bitkisel üretim yapan çiftçilerde Evet Üretimde Teknoloji Kullanılması Gerekliliğini Düşünüyorum cevabı veren çiftçilerin oranı %88 olmuştur. Her iki grup çiftçinin verdiği cevaplar tarım teknolojilerinin üretimde yaygınlaştırılabilmesi için büyük umut vaat etmektedir.

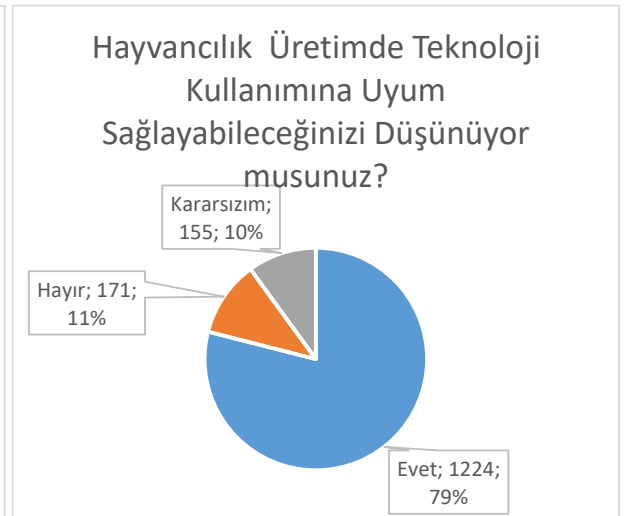
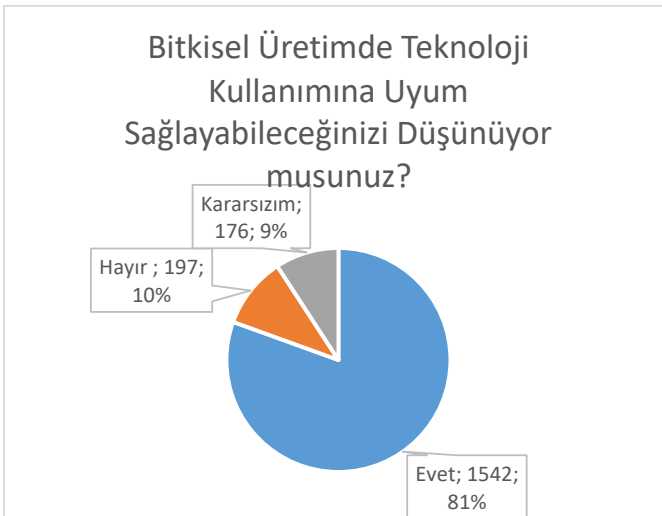
Araştırmanın bu bölümünde Çiftçilerin eğitim, bilgi ve danışmanlık ihtiyacı analizinin tespit edilebilmesi sorduğumuz, **“Tarımsal Üretimde Teknoloji Kullanılmasının Maliyetleri Düşüreceğini Düşünüyor musunuz?”** sorusuna Hayvancılık yapan çiftçilerin %73 ü, Bitkisel üretim yapan çiftçilerin ise %78i gibi anlamlı bir çoğunluğun teknoloji kullanımının maliyetlerini düşüreceğine inandıkların söylemişlerdir.

Hayvancılıkta Teknoloji Kullanımına Uyum Sağlayabileceğinizi Düşünüyor musunuz?

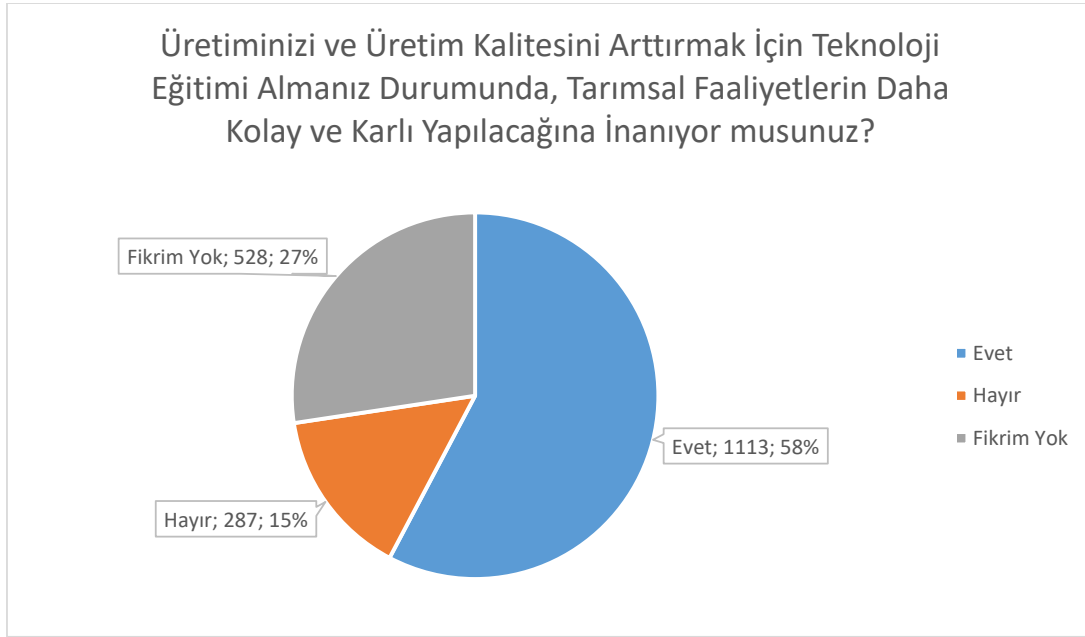
Hatay'daki çiftçilerin Tarım Teknolojileri konusundaki alışkanlıklarını ve uyum sürecine muhtemel katkılarını tespit etmek için sorduğumuz bir diğer soruda **“Tarımda Teknoloji Kullanımına Uyum Sağlayabileceğinizi Düşünüyor musunuz?”** sorusudur.

Bir önceki kategorideki sorularda teknolojinin yararlı olduğuna katılan çiftçilerin oranı %88 gibi çok yüksek bir oranı yakalamışken, maliyetlerini düşüreceğine inandığını belirten çiftçilerin oranının %78 gibi bir seviyede olması ve bu iki oranın birbirini anlamlı bir şekilde bütünleşmesi Tarım teknolojilerinin yine yüksek oranda inandıklarını belirtmişlerdir.

Bu soru ve cevaplar ile araştırma çok daha anlamlı bir hal almaktadır. Araştırmaya katılan 1915 çiftçinin 1542 si doğrudan Tarım Teknolojilerine uyum sağlayabileceğini belirtmiştir. bitkisel üretim yapanların %81i hayvansal üretim yapanların %79 u bu soruya uyum sağlayabilirim cevabı diğer araştırmadan çıkan analizlerle birleştiğinde Hatay'da tarımsal üretim yapan çiftçilerin Tarım Teknolojilerine çok hazır olduklarını ancak uygun teknoloji seçimi ve kullanılması konusunda eğitim yönlendirme ve yardıma ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

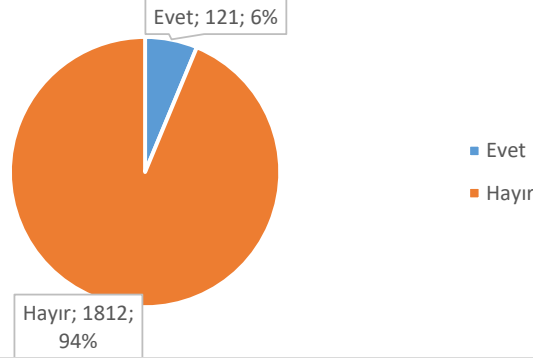
Hatay'da çiftçilerimizin eğitim ihtiyaç analizlerini incelediğimiz saha araştırma çalışmalarımızda **Üretimizi ve Üretim Kalitesini Artırmak İçin Teknoloji Eğitimi Almanız Durumunda, Tarımsal Faaliyetlerin Daha Kolay ve Karlı Yapılacağına İnanıyor musunuz?** sorusuna çiftçilerimizin % 58 i Evet inanıyorum, %27 si ise kararsızım şeklinde cevap vermiştir. Bu soruya cevap verenlerin sadece %15 i hayır inanmıyorum diye cevap veren değişime kapalı olduğunu düşündüğümüz çiftçilerdir. %85 oranında evet inanıyorum diyen ve fikrim yok diyen çiftçi kitlesi büyüklüğü Türkiye'de alınan sonuçların oldukça üzerindedir. Bu durum Hatay tarımı için oldukça büyük bir fırsattır.

Hatay çiftçileri arasında yaptığımız araştırmalarda Teknolojiye yatkınlık ve gelişime açık bir çiftçi profilinden bahsedebiliriz. Ancak yeniliklere bu kadar açık bir çiftçi grubunun **Üretimizi ve Üretim Kalitenizi Artırmak İçin Teknoloji Konusunda Eğitim Aldınız mı?** sorumuza cevap veren 1933 çiftçiden 1812 sinin yani %94 ünün Tarımsal Teknolojiler konusunda eğitim almadığını ifade etmesi, eğitim alanların oranının %6 da kalması bize oldukça düşündürücü geldi.

Teknoloji eğitiminin faydasına inananların, inanmayanların 4 katı kadar olması, çiftçilerin yüksek oranda teknoloji eğitiminin faydalı olacağına inandıklarını göstermektedir. Fakat bir önceki soruya göre sadece %6'sının teknoloji eğitimi aldığı düşünüldüğünde bu noktada çok büyük bir eksiklik hissedildiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

Üretimizi ve Üretim Kalitenizi Arttırmak İçin Teknoloji Konusunda Eğitim Aldınız mı?

Hatay tarımsal üretiminin Ulusal ve uluslararası pazarlarda oldukça iddialı bir yere sahip olduğu düşünüldüğünde, teknoloji kullanımının çok düşük oranda olması, teknoloji kullanımı konusunda çiftçilerinin eğitim almamış olması yenilikçi teknikler ve üretimde verimlilik için mutlak gereklilik olan Tarım Teknolojilerinin kullanılmıyor olması tarım sektörü paydaşları tarafından kabul edilebilir bir durum olmamalıdır.

Bu çalışmanın Analizi

bölümünün başlangıç bölümlerinde bahsi geçen ve özellikle yaş sebze ve meyve ihracatında ton başına gerçekleşen ihracat rakamlarının da diğer şehirlerin altında kalmasını açıklayabiliriz.

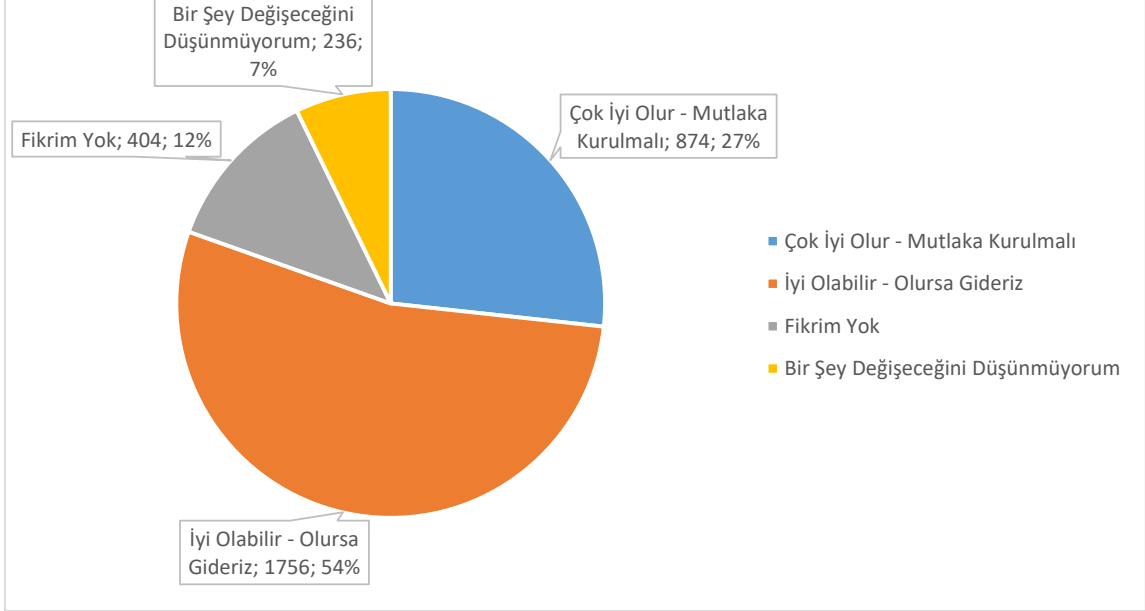
Araştırmalarımız içinde sormuş olduğumuz **Belediyenin Tarım ve Hayvancılıkta Yenilikçi Bilgiler Veren Bir Eğitim ya da Danışmanlık Merkezi Kurması Tarımda Verimliliği ve Karlılığı Artırır mı, İşlerinizi Kolaylaştırır mı?** sorusuna 3270 çiftçi yanıt vermiştir.

Yanıt veren çiftçilerden %27 si Mutlaka Kurulmalı çok iyi olur derken, %54 lük bir bölümü daha temkinli yaklaşarak İyi Olabilir, Olursa Gideriz cevabını vermişlerdir. %19 luk bölümü ise Fikrim yok ve bir şey değişeceğini düşünmüyorum diyerek olumsuz görüş beyan etmişlerdir.

Olumsuz yanıt olarak kabul edilen “Bir Şey Değişeceğini Düşünmüyorum” seçeneğini yalnızca %7 kadar çiftçinin seçmiş olması, çok az sayıdaki çiftçinin belediyenin çalışmalarına ilişkin karamsar olduğunu gösterdiği için değerlidir.

Benzeri bir şekilde çiftçilerin %27’sinin “Çok İyi Olur, Mutlaka Kurulmalı” gibi güçlü ve olumlu bir yanıtı seçmesi ve %54’ünün “İyi Olabilir, Olursa Gideriz” şeklinde ifade edilen olumlu yanıtı seçmesi çalışmanın tutarlılığı açısından çok önemlidir.

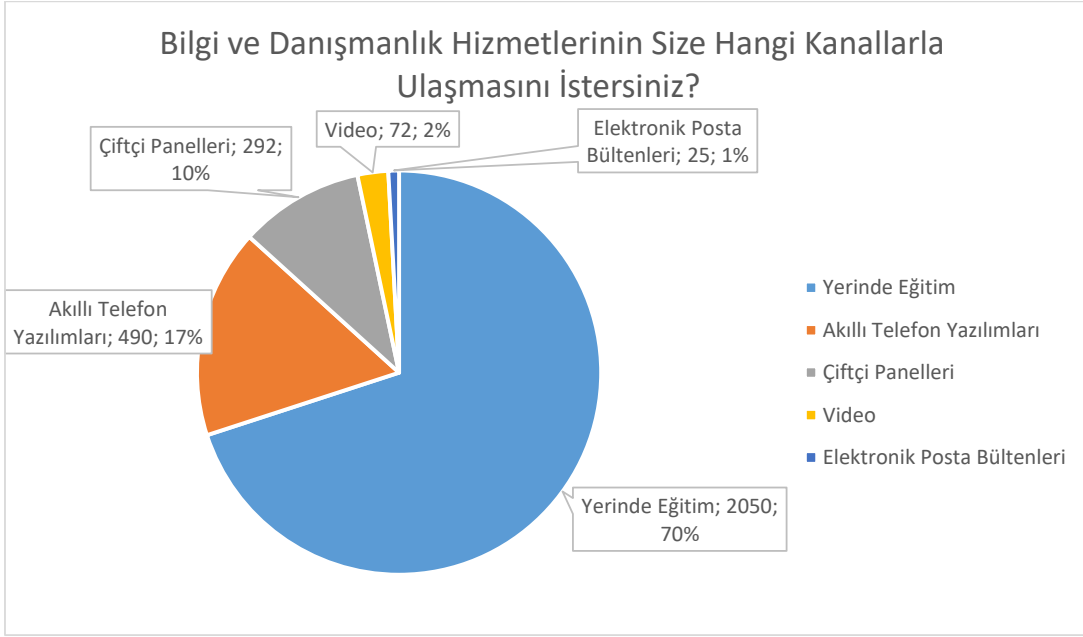
Belediyenin Tarım ve Hayvancılıkta Yenilikçi Bilgiler Veren Bir Eğitim ya da Danışmanlık Merkezi Kurması Tarımda Verimliliği ve Karlılığı Arttırır mı, İşlerinizi Kolaylaştırır mı?

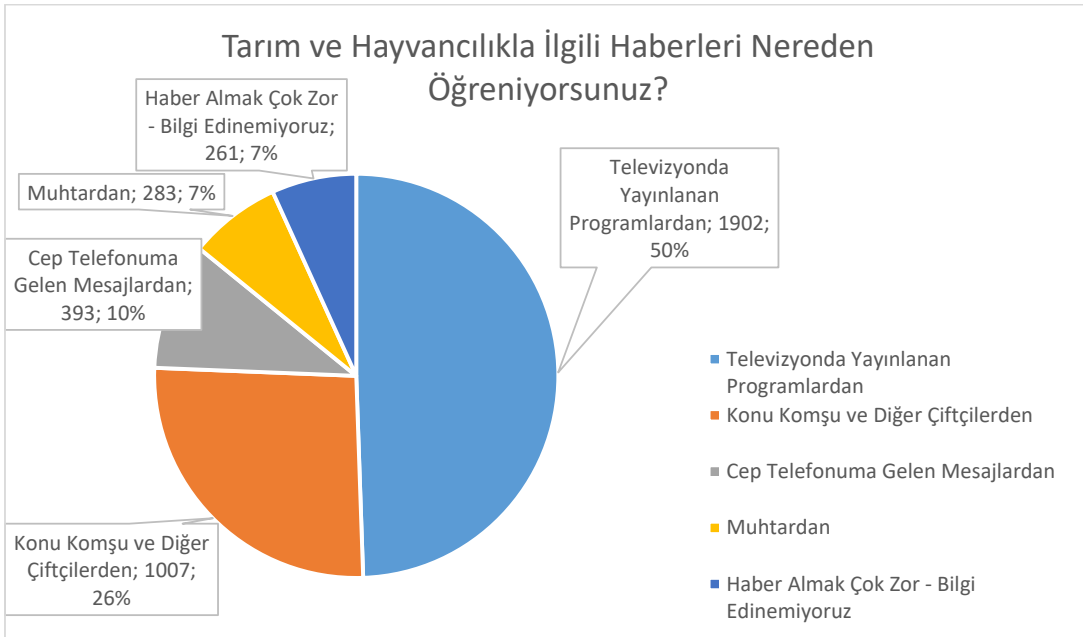
Hatay Büyükşehir Belediyesinin kurmayı planladığı Teknoloji Destekli Eğitim Merkezlerinin hayata geçmesi halinde çiftçilerin verimliliğini ve karlılığını artıracak çalışmaların hızla hayata geçebilmesi için, çiftçilerin bilinç düzeyi oldukça yüksektir.

Çiftçilerimize Bu konuda sorduğumuz sorulardan biri de **Bilgi ve Danışmanlık Hizmetlerinin Size Hangi Kanallarla Ulaşmasını İstersiniz?**

sorusuydu. Bu soruya verilecek yanıtlar, çiftçilere yönelik yapılacak çalışmaların hangi kanallar ile yapılacağını belirlemek üzere önemlidir. Ayrıca, çiftçilerin bilgi ve danışmanlık hizmetlerini nasıl almak istedikleri, davranış kalıplarının anlaşılabilmesi için değerlidir. Çalışmaya katılan 3160 çiftçiden 2050'si (%70) Yerinde Eğitimi, %17 si Akıllı Telefon ile eğitimler yapılmasını ve bilgi gönderilmesini istemişlerdir.

Bölgenin Tarım Teknolojileri konusunda oldukça zayıf olması ve bu konudaki eğitimlerin düzenlenmesindeki eksikler yada katılımın düşük olması sonucu doğuran bilgiler, araştırmamızda **Tarım ve Hayvancılıkla İlgili Haberleri Nereden Öğreniyorsunuz?** sorusunu sormaya yöneltmiştir. Soruya çoklu yanıt vermek serbest bırakılmıştır. Bu soruya cevap veren çiftçilerin %50 si Televizyonda yayınlanan programlardan, %26 sı konu komşu ve diğer çiftçilerden %10 u Cep telefonlarına gelen SMS mesajlarından %7 si ise mahalle muhtarların köy içinde yaptığı duyuru ve anonslardan bilgi alabildiklerini belirtmişlerdir. Çiftçilerin %7 si ise Tarımsal uyarılar ile ilgili haber almanın çok zor olduğunu belirtmişlerdir.

Televizyonların yüksek maliyetli işletmeler olması ve yayınlarını ürün ve hizmet gelirlerinden elde ettikleri düşünülürse tarımsal bilgi güvenliğinin ne kadar riskli olduğunu tahmin edebilmemiz oluru.

Bir başka soruda **Akıllı Telefon Teknolojileri En Çok Hangi Alanda Bilgiye Ulaşmanızda Kolaylık Sağlıyor?** sorusuna çiftçilerimizin % 57 lik bölümü hava durumunu, gübreleme ve ilaçlama zamanını öğrenmek için kullandıkları cevabını vermişlerdir. Çok büyük bir bölümde cevaplayan ise bu konuda hiçbir fikri olmadığı cevabını vermiştir.

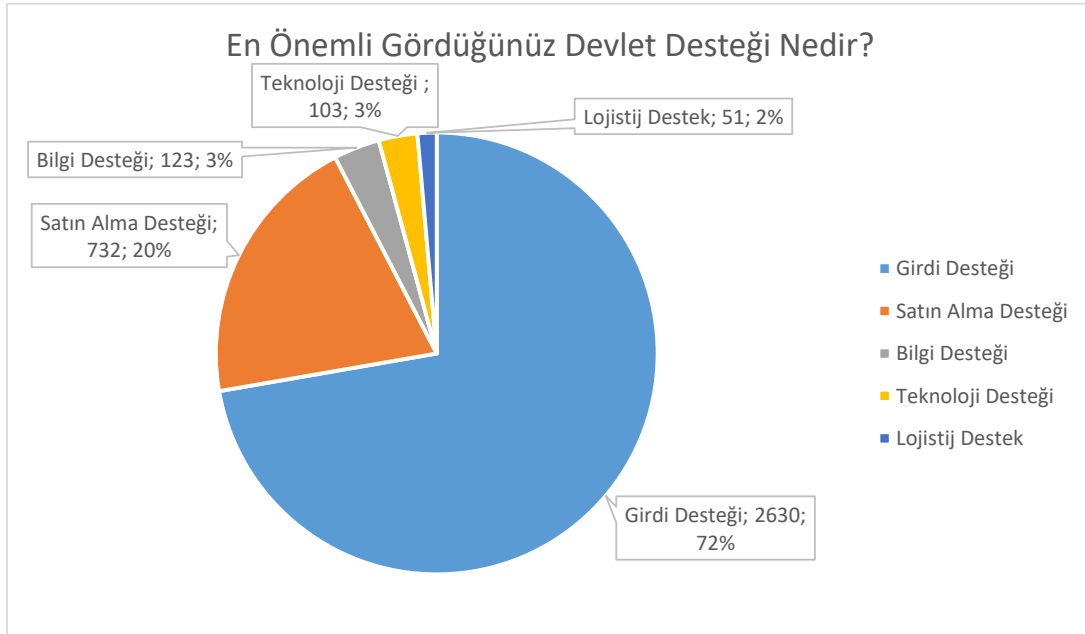
Tarımsal üretimin başarılı ve rekabetçi olabilmesi için teknoloji ve nitelikli bilgi ile eğitim ihtiyacı mutlak gereklidir. Hatayda çiftçilerimiz bu ihtiyacın farkında olmalarının yanında bu bilginin yeterli derecede güvenilir kaynaklardan alınmasında bazı sıkıntılar olduğu görülmektedir.

Çiftçilerin teknolojiyle olan ilişkileri en çok akıllı telefon aracılığıyla sağlanmaktadır. Teknoloji kullanımıyla ilgili soruda çiftçilerin en yüksek oranda akıllı telefon teknolojisini kullandıkları ortaya çıkmıştır ve çiftçilerin davranışı kategorisi içindeki sorularda bununla ilgili yanıt ulaşılabilir.

Çiftçilerin akıllı telefon sahipliğindeki yüksek oran değerlendirilerek bu durumun avantaja çevrilmesi ve çiftçilerle sürekli iletişimde kalınması sağlanabilir.

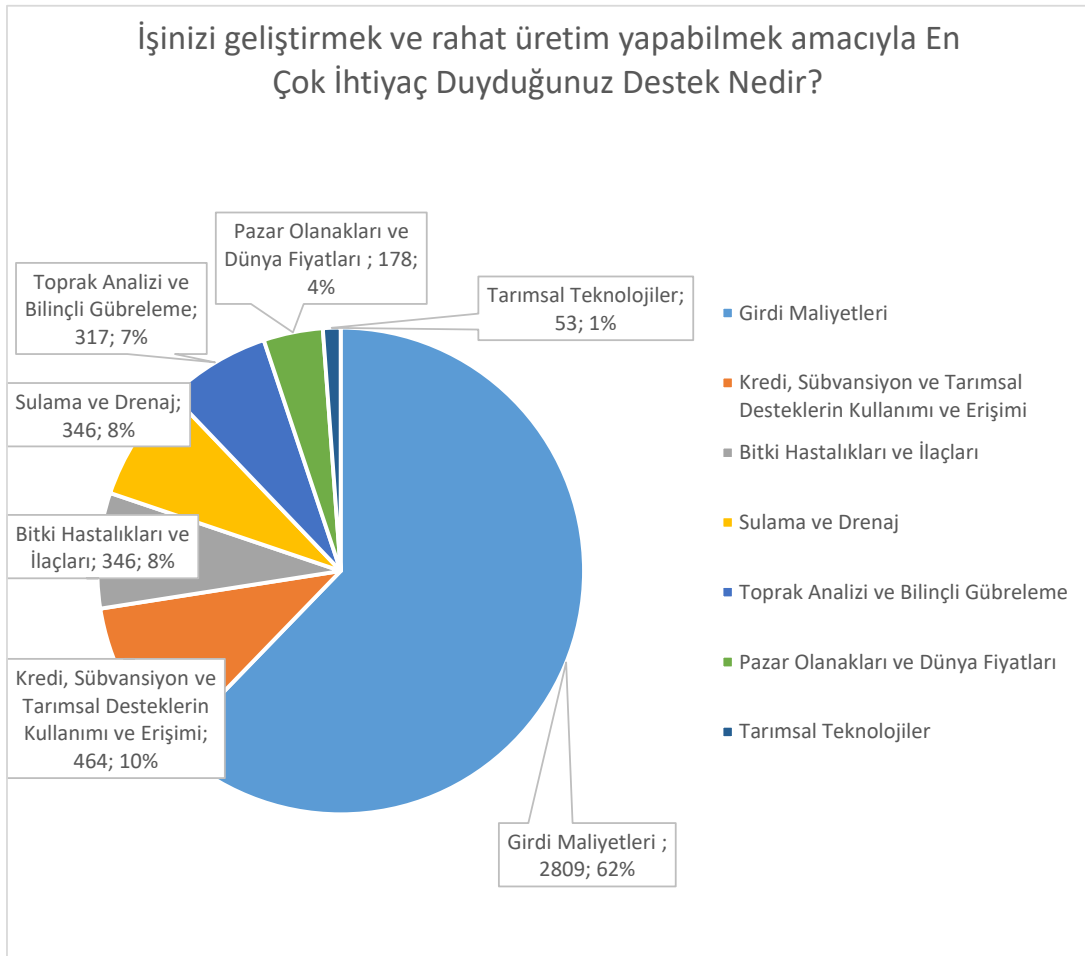
Tarım makro ve mikro düzeyde desteklenmesi gereken bir sektördür. Çiftçiler tarımsal üretime devam edebilmek için çeşitli desteklerle desteklenmektedir. Bu desteklerin makro ölçekte olan (Bakanlık tarafından yapılan) kısmı yeterli değildir. Ancak mikro ölçekte özellikle yerel yönetimler ve tedarikçiler tarafından verilen desteklerle çiftçiler daha rahat üretim yapabilirler.

Yaptığımız çalışmada bu konuda sorduğumuz sorulardan biri de **En Önemli Gördüğünüz Devlet Desteği Nedir?** sorusudur. Bu soruya çiftçilerimizin %72 si Girdi desteği %20 si Satın alma desteği ve sadece %3 ü Bilgi Desteği %5 lik bölümünde Teknoloji desteği cevabını vermiştir.

Çiftçilerimize İşinizi geliştirmek ve rahat üretim yapabilmek amacıyla En Çok İhtiyaç Duyduğunuz Destek Nedir?

sorusu da ilave olarak sorulmuştur. Bu iki soru bir birine çok benzemek ile birlikte çiftçilerin bu konudaki davranışlarını da öğrenmek amacını taşımaktadır. Çiftçilere bir önceki soruda en önemli gördükleri devlet desteğinin ne olduğu sorulmuştu. Bu soruda ise en çok ihtiyaç duydukları devlet desteğinin ne olduğu sorularak görece daha kısa vadedeki ihtiyaçlar öğrenilmek amaçlanmıştır. Soruda çiftçilere birden fazla seçenek işaretleme olanağı tanınmıştır. Soruya 4513 cevap alınmıştır. Çiftçilerin bu cevaplarından %62 sinin Girdi Desteğine, %10'u Kredi Süspansiyon ve Tarımsal Desteklere, %8 i Bitki hastalıkları ve Zirai ilaçlar konusundaki desteklere, % 7 si ise Toprak analizi ve Bilinçli gübreleme desteklerine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Çiftçilerin Sadece %4 ü Pazar olanakları ve dünya fiyatlarını öğrenmek konusunda destek talep ederken %1 i Tarımsal Teknolojiler konusunda desteğe ihtiyaç duyduklarını belirlemişlerdir.

Hatay İli Tarımsal SWOT Analizi

"Hatay'ın Tarım ve Hayvancılık alanındaki Güçlü ve Zayıf Yanları ile oluşabilecek Fırsatlar ve Tehditleri özet halinde bu bölümde bulabilirsiniz"

Güçlü Yanlar

Sınır Kapıları

Orta Doğu ülkelerine çıkış kapısı durumundaki Hatay ili, Cilvegözü, Yayladağı ve Zeytin Dalı sınır kapıları ile karayolu bağlantılı geçişlerde, İskenderun ve Dört Yol'daki limanları ile de deniz yolu bağlantılı geçişlerde ticari olarak aktif kullanılması durumunda ulusal ve uluslararası öneme sahip olma potansiyeline sahiptir.

Türkiye'nin Tarımsal Üretimine %5+ Etki Eden 12 Ürün

Pazı, Maydanoz, Mandalina, Dereotu, Portakal, Soğan, Greyfurt, Havuç, Altıntop, Trabzon Hurması, Zeytin ve Pamuk üretiminde ülke içerisinde önemli rol oynamaktadır.

Ayrıca 4 üründe lider konumundadır.

Ulaşım Ağları

Hatay Havaalanı, İskenderun Limanı ve İskenderun'a kadar uzanan demiryolu hattı ile kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımında güçlü bir ağa sahiptir.

Sulanabilir Tarım Arazisi

Sulanabilir arazi varlığının toplam tarım arazisinin yaklaşık %50'sini oluşturması ve yeni projeler ile sulanan tarım arazisinin artması, Reyhanlı barajının faaliyete geçmesi ile bu oran artacaktır.

Yüksek Oranda İkinci Ürün Tarımı

Ayçiçeği ve silajlık mısır ikinci ürün yetiştiriciliğinde tercih edilmektedir.

Erkenci Çeşitler

Yılda üç ekim yapılabilmesi ve ekolojik koşulların erkenci çeşitlerin yetiştiriciliği için güçlü imkanlar sunmaktadır.

Organik Tarım

Hatay ili, geniş arazisi, ürün çeşitliliği, toprak zenginliği dikkate alındığında organik tarım ürünleri açısından önemli fırsatlar yaratılabilir.

Tarımsal Üretim Verimliliği

Hatay Bereketli Hilal'de ve Çukurova ile Mezopotamya yakınlarında bulunmaktadır ve tarımsal üretimde ortalama verimlilik Türkiye ortalamasının üstündedir.

Mikro Klima

Amanos Dağlarının kıyıya olan konumlarından dolayı yer yer ilin kıyı kesimlerinde mikro klima iklimi görülmektedir.

Çiftçi Kadim Bilgisi

Bereketli hilalin kıyı şehri olan Hatay'da çiftçilerin kadim bilgisi oldukça yüksektir. Yüzyıllardır devam eden tarım ticaret kültürü bölgede hakimdir.

Kara Taşımacılığı

Hatay ili Türkiye'nin en büyük kara taşımacılığı filolarından birine sahiptir.

İhracat Oranları

Akdeniz İhracatçılar Birliğinin raporları incelendiğinde Hatay, Türkiye yaş sebze meyve ihracatının yaklaşık %25'ini karşılamaktadır.

Zirai Yüksek Öğrenim

Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde zirai alanlara yönelik yüksek öğrenim imkanları sunulmaktadır.

Ovaların Yüz Ölçümü

Hatay'da yüz ölçümünün %33,5'ini ovalar kaplamaktadır.

Tohum ve Gübre Ar-Ge Çalışmaları

Hatay birçok özel Tohumculuk ve gübre firmalarının ARGE çalışmalarına ev sahipliği yapmaktadır.

Örtü Altı Tarımı

İlin sıcaklık ortalamasının yüksek olmasından dolayı kış aylarında örtü altı üretimde iklimlendirme maliyetleri düşüktür.

Don Olayları

Don olayları Hatay'ın hava şartlarının sağladığı avantaj ile yılda 1 veya 2 kez görülmektedir.

Zengin Endemik Bitki Türü

Hatay'da 250'den fazla endemik bitki türü mevcuttur.

İpek Böcekçiliği

Türkiye'de kaybolmakta olan ipek böcekçiliği kültürünün Hatay da hala yaşatılmaktadır.

Kaliteli Pamuk Lifi Üretimi

Toprak verimliliği ve iklimsel şartların uygun olmasından dolayı ilimizde yetiştirilen pamuk, tekstil sektörü için kaliteli hammadde kaynağı oluşturmaktadır.

Zayıf Yanlar

Kooperatifçilik

Kooperatiflerle çiftçiler örgütlenme problemi yaşamaktadır. Aktif, etkin ve verimli çalışan kooperatif sayısı azdır, kooperatiflerin üye sayısı düşüktür.

Ortadoğu Bölgesinde Yaşanan Politik Sıkıntılar

Hatay tarımsal ihracatının önemli bir kısmının Ortadoğu ülkelerine yönelik olması ve Suriye'de bulunan iç savaşın sürüyor olması tarımsal satış alanını sekteye uğratmaktadır.

Hayvan Sayısı ve Hayvancılık Sistemleri

İlde hayvancılığın çok gelişmemiş olması sebebiyle büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı azdır. Modern hayvancılık sistemlerinin, hayvancılığa yönelik tesisler ve çiftliklerin az olması nedeniyle hayvancılık geri kalmıştır.

Tarımsal Eğitim

Tarımsal üretim yapan çiftçilerin, üretim süreçlerinde verimliliği ve kaliteyi artıracak, maliyetleri düşürecek, işlerini kolaylaştıracak ve sektörde kalmalarını sağlayacak teorik ve pratik eğitim programları yeterli düzeyde değildir.

Sulama Suyunun Yetersizliği

Özellikle Yayladağı ve Altınözü'nün bazı bölgelerinde sulama suyunun yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Ovada ise yeraltı su kaynaklarında bulunan yüksek tuz oranı nedeniyle tarım sektörünü olumsuz etkilemektedir.

Parçalı Arazi

Tarımsal arazilerin parçalı yapıda olmasından dolayı ihracatçıların birden çok çiftçiden ürün satın almaktadır. Bu durum üründe kalıntı problemine ve düşük kalitede ürüne neden olmaktadır.

Bitkisel Hayvansal Üretimin Birlikte Yapılmaması

Yem ve gübre döngüsü içerisinde bitkisel ve hayvansal üretim yapabilen işletme sayısı oldukça düşüktür.

Üretimde Yüksek Kayıp, Düşük Verim

Hatalı tarımsal uygulama ve mekanizasyon eksiklikleri nedeniyle fire oranları yüksektir ve verimlilik düşüktür. Doğru uygulanmayan hasat, budama, gübreleme ve ilaçlama

teknikleri nedeniyle fire oranı artmakta bunun yanı sıra mekanizasyon eksikliği nedeniyle de ürünlerin bir kısmı tarlada kalmaktadır.

Mevsimlik işçi

Şehir dışından gelen mevsimlik işçilerin çalışma süresince konaklayacakları yerlerin sayısı yetersiz, kalitesi düşüktür. Bu durum vasıflı tarım işçiliğinin başka illere kaymasına neden olmakta bundan dolayı tarımsal verimlilikte kayıplar yaşanmaktadır.

Nitelikli İş Gücü

Bitkisel üretimde çalışan işçilerin hasat ve budama işlerinde, hayvancılıkta çalışan işçilerin süt sağımı, süt hijyeni işlerinde, zeytincilikte ise zeytinyağı sıkım makinelerinde operatörlerin yeterli bilgi ve eğitime sahip olmamaları ürünlerin kalitesini ve verimini düşürmektedir.

Güncel Tarım Verileri

Hatay'da tarım sektörüne ait verilerin tam ve eksiksiz olarak belirlenmemektedir. Yüksek oranlarda kayıt dışı tarımsal ekonominin varlığı bilinmektedir. Doğru ve güncel verilerin bilinmemesi sektörel yatırımlar, planlamalar ve alınacak aksiyonların hayata geçirilmesi noktasında süreci zayıflatmaktadır.

Yetiştirilecek Ürün Seçimi

Geleneksel ürün seçimi ve alışkanlıklarına bağlı olan çiftçi, üretim tekniklerini iyi bildiği ürünleri yetiştirmekten vazgeçmemekte, risk almamaktadır. Ancak tarımsal ürün pazarında yüksek kar oranlarını yakalayabilmek için yenilikçi ve rekabetçi ürünler tercih edilmelidir.

Çiftçinin kadim bilgisine yönelik düşük değerli ürünlerle tarım yapması, değeri yüksek ürünlere geçmemesi

Markalaşma

Tarımsal katma değerli ürünlerin markalaşma, ürünün hikayesiyle birlikte pazara sunulması, inovatif ve ihracata yönelik yenilikçi ürünlerin geliştirilmesinde süreçlerinde, Hatay ilinde bulunan gıda firmalarının büyük çoğunluğunun desteklenmeye ihtiyacı vardır. Üretilen ürünlerin markalaşamaması ve fason üretim yoluna başvurulması nedeniyle katma değer yüksek ürün çeşitliliğinin düşüktür.

Akıllı Tarım Teknolojileri

Tarımsal üretimde akıllı tarım teknolojilerinin kullanım oranının oldukça düşük olması, üretim süreçlerinde maliyetleri yükseltmekte, verimlilik ve karlılığı düşürmektedir. Üreticilerin akıllı tarım teknolojilerine adaptasyonu noktasında akran öğrenmesi ve örnek alabilecekleri kullanıcı oranlarının düşük olması sistemlerin yaygınlaşması sürecini yavaşlatmaktadır.

Tarımsal Ürünlerde Kalıntı Sorunu

Tarımsal üretimde toprak ve su tahlili yaptırmadan üretim yapan çiftçi, yanlış ve/veya fazla ilaç, gübre kullanmaktadır. Bu durum üretim maliyetlerinin yükselmesine, ürünlerde kalıntı olması dolayısıyla ürünün kalitesinin ve satış fiyatının düşmesine, toprağın ve yeraltı kaynak sularının kimyasallar ile kirlenmesine neden olmaktadır.

Mera Alanları

Hatay ilinde mera alanlarının bakımsız ve yüz ölçümlerinin küçük olması hayvancılığı olumsuz etkilemektedir.

Yetersiz Soğuk Hava Depoları

Tarımsal ürünlerin piyasada çok olduğu ve satış rakamlarının düşük olduğu dönemlerde, ürünleri doğrudan ve/veya işleyerek katma değerli ürün olarak soğuk hava depolarında depolamak, piyasada ürünün azaldığı dönemlerde yüksek satış fiyatları ile pazara sunmak üreticinin kar oranını yükseltecektir. Hatay ilinde tarımsal ürünlerin doğrudan ve/veya katma değerli ürün olarak depolanabileceği yeterli sayıda ve kapasitede soğuk hava deposu mevcut değildir.

Defnenin Bitkisinin Değerlendirilememesi

Defne tıbbi aromatik bitki grubunda ticari değeri ve etkisi yüksek olan bitkisel ürün olmakla birlikte Hatay ilinin bölge ile özdeşleşmiş ve spesifik ürünlerinden biridir. Defne yetiştiriciliğinde yaprak hasadı, yaprakların kurutulacak alana taşınması ve kurutma süreçlerinde üreticinin yeterince bilinçli olmaması, ürünün kalitesinin ve veriminin düşmesine neden olmaktadır. Ayrıca defne bitkisinin meyvelerinden elde edilen yağ pazarda oldukça yüksek talebe ve satış rakamlarına sahipken Hatay da ürün yeterince değerlendirilemiyor.

Fırsatlar

Yenilikçi Pazarlama Yöntemleri

Özellikle meyvecilikte çiftçiler ürünlerini pazarlama ve/veya istenilen fiyata pazarlamakta sıkıntılar yaşamaktadır. Yeni pazarlama yöntemleri ile karlılığını artırmak isteyen üretici, bölgeye yeni yatırımların yapılması, gıda işleme, paketlenme, inovatif ürünleri pazara sunma noktasında yatırımcılarla iş birliği yapmaya hazırdır.

Yayla Meyveciliği

Amanos Dağları'nda bulunan yayla arazileri meyve yetiştiriciliğinde oldukça yüksek verimli topraklara sahiptir.

Göçmen İş Gücü Potansiyeli

TÜİK 2020 verilerine göre ilimizde kayıtlı 436bin Suriyeli göçmen vardır. Bu durum tarım faaliyetlerinde mevsimlik işçi olarak çalışabilecek işgücü imkanı sağlamaktadır

Çiftçinin Üretime Devam Etme Motivasyonu

Üreticinin bitkisel üretime ve hayvancılığa devam etme motivasyonları yüksektir.

Yaptığımız çalışmada Bitkisel üretim yapan çiftçilerin %72 si Hayvancılık üretimi yapan çiftçilerin %74 üretimlerine devam edeceklerini belirtmişlerdir

Subtropik Ürün Yetiştiriciliği

Bölgenin Avokado, muz, kivi, ananas vb. subtropik ürünleri yetiştirmeye uygun iklim ve bitki örtüsüne sahiptir. Bu ürünlerin pazarda yüksek talep görmektedir ve kâr marjı yüksek ürünlerdir.

Akıllı Tarım Teknolojileri

Yapılan anketlerde çiftçilerin akıllı tarım teknolojileri ve yenilikçi sistemleri deneyimleme ve üretim süreçlerinde kullanma noktasında açık fikirli oldukları görülmektedir.

Tehditler

Tağışış

İl genelinde başta zeytinyağı ve salça olmak üzere birçok gıda ürününde, maliyetleri düşürmek amacıyla, insan sağlığına zarar verecek ürünler bilinçsiz üreticiler tarafından piyasaya sunulmaktadır.

Kalitesiz ve Sağlıksız Ürün

Nar ekşisi, pekmez gibi ürünlerde üreticilerin birçoğu geleneksel yöntemlerle üretime devam etmektedir. Gıda üretim standartlarını bilmeyen üreticiler, insan sağlığına uygun olmayan süreçlerle üretim yapmaya devam etmektedir.

Çevre Kirliliği

İskenderun ve Payas bölgesinde bulunan gelişmiş sanayinin bölgede hava, çevre ve deniz kirliliği oluşturması tarım sektörünün geleceği açısından tehdit oluşturmaktadır.

Afrin Zeytinyağı

Ülkemizde serbest bölgeye alınan Afrin'de üretilen zeytinyağının kalitesinin yüksek, fiyatının Hatay zeytinyağına göre daha düşük olması rekabetçi piyasa oluşturmaktadır.

Kayıt Dışı Üretim

Öncelikli zeytin ağacı olmak üzere birçok üründe, izinsiz, kayıtsız, kontrolsüz, toprak su analizleri ve adaptasyon çalışmaları yapılmadan, geleneksel bilgilerle dikimler yapılmaktadır. Envanter bilgilerinin doğru tespit edilememesi, üretim kapasitelerinin belirlenmesi, üretimde ve satışta, optimizasyon ve organizasyon yapılamamasına neden olmaktadır.

Pamuk Yetiştiriciliği

Amik Ovasında su ihtiyacı yüksek ürünlerin üretilmesi yer altı sularının azalmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum suya erişim maliyetlerini artırmaktadır. Pamuk üretimi için yeterli su bulunmaması nedeniyle pamuk üretim alanları azalmaktadır.

Termik Santraller

Payas'da bulunan ve Erzin ilçesinde inşa edilecek Termik santrallerin tarımsal faaliyetlere asit yağmuru ve hava kirliliği oluşturması nedeniyle zarar verme riski bulunmaktadır.

Tıbbi ve Aromatik Bitkiler

Yanlış hasat yöntemleri nedeniyle tıbbi ve aromatik bitkilerin doğada yok olması ekosistem içerisinde bir çok dengeyi bozmaktadır.

Hayvancılık Maliyetleri

Meraların bakımsız olması, il genelinde yeterli yem bitkileri yetiştiriciliğinin yapılmaması, yem bitkilerinin genelde şehir dışından gelmesi hayvancılık maliyetlerini artırmaktadır. Maliyetleri artan üretici sektörden ilk fırsatta çıkmayı düşünmektedir.

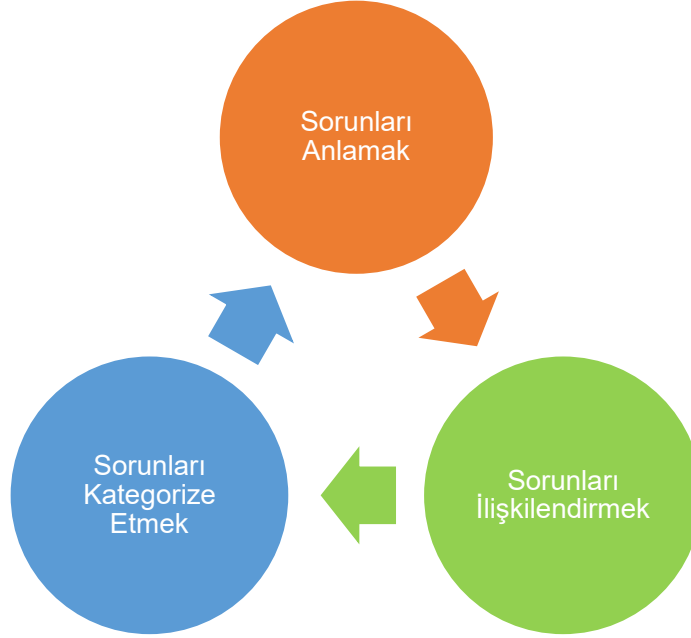

Tarımsal Üretim ve Sanayide Tespit Edilen Sorunlar ve Çözüm Matrisi

"Hatay'da tarımsal üretim ve sanayii konusundaki tüm katmanlardaki temsilciler ile görüşülerek aşağıdaki veriler oluşturulmuş. Bu verilere uygun çözüm önerilerine de raporda yer verilmiştir."

Hatay'ın Sürdürülebilir ve Güvenilir Gıda Kenti Olması Bağlamında Teknoloji Destekli Kırsal Kalkınma ile Tarımsal Değer Zinciri Oluşturma, Planlama ve Uygulama Projesi kapsamında, çiftçilerin sorunlarını en verimli şekilde çözebilmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda sorunları doğru şekilde tanımlayabilmek üzere anlamak, kategorize etmek ve birbirleriyle ilişkilendirmek kritik önem arz etmektedir.

Sorunların doğru bir şekilde tanımlanması ve ilişkilendirilmesi amacıyla, danışman ekip, tarım ekonomisi paydaşları, endüstri uzmanları ve akademik disipline saygı duyan profesyoneller arasında bir çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, sorun analizi için tarafımızca özel olarak hazırlanan, yapay zekâ desteğine hazır yazılım sayesinde analiz edilmiş ve sebep-sonuç hiyerarşisi inşa edilmiştir.

Bu çalışma sayesinde Türkiye'deki tarımsal üretime katılan paydaşların yaşadığı 220 adet sorun tanımlanmıştır. Destek yazılımı ile kamu otoritesinin yasal düzenlemelerini gerektiren benzerler, birbirini kapsayanlar ve Hatay ile ilişkili olmayanların temizlenmesiyle birlikte bu sayı 165'e düşürülmüştür. Üzerine daha fazla çalışma yapılabilmesini sağlamak amacıyla bu 165 sorun Ekte paylaşılmıştır.

Hazırlanan 165 sorun, danışman ekip tarafından dikkatle kategorize edilmiştir. Kategorileme işleminin verimli olabilmesi amacıyla, öncelikle kategorilerin belirlenmesi üzerine çalışılmıştır. Kategori belirlenmesi noktasında, her bir kategorideki sorunların çözülebileceği birimlerle de ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır.

Kategorilerin yoğunluğuna ve birbirleriyle ilişkilerine gore;

- Birimlerin ncelikleri,
- Birimlerin birbiriyle koordineli çalışma gereksinimleri ve
- Sorunların hafifletilmesi ya da ortadan kaldırılması adına izlenecek takvimi ve kilit performans gostergelerinin belirlenmesinin sağlanması hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın sonucu olarak, 12 kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler,

- Altyapı
- Bilgi ve Eğitim
- Davranış Alışkanlıkları ve Sosyal Doku
- Gelir
- İklim ve evre
- İşgücü
- Kalite
- Maliyet
- rgutluluk
- Pazarlama
- retim
- Yenilikçilik

olarak listelenmiştir.

Parantez içindeki sayılar bu çalışmada belirlenen sorun sayısını ifade etmektedir.

Çalışmadaki yöntem, her bir sorunun, en az bir kategoriye Dâhil olduğu ve birden çok kategoriye de dahil olabileceği şekilde tasarlanmıştır.

Sorunların birbirleriyle olan ilişkilerini incelediğimizde, en büyük kesişimin **Pazarlama** ile **Gelir** ve **Üretim** ile **Kalite** kategorilerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

	Pazarlama	Gelir	Maliyet	Üretim	Kalite	İşgücü	Bilgi ve Eğitim	Yenilikçilik	Davranış	Örgütlük	Altyapı	İklim ve Çevre
Pazarlama	29	22	0	12	6	2	8	5	4	2	2	0
Gelir		37	4	15	8	4	9	6	5	2	2	0
Maliyet			56	17	4	2	11	0	10	7	6	0
Üretim				74	20	3	16	8	15	5	5	8
Kalite					21	1	9	1	3	0	0	1
İşgücü						10	6	0	2	1	1	0
Bilgi ve Eğitim							42	5	12	2	1	1
Yenilikçilik								16	1	0	1	0
Davranış									41	5	0	0
Örgütlülük										16	0	0
Altyapı											14	2
İklim ve Çevre												11

Bunu takip edecek şekilde, **Maliyet** ile **Üretim** kategorilerinin kesişimi bize 17 sorunu, **Üretim** ile **Bilgi ve Eğitim** kategorilerinin kesişimi bize 16 sorunu, **Üretim** ve **Gelir** ile **Üretim** ve **Davranış** kategorilerinin kesişimi bize 15 sorunu ve **Üretim** ile **Pazarlama** kategorilerinin kesişimi bize 12 sorunu işaret etmektedir.

Elde edilen verilerden ortaya çıkan bir diğer sonuç, hangi kategorilerin birbirleriyle en çok ilişkili olduğu sonucudur. Bunu doğru bir şekilde gözlemleyebilmek için, her bir kesişim kümesinin, o kümeyi oluşturan elemanların yüzde kaçını kadarı olduğunun görülebilmesi gerekir.

Örneğin, hem **Pazarlamaya** hem de **Gelire** ilişkin 22 sorun olduğu tespit edilmiştir.

Pazarlamaya ilişkin 29, **Gelire** ilişkin ise 37 sorun vardır. Dolayısıyla **Gelire** ilişkin ortak sorunlar, **Pazarlamaya** ilişkin sorunların %75'ine, **Pazarlamaya** ilişkin ortak sorunlar ise **Gelire** ilişkin sorunların %59'una denk gelmektedir.

	Pazarlama	Gelir	Maliyet	Üretim	Kalite	İş Gücü	Bilgi ve Eğitim	Yenilikçilik	Davranış	Örgütlülük	Altyapı	İklim ve Çevre
Pazarlama	100%	59%	0%	41%	28%	20%	19%	17%	9%	12%	14%	0%
Gelir	75%	100%	10%	40%	21%	10%	21%	16%	12%	5%	14%	0%
Maliyet	0%	7%	100%	30%	19%	20%	26%	0%	24%	12%	42%	0%
Üretim	16%	20%	22%	100%	95%	30%	38%	10%	36%	31%	35%	72%
Kalite	20%	38%	7%	27%	100%	10%	21%	4%	7%	0%	0%	9%
İş Gücü	6%	40%	3%	4%	4%	100%	14%	0%	4%	10%	7%	0%
Bilgi ve Eğitim	27%	24%	19%	21%	42%	60%	100%	11%	28%	4%	7%	2%
Yenilikçilik	31%	37%	0%	50%	6%	0%	31%	100%	2%	0%	7%	0%
Davranış	13%	13%	17%	20%	14%	20%	29%	6%	100%	12%	0%	0%
Örgütlülük	6%	12%	43%	6%	0%	6%	12%	0%	31%	100%	0%	0%
Altyapı	6%	5%	10%	6%	0%	10%	2%	6%	0%	0%	100%	14%
İklim ve Çevre	0%	0%	0%	10%	4%	0%	9%	0%	0%	0%	18%	100%

Tablonun nasıl okunması gerektiğine ilişkin bir diğer örnek ise **Kalite** ve **Üretim** kategorilerindeki sorunların birbirleriyle ilişkileridir. **Kaliteye** ilişkin 21, **Üretime** ilişkin ise 74 sorun tespit edilmiştir. Hem **Kaliteye** hem **Üretime** ilişkin ise 20 sorun vardır. Dolayısıyla hem **Kaliteyle** hem de **Üretimle** ilgili olan sorunlar, **Kaliteyle** ilgili sorunların çok büyük bir kısmını (%95) içerirken, **Üretimle** ilgili sorunların az bir kısmını (%27) içermektedir.

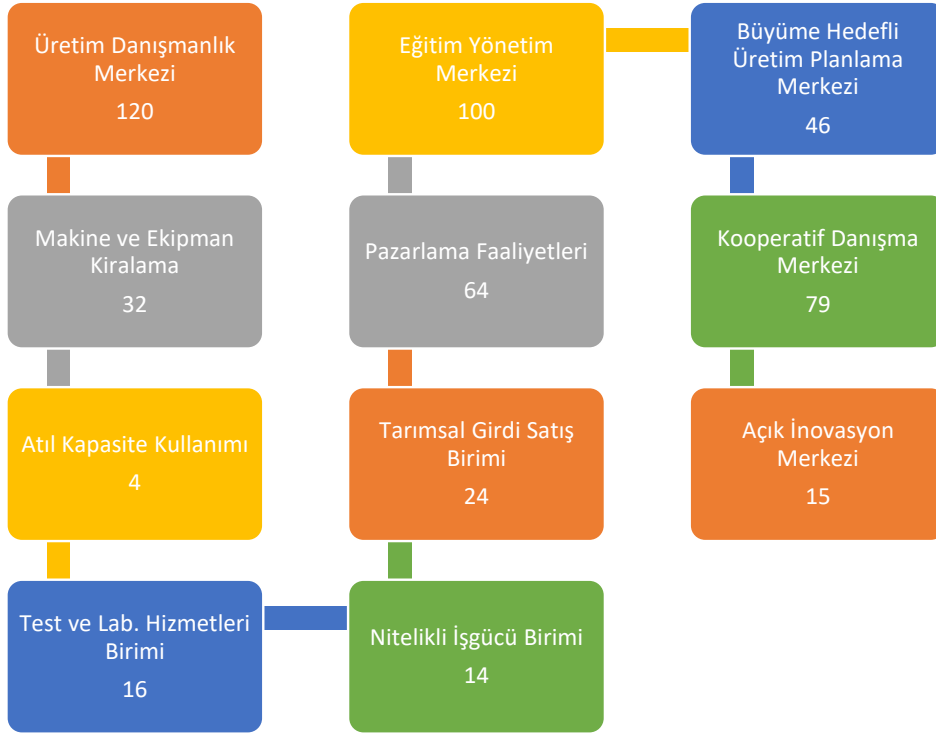
Buna göre,

- **Maliyete** ilişkin sorunlar, tüm diğer sorunları yakından ilgilendirmektedir.
- Benzeri bir şekilde **Üretime** ilişkin sorunlar da diğer tüm kategorilerdeki sorunları yakından ilgilendirmektedir.
- **Pazarlamaya** ilişkin sorunlar ile **Gelire** ilişkin sorunlar birbiriyle çok yüksek oranda ilgilidir.

Bahsi geçen birimlerin ve merkezlerin birbiriyle koordineli bir şekilde çalışması halinde, net bir şekilde tanımlanmış olan sorunlar, öngörülen bir zaman çizelgesi içinde, kilit performans göstergeleri yöntemi kullanılarak çözülecektir.

Her bir birimin, tespit edilen sorunların çözümüne ilişkin yapacağı çalışmalar tanımlanmıştır. Sorunların çözümüne ilişkin yapılacak çalışmalar, sadece tek bir birimin çözüm getirmesi şeklinde değil, birimlerin yetkinlikleri ve yetkileri çerçevesinde, sorunlar özelinde birlikte çalışmasıyla çözüme ulaşılabilecek şekilde tanımlanmıştır. Buna göre, her bir birimin çözüm getirmesi öngörülen sorun sayısı alttaki gibidir.

Kurulacak birimlerle çözülebilecek sorun adetleri

Üretim Danışmanlık Merkezi Katkısı ile çözülmesi öngörülen 120 sorun vardır

Buna göre en yüksek sayıdaki sorunu çözmekle sorumlu olacak birimler, **Üretim Danışmanlık Merkezi** ve **Eğitim Yönetim Merkezi**'dir.

Aynı şekilde, bölgedeki çiftçilerin ve tarımsal üretim ekonomisinin sorunlarının çözülmesi üzere bu iki birim başta olmak üzere, belirtilen birimlerin önceliklerini de ortaya koymaktadır.

Çözüm getirmesi öngörülen birim, merkez ve faaliyetlerin ortaklaşa çalışması öngörülmekle birlikte kimi birimler birbiriyle daha yakın çalışacakken, kimi birimlerin yakın çalışmasını gerektirecek bir durum mevcut değildir.

Birimlerin ortak çalışmasını gerektiren durumlara göre ortaya çıkan kesişim resmi alttaki gibidir;

	Üretim Danışmanlık Merkezi	Eğitim Yönetim Merkezi	Büyüme Hedefli Tar. Ür. Plan Mrk.	Makine ve Ekipman Kiralama Bir.	Pazarlama Hizmetleri	Kooperatif Danışmanlık Merkezi	Atıl Kapasite Kullanımı	Tarımsal Girdi Satış Birimi	Açık İnovasyon Merkezi	Test ve Lab Hizmetleri	Nitelikli İşgücü Hizmet Birimi
Üretim Danışmanlık Merkezi	120	93	46	22	55	56	3	19	15	16	9
Eğitim Yönetim Merkezi		100	35	21	41	51	0	16	15	16	12
Büyüme Hedefli Tar. Ür. Plan Mrk.			46	9	30	20	2	4	6	11	4
Makine ve Ekipman Kiralama Bir.				32	11	18	0	12	2	6	1
Pazarlama Hizmetleri					64	39	3	10	8	8	7
Kooperatif Danışmanlık Merkezi						79	3	22	7	6	6
Atıl Kapasite Kullanımı							4	0	0	0	0
Tarımsal Girdi Satış Birimi								24	1	2	1
Açık İnovasyon Merkezi									15	1	0
Test ve Lab. Hizmetleri										16	2
Nitelikli İşgücü Hizmet Birimi											14

Buna göre, **Eğitim Yönetim Merkezi** ile **Üretim Danışmanlık Merkezi'nin** en yoğun şekilde koordineli çalışması gerektiği öngörülmektedir. Bunu **Üretim Danışmanlık Merkezi** ile **Kooperatif Danışmanlık Merkezi** ve **Pazarlama Hizmetleri'nin** koordineli çalışması gerekliliği takip etmektedir.

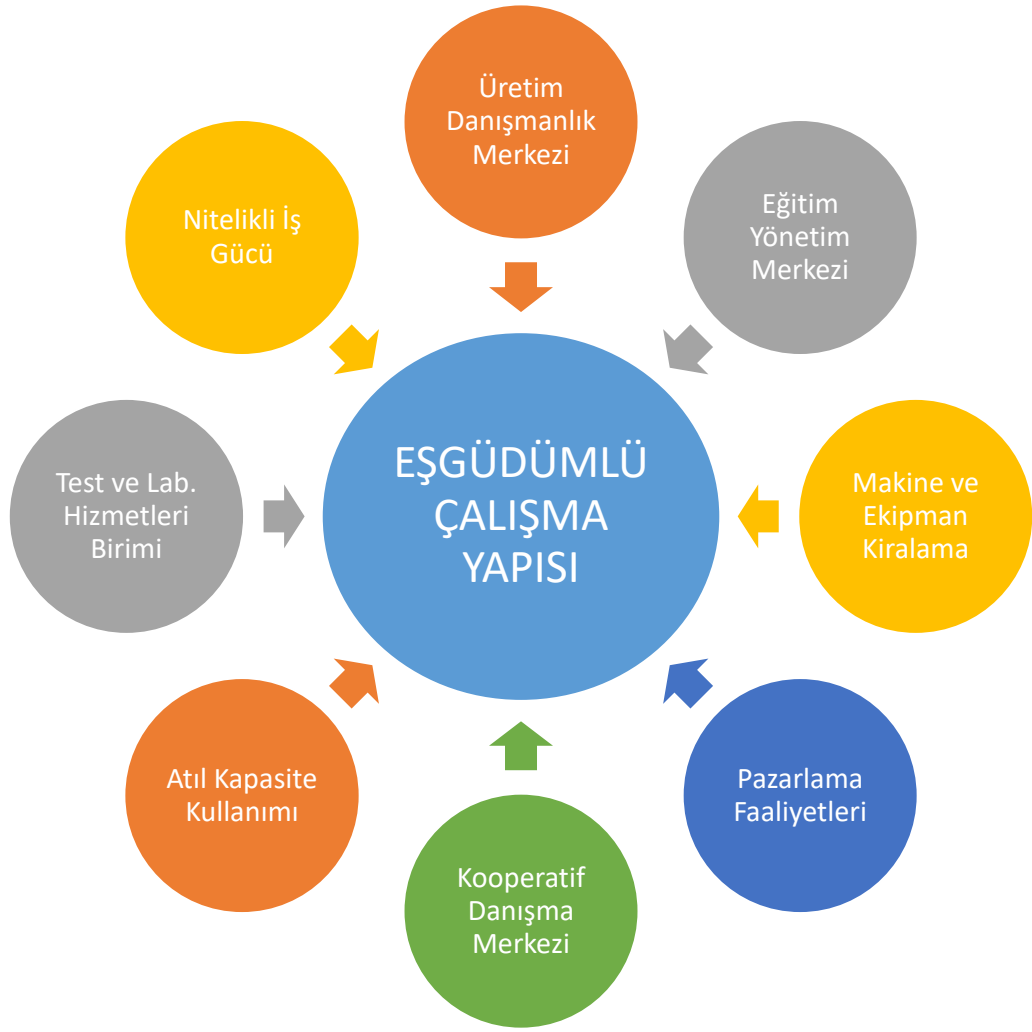
Birimler ile sorunların kategorilerinin karşılaştırılması durumunda ise, birimlerin öncelikle hangi kategorideki sorunlara çözüm getirmesinin öngörüldüğü tablo aşağıdaki gibidir.

	Pazarlama	Gelir	Maliyet	Üretim	Kalite	İşgücü	Bilgi	Yenilikçilik	Davranış	Örgütlülük	Altyapı	İklim ve Çevre
	Üretim Danışmanlık Merkezi	18	24	38	61	18	7	34	13	36	7	8
Eğitim Yönetim Merkezi	10	16	33	52	16	8	33	13	28	8	6	9
Büyüme Hedefli Tar. Ür. Plan Mrk.	10	9	3	32	10	3	11	5	11	1	3	8
Makine ve Ekipman Kiralama Bir.	1	2	20	19	1	0	5	1	4	5	4	5
Pazarlama Hizmetleri	20	23	12	33	10	4	17	8	14	3	3	6
Kooperatif Danışmanlık Merkezi	17	20	31	27	5	3	15	9	21	16	5	4
Atıl Kapasite Kullanımı	4	4	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0
Tarımsal Girdi Satış Birimi	1	2	22	10	2	0	4	1	5	5	0	0
Açık İnovasyon Merkezi	1	2	1	10	1	0	5	6	5	0	1	1
Test ve Lab Hizmetleri	2	4	3	11	6	1	5	0	2	0	1	6
Nitelikli İşgücü Hizmet Birimi	3	4	3	5	1	7	4	1	1	3	0	1

Buna göre, **Eğitim Yönetim Merkezi'nin** çalışmalarının **Maliyet, Üretim, Bilgi ve Davranış** kategorilerindeki sorunları çözmesi öngörülmektedir. Aynı şekilde, **Üretim Danışmanlık Merkezi'nin** de çalışmalarının **Maliyet, Üretim, Bilgi, Davranış ve Gelir** kategorilerindeki sorunları çözmesi öngörülmektedir.

Bunu **Makine ve Ekipman Kiralama Birimi'nin Maliyet ve Üretim** kategorilerindeki sorunlar hakkında üreticilerin işlerini ve üretimlerini destekleyecektir.

Birimler ve merkezler arası koordinasyonun sağlanması ve ek hizmetlerin verilmesi kritik önem arz etmektedir. Verilmesi gereken ek hizmetler raporun **Markalaşma ve Pazarlama Faaliyetleri** kısmında açıklanmıştır. Koordinasyonun sağlanmasını sağlayacak olan yapı ise **Eşgüdümlü Çalışma Yapısı** olacaktır.

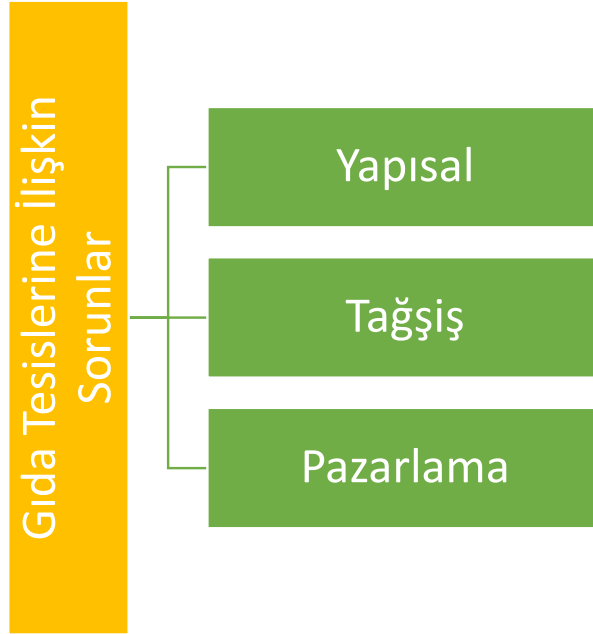

Eşgüdümlü Çalışma, ilerleyen sayfalarda detaylıca değinileceği üzere, bir ürüne ilişkin sektörün tüm paydaşlarının aynı masaya oturmasını sağlayan, onların kendine has gereksinimlerini tespit eden ve tüm birim ve merkezlerle doğrudan ilişki içinde olduğu için hızlı ve doğru çözüm üretilmesini sağlayan yapı olacaktır.

Sonuç olarak, tarıma ilişkin sorunların doğru tanımlanması, çözüm için atılacak en önemli adımlardan birisidir. Sorunların, sorunların semptomlarının, gerekçelerinin, sonuçlarının, çözüm yöntemlerinin, birbirleriyle ilişkilerinin ve kategorilerinin net bir şekilde birbirinden ayrılarak tanımlanması, topyekün ve bütüncül çözüme giden süreçteki en kritik adımlardan birisidir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın Hatay özelinde için de Türkiye geneli için de yol gösterici çalışmalardan birisi olması hedeflenmiştir.

Gıda Tesisleri ile İlgili Sorunlar

Tesislerde yapısal sorunlar mevcuttur.

- Tesisler önemli ölçüde Orta Doğu pazarına uygun bir şekilde iş yapmaktadır. Kalite standartları, sertifikasyonları ve üretim reçeteleri Türkiye pazarı ve Batı'daki ihracat pazarları için uygun değildir.
- Orta Doğu'daki pazarların kapanmasının ardından, üreticiler pazar kaybı yaşamışlardır. Bunun sonucu olarak da atıl kapasite ortaya çıkmıştır.
- Orta Doğu için hazırlanan ürünlerin ciddiye alınacak bir kısmı Türk Gıda Kodeksi'ne uygun değildir, ihracat şartlı üretim yapılmaktadır. Türkiye pazarı için standartların yükseltilmesi ve reçetelerin güncellenmesi ihtiyacı vardır.
- Yurt dışı (Batı) pazarları için gereken sertifikasyonları (Örnek: BRC) sağlayacak altyapı mevcut değildir. Altyapının ve makineleşmenin güncellenme ihtiyacı bulunmaktadır. (Çözüm: Kümelenme yapısı içerisinde bu tesislerin ilgili eksiklerinin giderilmesi ve sertifikaların alınması üzere danışmanlık hizmeti verilmesi.)
- Nitelikli (Yönetmelik) işgücü eksikliği bulunmaktadır. Pazarlama dahil ve başta olmak üzere birçok yönetsel noktada zorluklar yaşanmaktadır.
- İnovatif üretim ve Ar-Ge'ye yönelik çalışma yapılmamakta, geleneksel tariflerin ve üretim yöntemlerinin dışına nadiren çıkılmaktadır. (Aksi Örnek: Shazel)
- Katma değerli üretime geçişin önünde altyapı zorlukları vardır. Basit / Başlangıç Aşaması üretim yapılmakta, daha ileri işleme yapılmamaktadır. (Çözüm: Basit modifikasyonlarla bu düzeltilebilir)
- Hatay'ın önemli bir üretim potansiyeli olmasına rağmen, üretim tesisi sınırlıdır. (Örnek: Pamukta Türkiye'de ilk sıralarda olmasına rağmen, Hatay'da bir üretim tesisi mevcut değildir)
- Hatay, Bölgesel Yatırım Teşvik Haritası'nda 6 kategori içinden 4. kategoridedir. Komşu illerden birisi olan Osmaniye ise 5. kategoridedir. Bundan dolayı yatırım yapmak üzere Hatay yerine Osmaniye tercih edilmektedir.

- **Tağış sorunu vardır. Tağış sorununun iki yüzü bulunmaktadır.**
 - Orta Doğu pazarı ya da lokal alışkanlıklara dayalı tüketim için uygun olan ürünler Türkiye için uygun değildir. (Örnek: Zeytinyağını Ayçiçek yağı ve pamuk yağı ile karıştırıp kızartma yağı elde etmek. Örnek: Salçanın çok tuzlu olması.)
 - Kazancı yükseltmek amacıyla son ürüne, içinde olmaması gereken ürünlerin eklenmesi. (Örnek: Salçanın içine talaş ve benzeri yabancı madde karıştırılması)
- **Pazarlama sorunu vardır.**
 - **Tağış:** Tağış nedeniyle ürünlere ilişkin güven yaratmak zordur. Öncelikli olarak tağış problemi, kümelenmenin de yardımıyla çözümlenmelidir.
 - **Kalite:** Altyapının ve reçetelerin Türkiye ve Batı pazarlarına uygun hale getirilmesi gereklidir.
 - **Markalaşma:** Markalaşma yanlış anlaşılabilir, konu “coğrafi işaretleme”ye sıkışıp kalmıştır. Mutlak surette her tesis kendi markasına yatırım yapsın ya da marka yaratsın önermesi de mantıklı olmamakla birlikte, markalaşma hakkında bilgi sahibi olup, markalarla birlikte çalışılması mümkündür, fakat uygulanmamaktadır.
 - **Pazara giriş stratejileri:** Hatay’da global pazarlarda iş yapabilmek üzere pazara giriş stratejileri hazır değildir. Altyapının ve üretim potansiyelinin hazır olmaması bir yana, pazar araştırması ve pazara giriş stratejileri de hazır değildir. (Çözüm: Küme yönetimi tarafından, bir fırsat penceresi açıldığında bunu değerlendirebilmek amacıyla pazara giriş stratejisi oluşturulmalıdır)

Ek 14 - Sorunlar ve Kategorileri Listesi

Tarımsal Üretim ve Sanayide Tespit Edilen Sorunlar İçin Çözüm Önerileri

"Hatay'da bulunan bitkisel üretim ve hayvansal üretim "Çeşit Yönünden" oldukça fazla, "Ekonomik Değeri" yüksek, tarımsal mikroklimanın "çok uygun" olması nedeniyle "Kırsal Kalkınma Çalışmaları Yol Haritası " açısından birçok fırsatı da içinde barındırmaktadır.

Hatay'da İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Çalışmaları Kapsamında Verilen Önerilerin Değerleri ve Prensipleri

Çalışmalar Hatay Büyükşehir Belediyesi iştiraki Hatay İmar A.Ş.'nin idare olarak talep ettiği bilgi ve hizmetler konusunda danışmanlık hizmeti vermek üzere başlanmıştır. Aşağıda 2019 yılı üretim rakamları ile "Tarımsal Üretim Hasılası" tablosu ürün çeşitliliğinin %0,53 üzeri etkileyen ürünler dikkate alınmıştır. Bu tabloda bulunan Yüzdeler ise ürünün yıllık toplam hasılaya etkisini belirtmektedir.

A. Hatay'da İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Çalışmaları Yol haritası hangi katmanlarda işlenmiştir.

1. Tarım ve Gıda Zincirine Yönelik Yapısal Değişimler
2. Tarımsal Ürün Özelinde Değerlendirmeler
3. İlçelerin Tarımsal Potansiyelleri
4. Kümelenme Yapısı

B. Hatay'da İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Çalışmaları Kapsamında Değerlendirilecek Fırsatlar, Ürünler, Yatırımlarla İlgili Kriterler

Yaptığımız tüm çalışmayı Hatay Tarımsal Üretim- Ürün Hasıla Miktarları Listesindeki tabloya göre;

- Ürünlerin yıllık rekolte sıralaması,
- Ürünlerin Hatay ilinin tarımsal ekonomisindeki sıralaması,
- Etkilediği çiftçi sayısı,
- Sorunlara yönelik çözüm önerilerinin uygulanabilirlik kat sayısı ve etki değeri analiz edilerek optimum çözüm önerileri geliştirildi.

Belirlenen kriterler doğrultusunda raporun öneriler bölümünün çerçevesi çizilirken aşağıdaki başlıkları değerlendirildi.

- Piyasa daralmalarından, satışı ve/veya fiyatı etkilenen ürünler tarımsal hasılaya etkileri oranında ve müdahale kolaylığı önceliklendirilen ürünler,
- 2.ve 3.kaliteleri (iskartaları) talep görmeyen ve/veya satılamayan ürünler,
- Yenilikçi yetiştiricilik teknikleri ile Pazar payı artacak ürünler,
- Çiftçiye bilgi ve teknoloji desteği verilerek tarımsal üretim riskini azaltmak ve buna bağlı olarak sürdürülebilir üretimle satış fiyatı artan ürünler,
- Yüksek gelir fırsatına rağmen, işlenmesi sırasında ortaya çıkan fire ve ürün kayıplarının değerlendirilmediği ürünler,
- Hasat ve hasat sonrası kayıpların yüksek olduğu ürünler,
- İleri işleme teknikleri ile katma değer kazandırılarak satış fiyatı yükselecek ürünler,
- Markalaşma ve ambalajlama yapıldığında daha yüksek fiyatla pazarda talep görecektür ürünler,
- Bölgede çalışmasına rağmen atıl kapasitesi olan ve/veya kapasite artırımı yapılabilecek tarımsal ürünler ve gıda işleme tesisleri,
- Bölgede özellikle tarımsal ürünlerin üretim depolama ve pazarlamaları amacıyla ihtiyaç olmasına rağmen işletmeye alınmamış tesis makine ve cihazlar
- Bölgede tarımsal ürünlerin üretim, depolama ve pazarlama faaliyetlerine yönelik ihtiyaç bulunmasına rağmen mevcut işletmelerde eksik olan makine, ekipman ve teçhizatlar.

C. Çözüm önerileri sunulurken Hatay Tarımsal Hasılasına %0,5 (Bindebeş) ve üzeri etki eden ürünler dikkate alınmıştır.

Ürünler	Toplam Üretim Miktarı (Ton)	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim	Toplam Kayıt Dışı Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Mandalina	524.996	₺787.494.000	1.049.992	₺1.574.988.000	13,80%
Kırmızı Et	8.570	₺299.950.000	34.280	₺1.199.800.000	10,51%
Maydanoz	50.544	₺404.352.000	126.360	₺1.010.880.000	8,86%
Buğday - Arpa	590.000	₺885.000.000	590.000	₺885.000.000	7,75%
Portakal	294.602	₺441.903.000	589.204	₺883.806.000	7,74%
Zeytin Yağlık	29.392	₺352.704.000	73.480	₺881.760.000	7,72%
Pamuk	219.581	₺768.533.500	219.581	₺768.533.500	6,73%
Kuru Soğan	106.587	₺255.808.800	319.761	₺767.426.400	6,72%
Süt	168.377	₺370.429.400	336.754	₺740.858.800	6,49%
Üzüm	29.656	₺118.624.000	59.312	₺237.248.000	2,08%
Patates	69.230	₺96.922.000	138.460	₺193.844.000	1,70%
Kayısı	31.593	₺94.779.000	63.186	₺189.558.000	1,66%
Dereotu	4.422	₺88.440.000	8.844	₺176.880.000	1,55%
Limon	43.078	₺86.156.000	86.156	₺172.312.000	1,51%
Zeytin Sofralık	18.635	₺74.540.000	37.270	₺149.080.000	1,31%
Biber	60.272	₺72.326.400	120.544	₺144.652.800	1,27%
Havuç	59.991	₺71.989.200	119.982	₺143.978.400	1,26%
Nar	23.766	₺71.298.000	47.532	₺142.596.000	1,25%
Domates	73.337	₺58.669.600	146.674	₺117.339.200	1,03%
Yem Bitkileri (Karışık)	209.000	₺83.600.000	209.000	₺83.600.000	0,73%
Ceviz	1.795	₺35.900.000	3.590	₺71.800.000	0,63%
Kuru Sarımsak	2.943	₺35.316.000	5.886	₺70.632.000	0,62%
Erik	10.664	₺31.992.000	21.328	₺63.984.000	0,56%
Kavun	41.661	₺31.245.750	83.322	₺62.491.500	0,55%
Altıntop	15.378	₺30.756.000	30.756	₺61.512.000	0,54%
Yerfıstığı	2.373	₺30.374.400	4.746	₺60.748.800	0,53%

D. Öneriler Belirlenirken; Önerinin Uygulanmaya Başlanması Aşamasında Var Olan Potansiyelin Değerlendirilerek Harekete Geçirilmesi ve Hızlı Sonuç Almaya Yönelik Faaliyetlerin Hedeflenmesi

Tüm önerilerde planlama, uygulama ve sonuç alınması ile ilgili vadeler,

- “Çok Kısa” 0-6 ay ,
- “Kısa Vade” 6-18 ay,
- “Orta Vade 18 -36,

olarak belirlenmiştir.

Sonuç alınması 36 aydan daha fazla olan iyileştirme, düzenleme ve yatırımların İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Çalışmaları dışındaki planlar içerisinde değerlendirilmesi, projelerde gereklilik ve uygun zemin olduğunda çalışmaların birbiri ile entegre edilmesi gündeme gelebilecektir.

E. Önerilerin İçeriği

- Önerinin hedeflerinin olabildiğince net bir şekilde belli olması
- Hazırlanan öneri ile ne amaçlandığı
- Hazırladığımız her öneri için etki alanlarının belirlenmesi
- Bu önerinin hayata geçirilmesi ile ilgili süreçlerin neler olacağı
- Muhtemel iş modelleri

Ayrıca sürdürülebilirlik önerileri ve benzer bilgiler ve detaylar bu raporun eklerinde yer almaktadır.

F. Hatay'da Tarımsal Üretim ve/veya Tarıma Dayalı Sanayi Kapsamında Değerlendirilen Ancak İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Çalışmaları Kapsamına Alınmayan Fırsatlar, Ürünler, Yatırımlar

- Satışında ve pazarlanmasında sorun ve risk olmayan ürünler
- Katma değerli olarak pazarlanabilen ürünler
- Kanun, Tüzük ve benzer yasal düzenleme gerektiren ürün ve fırsatlar
- Ekonomik geri dönüş hızı 3 yıl ve üzeri olan yatırımlar

İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi Kapsamında Yol Haritasını hazırlarken yapılan çalışmaları;

- Tarım değer zinciri ile ilgili yapılması gereken çalışmalar
- Hasat kayıplarının önlenmesi ve verimlilik uygulamaları
- Bütünleşik kırsal kalkınma planlamaları
- Kadınlara ve çocuklara yönelik sosyal faaliyetler

olarak hazırladık.

Hatay'da çiftçilerin verimliliğini karlılığını ve buna bağlı olarak yaşam kalitelerini arttırmaya yönelik olarak yapılacak tüm çalışmaların, hazırlanan bu yol haritası çerçevesinde değerlendirilmesi çalışmaların verimliliği açısından önem taşımaktadır.

Hatay'ın kırsaldaki kalkınma çalışmaları için ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri düşünülerek hazırlanan bu çalışma yol haritası olmasının yanında çalışmanın temelini oluşturan verilerle bu konuda araştırma yapacak akademisyenlere, yatırımcılara ve politika geliştiricilerine yön göstermesi açısından da faydalı olacaktır.

Hatay da yapılan çalışmalarda elde edilen veriler ışığında;

Hatay'da kırsal alanda özellikle tarımsal üretim noktasında yaşanan sorunlar, çiftçilerin beklentileri, beklentilerindeki kök sorunlar Türkiye genelinde kırsal alanda yaşanan sorunlarla çok fazla benzerlik göstermektedir. Bu durum Hatay'da başarılması muhtemel bir Kırsal Kalkınma Projesini tüm Türkiye'ye model olarak uygulanabilecek hale getirilebilir. Bu da ülkemiz için çok büyük bir umut ışığıdır.

Çözüm önerilerimizi sıralamadan önce birkaç konuda çalışmanın çerçevesini belirlemek açısından açıklamalar yapma ihtiyacı duyduk.

1. Kalkınma çalışmaları tüm dünyada kâr amacı gütmeyen ve kamu otoritesi tarafından desteklenen çalışma ve organizasyonlardır. Hatay'da raporun muhatabı olan Hatay Büyükşehir Belediyesi kalkınma çalışmasının kamu otoritesini temsil eder şekilde konumlandırılmıştır.
2. Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin siyasi bir yapı olması ve projelerin sürdürülebilirliğinin siyasi yapı içindeki dinamiklerden kaynaklanan nedenlerle kesintiye uğramaması için yapabildiğimiz kadar siyasi yapının dışında bağımsız bir yapıya büründürmeyi planladık.
3. Kamu otoritesi olarak Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin gücünü ve imkanlarını, öncelikle Hatay'ın sonrasında Türkiye'nin kalkınmasını önemseyenlerin şefkatini, kooperatifçiliğe sağlanan devlet imkân ve avantajlarını ve özel sektörün dinamizmini tüm çalışmanın içinde maksimum düzeyde kullanmak üzere çözümler ürettik.
4. Projenin her aşamasında alınacak kararları değerlendirirken mutlaka; yapılan çalışma "işbirlikçi mi?" ve "ne kadar işbirlikçi" sorularını değerlendiriyoruz. Yüksek oranda olumlu cevaplar verilmesi durumunda devam etmesine onay vererek ilerlemeyi önceliklendirdik, (Burada işbirlikçi yaklaşım fayda odaklı ve genel ticaret temayülleri içerisindeki yapılar olan işbirliklerini kapsamaktadır)
5. Vereceğimiz tüm yatırım önerilerini oluştururken önceliklerimiz;
 - Yatırım miktarı
 - Yatırımın geri dönüş hızı
 - İstihdama etkisi
 - Proje çıktılarının etki değeri
 - Karlılık
 - PR Etkisi
 - İlham olmak- Model olmak
 - Geri dönüşüm- Atık değerlendirme- Sıfır atık
 - Katma değerli üretim markalaşma – Ürünleşme
 - Fiyatı düşen ürünlerin değerlendirilmesi – Piyasaya çiftçi lehine müdahale edilmesi
 - Yeni bir iş mi yoksa devam eden bir işin iyileştirilmesi mi?
 - Tek seferlik – Yıllara yaygın – Sürdürülebilir hale getirilebilir olması.
6. Yatırım önerilerimizde kooperatiflere ve/veya yatırımcılara aşağıdaki sırada destekler vermeyi öneriyoruz.
 - Farkındalık yaratmak
 - Karlılık analizi ve ön fizibilite desteği
 - Pazarlama iş modeli geliştirme desteği
 - Projelendirme desteği
 - Hibe ve destek projelendirme desteği
 - Hibe alacak projelere yatırım ortaklığı
 - Yatırımı Leasing ve uzun vadeli yapabilmek amacıyla yapılacak görüşmelerde iş geliştirme desteği
 - Tesis kurulum danışmanlığı

Bu çalışmanın sürdürülebilir olabilmesi için yukarıdaki desteklerin bazıları ücretsiz verilmekle beraber, bazı danışmanlıklar yatırım bazında ücretlendirme yapılarak verilebilir. Danışmanlık ücretleri Hatay Büyükşehir Belediyesinin desteği ile indirimli olarak planlanmalıdır. Böylece yatırımcılar desteklenir.

Çözüm Önerileri Dört Ayrı Kategoride Sunuldu

1. *Tarım ve Gıda Değer Zincirine Yönelik Yapısal Çalışmalar*
2. *Tarımsal Ürün Özelinde Değerlendirmeler*
3. *İlçelerin Tarımsal Potansiyelleri*
4. *Kümelenme Yapısı (Tüm Kırsal Kalkınma çözümlerinin çözümü için "Kümelenme Yapısı" kurulması planlanmıştır. Bunun için kümelenme yapısının işleyişi ve bir küme için Ürün Değer Analiz çalışması da raporda yer almaktadır.)*

Tarım ve Gıda Zincirine Yönelik Yapısal Çalışmalar

"Bu başlık altında, İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesinin gerçekleşmesi için Hatay'da kurulması gereken ticari ve idari yapılar ve gerekçeleri değerlendirilmektedir. Yapılan araştırmalarda elde ettiğimiz çalışmalar bize bu yapıların gerekliliği konusunda çok sağlam dayanaklar sağlamıştır. Bu nedenle bu yapıların kurulması İşbirlikçi bir Kırsal Kalkınma Projesinin başarısı için ön şarttır diyebiliriz."

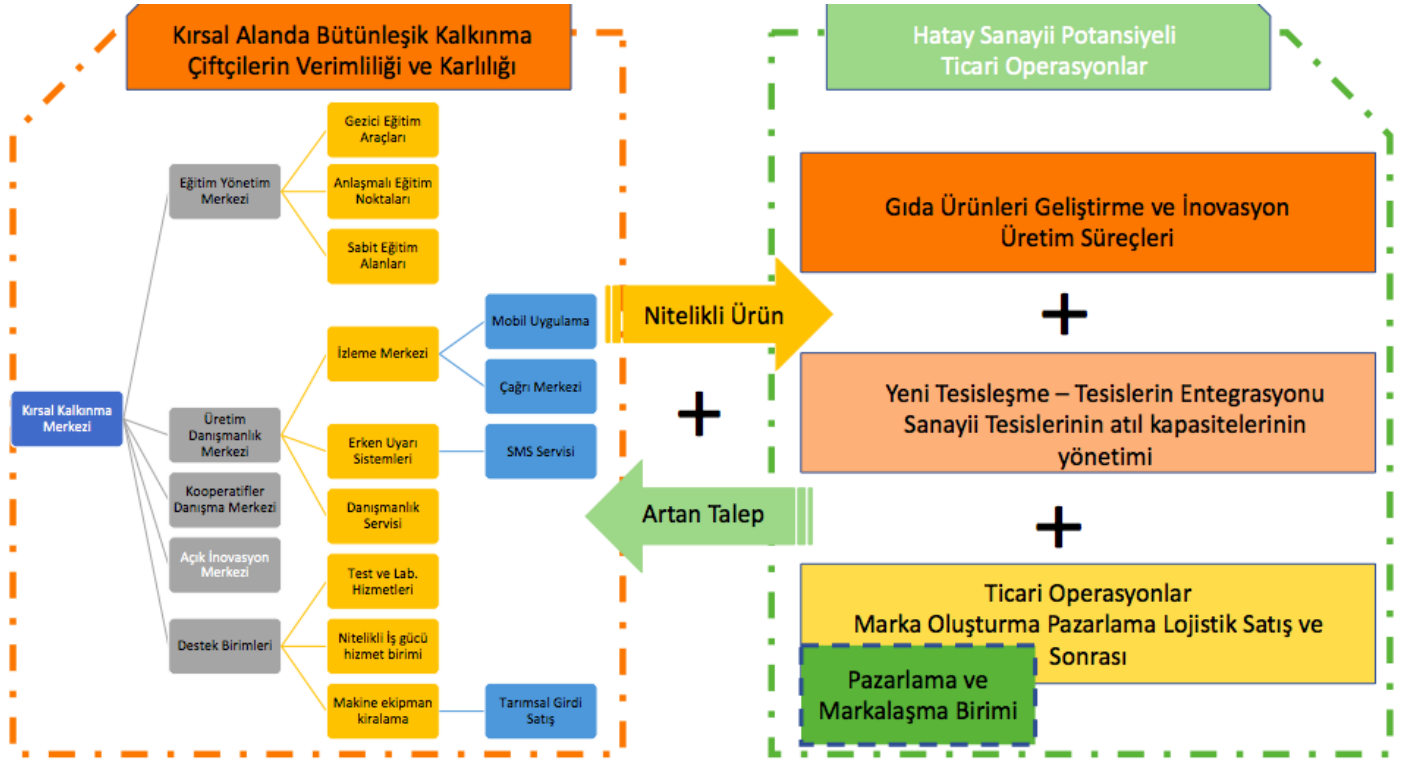

Hatay'da proje kapsamında çalışmaya başlayınca, tarımsal üretimin içinde birçok "yapısal eksik" olduğunu ancak, verimli topraklar, Ortadoğu pazarına yakınlık ve girişimci insan yapısı ile bu eksiklerin etki değerleri minimumda kalması sağlanarak bugüne kadar geliştiğini tespit ettik.

Ancak özellikle Ortadoğu pazarının kapanması ve zorlu pazar koşullarının oluşması bu yapısal eksiklerin ne kadar gerekli olduğu ile ilgili belirtilerin çok sert bir şekilde ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yapılması gereken bu yapısal eksikleri hızla giderecek önlemleri almak ve %65'inin tarımsal gelirle doğrudan ilintili bir nüfusa sahip şehrin sorunlarının büyük bölümünü İşbirlikçi Kırsal Kalkınma ve Tarımda Yapısal Dönüşüm Modelini ortaya koyarak çözmek ve bu modeli ihtiyaç duyacak başka şehirlere de örneklemek olmalıdır.

ÖNEMLİ NOT: Aşağıdaki tüm birimlerin Kırsal Kalkınma Merkezi Çatısı altında toplanmasının koordineli bir çalışmanın ana şartı olduğunu düşünüyoruz ve önemli bir gereklilik olarak görüyoruz.

Kırsal Kalkınma merkezi ve alt birimleri ile Hatay 'da İşbirlikçi Kırsal Kalkınma ve Tarımda Yapısal Dönüşüm çalışmaları, Hatay'ın ticari potansiyelinin iyileştirilmesi ile birlikte kalkınmada net sonuçlar vermesi için tasarlanmıştır.

Bundan sonraki bölümde, bu bütünlük yapı içindeki birimlerin hangi amaçlara hizmet vereceği, hangi fonksiyonlara sahip olduğu ve işleyiş biçimleri ile ilgili bilgilerin detaylarını bulacaksınız.

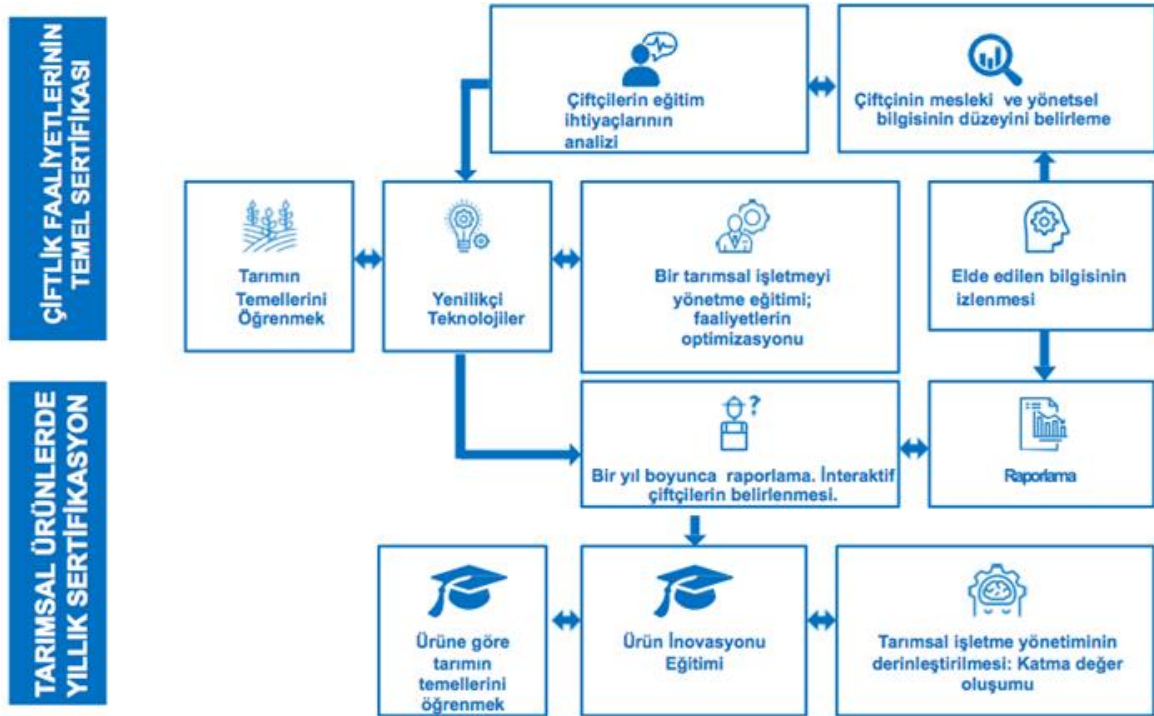
1. Teknoloji Destekli Bilgi Paylaşım Merkezi - Eğitim Yönetim Merkezi

Amaç: Nitelikli bilgi ve teknolojinin imkanlarını en üst düzeyde kullanarak çiftçilerin verimliliklerini, karlılıklarını ve buna bağlı olarak yaşam kalitelerini arttıracak her türlü bilgi ve eğitim çalışmalarının yapılması amacıyla planlanmıştır. Tarih boyunca Hatay coğrafyasının en büyük tarımsal kazanımlarından biri olan “Kadim Çiftçi Bilgisini” yeni nesil çiftçilerle buluşturmayı sağlamak için “Akran Öğrenmesi” modellerini geliştirmek.

Hatay'da üretilen ürünlerin pazarda özel olarak tercih edilmesine yönelik düzeltme ve iyileştirmeleri sağlayacak eğitimleri düzenlemek.

Çiftlik Üretim Fırsatlarının İyileştirilmesi – Çiftçilik Belgesi

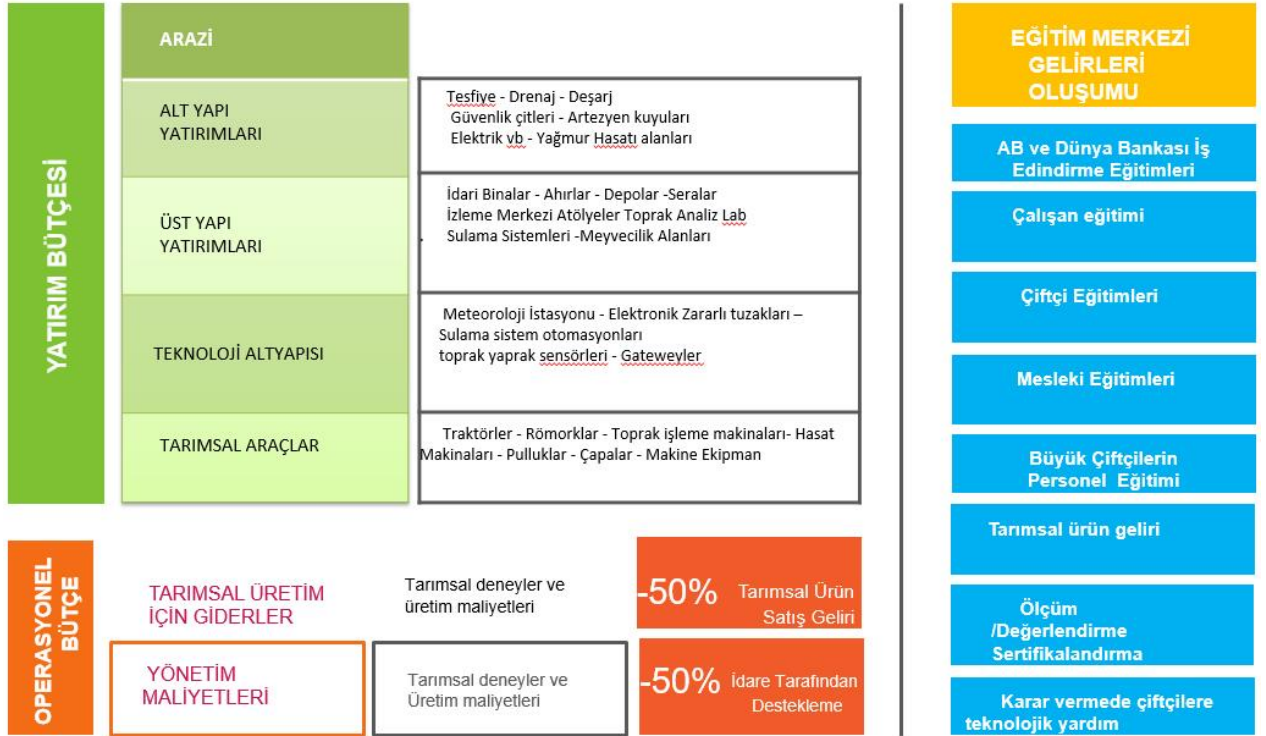
Bu çalışma için;

- Bir koordinasyon merkezi kurulması,
- Gezici eğitim araçları, (Eğitim amaçlı dizayn edilmiş 2 Adet TIR)
- Bölgelerde eğitim verilmeye müsait çiftliklerle anlaşmalar yapılması,
- Merkezi bir noktada eğitim ve üretim merkezinin kurulması

opsiyonel olarak planlanmıştır.

İskenderun Teknik Üniversitesi Dörtüyl Kampüsünde bulunan 210 + 116 dönümlük iki alan incelenmiş bu alanın hem tarım teknolojileri eğitim merkezi hem de bölgesel üretim üssü olarak kullanılması konusunda projelendirme çalışmaları ve görüşmeler devam etmektedir.

Yenilikçi Tarım Teknolojisi – Eğitim ve İnovasyon Merkezi

Teknoloji Destekli Bilgi Paylaşım Merkezi

Etki frekansı	Hatay'daki tüm çiftçiler
İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)	2-5 Milyon TL
Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)	2-3 Milyon TL
Sürdürülebilirlik Modeli	Kurum katkısı - Sponsorluk katkıları - Fon ve hibeler - Tarımsal Kurumlar (Ziraat Odaları vb) Ürün tedarik eden firmalar - Anlaşmalı üretim firmaları

Ek 15 - Teknoloji Destekli Bilgi Paylaşım Merkezi Kurulum ve İşletim Planı

2. Üretim Danışmanlık Merkezi - Teknoloji Destekli Bilgi Dağıtım Merkezi

Amaç : Çiftçilerin tarımsal faaliyetleri sırasında oluşabilecek verim kayıplarının önüne geçmek, çiftçilerin anlık bilgi ihtiyaçlarına yönelik ihtiyaçlarını karşılamak, hastalık ve zararlı uyarıları ile pazar taleplerini çiftçilere hızla iletebilmek amacıyla bir bilgi dağıtım merkezi kurulması planlanmıştır.

Çiftçi Danışma Merkezi, çiftçilere üretim danışmanlığının vermenin yanında

- Genç Çiftçi Akademisi ile genç çiftçilere yenilikçi üretim çalışmaları konusunda bilgilendirme çalışmaları,
- Devlet Destekleri,
- Yatırım Danışmanlığı,

konularında da hizmet verecek şekilde kurgulanmıştır.

Bu merkezin bileşenleri;

- İzleme merkezi (Burası yaptığımız tüm çalışmaları lanse edebileceğimiz, basına ve diğer kişi ve kuruluşlara bilgi aktarımı yapacağımız bir alan olarak planlandı. Kırsal kalkınma çalışmalarının lansmanında kullanılacak bir alan olarak tasarlanmıştır.
- Erken uyarı sistemleri
İlçelere kurulacak ve var olan sistemlerde entegre edilerek bütünleşik bir sistem oluşturulacaktır.
- Karar Destek Yazılımı
- Konu Uzmanı Danışmanlar
- Meteorolojik Veri analizleri
 - Kuraklık izleme Sistemi
 - Tarımsal Hava Durumu
 - Zirai Don
 - Toprak Üstü Sıcaklık
 - Toprak altı sıcaklık
 - Yağış
 - Nem
 - Rüzgar hızı
 - 24 saat toplam yağış
 - Günlük Etkili toplam sıcaklık
 - Aylara göre
 - T Sıcaklık C
 - Toplam soğuklama saat
 - Toplam yağış mm
- Çağrı Merkezi Sistemleri
 - İnbound (Çağrı karşılama sistemi)
 - Outbound (Dış arama sistemi)
- SMS Servisleri
- Sesli mesaj ve uyarı sistemi
- Android ve İOS mobil uygulama servisi
- Web sayfası uygulaması
- Dijital kütüphane
Çiftçilerin her türlü bilgiye ulaşmalarını sağlayacak bir kütüphane oluşturulacak ve sürekli güncel halde tutulacaktır.

Teknoloji destekli bilgi dağıtım servisleri ile Hatay'da çiftçilerin olası tarımsal risklerden daha az etkilenerek tarımsal faaliyetlerine devam etmeleri böylece hem çiftçilik yapan vatandaşların hem de tarımsal getiri ekonomisinin bölge ekonomisine olan katkısının yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Çiftçi ile İlgili Veriler	Çiftçi ile ilgili bilgiler <ul style="list-style-type: none"> Aile Fertleri ile ilgili bilgiler Eğitim Durumu Çiftçilik ile ilgili aldığı eğitimler/Sertifikalar Tarımsal Üretim Alanları (Parseller) 	Çiftlik Arazi Bilgileri <ul style="list-style-type: none"> Makine Ekipman Altyapı-Artezyen Sulama sistemi, vb. Üstyapı - Ahır, Atölye, Depo Makine Ekipman varlığı Tarımsal Teknolojiler Hayvan Varlığı Tarımsal Tesisler Sera Meyvecilik vb 	Toprak Su analizleri <ul style="list-style-type: none"> Toprak Su analizi eski bilgiler arşivi Toprak analizleri Su analizleri Diğer tarımsal analizler 	Yıllık Tarımsal Üretim Planı Bilgileri <ul style="list-style-type: none"> Tarla tarımı - ürün çeşitleri Meyvecilik üretimi - Cins - Çeşit Örtü altı üretimi - Çeşit - Cins - Üretim Metodu Hayvancılık - Cins - Irk
	İklimsel Veriler <ul style="list-style-type: none"> Kısa Vadeli Meteoroloji verileri Uydu görüntüleri Uzun vadeli meteoroloji tahminleri 	Alarm ve Uyarılar <ul style="list-style-type: none"> Hastalık Uyarıları Zararlı Uyarıları Çevre çiftliklerden gelen bilgiler 	Pazar Bilgileri <ul style="list-style-type: none"> Yerel pazar bilgileri Uluslararası talep ve pazar bilgileri 	-Makine Ekipman Optimizasyonu yazılımı -Rekolte Tahmin bilgileri - Tarım Sigortaları bilgileri
Tarımsal Üretimi Etkileyecek Diğer Veriler	Micro Düzey Kararlar Çiftçinin Verimliliğine odaklı kararlar için yazılım algoritması			
	Üretime yönelik uyarı ve önlemler ile verimlilik ve karlılık	Pazar ihtiyacına yönelik üretim	Maliyet Odaklı Tarımsal Üretim	Piyasa Talebine Uygun nitelikte üretim
Çiftçinin Verimliliğine Etki	Makro Düzey Kararlar Şehir Kaynaklarının Verimliliğine odaklı kararlar için yazılım algoritması			
	<ul style="list-style-type: none"> İthalat Kararları İhracatın Desteklenmesi Kararları Üretim Destekleme Politikaları ile ilgili Kararlar 	<ul style="list-style-type: none"> Yeni tarımsal üretim desenlerinin oluşturulması ile ilgili politikaların geliştirilmesi Yeni üretim tekniklerinin oluşturulması ile ilgili çalışma ve yönlendirmeler 	<ul style="list-style-type: none"> Tarımsal Üretim Yatırımların Teşvik ve Yönlendirme Kararları Yatırımcıların hangi yönde teşvik edileceği kararları 	<ul style="list-style-type: none"> Tarımsal tedarik ürünlerinin üretiminin tedarik edilmesi ile ilgili karar ve anlaşmalar Tarımsal tedarik ürünlerinin ithalatının yapılması ile ilgili karar ve anlaşmalar
Ülke Kaynaklarının Verimli Kullanımı				

Teknoloji Destekli Bilgi Dağıtım Merkezi Hatay Büyükşehir Belediyesinin 140 bine yakın aileye doğrudan yıl boyu iletişimini gerçekleştirebileceği sarsılmaz bir network ve eşsiz bir yapı olarak tasarlanmıştır.

Teknoloji Destekli Bilgi Dağıtım Merkezi

<i>Etki frekansı</i>	Hatay'daki tüm çiftçiler
<i>İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)</i>	3-5 Milyon TL
<i>Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)</i>	1-2 Milyon TL
<i>Sürdürülebilirlik Modeli</i>	Kurum katkısı - Sponsorluk katkıları

Ek 16 - Teknoloji Destekli Bilgi Dağıtım Merkezi Kurulum ve İşletim Planı

3. Kooperatif Danışma ve Yönlendirme Merkezi

Hatay'da yapılan çalışmalarda kooperatiflerle ilgili tespit edilen;

1. Kurulmuş kooperatiflerin birçoğunun atıl durumda olduğu,
2. Çalışmaya odaklı birkaç kooperatifin ise "elimizden bu geliyor" diyerek çabaladıklarını bu çabaların ise çok verimli olmadığını,
3. Kooperatif kurarken yeterli sermayeye olmadıkları,
4. Birkaç kooperatifin belediye gücü ile desteklendiğini bunun dışında kalan kooperatiflerinde iş stratejileri ve yasal gereklilikler anlamında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edildi.

Bu duruma karşı Kooperatif Danışma ve Yönlendirme Merkezi çalışmasını planlayarak sorunların çözümlenmesini planlandı.

Amaç: Kurulmuş ve kurulacak olan kooperatiflerin sürdürülebilir, ekonomik ve ideal kooperatif modeline ulaşmasına yönelik teorik-uygulamalı eğitimler vererek ve yönlendirmeler yaparak destek olmak.

Yöntem: Hatay Büyükşehir Belediyesi, Kırsal ve Yerel Kalkınma Girişimlerini, Projelerini desteklemek ve yönlendirmek amacıyla "Kooperatifler Danışma ve Yönlendirme Merkezi" kurması ve böylece yerel-kırsal kalkınmaya katkıda bulunacak faaliyetlerde hizmet sunmasıdır.

ÖNEMLİ NOT:

Bu merkezi Eğitim Danışmanlık ve Proje konularında hizmet veren bir kooperatif oluşumu tarafından gerçekleştirilmeyi öneriyoruz.

Hizmet edeceği hedef kitle:

Halihazırda Kurulu ve Faal Kooperatifler
Kurulu Olmasına Rağmen Faal Olmayan Kooperatifler
Güç birliği Yapmak İsteyen Kooperatifler
Kooperatif Kurmak Üzere Hazırlık Aşamasında Olan Bireyler ve Gruplar
Kooperatif Kurmak Niyeti İçindeki Bireyler ve Gruplar
Kooperatif Kurulmasına Öncülük Eden/Edecek, Ortak Olan/Olacak Yerel Yönetimler

Tümü "kooperatifler" olarak anılacaktır. Bununla birlikte analizlerine ve iyileştirme süreçlerine ilişkin takvimin çeşitlilik göstermesi makuldür.

Proje kapsamında, Hatay'daki kooperatiflerin günümüz koşullarına uygun, üretimde ve ürün çeşitliliğinde bulunan, iş planı ve iş modeli geliştirebilen, toplumun ihtiyaçların dikkate alan ve buna yönelik girişimleri de dikkate alan, tarım-kırsal turizm-kırsal sanayi girişimlerini gözeten, maliyeti düşürebilen, piyasada rekabetçi olabilen, istihdam yaratabilen, sürdürülebilir bir şekilde kalkınan ve ekonomik ölçek boyutuyla toplumsal sorumluluğu da dikkate alan ve iyi yönetilen bir biçimde geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu gereksinim kapsamında kooperatifler, merkezimizden rahatça hizmet alabileceklerdir.

Bu bağlamda;

- Merkezimizin kuruluşundan itibaren, hedefler doğrultusunda yönetilebilmesi ve gelişebilmesi amacıyla stratejik planlamanın yapılması ve faaliyet eylemlerinin tanımlanması,
- Merkezimizin hizmet vereceği kooperatiflerin güncel durumlarının çok boyutlu bir şekilde, nesnel olarak analiz edilmesi (röntgen) için gerekli parametre göstergelerinin ve analiz yönteminin belirlenmesi,
- Kooperatiflerin belirtilen amaç doğrultusunda, durum analizine binaen iyileştirme takviminin ve konularının zaman planı çerçevesinde ilgili kriterlerdeki hedeflerin ve sürecin belirlenmesi,
- Merkezimizde çalışan uzmanların, kooperatiflerin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli desteği verebilmek amacıyla eğitilmeleri, (kazanılacak) yetkinliklerinin, sorumluluklarının ve başarı kriterlerinin ve bu bağlamda alınacak eğitimlerin belirlenmesi,
- Uzmanlarımızın, kooperatiflerin durumlarını analiz edip, iyileştirme takvimine başlamasını takip eden süreçte, gerekli durumlarda hizmeti satın alınabilecek profesyonellerin belirlenmesi,
- Umutvar kooperatiflerin, işler kooperatiflerin, yayılımcı kooperatiflerin, ölü balık sendromundaki kooperatiflerin tanımlanarak sınıflandırılması ve böylece desteklenecek kooperatiflerin belirlenmesi ve böylece zamanın etkin kullanılması ve bu süreçlerin aksamadan işlemlerini sağlayacak bir "kurulum, işleyiş ve yönetim modeli" oluşturulmuştur.
- Bu yönetim modeline bağlı olarak;
 - Her kooperatif için Kooperatif durum endeksi çıkarılacaktır.
 - Kooperatiflerin yasal ve yönetsel gereklilikleri "Kooperatifler Masası" tarafından takip edilecektir.
 - Kooperatiflerin ihtiyaç duyacakları bilgiler Kooperatif Danışma ve Yönlendirme Merkezi tarafından karşılanacaktır.

Kooperatiflerimizin durum analizinin hangi kriterlere göre yapılacağını, iyileştirme sürecinde

- Yönetsel,
- Hukuki
- Ekonomik
- Aktif Ortaklık
- Üretime Yönelik Faaliyetler
- Ürün Değerlendirme
- Satış ve Pazarlama Faaliyetleri
- İş Yapabilirlik Kapasitesi

Kriterlerine göre belirlenecek ve mevcut durumun geliştirilmesi sürecinde hizmet alınacak profesyoneller de belirlenecektir.

Nihai Hedef ve Çıktılar

İl Geneli Kooperatif Haritası Yapmak

Kooperatif Başarısı Önündeki Engelleri Tanımlamak

Kooperatif Başarısı Yol Haritası Oluşturmak

Tarım, Kırsal Turizm ve Sanayi'de Faaliyet Tanımlamasını Desteklemek

Toplum İhtiyaçlarına Dayalı Boşluk Analizi Yapmak

İl Ekonomisinde Kooperatiflerin Payını Artırmak

ÖNEMLİ NOT:

Bu bilgiler ışığında Hatay'da bulunan tüm kooperatifleri bir çatı altında toplayarak sinerji yaratmak, bu kooperatiflerin ihtiyaçlarına çözüm üretecek alternatifleri geliştirecek bir yapı olarak Kooperatif Danışma ve Yönlendirme Merkezi önerilmektedir.

Bu merkez kooperatiflerin ihtiyaç duyacağı idari, yasal ve ticari bilgileri sağlayarak mentorluk görevi üstlenecektir.

Kooperatiflerin, tesisleşme ve kırsal kalkınma çalışmalarına dahil edilmesi aşamasında böyle bir merkez tüm kooperatifleri çatı yönetim merkezi şeklinde konumlandırarak eşsiz bir güç elde edilebilir.

Kooperatif Danışma ve Yönlendirme Merkezi

Etki frekansı	Hatay'daki tüm kooperatifler
İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)	300 bin TL
Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)	500 bin TL
Sürdürülebilirlik Modeli	Kurum katkısı - Ticari Birliktelik gelirleri

Ek 17- Kooperatif Danışma ve Yönlendirme Merkezi Kurulum ve İşletim Planı *İdarenin talebi olmayıp danışmanlığımızın gerekli görerek hazırladığı bir çalışmadır.

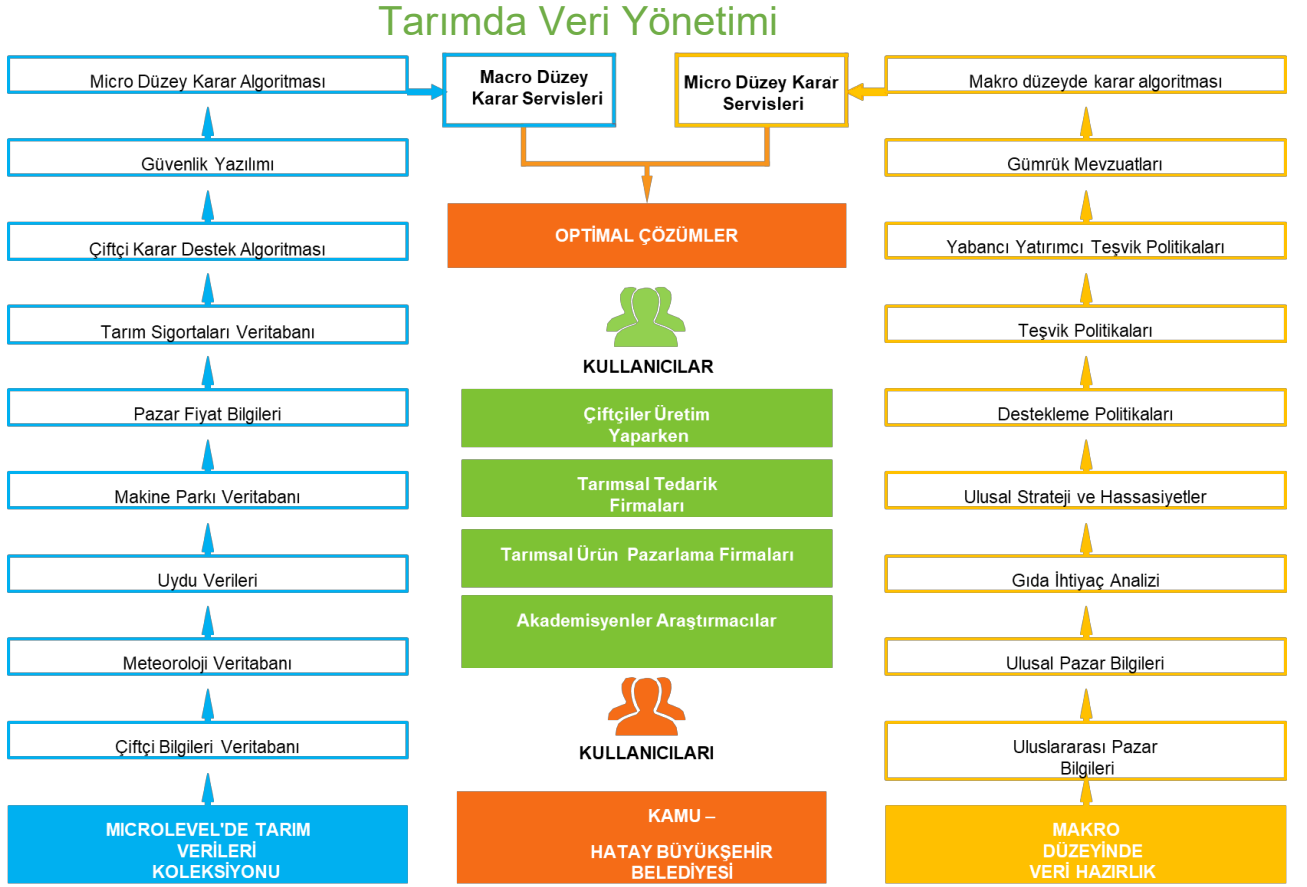
5. Üretim Planlama ve Fırsat Yönetim Koordinasyon Merkezi

Hatay'da yapılan tarımsal üretimin planlamasının olmadığı, üreticinin ürün ve çeşit seçiminde geleneksel yöntemlerden çok ayrılmadığı, riskten kaçındıkları tespit edildi.

Bir üründen bir yıl önce para kazanılmışsa "olsa olsa yöntemleri" ile üretimde o ürünün ekilişine önem veriliyor bu seferde fazla üretilen ürüne yeterli pazar bulunması mümkün olmuyor yine fiyatların düşmesi gündeme geliyor.

Üretimin birçok bölümünde ciddi plansızlık ve dağınıklık göze çarpıyor. Çiftçi bu dağınıklık ve koordinasyonsuzluk yüzünden hiçbir zaman para kazanamıyor.

Bunun önüne geçebilmek amacıyla daha ekim dikim kararı aşamasından itibaren tüm üretimin Hatay genelinde haritalandırmaya başlanacağı ve olası meteorolojik şartlarla rekolte tahminleri gerçekleştirecek bir yapı planlandı.

Ayrıca planlı ve anlaşmalı üretim yapmak isteyen çiftçiler bu merkezden koordine edilecektir. Böylece hem tüm Hatay'ın verilerini bir harita üzerinden diğer çiftçilerle paylaşarak onların üretim kararlarında daha doğru karar vermelerini sağlayacağız. Hem de anlaşmalı üretim yapmak isteyen çiftçilerimize daha net yol gösterici olunacaktır.

Üretim Planlama ve Fırsat Yönetim Koordinasyon Merkezi, Hatay'da gerçekleştirilecek tarımsal üretimin tüm aşamalarını tüm ürünler için ayrı ayrı inceleyerek anlık kararlar alabilecek yetkinlikte donanıma sahip, yeni pazarlar bulunması, ürünlerin farklı formlarda değerlendirilmesi için tesis gereklerinin önceden tespiti gibi birçok çözümü bütünlük olarak üretebilecektir.

Üretim Planlama ve Fırsat Yönetim Koordinasyon Merkezi

Etki frekansı	Hatay'daki tüm çiftçiler
İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)	600 bin TL
Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)	500 bin TL
Sürdürülebilirlik Modeli	Kurum Katkısı- Ticari gelirler

Anlaşmalı üretim yapılması ile ilgili giderler bu tabloya dahil edilmemiştir. Ticari gelirler kısmında değerlendirilecektir.

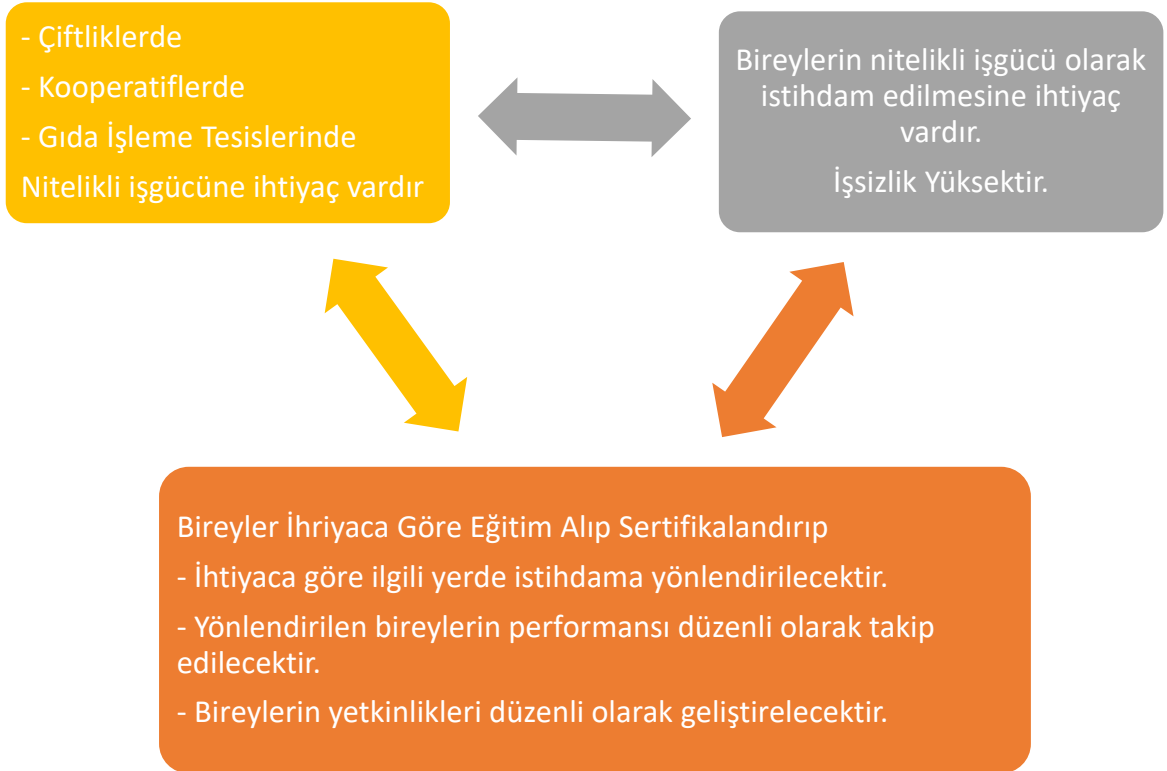
6. Nitelikli İş Gücü ve Hizmet Birimi

Hatay'da tarımsal üretimin önündeki en önemli engellerin başında "Nitelikli Tarımsal İş Gücünün" yeterli seviyelerde olmaması gelmektedir.

Tarım sektöründe faaliyet gösteren çiftliklerde, kooperatiflerde, gıda işleme tesislerinde ve diğer paydaş organizasyonlarda ihtiyaç olan işgücünün eğitimlerle sertifikalandırılmasının ardından ihtiyaç içerisindeki üreticiler, kooperatifler ve tesis işletmeleri ile buluşturulmasını, aynı zamanda bu tarafların eğitilmiş ve nitelikli iş gücüne kavuşabilmesinin hedeflendiği Nitelikli İş Gücü ve Hizmet Birimi'nin çalışma prensipleri aşağıda tanımlanmıştır.

Eğitim Yönetim Merkezi tarafından sağlanan eğitimlere katılarak sertifikalarını almaya hak kazanmış bireylerin, üretime katılabilmelerini sağlamak üzere, talep eden işletmeler, kooperatifler ve çiftliklere yönlendirilmesini ve performanslarının takip edilmesini kapsar.

Nitelikli İşgücü Hizmet Birimi

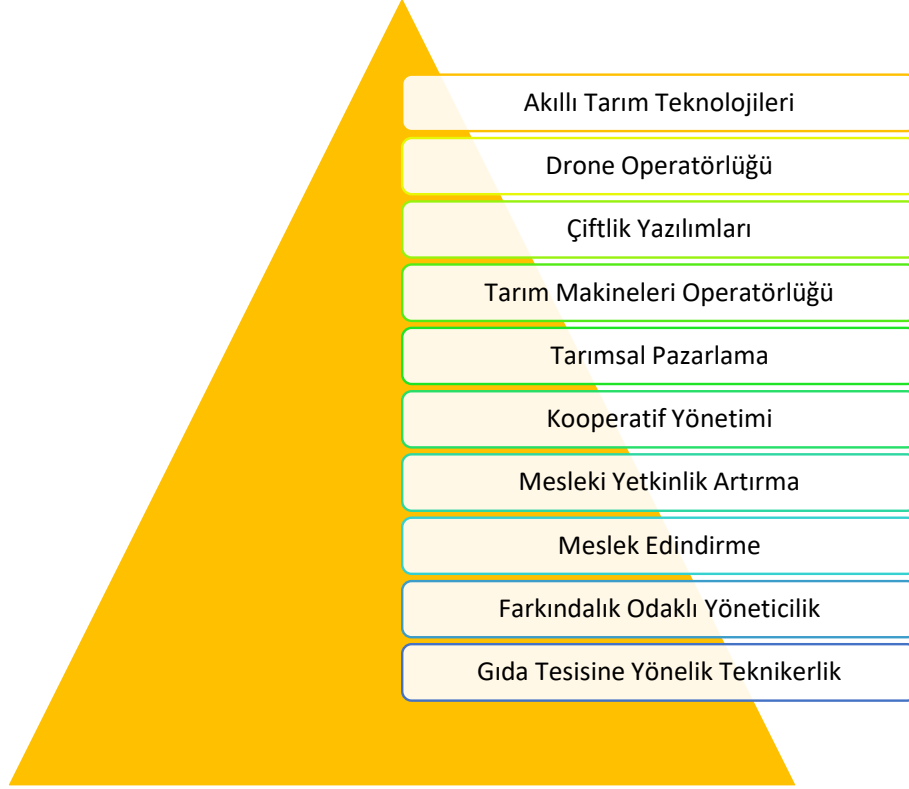

Öncelikle nitelikli işgücü veri tabanı oluşturulacak sonrasında bu veri tabanı istihdam ofisi olarak değerlendirilecektir.

Eğitimler

- Sektörün ihtiyaç duyacağı tüm eğitimler bu başlık altında değerlendirilecektir. Ancak Tarımda Teknoloji ve nitelikli bilgi ile çiftçilerin verimliliği ve karlılığını artırmak buna bağlı olarak yaşam kalitelerini yükseltmek amaçlandığından aşağıdaki eğitim başlıklarına da yönlendirmeler yapılacaktır.

Nitelikli İşgücü Hizmet Birimi Eğitimleri

Dönemsel tarım işçilerin yaptıkları iş konusunda yeterli bilgi seviyesine sahip olmamaları yada yaptıkları çalışmada yeterli özeni göstermemeleri nedeniyle özellikle hasat ve hasat sonrası kayıpların çok yüksek olduğu tespit edildi. Bunun yanında budama ve seyreltme konusunda da belirgin eksiklerin olduğu yapılan çalışmalarda ilk göze çarpan konulardan bir kaçıdır.

Üretimin her aşamasında çalışmak üzere “sertifikalı” ve “yapacağı işin eğitimini almış” tarım işçilerinin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu işçiler bir veri tabanı üzerinden ihtiyaç duyan çiftçiler ile buluşturularak ve çiftçilerin kaliteli hizmet alması sağlanacaktır.

Örneğin zeytin toplama personeli bulmakta çok büyük zorluk çekilmektedir. Narenciye toplanırken istenilen kalite yakalanamamaktadır. Benzer sorunlar meyvecilik üretiminde de yaşanmaktadır.

Yine zeytin sıkma tesislerinin “operatör bilgi eksikleri” nedeniyle Hatay’da zeytin yağı kalitesinde önemli kayıplar yaşanmaktadır.

İstihdama da ciddi bir katkı sağlayacak bu çalışmanın tarımsal üretimin çeşitli katmanlarında ciddi mesleki yetkinliklerin artırılması ile yapılan işe prestij kazandırılması planlanmıştır.

Bölgelerin ve üretimin özelliklerine göre yenilenebilecek esneklikte tasarlanan Nitelikli İş Gücü ve Hizmet Birimi, tarım işinde iş bulduğunda çalışan insan gücü yerine, bu sistemin içine dahil olarak ve çalışma günleri daha planlı ve ödemesi garanti altına alınmış olarak çalışan ve istihdama katkı sağlayan bir bireye dönüşmesi hedeflenmektedir.

Çalışma bölgedeki işsizliği azaltacak ve atıl iş gücünü değerlendirecektir. Tarımsal üretim konusunda eğitim almış iş gücünün iletişim bilgileri çiftçilerimizle paylaşılacak ve kendilerinin de sisteminin dışından işbirliği yapmalarına imkân sağlanacaktır.

Nitelikli iş gücü ve hizmet birimine, tarım sektöründe çalışacak işsiz gençlerin yanında çiftçilik mesleğini yapan aynı zamanda boş zaman ve dönemleri olan çiftçilerde katılabileceklerdir.

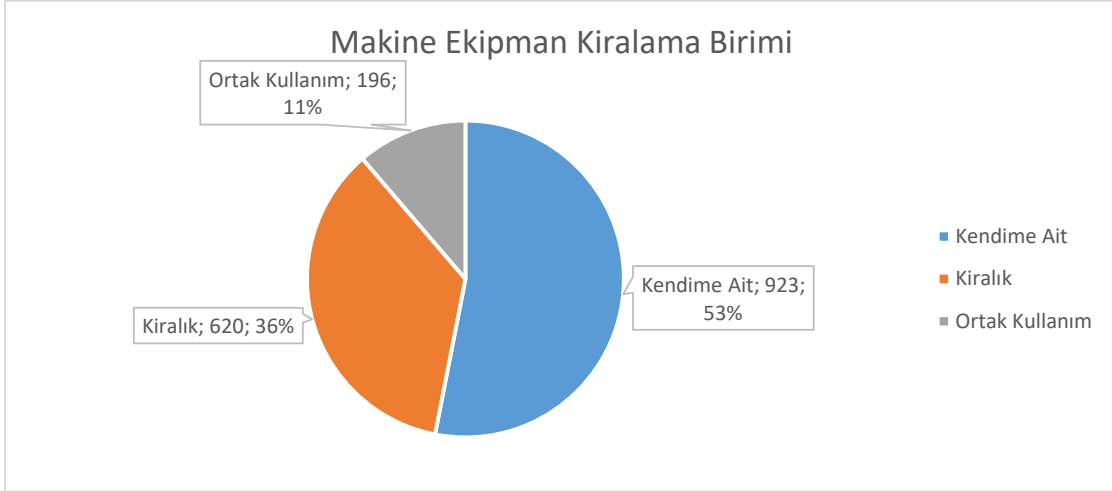
Nitelikli İş Gücü ve Hizmet Birimi

<i>Etki frekansı</i>	Hatay'da tarımsal üretim konusunda çalışmak isteyen herkes.
<i>İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)</i>	500 bin TL
<i>Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)</i>	1 Milyon TL
<i>Sürdürülebilirlik Modeli</i>	Hizmet birimi kazancı + İlk kurulum da fonlama kullanılacaktır

Hizmet birimi İstihdam bürosu şekliyle konumlandırılabilir yada sadece bul buluştur hizmeti verilebilir. Bu yönetimin kararı sonrası şekillenecektir.

7. Makine Ekipman Kiralama Birimi

Hatay'da yapılan çalışmalar sırasında tarımsal üretimin özellikle küçük tarımsal arazilerin bulunduğu ilçelerde yeterli makineleşmenin sağlanamadığı, kiralama hizmetlerinin ön plana çıktığını, Çiftçilerin tarımsal üretim faaliyetlerini yaparken ihtiyaç duydukları ancak yüksek maliyetler sebebiyle satın alamadıkları makine ve ekipmanlar nedeniyle üretimlerinde istenilen verimi elde edemedikleri tespit edilmiştir.

Yapılan anket çalışmaları ve araştırmalar sonucunda, Hatay genelinde çiftçilerin %47'sinin makinelerini kiraladıkları ve/veya ortak kullanıldıkları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda, saha çalışmalarında görüldüğü üzere, Hatay'ın birçok bölgesinde çiftçi çeşitli ürünleri için kimi ürünleri kiralamaktadır.

Çiftçiler makine ve ekipman eksiklerini gidermek için;

- Yüksek finansman yükü altına girmektedirler (Satın alma)
- Yüksek fiyatla kiralama
- Makine ihtiyacı olduğu için üretimden vazgeçmek ya da başka üretimlere yönelmek gibi eğilimler göstermektedirler.

Bu nedenle Makine Ekipman Kiralama Biriminin kurulması konusunda çalışmalar planlanmıştır.

Makine Ekipman Kiralama Birimi;

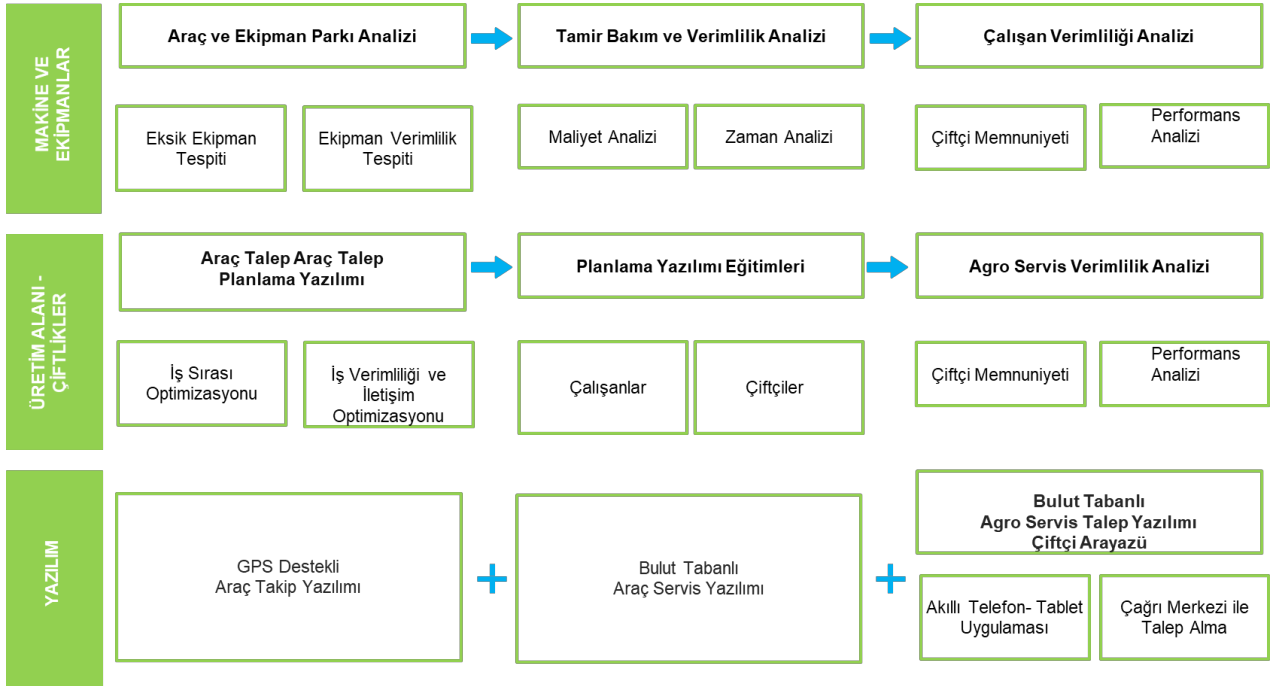
- Bölgesel ihtiyaçları karşılayacak şekilde geniş katılımlı ve işbirlikçi bir yapıya sahip olan,
 - Modern makine ve ekipmanlarla hizmet veren,
 - Piyasadaki kiralama fiyatını çiftçi lehine regüle eden,
 - Çiftçileri makine yatırımı yapmak gibi zorlu bir süreçten koruyarak gereksiz borçlanmalarının önüne geçen,
 - Makinesi ile sisteme katılmak ve ek gelir elde etmek isteyen girişimcilere ve çiftçilere imkân tanıyan,
- bir sistem olarak tasarlandı.

Makine Ekipman Kiralama Birimi;

- Kendisine ait makine ve ekipmanı çiftçilerin kullanım hizmetine tahsis eder.
- Başka çiftçilerin boşta kalan makinelerini de alarak ihtiyacı olan çiftçilerin hizmetinde kullanılmasını sağlar.
- Makinesi ile birlikte hizmet vermek isteyen çiftçilerden hizmet olarak bu hizmeti ihtiyacı olan çiftçilere verir.
- Tüm bu çalışmaları iş, işçi ve makine güvenliği ile adil iş düzeni içinde gerçekleştirir.

Çalışmalarda, bölgede sistem içerisinde hizmet vermek isteyen çiftçilerin gerekli eğitimden geçirilerek sisteme dahil edilmesi ile başlanması planlanmıştır. Özellikle silaj biçme ve paketleme makinaları alınarak çiftçinin kendi tarlasında ürettiği silajlık ürünlerin "Sosis" haline getirilmesi ile hem yem bitkilerinin kaybının önüne geçilmesi hem de önemli bir maliyet unsurunun ortadan kaldırılması söz konusu olabilecektir.

Agro Hizmetleri (Makine Ekipmanları) Performans ve Sistem Çözümü

Yatırım Maliyetinin En Aza İndirilmesi

Makine Ekipman Kiralama Birimi makine üreticileri ile uzun vadeli alım işbirlikleri yaparak yatırım miktarının en aza indirilmesi, makine satıcıları ile kiralama şirketinde ortaklıklar ve benzer işbirlikleri için özel modeller geliştirerek çalışmalarını yürütecektir.

Ayrıca Leasing modelleri ile özellikle silaj paketleme ve benzer yüksek maliyetli makinelerin temini yoluna gidilecektir.

Makine Ekipman Kiralama Biriminin bir diğer fonksiyonu teknik liselerde okuyan öğrencilerle birlikte, çiftçilerin tarım makine aletinin yenilenmesini sağlamakta olacaktır.

Hurdaya çıkmış makinaların alınarak öğrenciler tarafından onarılması hem öğrencilerin mesleki gelişimine katkı sağlayacak hem de makine ekipmanların yenilenmesini sağlayacaktır.

Tarımsal üretim için gereklilik olan Makine ve Ekipman Kiralama Birimi, özellikle kooperatiflerin ihtiyacı olan mutfak ve gıda işleme araçlarını mobil olarak tasarlayarak, bölgesel üretim yoğunluğuna göre kısa ve orta vadeli olarak kooperatiflere kiraya vererek sürdürülebilirliğini sağlayacaktır.

Böylece hem yapılacak gıda işleme yatırımları kooperatifler açısından yüksek bir yatırım olmaktan çıkmakta hem de tarımsal ürünlerin en çok yoğun olduğu bölgelerden ürün getirmek yerine mobil araçlarla işlemler yerinde yapılabilecektir.

Makine Ekipman Kiralama Birimi

Etki frekansı	Hataydaki tüm çiftçiler Hataydaki tüm kooperatifler
İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)	3 - 5 Milyon TL Uzun vadeli makine ekipman leasing yada Firma anlaşmaları
Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)	500 bin TL
Sürdürülebilirlik Modeli	Hizmet birimi kazancı - Tüm çalışma ticari model üzerinden kurgulanacaktır.

Özel iş modelleri geliştirilerek ilk yatırım maliyeti ve risk faktörü düşürülebilir.

Ek 18 - Makine Ekipman Kiralama Birimi Kurulum ve İşletim Planı *İdarenin talebi olmayıp danışmanlığımızın gerekli görerek hazırladığı bir çalışmadır

Ek 19 - Mobil Üretim ve Gıda İşleme Tesisleri Kurulum ve İşletim Planı

*İdarenin talebi olmayıp danışmanlığımızın gerekli görerek hazırladığı bir çalışmadır

8. Tarımsal Girdi Tedarik Birimi

Hatay da yaptığımız çalışmaların bize verdiği sonuçların en önemli göstergeleri de çiftçilerin girdi maliyetleri karşısında tarımsal faaliyetlerini yapmakta zorlandıkları bilgisidir.

Tarımsal girdilerin ölçek ekonomisi gözetilerek ve en doğru şekilde çiftçilere sağlanması amacıyla Tarımsal Girdi Tedarik Birimi oluşturulması planlanmıştır. Girdi satışının tahsilat riskini bertaraf etmek amacıyla Hasat vadeli banka kartlarının sisteme dahil edilmesi ile risklerin dışında hareket edilmesi planlanmaktadır. Mevcut tarımsal tedarik sistemindeki yerel bayilerin işlerinin bozulmaması ve sisteme tepkisel yaklaşımlarının önüne geçilmesi için;

- Web sayfası üzerinden sipariş alınması
- Bir çağrı merkezi üzerinden sipariş alınması
- Siparişlerin özel bir sistemle teslim edilmesi planlanmıştır.

Tarımsal Girdi Tedarik Birimi Hatay da çiftçilerin girdi fiyatlarının regüle edilebilmesi için mutlaka gereklidir. Bunun için çok iyi bir çalışmanın planlanması ve Ana tedarikçilerle çok ciddi anlaşmaların yapılması gerekmektedir.

Stoklu çalışmak ve geleneksel yöntemleri kullanmak yerine, teknoloji destekli tedarik ve dağıtım sisteminin geliştirilmesi gerekir.

Hedeflenenler ve yapılacak çalışmalar hem tedarikçi tarafında hem de çiftçilerimiz tarafında doğru şekilde aktarılırsa Çiftçilerin tüm araştırmalarımız tarafında serzenişte buldukları tarımsal tedarik ürünlerindeki gider maliyetlerinin azaltılması başlığındaki sorunlar azaltılarak çözüme kavuşturulacaktır.

Tarımsal Girdi Tedarik Birimi

<i>Etki frekansı</i>	Hatay'daki tüm çiftçiler
<i>İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)</i>	5 - 15 Milyon TL Uzun Vadeli Tedarikçi Firma Anlaşmaları
<i>Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)</i>	500 Bin TL
<i>Sürdürülebilirlik Modeli</i>	Hizmet birimi kazancı + Tüm çalışma ticari model üzerinden kurgulanacaktır.

Özel iş modelleri geliştirilerek ilk yatırım maliyeti ve risk faktörü düşürülebilir.

Ek 20 - Tarımsal Girdi Tedarik Birimi Kurulum ve İşletim Planı (*İdarenin talebi olmayıp danışmanlığımızın gerekli görerek hazırladığı bir çalışmadır

9. Test ve Laboratuvar Hizmetleri Birimi

Hatay'da yapılan çalışmalarda girdi maliyetleri çiftçilerin en fazla şikayetçi oldukları konuların başında gelmektedir. Ancak çiftçilerin özellikle ekim dikim kararı verirken toprak tahlili yaptırmaktan imtina ettikleri de beraberinde tespit edildi.

Çiftçilerin maliyetlerini düşürebilmeleri ve toprakları için en doğru tarımsal üretim kararını verebilmeleri amacıyla faaliyet gösterecek olan Toprak Yaprak Su Analiz Laboratuvar Merkezi kurulması gerekmektedir.

Bu merkez için gerekli donanım Antakya Ziraat Odası'nda atıl olarak bulunmaktadır. Bu donanımın eksiklerinin giderilerek çok hızlı bir şekilde Hatay'a böyle bir tesis kazandırılması mümkün olabilir.

Kurulacak Toprak Yaprak Su Analiz Laboratuvarı Hatay'da yapılacak tarımsal üretim ve kırsal kalkınma çalışmalarının en başında yer almalıdır.

Toprak Su Yaprak Analiz Laboratuvarı

<i>Etki frekansı</i>	Hatay'daki tüm çiftçiler
<i>İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)</i>	500 Bin TL - 2 Milyon TL Antakya Ziraat Odası Laboratuvarı Cihazları
<i>Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)</i>	500 Bin TL
<i>Sürdürülebilirlik Modeli</i>	Hizmet birimi kazancı + Tüm çalışma ticari model üzerinden kurgulanacaktır.

Ek 21- Toprak Su Yaprak Analiz Laboratuvarı kurulum ve işletim planı

*İdarenin talebi olmayıp danışmanlığımızın gerekli görerek hazırladığı bir çalışmadır

10. Tarım ve Gıda Açık İnovasyon Merkezi

Hatay'da yapılan araştırmalar da çiftçilerin üretimlerini severek yaptıkları, üretimlerini geliştirmek için çeşitli fikirlere sahip oldukları tespit edildi.

Bu fikirler sadece tarımsal üretimle sınırlı kalmayıp, üretimin daha katma değerli hale getirilmesi ile ilgili fikir ve düşünceleri de kapsamaktadır.

Bu nedenle fikirlerin dağılıp kaybolmaması açısından Tarım ve Gıda Açık İnovasyon Merkezi kurularak tüm fikirlerin bir arada değerlendirilmesi, hayata geçirilmesi mümkün olanların ticarileştirilmesi için süreçlerin tanımlı olduğu Açık İnovasyon Merkezi Hatay'da tarım ve gıda ürünlerinin katma değer kazanması için önemli bir merkez olacaktır.

Tarım ve gıda ile ilgili tüm fikirler, geliştirme önerileri tek merkezde toplanacak ve değerlendirilecektir.

Tarım ve Gıda Açık İnovasyon Merkezi, tüm çiftçilerin, girişimcilerin, fikir sahibi gençlerin ve kadınların kolayca başvurabileceği yapıda planlanmıştır. Fikirler internet üzerinden ve çağrı merkezi üzerinden Tarım ve Gıda Açık İnovasyon Merkezi veri tabanında toplanacak ve değerlendirilecektir.

Özellikle ürün geliştirme aşamalarında Tarım ve Gıda Açık İnovasyon Merkezi, tarım ve gıda yatırımcılarına mentorluk yapacak, yön gösterecek ve yönlendirmeler yapabilecektir.

Yenilikçi ürünlerin AR-GE çalışmaları ve ilk üretim çalışmaları Tarım ve Gıda Açık İnovasyon Merkezi üzerinden yapılacak ve ürünleştirme üzerinden merkez bir gelir elde edecektir.

Açık İnovasyon Merkezi (Tarım & Gıda)

<i>Etki frekansı</i>	Hatay'daki tüm çiftçiler Hatay'daki girişimciler
<i>İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)</i>	500 Bin TL – 2 Milyon TL
<i>Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)</i>	500 Bin TL - 1 Milyon TL
<i>Sürdürülebilirlik Modeli</i>	Kurum katkısı + Geliştirilecek ürünlerden alınacak paylar

Ek 22 - Açık İnovasyon Merkezi (Tarım & Gıda) Kurulum ve İşletim Planı

*İdarenin talebi olmayıp danışmanlığımızın gerekli görerek hazırladığı bir çalışmadır

11. Birlikte Üretelim Konsepti - Anlaşmalı Üretim Planlaması

Hatay'da yapılan araştırma ve çalışmalarda üretim yapan çiftçilerin belirsizliklerden çok etkilendiğini ve çiftçilerin üretimdeki en büyük sorunlarından birinin bu belirsizlikler olduğu tespit edildi. Bu nedenle Hatay'da Yapısal Çalışmalar başlığı altında **Birlikte Üretelim Konsepti** geliştirildi.

Birlikte Üretelim Konsepti Hatay'da tarımsal üretim konusunda faaliyet gösteren tüm kişi ve kuruluşların işbirliği ve koordinasyon içinde üretimlerinin tek bir noktadan planlanması, üretim aşamalarının takibi ve şeffaf bir şekilde tüketicilerle paylaşılması temeline dayanan bir yapıdır.

Tarafların işbirlikçi yaklaşım ve tutumları bu çalışmanın en önemli yapı taşıdır.

Birlikte Üretelim konsepti aşağıdaki bileşenlerden oluşmaktadır.

- İşbirlikçi Çiftçi
- İşbirlikçi Çiftlik
- İşbirlikçi Firma (Gıda İşleme Tesisleri- Tarımsal Girdi Firmaları vb.)
- İşbirlikçi Kooperatif
- Anlaşmalı Üretim
 - Üreticiye Girdi Temin Edilmesi
 - Üreticiye Avans Verilmesi
 - Üreticiye Teknoloji Sağlanması
 - Fiyat Skalasının Açık ve Şeffaf Olması
 - Çiftçinin Zarara (Negatife) Düşmemesi
 - Tarafların Sözleşmeye Sadık Kalması
- Eğitim ve Bilgilendirme Çalışmaları
 - İyi Tarım Uygulamaları
 - Eğitim- Sertifika 1
 - Eğitim- Sertifika 2
- Birlikte Üretelim Konseptinin Çiftçilere Sağladığı Avantajlar
 - Ürün Satış Garantisi
 - Zarar Etmeme Garantisi
 - Yatırım Fon Kaynağı Bulunması
 - Üretim Maliyetlerinin Azalması
 - Üretimde Verimlilik ve Karlılık Artışı
 - Anlaşmalı Üretim Motivasyonu
 - Mevcut Üretimin Rehabilitasyonla Birlikte Üretelim Konseptine Entegrasyonu
 - Sözleşmeli Üretim Yaptıran firmalara sıfır faizli kredi kullanma avantajına sahiptir. Bu avantajdan çiftçilerin girdi alımında faydalandırılmaları sağlanabilir.
 - Ücretsiz Eğitimler
 - Teknoloji Destekli Üretim Danışmanlık Desteği
 - Makine Ekipman Kiralama Desteği
 - Fırsatlardan Birlikte Faydalanma Avantajı
 - Yeni Pazar İmkanları ile Katma Değerli Üretimin Artırılması

Çiftçiler, kooperatifler ve firmalar Birlikte Üretelim Konsepti avantajlarından yararlanmak için konseptin eğitim, sertifikalandırma ve danışmanlık çalışmalarına uymak ve üretim aşamasını belirlendiği şekliyle uygulamak zorundadırlar.

Bunun için ;

- İşbirlikçi çiftçi sertifikasyonu
 - İşbirlikçi çiftlik sertifikasyonu
 - İşbirlikçi kooperatif sertifikasyonu
 - İşbirlikçi firma/tedarikçi sertifikasyonlarına sahip olarak avantajlı üretim modelinden yararlanabilirler.
-
- ✓ *Bu modelde çiftçi kazanacak.*
 - ✓ *Sanayici daha kaliteli ürün alabilecek.*
 - ✓ *Tüketici kazanacak / Sağlıklı ve lezzetli gıdaya erişim kolaylığı ve ülke ekonomisine katkı sağlanacak.*
 - ✓ *Birlikte Üretelim Konsepti tüm Türkiye'ye örnek model oluşturabilecek bir yapı olarak planlanmıştır ve Hatay Kırsal Kalkınması Projesi için önerilmektedir.*

12. Pazarlama ve Markalaşma Birimi

Hatay'da tarımsal faaliyetlerin tek elden koordinasyonu çalışmalarında özellikle ürünlerin "Güvenli" marka kimliği ile piyasaya sunulması gerekmektedir. Bu nedenle Hatay Büyükşehir Belediyesi gücü ile oluşturulan bir markanın "Güçlü, güvenilir ve tüketiciye güven veren algı ile pazarda yer alması" çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Hatay'da yapılacak markalaşma çalışmalarının 4 başlık halinde ele alınması önerilmektedir.

Bu konuda çalışacak profesyonel ekiplerin yönlendirilirken her dört başlığın yapılacak çalışmadaki ağırlıkları ayrı ayrı belirlenmelidir.

- **Ürün Özelinde Markalaşma Çalışmaları:** Ürün özelinde ön plana çıkarılacak özellikler ile pazarlama ve satışı artırmaya yönelik faaliyetler için gerçekleştirilecek çalışmalardır.
- **İşleme Tesislerine İlişkin Markalaşma Çalışmaları:** Hatay'da kurulu bir çok gıda işleme tesisi, ulusal ve uluslararası markaya sahip değildir. Bu nedenle tesislerin üstün yanlarının ön plana çıkarıldığı bir markalaşma stratejisinin oluşturulması gerekmektedir.
- **Projeye İlişkin Markalaşma Çalışmaları:** Kırsal Kalkınma Projesi kapsamı içerisinde bütünleşik bir markalaşma stratejisinin oluşturulması ve her çalışma içinde bu stratejiye uygun eylem planlarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- **Lütfü Savaş Özelinde Markalaşma Çalışması:** Lütfü Savaş'ın kişisel markası ve yapılan çalışmalardan yerel siyasette ve ulusal siyasette fayda sağlanmasına yönelik strateji ve eylem planlarının yapılması gerekmektedir.

Tüm bu çalışmaların Reklam Tanıtım ve PR ajanslarının ortaklaşa planlamaları ile gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Hatay da üretilen ürünlerin, Hatay da bulunan sanayii kuruluşlarının atıl kapasiteleri de değerlendirilerek pazarın istediği ürünler hale getirilmesi ile ilgili bir çalışma planlanmıştır.

Bu çalışma bir yazılım ile optimize edilmeye yönelik tasarım da geliştirilmiştir.

Hatay'da üretilen ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmaları pazarlama kanalları açısından;

- a. E-ticaret
- b. Yerel Marketler
- c. Ulusal marketlerle işbirliği
- d. Sanayi için yarı mamul ürünler hazırlanması
- e. Özel talep üzerine hazırlanmış ürünler
- f. Cash and Carry - Fırsat Noktaları
- g. Gastronomi sektörüne özel üretim
- h. İhracata yönelik çalışmalar
- i. Diğer İl Belediyelerinin halka doğrudan satış ve pazaryeri kanalları ile iş birliği

Bu yapı içinde ayrı ayrı pazarlama dilleri oluşturularak yapılacak çalışmalar hızlı sonuç almayı hedeflemektedir.

Bu yapı üzerinden satışı sunulan ürünlerin tamamına “İzlenebilirlik & BlockChain” altyapısı entegre edilerek ürün satışına destek olunması planlanmaktadır. Ayrıca Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin “İşbirlikçi Kırsal Kalkınma çalışmalarının” “hikayeleştirilmesi” ürünlerin ve hizmetlerin satış gücünü arttıracaktır. İş birliği yapılan tüm kurumlara hem izlenebilirlik hem de Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin bu çalışmalarda etkin gücü anlatılarak o markalarla yapılacak işbirliğinde bu gücün öne çıkarılacağı üzerine vurgu yapılarak çalışmaların taahhüt edilmesi planlanmıştır.

Cash and Carry – Aldın Aldın Konseptinin özellikle hızlı tüketimin yapıldığı yerlerde kullanılacak bir sistem haline getirilmesi Hatay'da geliştirilmiş bir SPOT GIDA SATIŞ İNOVASYONU olacaktır.

Ayrıca Pazarlama çalışmalarında yereldeki küçük marketler için sipariş kanalı oluşturan bir dijital platform geliştirilecek, bülten ve uyarılar ile bölgede düşen fiyatlar bu kanala hızla duyurulacaktır. Lokantalar, bakkallar, gurme restoranlar, küçük marketler, kendilerine yemek yapan şirketler ve yemek şirketleri bu servisten faydalanabileceklerdir. Hatay'da bu kanal üzerinden sürekli ürün satışı yapılırken fiyatlar düştüğünde fiyatı düşen ürünlere yönlendirmeler yapılacaktır. Bu konseptte Makul Fiyatlı Ürünler- Model Proje/ Sosyal Proje söylemleri ön plana çıkarılacaktır. Burada Hatay'da bulunan kooperatiflerin ürünleri ve hizmetleri de ön plana çıkarılarak çalışmaların hızlandırılacaktır.

Ayrıca başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere özellikle CHP'nin Büyükşehirde etkin olduğu illerde marketlerin kurulması, kurulu marketlerde ürün satışının planlanması çalışmanın en önemli başlıklarındandır. Ayrıca Hatay Büyükşehir Belediyesinin Türk Cumhuriyetleri ve Kıbrıs ile olan güçlü ilişkisi, gıda ve diğer tarımsal ürünlerin satışı konusunda oldukça önemlidir. İç piyasa kadar Türk Cumhuriyetleri'nin ihtiyaçlarının karşılanması anlamında da çalışmaların yapılması büyük önem arz etmektedir.

Pazarlama ve Markalaşma Birimi

Etki frekansı	Hatay'daki tüm çiftçiler Hatay'daki girişimciler
İlk Yatırım Maliyeti (Yaklaşık)	4-6 Milyon TL
Yıllık işletme maliyeti (Yaklaşık)	1 Milyon TL
Sürdürülebilirlik Modeli	Kurum katkısı + Ticari Gelirler

13. Yatırımcı Yönlendirme ve Fırsat Analiz Birimi

Hatay da yapılacak çalışmaların en önemlilerinden biri ilçelere yönelik olarak bir plan dahilinde çalışacak “**Yatırımcı Yönlendirme ve Fırsat Analiz Birimi**” dir. Bu birim Hatay genelindeki yatırımları değerlendirerek eksik ve yatırım yapılması gereken alanlara yönelik olarak olası fırsatlardan öncelikle kooperatifleri ve bireysel ve kurumsal yatırımcıları haberdar eden, yönlendiren, destekleyen bir birim olarak tasarlanmıştır.

Özellikle kooperatiflere ve yatırımcı iş adamları ile girişimcilere kırsal kalkınmaya destek olması muhtemel eksik alanlarla ilgili olarak;

- Fizibilite ve Projelendirme desteği veren,
 - Tesis planlaması yapan
 - Finansal destek (ortaklık) yapacak işbirlikleri oluşturan
- bir yapı olarak çalıştırılacaktır.

Bu birimin diğer birimlerle koordineli olarak çalışması özellikle başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

Atıl Kapasiteli Tesislerin iyileştirilmesi ve işbirliği

Hatay’da yeni yatırımların yapılmasından önce var olan tesislerin;

- Atıl kapasitelerinin belirlenmesi ve bu atıl kapasitenin değerlendirilmesi
- Tesislerin ek kapasite, ek makine ekipman olarak geliştirilmesi
- Sertifikasyon ve süreçlerinin iyileştirilmesi yapılarak, var olan tesislerin daha karlı ve verimli olarak çalışması önceliklendirilmeli dir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin bünyesinde bulunan mezbahaların ve bu mezbahalarda bulunan soğuk hava sistemlerinin de atıl kapasiteli tesislerin geliştirilmesi kapsamında değerlendirilmesi önerilmektedir.

Hatay'da Mutlaka Kurulması Gereken Tesisler

1. Gıda Ar- ge İnovasyon Üretim Tesisi (Özellikle hasat sonrası kayıpların işlenmesine yönelik çalışmaların ve ambalajlama faaliyetlerinin yapılacağı tesis olarak planlanması gerekmektedir.)
2. Meyve Konsantresi Tesisi (Özellikle sert çekirdekli meyveler ile narenciye ürünlerinin hasat sonrası kayıplarını en aza indirmek üzere planlanması gerekmektedir.)
3. IQF Yatırımı (Özellikle fiyatın dip yaptığı dönemlerde soğan, havuç, biber ve benzer ürünlerin işlenerek sanayi için ham madde olarak hazırlanmasını gerçekleştirecek tesis planlanması gerekmektedir.)
4. Yeşil yapraklı ürün kurutma (Özellikle maydanoz üretiminde fiyatların dip yaptığı dönemlerde üreticinin zararının önlenmesini sağlayacak kurutma tesisinin planlanması gerekmektedir.)

İşbirlikleri ve İyileştirmeler Yapılması Gereken Tesisler

1. Kabak tatlısı üretim tesisi (2 ton/gün tatlı üretim kapasiteli)
2. Nar ekşisi üretim tesisi
3. Salça üretim tesisi
4. Süt ve süt ürünleri- dondurma üretim tesisi
5. Dondurarak kurutma tesisi
6. Sakatat ve benzer et işleme tesisi (Mezbaha atıklarının değerlendirilmesi)
7. Soğuk hava deposu, ambalajlama ve paketleme tesisleri
8. Hayvansal atık değerlendirme ve biyogaz Tesisi
9. Ekstraksiyon ve tıbbi aromatik bitki işleme tesisi
10. Silaj paketleme tesisi
11. Mısır flag (hayvan yem fabrikası) kurulumu
12. Doku kültürü laboratuvarı
13. Test ve Laboratuvar Hizmetleri birimi
 - a. Toprak Tahlili
 - b. Su Tahlili
 - c. Gıda Test Laboratuvarı
14. Mobil Üretim ve Gıda İşleme Tesisleri
 - a. Mobil Et İşleme Tesisi
 - b. Mobil Meyve Suyu ve Konsantresi Üretim Tesisi
 - c. Mobil Peynir Üretim Tesisi
 - d. Mobil Konserve Üretim Tesisi

Tarımsal Ürün Özelinde Değerlendirmeler

"Analiz bölümünde detaylı olarak açıklanan verilere göre Hatay'da hem çeşitlilik hem de üretim miktarı açısından oldukça yüksek volümlü üretimlerin yapılması, öneriler hazırlanırken kırsal kalkınma projesi kapsamında hızlı sonuç alabilecek ve çözüm odaklı önerilere odaklanılmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır."

Öneriler, özellikle var olan ticari yapılara ve Hatay'ın ticari gelenekleri, iş yapış sistemine olumsuz bir etkisinin olmaması ancak çiftçilerimizin de emeklerinin karşılıklarını alarak üretimlerine devam etmeleri önceliklendirilecek şekilde planlanmıştır.

Hatay'da ürün özelinde yapılan değerlendirmelerde öncelikle;

- Kayıt dışı ekonomi rakamları dikkate alınmıştır.
- Tarımsal hasılayı %0,53 ve üzeri etkileyen, üretim ve pazarlama şartlarında kırılganlık yaşayan tüm ürünlere yönelik öneriler bu raporda yer almaktadır.
- Ürünlerin Hatay tarımsal hasılasını %95,10'luk bölümünü kapsayacak ekonomik ve istihdam değeri yüksek ürünlere odaklanılmıştır.
- Tarımsal Ürün Özelinde yaptığımız değerlendirmelerde;
 - Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler
 - Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar
 - Varsa altyapı yatırımları ile ilgili öneriler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Narenciye Grubu Ürünler

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Mandalina	524.996	₺787.494.000	1.049.992	₺1.574.988.000	13,80%
Portakal	294.602	₺441.903.000	589.204	₺883.806.000	7,74%
Limon	43.078	₺86.156.000	86.156	₺172.312.000	1,51%
Altıntop	15.378	₺30.756.000	30.756	₺61.512.000	0,54%
	878.054		1.756.108	₺2.692.618.000	23,59%

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

Narenciyede raf ömrü ile ilgili problemler özellikle ihracatçıların yurt dışı pazarlarını olumsuz etkilemektedir.

Bunun önlenmesi için;

- Budama ve seyreltmenin ürüne faydaları eğitimi ve nitelikli iş gücü yetiştirilmesi
- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Sulama ve gübreleme konusunda bilgilendirme çalışmaları
- Doğru hasat ve depolama yapılması için nitelikli iş gücü yetiştirme çalışmaları önerilmektedir.

Ayrıca küresel ısınma nedeniyle çiçeklenme dönemindeki aşırı sıcaklar verim kayıplarına neden olmaktadır. Narenciye bahçelerinde aşırı sıcaklarda verim kaybını önleyecek stres önleyici ürünlerle çiçeklerin dökülmesini önleyecek önlemlerin alınmasına yönelik çalışmaların önceliklendirilmesi önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- 2.kalite (çıkma) ürünlerin konsantre olarak değerlendirilmesi
- Konsantre sonrası hammaddenin ilaç, kozmetik ve yem sanayinde değerlendirilmesi
- Narenciyenin doğrudan ve dondurularak kurutulması- IQF ve diğer inovatif formlarının hazırlanarak pazara sunulması
- Yerel kooperatifler ile birlikte katma değerli ürün inovasyonlarının yapılması ve ürünleştirme çalışmalarının markalaşma ile desteklenerek pazarlanması

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Depolama ve ambalajlama tesislerinin artırılması ile ilgili yatırımcılara destek verilmesi. Limon depolama konusunda dağlardaki mağara seçeneğinin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmaların yapılması
- Narenciye konsantre tesisinin kurulması için yatırımcı yönlendirme çalışmalarının yapılması
- Konsantre tesislerinin atıklarının değerlendirilmesi için yatırımcı yönlendirme çalışmalarının yapılması
- Seyreltme atıklarının değerlendirilmesi ile ilgili Ar-Ge ve tesisleşme çalışmasının yapılması için yatırımcı yönlendirme ve teşvik çalışmalarının yapılması
- Yerelde bulunan kooperatiflerin güçlendirilerek narenciye ile ilgili katma değerli üretimlerinin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi ile ilgili altyapı yatırımları konusunda desteklenmesi

Maydanoz - Dereotu ve Benzer Ürünler

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Maydanoz	50.544	₺404.352.000	126.360	₺1.010.880.000	8,86%
Dereotu	4.422	₺88.440.000	8.844	₺176.880.000	1,55%
			135.204	₺1.187.760.000	10,41%

Türkiye'nin maydanoz üretiminin %50'lik bölümü Hatay'da yapılmaktadır. Ancak piyasadaki daralmalar nedeniyle maydanoz üretiminde dönemsel fiyat dalgalanmaları çiftçilerin önemli ölçüde zarar etmelerine neden olmaktadır.

Hatay tarım ekonomisindeki yeri dolayısı ile maydanoz üretimi yapan çiftçilerin kırsal kalkınma çalışmalarında önceliklendirilmesi planlanmıştır.

Özellikle kurutma ve IQF dondurma ile ilgili yapılacak çalışmaların, piyasanın daraldığı üreticinin ürünlerinin değerine satılmadığı dönemler için değerlendirilmesi planlanmıştır.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Maydanozda kalıntı problemi oldukça önemli bir sorundur. Bu sorunun giderilmesi için anlaşmalı üretim ile ürün alım garantileri çiftçilerin özellikle ilaçlama bilincini arttıracaktır.
- Ürünlerin raf ömürleri oldukça kırılgandır. Bu nedenle üretim aşamasında raf ömrünü arttıracak önlemlerin eğitimlerle çiftçilerle paylaşılması yetiştiricilerin verimliliğini ve karlılığını arttıracaktır.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Benzer ürünler için yapılmış, ürünlerin raf ömrünü arttırıcı Ar-Ge ve Ür-Ge çalışmalarının başlatılması
- Kurutulmuş maydanoz üretiminin başlatılması
- Dondurulmuş - IQF ürünlerin hazırlanması ve pazara sunulması
- Maydanoz balı ve maydanoz ile ilgili inovatif ürünlerin geliştirilmesi için üreticilerle çalışmaların başlatılması önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Kurutma tesisi oluşturulması ve pazarın talep ettiği formatta kurutmaların yapılması için yerel kooperatiflerin ve/veya iş adamlarının yönlendirilmesi ve desteklenmesi IQF dondurarak saklama yatırımı için yerel kooperatif ve/veya iş adamlarının yönlendirilmesi ve desteklenmesi önerilmektedir.

Zeytin Yağlık & Zeytin Sofralık

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Zeytin Yağlık	29.392	₺352.704.000	73.480	₺881.760.000	7,72%
Zeytin Sofralık	18.635	₺74.540.000	37.270	₺149.080.000	1,31%
			110.750	₺1.030.840.000	9,03%

Zeytin ve zeytinyağı Hatay tarımı için önemli üretim kalemlerinden biridir. Bu nedenle zeytin ve zeytinyağı çalışmaları için “Ürün Değer Zinciri Çalışması” yapılmış ve rapor eklerine ilave edilmiştir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hizmete alınması,
- Budama, gübreleme ve ilaçlama eğitimleri verilmesi,
- Ayrıca küresel ısınma nedeniyle çiçeklenme dönemindeki aşırı sıcaklar verim kayıplarına neden olmaktadır. Zeytinliklerde aşırı sıcaklarda verim kaybını önleyecek stres önleyici ürünlerle çiçeklerin dökülmesini önleyecek önlemlerin alınmasına yönelik çalışmaların önceliklendirilmesi,
- Hasat ve hasat sonrası taşıma ve bekletme ile ilgili ürün verim kayıplarının önlenmesi konusunda eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Zeytinyağı ve salamura grubu için ayrı ayrı ambalajlama ve markalaşma çalışmaları yapılması
- Özellikle Halhali zeytini salamurası markalaştırılarak satışa sunulması
- Zeytinyağı sıkım operatör eğitimlerinin verilmesi
- Çiftçilerin sıkım sıcaklığı konusunda eğitimlerle bilinçlendirme çalışmalarının yapılmasının desteklenmesi önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Zeytinyağının depolama şartlarının iyileştirilmesi ile ilgili olarak
 - Zeytinyağı depolama koşulları ile ilgili avantajlı şartların ölçek ekonomisi ile firmalara sağlanması
 - Çiftçilerin kendi evlerinde depoladıkları zeytinyağı için depolama koşullarının iyileştirilmesi
- Makineli hasat için çiftçilere destek olmasını sağlayacak (Makine kiralama & Nitelikli iş gücü) desteklerin verilmesi
- Hasat dönemi taşıma için kasa çözümünün oluşturulması
- İş adamlarının zeytinyağı için Lisanslı Depoculuk yatırımına yönlendirilmesi, bu yatırımları yapacak olanların desteklenmesi

Sert Çekirdekli Meyvecilik

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Kayısı	31.593	₺94.779.000	63.186	₺186.558.000	1,66%
Erik	10.664	₺31.992.000	21.328	₺62.984.000	0,56%
			84.514	₺253.542.000	2,22%

Hatay'da sert çekirdekli meyve plantasyonu her geçen gün artmaktadır. Yatırımcı, çiftçilerin yaptıkları modern bahçe yatırımlarından karlılık elde etmeleri için bilgi ve beceri kazanmaları gerekmektedir.

Bölgede modern bahçeler olmakla beraber, üretim teknikleri geleneksel meyveciliğe yakındır ve bu nedenle istenilen verimlilik elde edilememektedir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Budama, gübreleme, sulama eğitimlerinin çiftçilere verilmesi önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- 2.Kaliteli ürünlerin konsantre edilerek değerlendirilmesi
- Yine 2.kalite ürünlerin bölgesel kooperatiflerin desteği ile reçel marmelat ve benzer ürünler şeklinde değerlendirilmesi önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Konsantre tesisi için yatırımcıların yönlendirilmesi ve/veya kooperatifler vasıtası ile konsantre tesisinin kurulması için desteklenmesi
- Kooperatiflerin 2.kalite sert çekirdekli meyveyi değerlendirebilmek amacıyla reçel mutfaklarının kurulması için desteklenmesi
- Çekirdeklerin ekonomik değere kavuşması ile ilgili yatırımları yapacak girişimcilerin desteklenmesi önerilmektedir.

Meyvecilik - Üzüm

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Üzüm	29.656	₺118.624.000	59.312	₺237.248.000	2,08%

Özellikle Hassa bölgesinde önemli bir üretim miktarına sahip olan üzümde kalıntı sorunu oldukça önemlidir ve kaliteli ürün isteyen alıcıların bu sorun yüzünden bölgeden mal almadıkları tespit edilmiştir.

Üzümdeki kalıntı, bölgede yapılan özellikle pekmez ve benzer ürünlerde de etkisini göstermektedir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Budama Gübreleme Sulama eğitimlerinin çiftçilere verilmesi
- Anlaşmalı üretim ile kalıntı problemi olmayan (iyi tarım uygulamalarına uygun) ürün temin edilmesi önerilmektedir.

Yaprak salamura konusunda üretim ve markalı ürün çalışması

- Üzüm suyu üretimi ve markalaşması
- Kurutulmuş ürün üretimi ve markalaşması
- Pekmez ve benzer ürünlerin üretimi ve markalaşması

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Pekmez ve benzer ürünler üretimi ile ilgili üretim altyapısı kurmak isteyen bölgesel kooperatiflerin ve /veya yatırımcıların yönlendirilmesi ve desteklenmesi
- Üzüm suyu üretimi ile ilgili üretim altyapısını kurmak isteyen bölgesel kooperatiflerin ve/veya yatırımcıların yönlendirilmesi ve desteklenmesi
- Yaprak salamura konusunda üretim altyapısı kurmak isteyen yatırımcıların yönlendirilmesi ve desteklenmesi önerilmektedir.

Meyvecilik - Nar

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Nar	23.766	₺71.298.000	47.532	₺142.596.000	1,25%

Nar meyvesi Hatay için önemli bir üretim çeşididir. Ancak özellikle nar çeşitleri ile hasat sırasında yapılan hatalar ve kayıplar ürünün yurt dışı pazarlarına satışını zorlaştırmakta yada düşük fiyatla satışına neden olmaktadır.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Budama, gübreleme, sulama eğitimlerinin çiftçilere verilmesi
- Hasat için nitelikli iş gücü ekibinin oluşturulması
- Hasat toplama altyapısının geliştirilmesi (Sepetler - Kasalar vb.) önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Yurt dışı pazarlarda talep görece kalitede nar yetiştirilmesi ve ambalajlanması
- Nar ekşisi üretiminde ulusal ve uluslararası standartlarda geçerliliği olan kalitede üretim yapılmasını sağlamak
- Nar ekşisi markalaşma çalışmaları yapmak
- Nar ekşisi üretimini gerçekleştirirken ortaya çıkan atıkların ilaç, kozmetik ve benzer sektörlerde değerlendirilmesi önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Nar paketlenme ve soğuk hava deposu tesis yatırımı yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi,
- Uluslararası ve ulusal kalite standardında nar ekşisi üretimi için yatırım yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi,
- Nar ekşisi sonrası atık yönetiminin süreçlerini katma değerli ürün proses tesislerini kuracak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir.

Kuru Soğan

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Kuru Soğan	106.587	₺255.808.800	319.761	₺767.426.400	6.72%

Erkenci soğan ile birlikte Hatay'da soğan üretimi 300 Bin ton üzerindedir. Soğan üretimi Hatay'da tarımsal üretim hasılasının %6,72 lik bölümüne etki etmektedir. Daralan piyasalar karşısında üreticiler ürünlerini satamamaktadır ve ciddi şekilde zarar etmektedirler.

Fiyatların düşmesi halinde üretimin yeterli şekilde depolanması mümkün olmadığından ürünlerin işlenerek katma değerli hale getirilmesi önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Endüstriyel üretim tedarik zincirinde markalaşma çalışması
- Soğanın IQF tekniği ile dondurularak depolanması
- Soğanın kurutularak toz haline getirilmesi önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Soğan işleme, kurutma, toz haline getirilmesi ve/veya IQF ile dondurularak depolanması ile ilgili yatırım yapacak yatırımcıların yönlendirilmesi ve desteklenmesi önerilmektedir.

Havuç

Ürünler	KS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Havuç	59.991	₺71.989.200	119.982	₺143.978.400	1,26%

Havuç Hatay'ın önemli ürünlerinden biridir. Ancak kalite konusunda Beypazarı, Ankara, Konya'dan sonra gelir. Bu nedenle üreticilerin kaliteli üretime yönlendirilmesi gereklidir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Ürün kalitesini iyileştirici bitki besleme eğitim çalışmaları
- Hasat kayıplarının önlenmesi için nitelikli iş gücü yetiştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Endüstriyel üretim tedarik zincirinde markalaşma çalışması
- Havuç un IQF tekniği ile dondurularak depolanması
- Çıtır Havuç (fire-kırık havuç) un küp doğranması ve vakumlu ambalajlarda pazarlanması
- Çıtır Havuç (fire- kırık havuç) un kurutulması ve toz hale getirilerek ambalajlanması önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Havuç küp işleme ve IQF yatırımı yapacak yatırımcıların desteklenmesi
- Havuç küp işleme ve vakumlu ambalaj konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi
- Kurutulmuş havuç tesisi konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi önerilmektedir.

Biber

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Biber	60.272	₺72.326.400	120.544	₺144.652.800	1,27%

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık servisinin hizmete alınması
- İyi tarım uygulamaları ile kalıntısız ürün üretilmesinin sağlanması
- Ürün kalitesini iyileştirici bitki besleme eğitim çalışmaları önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Endüstriyel üretim tedarik zincirinde markalaşma çalışması
- Ulusal ve uluslararası standartta salça yapılması ve Salçada Markalaşma çalışmaları
- Biberin IQF tekniği ile dondurularak depolanması
- Biberin kurutulularak toz haline getirilmesi ve markalaşma çalışmaları önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Ulusal ve Uluslararası standartlarda biber salçası üretim tesisi yatırımı yapacak yatırımcıların desteklenmesi
- Biber işleme ve IQF yatırımı yapacak yatırımcıların desteklenmesi
- Biber işleme ve vakumlu ambalaj konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi
- Kurutulmuş biber tesisi konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi önerilmektedir.

Süt

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Süt	168.377	₺370.429.400	336.754	₺740.858.800	6,49%

Hatay'da süt üretiminde dönemsel dalgalanmalar yaşanmaktadır. Özellikle inek sütünde dönem dönem şehir dışından işleme tesisi ve mandıraların süt getirdiklerine bilgisine ulaşıldı.

Hayvancılığın verimli ve karlı hale getirilmesi ve sürdürülebilir üretim için Ürün Değer Zinciri çalışması yapılmış süreçlerin tümü ele alınmıştır.

Ürün Değer Zinciri ile ilgili çalışma raporun ekinde bulunmaktadır. Hatay'da inek sütü, koyun sütü ve keçi sütü üretilmektedir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Sürü yönetimi verimlilik ve hayvan besleme ile ilgili eğitim çalışmaları
- Buzağı kayıplarının önlenmesi ile ilgili eğitim çalışmaları
- Meme ve süt hijyeni ile ilgili eğitim çalışmaları önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Ahırların iyileştirilmesi ve rehabilitasyonu
- Ahır ekipmanlarının rehabilitasyonu
- Süt toplama noktalarının oluşturulması (Soğuk Zincir Oluşturulması)
- Süt ürünlerinde izlenebilirlik ve "Ürün Markalaşma" çalışmalarının yapılması
- Keçi ve Koyun sütlerinin toplanması ve bu sütlere uygun
 - Yoğurt
 - Dondurma
 - Tulum Peyniri
 - Hataya özgü künefe peyniri ve diğer süt ürünleri üretilmesi ve markalaşma çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Buzağı bankası oluşturma (Buzağı kayıplarının önlenmesi için) yatırımı yapacak yatırımcının desteklenmesi
- Özellikle Bölgeye uygun keçi ve koyun damızlık merkezi yatırımının oluşturulması (Şam Keçisi- Kilis keçisi konusunda Ar-Ge çalışmalarının yapılması) Yayladağı Hassa Belen ilçeleri bu konuda çok uygundur. Bu çalışmaları yapılacak yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir.
- Keçi sütü toplama noktalarının oluşturulması
- Koyun sütü toplama noktalarının oluşturulması
- İnek sütü toplama noktalarının oluşturulması
- Mevcut Süt işleme tesislerinin Rehabilitasyonu edilmesi
- Dondurma üretimi ile ilgili yatırım yapmak isteyen yatırımcılara destek olunması önerilmektedir.

Et

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Kırmızı Et	8.570	₺299.950.000	34.280	₺1.199.800.000	10,51%

Hatay'da özellikle mezhepsel inanışlar dolayısı ile et konusunda ciddi bir kayıt dışı ekonomi gözlemlenmektedir.

Et hayvanlarının Hatay Büyükşehir Belediyesine ait olan mezbahalarda kesime getirilmemesi, yerel kasapların "kaçak kesim" yaparak etlerini satmaları bilinen bir gerçektir.

Büyükşehir Belediyesine ait 9 mezbaha, bu mezbahaların soğuk hava depoları ve personelleri ile birlikte çok yüksek oranda atıl kapasitede çalışmaktadır.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Üreticilere besleme teknikleri ve verim kayıplarının nedenleri, önlenmesi ile ilgili eğitimlerin verilmesi,
- Anlaşmalı et üretimi projesinin hayata geçirilmesi için şartların gelişmesinin kontrol edilmesi,
- Hatay Büyükşehir Belediyesine ait mezbahalarda karkas et için yetiştiricilere bir prim bedel ödenmesi ve bu yolla üreticilerle anlaşmalı et üretimine teşvik edilmesi önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Et dışı sakatat ürünlerinin markalaşma ve sanayi işbirliği çalışmalarının yapılması,
- İşlenmiş et markası oluşturulması önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Et dışı sakatat ürünlerinin kayıt dışı kesimlerden toplanması için altyapının oluşturulması,
- Mezbahalarda et ve et dışı sakatat ürünlerinin işlenmesi sistemlerinin yatırımlarının yapılması önerilmektedir.

Kavun

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Kavun	41.661	₺31.245.750	83.322	₺62.491.500	0,55%

Hatay'da özellikle ova bölgesindeki ilçelerde "Erkenci Kavun" üretimi oldukça yoğun şekilde yapılmaktadır. Ancak kavunun özelliklerine uygun markalaşma çalışmaları yapılmadığı için alternatif ürünler (Adana mersin bölgesinde kavun hasat dönemi) geldiğinde özellikle İstanbul Ankara gibi metropol pazarlarda satış sorunu yaşanmaktadır.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin hizmete alınması,
- İyi tarım uygulamaları ve üründe izlenebilirlik çalışmasının yapılması,
- Doğru bitki besleme eğitimleri önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Hatay / Kırıkhan kavunu için markalaşma çalışmasının yapılması önerilmektedir.

Domates

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Domates	73.337	₺58.669.600	146.674	₺117.339.200	1,03%

Hatay'da domates üretimi özellikle sanayi domatesi için anlaşmalı üretim olarak yapılmaktadır. Ancak piyasadaki en küçük daralma belirtisi fiyatları üreticiler aleyhine düşürmektedir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin hizmete alınması,
- İyi tarım uygulamaları ve üründe izlenebilirlik çalışmasının yapılması,
- Doğru bitki besleme ve bitki koruma eğitimleri önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Endüstriyel üretim tedarik zincirinde markalaşma çalışması,
- Ulusal ve uluslararası standartta salça yapılması ve salçada markalaşma çalışmaları,
- Domatesin IQF tekniği ile dondurularak depolanması,
- Domatesin kurutulmuş toz haline getirilmesi ve markalaşma çalışmaları önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Ulusal ve Uluslararası standartlarda biber salçası üretim tesisi yatırımı yapacak yatırımcıların desteklenmesi,
- Domates işleme ve IQF yatırımı yapacak yatırımcıların desteklenmesi,
- Domates işleme ve vakumlu ambalaj konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi,
- Kurutulmuş Domates tesisi konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi önerilmektedir.

Patates

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Patates	69.230	₺96.922.000	138.460	₺193.844.000	1,70%

Hatay 'da patates bazı dönemlerde topraklarda oluşan hastalıklar nedeniyle kontrollü ekimine izin verilen bir ürün olmasına rağmen özellikle Reyhanlı ve çevresindeki ilçelerde üretilmektedir.

Anlaşmalı sanayii üretimi de yapılmaktadır.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve Danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- İyi tarım uygulamaları ve üründe izlenebilirlik çalışmasının yapılması
- Doğru bitki besleme ve bitki koruma eğitimleri önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Endüstriyel üretim tedarik zincirinde markalaşma çalışması
- Patatesin IQF tekniği ile dondurularak anlaşmalı üretim ile endüstriyel olarak hazırlanması
- Pazarda değer görmeyen Patatesin toz haline getirilmesi ve markalaşma çalışmaları önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Patates işleme ve IQF yatırımı yapacak yatırımcıların desteklenmesi
- Patates işleme ve vakumlu ambalaj konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi
- Patates tozu tesisi konusunda yatırım yapacakların desteklenmesi önerilmektedir.

Satışında Sorun Olmayan Ürünler -1

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Buğday - Arpa	590.000	₺885.000.000	590.000	₺885.000.000	7,75%
Pamuk	219.581	₺768.533.500	219.581	₺768.533.500	6,73%

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve Danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Birim alandan verim artışına ve maliyet azaltmaya yönelik yöntemlere yönelik eğitimler
- Doğru bitki besleme ve bitki koruma eğitimleri önerilmektedir.

Satışında Sorun Olmayan Ürünler -2

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Yerfıstığı	2.373	₺30.374.400	4.746	₺60.748.800	0,53%
Ceviz	1.795	₺35.900.000	3.590	₺71.800.000	0,63%
Kuru Sarımsak	2.943	₺35.316.000	5.886	₺70.632.000	0,62%

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve Danışmanlık sisteminin hizmete alınması
- Birim alandan verim artışına ve maliyet azaltmaya yönelik yöntemlere yönelik eğitimler
- Doğru bitki besleme ve bitki koruma eğitimleri önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Ürünlerin işlenmesi ve tedarik zincirinde markalaşma çalışması
- Pazarda değer görmeyen ürünlerin inovatif çalışmalarla yeni ürünler haline getirilmesi ve markalaşma çalışmaları önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Ürünlerin işlenmesi ve ambalajlanması ile ilgili tesislere yatırım yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir.

Yem Bitkileri (Çeşitli)

Ürünler	ÇKS KAYITLARI Toplam Üretim Miktarı TON	Toplam Tarımsal Hasıla Çiftçi	Toplam Kayıt Dışı Üretim TON	Toplam Kayıt Dışı ile birlikte Hasıla (Çiftçi)	Toplam Kayıt Dışı Hasıla Etkisi
Yem Bitkileri (Karışık)	209.000	₺83.600.000	209.000	₺83.600.000	0,73%

Hatay'da hayvancılığın geliştirilmesi için Yem Bitkileri üretimine ve katma değerli halde satışına önem verilmesi gerekmektedir.

Yem bitkilerinin özellikle silaj yapılması ve silajın paketlenerek ambalajlanması hem yem bitkilerinin üretimi hem de hayvancılığın gelişmesi için önemlidir.

Reyhanlı barajı ile bölgede sulama imkânı olan arazilerde yem bitkisi ekim alanlarının artırılması ile ilgili sözleşmeli üretim yapılması önerilmektedir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin hizmete alınması,
- Birim alandan verim artışına ve maliyet azaltmaya yönelik yöntemlere yönelik eğitimler,
- Kaliteli ve yüksek protein, enerji vb. değerlere sahip ürünler için doğru bitki besleme ve bitki koruma eğitimleri önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Ürünlerin özellikle yıl boyunca değer kaybetmeden saklanması ile ilgili ambalajlama ve depolama çalışmaları,
- Bölgenin yem bitkileri konusunda markalaşması önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Ürünlerin silaj yapılması- silajın sosis hale getirilerek işlenmesi, ambalajlanması ile ilgili tesislere yatırım yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi,
- Yem bitkilerinin hasat edilmesi ve depolanması ile ilgili yatırımları yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir.

Kabak

Hatay'da kabak tatlısı ulusal ölçekte bilinen bir tatlı olmasına rağmen kabak tarımı oldukça geleneksel ölçüde yapılan bir üretilmektedir. Özellikle Kabak üretilen köylerde yapılan incelemelerde kabak tarımı ile ilgili bir çok eksik tespit edilmiştir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin hizmete alınması,
- Anlaşmalı kabak üretimi yapmak,
- Kaliteli, kabuk sertliği ve iç dolgusunda "Pektin" oranı yüksek ürünler üretmek üzere eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapmak önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- İzlenebilir Anlaşmalı üretim ile markalaşma çalışması,
- Yıl boyunca kabak temini için gerekli depolama şartlarının oluşturulması,
- Kabak ürünün işlenerek Tatlı haline getirilerek ve izlenebilirlik özelliği ve lezzeti ön plana çıkarılarak markalaştırılması ile pazarlama ve satışına yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Yıl boyunca kabak temini için gerekli depolama şartlarını oluşturmak için yatırım yapacak kooperatif ve yatırımcıların desteklenmesi,

Kabak tatlısı üretimi tesisi kurulumu ile ilgili kooperatif ve yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir.

Enginar

Hatay'da enginar için yetiştiricilik ve iklim şartları çok uygun olmasına rağmen ekonomik boyutta enginar üretimi yapılmamaktadır.

Yurt içinden ve yurt dışından enginar ile ilgili ürün talepleri çok yüksektir.

Özellikle Avrupa enginar piyasasına hakim olan Mısır'ın pazar payına doğru stratejiler geliştirerek rakip olunabilir.

Bu konuda 2021 yılında Hatay genelinde çeşitli iklim ve arazi şartlarına uygun 10 noktaya ticari boyutlu denemeler kurmayı ve 2022 yılı için üretim anlaşmaları yapmak üzere hazırlıklar yapılması önerilmektedir.

Enginar yetiştiricilik gelirlerinin yanında işlenmesi sırasında gerekli istihdamın niteliksiz ve eve bağımlı kadınlar için ekonomik bir değer yaratması da en az yetiştiricilik kadar önemlidir.

Yetiştiricilik teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin hizmete alınması,
- Anlaşmalı enginar üretimi yapılması,
- Kaliteli, ürün kafa büyüklüğü ve benzer konularda yetiştiricilik teknikleri açısından eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapmak önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- İzlenebilir Anlaşmalı üretim ile markalaşma çalışması,
- Enginarın işlenmesi ile ilgili nitelikli istihdamın oluşturulması
- Enginarın işlenmesi ve müşteri istekleri doğrultusunda hazırlanması ile ilgili işletme organizasyonunun yapılması.
- Enginar kabukları ve sapı ile ilgili katma değerli üretim çalışmalarının ve buna bağlı markalaşma çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Enginar işleme ile ilgili makineleşme yerine evde özellikle ev kadınlarının çalışma ortamlarının hazırlanması ve kadınlara eğitimler verilmesi yöntemi ile işlenmesi Hatay'daki çalışma profiline uygundur. Ancak bu çalışma sisteminin organizasyonu ve soğuk zincirin oluşturulması yatırımını yapacak kooperatifin ve/veya yatırımcının desteklenmesi önerilmektedir.
- Enginar sapı ve kabukları ile ilgili olarak inovatif ürün geliştirme yatırımı yapacak olan kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir.

Hatay İçin Özel Ürünler ve Üretimle İlgili Öneriler

Defne Yaprağı

Hatay'da Defne yaprağı yerel toplayıcılar tarafından yurt içinden gelen alıcılara ham madde olarak teslim edilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

Bu konuda endüstriyel alıcılar ile toplama süreçlerinin iyileştirilmesi ve toplama merkezleri kurulması konusunda işbirliği yapılarak çalışmaların kooperatifler aracılığı ile yapılması sağlanmalıdır.

Defne Meyvesi

Defne meyvesi yerel sabun yapımçıları ve kırsalda yaşayan aileler tarafından toplanmaktadır. Yine yerel toplayıcılar tarafından yurt içinden gelen alıcılara ham madde olarak teslim edilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

Toplama merkezleri oluşturularak Defne meyvelerinin toplanması, kurutulması ve kurutulmuş defne meyvelerinin sıkma yöntemi ile yağının çıkarılması önerilmektedir. Bu yağın markalaştırılarak satışı ve /veya sabun haline getirilmesi mümkün olacaktır.

Sumak

Yayladağı'nın bir çok köyünde sumak üretilmektedir. Yerel üreticiler, çeşitli şehirlerden gelen alıcılara sumak ürününü satmaktadırlar.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Yerinde kültüre alma ve plantasyon çalışmaları ile üretimin geliştirilmesi,
- Toplama merkezleri kurularak ürünün işlenerek satışı ve markalaşması için çalışmaların yapılması,
- Sumak fidesi üretiminin yapılarak markalaştırılması ve uygun tarımsal alanlarda anlaşmalı sumak üretiminin yapılması önerilmektedir.

Zahter & Dağ Kekikği

Toplayıcılar tarafından yerel aktarlar vasıtası ile satışı yapılan Zahter & Dağ Kekikği, bölgedeki bazı kooperatifler tarafından miktarı az da olsa işlenerek satışa sunulmaktadır. Çok değerli bir kekik cinsi olan bu kekiklerin değerlendirilmesi kırsal kalkınma açısından oldukça önemlidir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Yerinde kültüre alma ve plantasyon çalışmaları ile üretimin geliştirilmesi,
- Toplama merkezleri kurularak ürünün işlenerek satışı ve markalaşması için çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Uçucu Yağlar ile ilgili çalışmalar

Hatay tıbbi ve aromatik bitkiler bakımından oldukça geniş bir flora sahiptir. Ancak bu ürünlerin yeterince değerlendirildiği söylenemez.

Bu nedenle Hatay genelinde tıbbi aromatik bitkilerin uçucu yağlarının elde edilmesi ve bu yağların laboratuvar ölçümleri yapılarak uygun müşteri gruplarına pazarlanması ile ilgili bir planlama önerilmektedir.

Üretim teknikleri ile ilgili yapılacak geliştirmeler

- Tıbbi ve aromatik bitkilerin tanıtılması ve doğadan toplama yöntemleri eğitimi,
- Bitkilerin uçucu yağlarının çıkarılması ile ilgili eğitimler önerilmektedir.

Katma değerli üretim konusunda yapılacak çalışmalar

- Uçucu yağ üretimi için distilasyon - yağ üretim cihazlarının temin edilmesi,
- Uçucu yağların kalitesine göre ayrıştırılması konusunda bir laboratuvar kurulması,
- Uçucu yağların kalitesine göre ayrıştırılması ve markalaşma çalışmaları önerilmektedir.

Altyapı yatırımları ile ilgili öneriler

- Uçucu yağ üretimi için distilasyon cihazlarına yatırım yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi
- Hatay genelinde dağınık şekilde elde edilen uçucu yağların bir sistematik içinde toplanması, ambalajlanması ve pazarlanması ile ilgili yatırım yapacak kooperatif ve/veya yatırımcıların desteklenmesi

İlçe Bazlı Çözüm Önerileri

"Bu başlık altında her ilçe için ayrı ayrı oluşturulan ve özellikle 1. ve 2. kategorilerde belirtilen yapı ve önerilerle ilişkilendirilen" Çok Kısa- Kısa ve Orta Vadeli Önerilerden" oluşmaktadır. Totalde 36 aylık bir planlamayı kapsayan ilçelere özel öneriler hazırlandıktan sonra ilçenin tarım sektörünün tarafları davet edilerek sunum yapılmış hem öneriler hem de önerilerin uygulama vadeleri konusunda görüş mutabakatına varılmıştır."

Altınözü ilçesinde yapılan çiftçi, ziraat odası ve kooperatif görüşmeleri ve anket çalışmaları sonrasında belirginleşen somut öneriler ve fırsatlar;

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

Ziraat Odası verilerine göre, Altınözü'nde yıllık ortalama 19000 ton zeytin üretimi yapılmaktadır. Bu rakamla Hatay genelinde zeytin üretimi yapılan ilçeler arasında ilk üç sırada yer almaktadır.

Çiftçilerin "tarımsal eğitim eksikliği ile ilgili zayıf yönlerini" göz önüne aldığımızda yanlış budama, yanlış hasat etme ve hasat sonrası gıda tesislerine taşınması sırasında yanlış bir şekilde istiflenmesi noktalarında eksiklik olduğu gözlemlenmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi, bu hatalar zeytin ağacına, zeytine ve sonrasında üretilecek zeytinyağına zarar vermektedir. Yanlış uygulamaların düzeltilmesi kolaydır, fakat düzeltilmedikçe çiftçiye büyük oranlarda maddi zarar vermeye devam edecektir. Çiftçiye doğru uygulamaların uygulamalı gösterilmesi amacıyla;

- *Budama Eğitimi (öncelikle zeytin olmak üzere)*
- *Zeytinyağı Üretimi Kalite Eğitimi (Özellikle zeytinyağı sıkım makinesi operatörü yetiştirme eğitimi)*
- *Doğru Hasat Etme Eğitimi (öncelikle zeytin olmak üzere)*
- *Zeytin ve Zeytinyağında Değer Zinciri Bileşenleri ve Kooperatifçilik Eğitimi* verilmesi önerilmektedir.

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

Çiftçilerin "tarımsal eğitim eksikliği ile ilgili zayıf yönlerini" göz önüne aldığımızda, üreticilerin zeytinyağı üretiminde başarılı ve deneyimli olmalarına rağmen, zeytinyağı sabunu üretimi konusunda zayıf oldukları gözlemlenmiştir.

Dolayısıyla, bu kaçan fırsatı çiftçilerin değerlendirebilmesi ve katma değerli ürüne dönüştürebilmeleri amacıyla;

- *Zeytinyağı sabununa yönelik butik atölye kurulumu ve üretilen sabunun markalaşma çalışmasının yapılması,*
- *Her evde zeytinyağını depolamak üzere hijyenik şartların oluşturularak zeytinyağı kalitesinin bozulmadan bekletilmesinin sağlanması, böylece bölgenin zeytinyağı alıcıları için bir cazibe merkezi haline gelmesi,*
- *Evlerde salamura zeytin için hijyenik şartların oluşturularak zeytinin bekletilmesi ve böylece salamura alıcıları için ilçenin bir merkez haline getirilmesi,* bu çalışmaların var olan kooperatiflerin iyileştirilmesi yada kooperatif benzeri bir yapının yerel yönetim önderliğinde oluşturularak hedeflere yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

İlçe için yapılan analiz doğrultusunda, çiftçilerin “Ticari Durum ve İşgücü ile İlgili Zayıf Yönleri” göz önünde bulundurulduğunda ilçenin yüksek katma değerli ürün oluşturamadığını, yüksek miktarda zeytin ve zeytinyağı üretmesine rağmen, bir zeytincilik markası bulunmaması ve sonuç olarak bir tarımsal pazarlama sorunu ile baş başa kaldığı gözlemlenmektedir.

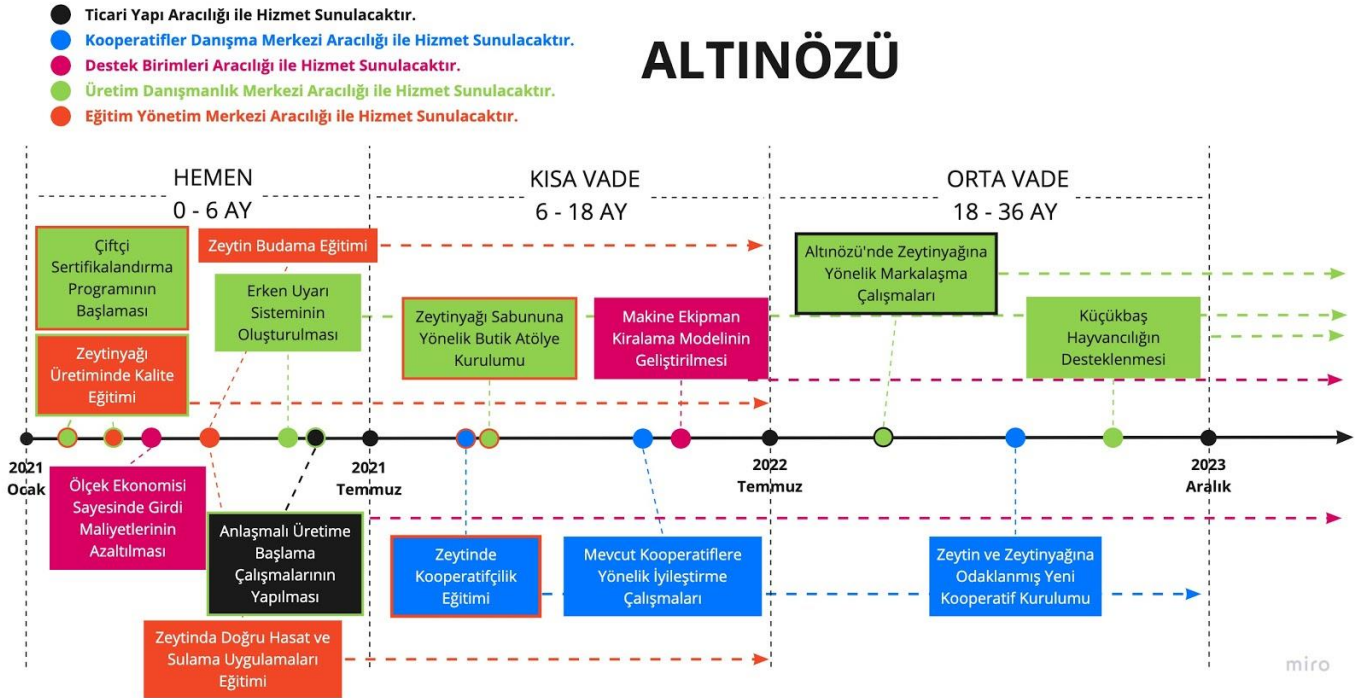
Bununla beraber, bir ekonomik talep oluşturan Suriye'ye ihracatının, bölgedeki savaş hali nedeniyle çok azalmasından dolayı, çiftçilerin hızlıca yeni pazarlara ulaşabilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle

kısa vadede yapılacak evlerde depolama koşullarının iyileştirilmesi ve evde yapılan salamura koşullarının rehabilite edilmesi ile;

Altınöz Zeytin ve Zeytinyağı İçin Markalaşma Çalışmaları yapılması önerilmektedir.

Bununla beraber, yine ilçenin geleceğini göz önüne aldığımızda, tek bir ürüne bağımlı olmak yerine üretim çeşitliliğine gidilmesi, piyasadaki fiyat ve/veya talep dalgalanmaları meydana geldiğinde ilçe ekonomisinin tamamen durmasını engelleyecektir. Bu nedenle belirlenecek köylerde özellikle süt hayvancılığı ve buna bağlı;

- *Büyükbaş hayvancılığın yanında özellikle küçükbaş hayvancılığın desteklenmesi ile süt işleme tesislerinin hijyen koşulları sağlanarak markalı ürün haline getirilmesi önerilmektedir.*

Antakya'da yapılan ziraat odası toplantıları, çiftçi görüşmeleri ve anket çalışmaları sonucunda ortaya çıkan somut öneriler ve fırsatlar;

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

Yapılan gözlemler ve analizler sonucu olarak, ilçede önemli sayıda kooperatif bulunduğu gözlemlenmiştir. Bunların büyük çoğunluğu aktif çalışırken, kadın kooperatifinin gelişime açık noktaları bulunmaktadır.

Bu noktalara ilişkin düzenlenecek eğitim sayesinde, Üreten Eller Kadın Kooperatifi ve seraları olan, kırsalda yerleşik kadınların bu seraları kullanarak kooperatif çatısı altında istenilen her türlü fide fidan, çiçek ve sebze üretimini anlaşmalı olarak yapabilmeleri mümkündür.

Not: Kooperatif, HBB ile tedarik anlaşması kapsamında bir sorun yaşamakla beraber, bu sorunun en kısa sürede çözülerek kooperatifin seraların iyileştirilmeleri yapılarak bu konuda yeterli deneyim ve bilgiye sahip kooperatif faydalanıcılarına anlaşmalı üretim yaptırılabilir. Ancak bu çalışmalardan faydalanacak kadınların yetiştiricilik ve İyi Tarım Uygulamaları ile ilgili eğitimleri alması önerilmektedir.

Bölgede Amik Ovasının önemli bölümünde tarım yapılmaktadır. Özellikle pamuk, kaba yem bitkisi üretiminin yanında her türlü sebze ve meyve de bölgede üretilmektedir.

Ürünlerin hasat edilmesi ve pazarlanması ile ilgili müdahale alımlarına ihtiyaç duyulabilmektedir. Özellikle salçalık biber üretilen bölgelerde Hatay dışından gelen alıcıların piyasadan çekilmesi ile fiyatların maliyetlerin altına inmesi söz konusudur. Bu nedenle üreticilerin alternatif pazarlama kanalları ile buluşturulması gerekmektedir.

Antakya'da bir çok kooperatif bulunmasına rağmen özellikle Sebze ve Meyve Pazarlaması konusunda uzmanlaşmış bir kooperatif bulunmamaktadır.

Antakya'ya kurulacak yaş sebze ve meyve konusunda uzmanlaşmış bir kooperatifin, üreticilerin maliyetlerinin altına ürün satışının önüne geçecek önlemleri alması muhtemeldir.

Antakya'nın Hatay ilinin merkezi sayılmasıyla orantılı olarak, ilçede birçok gıda ve paketlenme tesisi vardır.

Fason çalışabilecek ya da yeni kurulabilecek tesisler sayesinde, salça, nar ekşisi gibi marka değeri oluşturacak ürünler hızlıca hazırlanıp piyasaya sunulabilir.

Bölgede üretilen ürünlerde özellikle kalite standartlarının dışında üretim ve TAGŞİŞ söz konusudur. Bu nedenle her ölçekteki üretim tesisinde TAGŞİŞ'in önlenmesinin yanında,

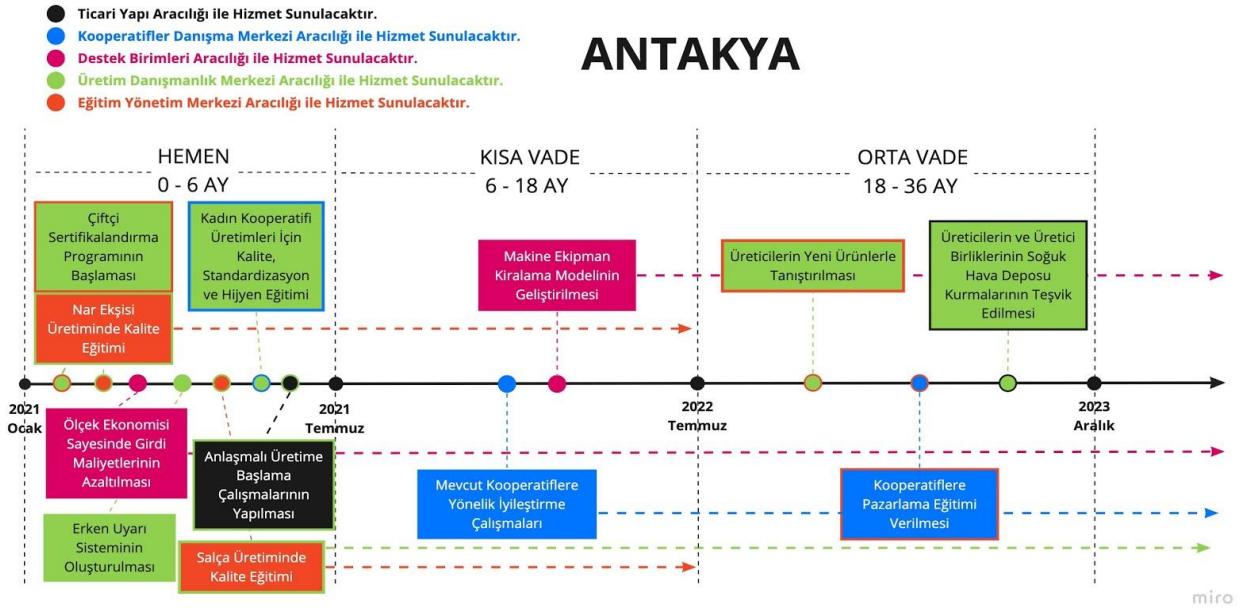
- Markalaşma ve kaliteli üretim ile ilgili eğitimleri
- Tarımsal pazarlama eğitimleri
- Gıda üretiminde hijyen gibi eğitimleri önceliklendirmek gerekmektedir.

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

Antakya ilçesinin kooperatifleşme konusunda sahip olduğu çok önemli bir deneyim vardır ve ilçede birçok kooperatif bulunmaktadır. Bununla birlikte kooperatifçilik kültürünün gelişime açık yönleri bulunmaktadır. Çünkü kooperatiflerde örgütlenme sorunu, pazarlama sorunu, kendi kendine yetememe ve bireysel hareket etme sorunları olduğu gözlenmiştir. Kurulması önerilen Kooperatifçilik Danışma ve Yönlendirme merkezi ile kooperatiflerin daha etkin hale getirilmesi böylece bölgedeki sorunların kooperatifler eli ile daha etkin olarak ele alınması önerilmektedir.

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

Antakya da üretilen ürünlerin iyileştirilmesi, yeni ürünler için inovatif çalışmaların yapılması için acil önlemlere ihtiyaç vardır. Özellikle markalaşma, ambalajlama çalışmaları, hasat ve hasat sonrası kayıpların önlenmesi için yapılacak yenilikçi çalışmalara başta Antakya olmak üzere Hatay'daki tüm ilçelerin ihtiyacı bulunmaktadır. Özellikle silah paketleme tesisi konusunda yatırım yapılması yada yatırımın teşvik edilmesi Ayrıca kooperatiflerin daha etkin hale getirilmesi ile Devlet kaynaklarında oluşturulan hibe ve fonlarla desteklenen paketleme, soğuk hava tesislerinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar özellikle bu konuda projelendirme çalışmalarının desteklenmesi önerilmektedir.

Arsuz ilçesi, turizm ile ön plana çıkan, küçük arazi yapısı ile tarımın turizm ve konut rantı arasında sıkıştığı bir ilçedir.

Özellikle erkenci limon piyasa şartlarından olumsuz olarak etkilenmektedir. Yüksek rakımdaki mahallelerinde hayvancılık ve meyvecilik yapılmaktadır.

Arsuz tarımını değerlendirirken, yazın ilçenin kendi turizm potansiyelinin yanında, İskenderun gibi kentleşmiş bir ilçenin yüksek tüketim ihtiyaçlarına odaklanılması önerilmektedir.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

Arsuz ilçesinde yapılan gözlemlere ve toplantılara göre, bölgede geniş ve sulak araziler olmasına rağmen, Ziraat Odası'nın çalışmaları eksik kalmaktadır.

Bununla birlikte tarımsal kalkınma kooperatifinin henüz yeni kurulmuş olması ve etkisinin henüz istenilen seviyede olmaması da çiftçilerin elini güçsüzleştirmektedir. Bu durumu tersine çevirip çiftçilerin elinin güçlenmesi ve birlikte hareket edebilme reflekslerinin gelişmesi amacıyla,

- Bölgede hızla kooperatifçilik eğitimlerinin verilmesi ve çiftçilerin birlikte hareket etmesi ile ilgili bilincin artırılması,
- İyi tarım uygulamaları eğitimleri özellikle maydanoz ve sebze kalıntılı üretimin önüne geçilmesi,
- Kadın kooperatifleri için kalite ve hijyen eğitimi düzenlenmesi ile kadınların üretecekleri ürünlerin tüketiciler tarafından daha fazla tercih edilmesini sağlayacak pazarlama faaliyetlerinin yapılması önerilmektedir.

İlçede yapılan gözlemler sonucu, narenciye üretiminin ilçe tarımsal üretimi içerisinde önemli bir yer aldığı tespit edilmiştir. Bu ürünlerin önemli bir kısmı hasat sonrası satışa kadar geçen sürede değer kaybına uğrayacak şekilde olumsuz etkilenmektedir. Bu durum çiftçi açısından ciddi ekonomik kayıplara sebep olmaktadır. Üretim aşamalarında ve sonrasında hasat sırasında yaşanan hatalar, tüm süreçte ekonomik kayba sebep olup, son olarak da çiftçinin gelirinin azalmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu durumu düzeltmek amacıyla,

- Narenciye de doğru bakım ve budama eğitimi
- Narenciyede hasat ve hasat sonrası kayıpların önüne nasıl geçilir konularında eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

Arsuz İlçesi'nde üretilen limon tüketicinin de tercih ettiği şekilde, ince kabuklu ve bol suludur ve oldukça kalitelidir. Ancak bölgede depolama şartları yeterli seviyede gelişmemiştir.

Yetiştirilen ürün ün büyük bölümü de depolamaya da tam olarak uygun değildir.

Özellikle markalaşma yapılması, Arsuz da Limon kullanılarak katma değerli ürünler üretilmesi Limon meyve suyu (konsantre) ve limon dondurması gibi gıda ürünleri, limonun yan ürünleri olan kabuk, posa ya da çekirdeklerin kozmetik ve ilaç sanayinde değerlendirilmesi ile Arsuz tarımsal üretiminde büyük potansiyel barındırmaktadır.

Dolayısı ile limon önceliklendirilerek markalaşma çalışmalarına önem verilmelidir.

Bununla birlikte, bölgede önemli miktarda üretilen ürünlerden birisi de zeytindir ve yağlık zeytinin üretimi oldukça popülerdir. Zeytinyağı üretimi sırasında kaliteyi etkileyen birçok faktör vardır. Özellikle zeytin hasadı öncesi ilaçlama yapılması zeytinyağında kalıntı sorununu da beraberinde getirmektedir. Bunun yanında Zeytinin hasadı ve taşınması da bu faktörlerden biridir. Bölge için önemli kaynaklardan biri olan zeytinyağının kalitesinin yükseltilmesi amacıyla bölgede

Zeytinyağında değer zinciri ve kaliteli ürünleştirme ile ilgili eğitimlerin yapılmasını önermekteyiz.

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

Arsuz ilçesinin ön plana çıkmasını sağlayan en önemli ürünlerden biri de maydanozdur. Türkiye’de yapılan maydanoz üretiminin önemli bir kısmı Arsuz kaynaklıdır ve maydanozun sadece ham halde tüccarlara satılması çok büyük bir fırsat maliyeti kaybıdır.

Halbuki maydanozun katma değerli ürün haline getirilmesi mümkündür. Bu fırsatı ekonomik değere dönüştürebilmek amacıyla bölgede;

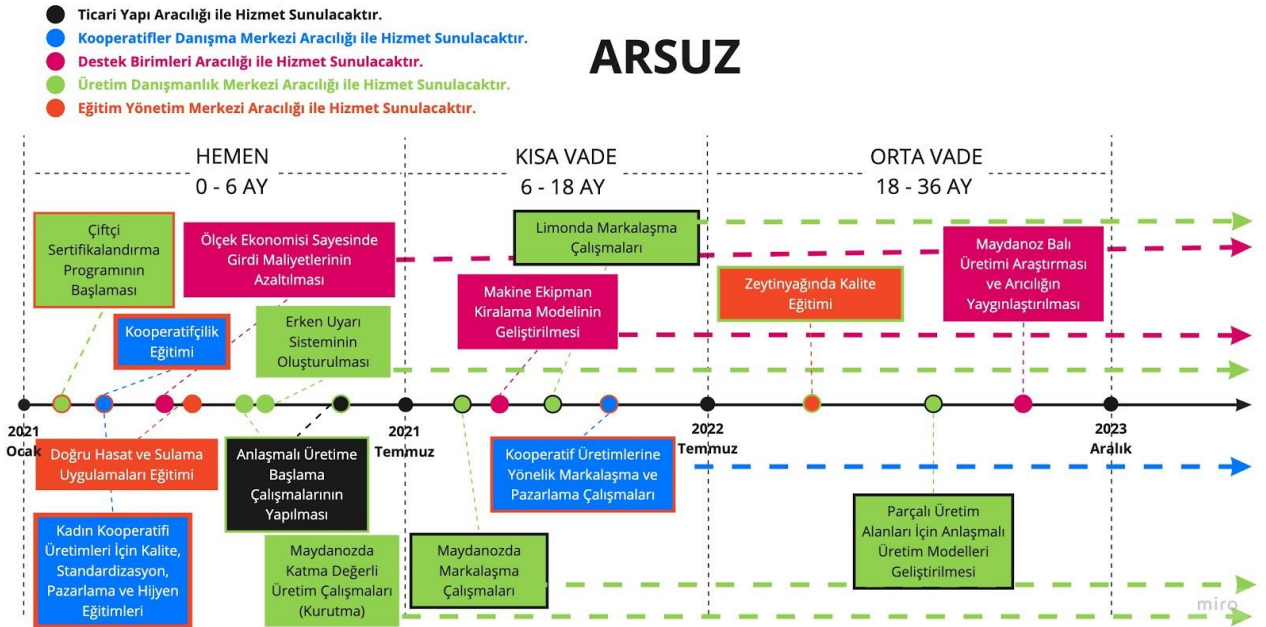
- Maydanoz üretiminde ve maydanozun raf ömrünün arttırılması ile ilgili katma değerli üretim konusunda eğitim çalışmaları,
- Maydanoz Balı Üretimi önceliklendirilerek arıcılığın ve bal üretiminin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Arsuz bölgesinde maydanoz balı özellikle gezginci arıcılar tarafından hasat edilmektedir ve bölge çiftçisine bir gelir teşkil etmemektedir. Bu konuda bölge çiftçisinin bilinç düzeyinin arttırılması maydanoz kadar balından elde edilecek gelirin de önemli hale gelmesi ile mümkün olabilecektir.

Arsuz bölgesinde üretimin bireysel olarak yapılması ve üretimin neredeyse sadece tüccarlara satılıyor olmasının yanı sıra, anlaşmalı üretim de gelişmemiş durumdadır.

Bölgede anlaşmalı üretimin geliştirilmesi sayesinde üreticilerin hem üretim standardı yükselir hem pazarlık noktası da eli güçlenebilir hem de sözleşmeli bir sürecin içinde bulunmaları sayesinde risk yönetimi sağlanabilir. Bölgede anlaşmalı üretimin güçlendirilmesi amacıyla;

Küçük parçalı üretim alanları için anlaşmalı üretim modelleri geliştirilmesi önerilmektedir. Bu çalışmanın kooperatifler üzerinden planlanması çalışmaları ve bölgede kooperatifçiliği geliştirecektir.

Ziraat Odası toplantıları, çiftçi ziyaretleri ve muhtar görüşmeleri, anket çalışmaları neticesinde Belen'in Hatay'ın iki coğrafyasına geçiş güzergahında olmasının avantajlarını yeterince kullanamadığı tespit edilmiştir, bu avantajların değerlendirilerek ilçeye ciddi bir ekonomik katkı sağlanması mümkün olabilir.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

İlçe dağlık bir alandadır ve Amanos Dağları'yla ikiye bölünen Hatay'ın güney ve kuzeyini bağlayan yol bu bölgeden geçmektedir. Orman alanı olmasıyla da ilgili olarak yayla turizmi için günübirlik turistleri ağırlamaktadır.

Bununla birlikte bölgedeki üreticilerin pazarlama problemi yaşadığı öğrenilmiştir. Bölgenin tarımsal potansiyeli oldukça geniştir ve çiftçileri çalışkandır. Bu avantajlar dikkate alınarak;

- Kooperatifleşme eğitimleri verilmesi,
- Çiftçilerin anlaşmalı üretime yönlendirilmesi,
- İyi tarım uygulamaları ve ürünlerde kalıntı probleminin giderilmesi ile ilgili eğitimlerin verilmesi,
- Çiftçilerin üretimlerini daha verimli ve karlı hale getirmek amacıyla erken uyarı ve danışmanlık servislerinin hizmete alınması çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

Çok kısa vadede yapılması planlanan çalışmaların tamamlanması ile, yol üzerinde kurulabilecek tanzim satış noktaları, hem çiftçilerin bir disiplin çerçevesinde ürünlerini satmalarını sağlayacaktır hem de bu ticaretin kontrollü olması sayesinde olası kötü niyetli satıcıların (varlığı Ziraat Odası Başkanı tarafından da teyit edilmiştir) kendilerini bölge çiftçisi gibi göstererek doğal ürünlere ulaşmak isteyen alıcıları kandırma riski de ortadan kaldırılabılır.

Yapılacak çalışmalar kapsamında;

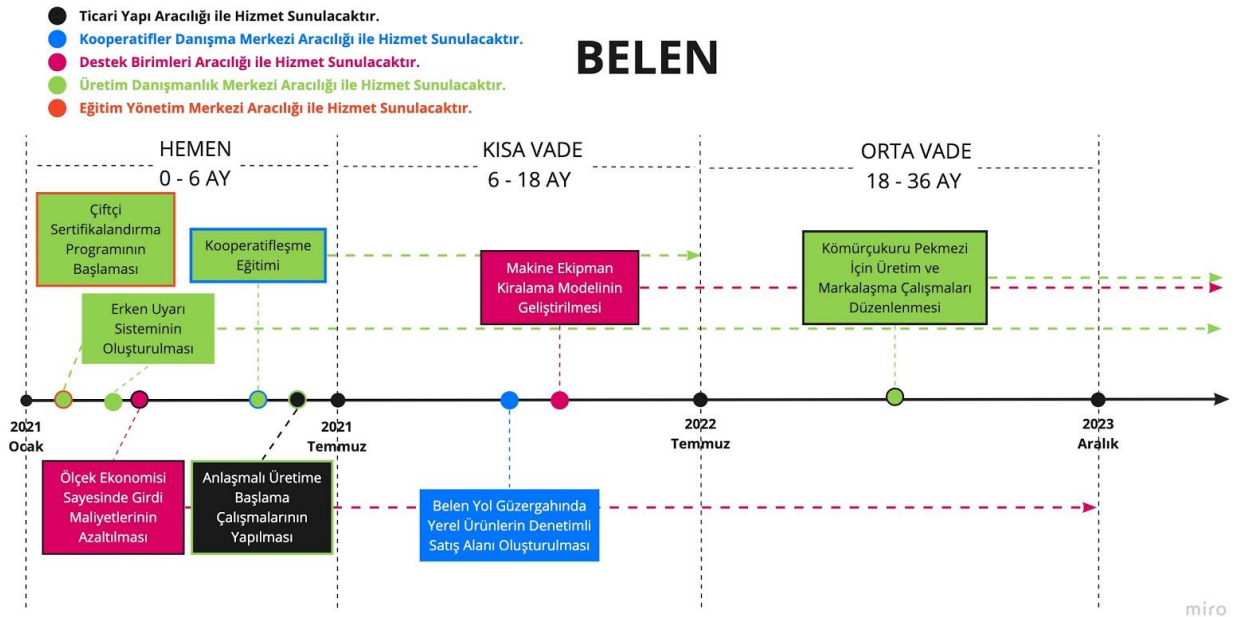
- Belen'de üretim yapacak çiftçilerin belirli hijyen eğitimlerinden geçerek ürettikleri ürünlerin;
- Belen yol güzergahı üzerinde kurulacak ve sürekli denetlenecek YEREL ÜRÜNLER SATIŞ noktalarında satışının yapılması,
 - Bu noktalardan alışveriş edenlerin CRM sistemi ile takip edilerek sonraki alışverişleri için E-ticaret üzerinden alışverişe yönlendirilmesi,
 - Hatay'ın diğer ilçelerinde yine kooperatifler ve çiftçiler tarafından üretilen ürünlerin bu satış noktalarında satışlarının yapılması Belen ilçesi için önerilmektedir.

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

Belen ilçesinin kendine has coğrafi ve iklim yapısına sahip olması dolayısıyla bu bölgeye özel olarak Kömürçukuru pekmezi üretilmektedir.

Kömürçukuru köyünde yetişen beyaz üzümlemeden üretilen pekmez bölgeye özgüdür. Bu ürünün daha geniş bir müşteri kitlesine hitap edebilmesi ve yeni pazar oluşturabilmek amacıyla;

- Kömürçukuru Pekmezi için Üretim ve Markalaşma Çalışmaları
- "Tarım turizmi" ile birleştirilen bir markalaşma çalışması, gastronomi gezi rotaları Belen için özelleştirilerek gerçekleştirilmesi için projelendirme çalışmaları önceliklendirilmesi önerilmektedir.

Defne

Defne ilçesi kırsal kalkınma açısından şehrin içerisinde kalmış, konut rantı ile tarımsal üretimin iç içe geçtiği bir ilçedir. Tarımsal üretim şehre yakınlığın avantajı ile ticarete konu olması gerekirken bu avantajın tam olarak kullanılmadığı tespit edilmiştir. Defne ilçesinde tarımsal üretimin çok iyi şekilde planlanarak şehrin özellikle yaş sebze meyve tüketimine katkı sağlayacak hale getirilmesi sağlanacak bir yapı kurulması önerilmektedir.

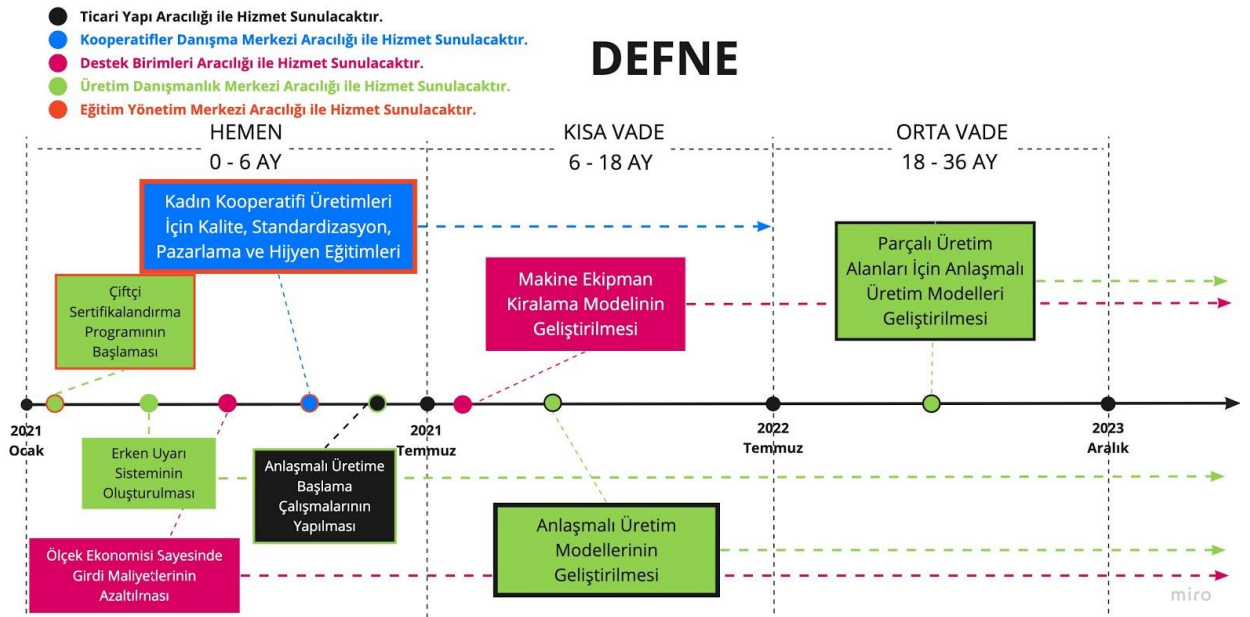
Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

Çiftçilerin üretimlerine yönelik eksiklerin tespit edilerek;

- İlçede planlı anlaşmalı üretim ve pazarlama faaliyetlerinin yapılması için çalışmaların başlatılması,
- İlçede var olan Defne Kadın Girişim ve Üretim kooperatifinin süreçlerinin iyileştirilerek örnek kooperatif olarak diğer ilçelere de ilham verecek çalışmalarla ön plana çıkarılması,
- Defne Kadın Girişim Kooperatifinin üretim süreçlerinin iyileştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin artırılması,
- Üretim yapan çiftçilerin verimliliğinin artırılması amacıyla erken uyarı ve danışmanlık hizmetlerinin devreye alınması,
- Tarımsal girdi maliyetlerinin düşürülmesi ile ilgili çalışmaları yapılması önerilmektedir.

Kısa Vadede ve Orta Vadede Yapılması Önerilenler

Defne ilçesinde arazilerin konut rantı karşısında tarımda kalması oldukça zordur. Bu nedenle tarımsal üretim yapanlar küçük arazilerinde alternatif üretimler yapmayı planlamaktadırlar. İlçede çiftçilerle birlikte küçük arazilerde anlaşmalı üretim modellerinin geliştirilmesi ve özellikle Defne ve Antakya ilçelerinde üretimin satışının yapılacağı kontrollü üretici satış noktalarının oluşturulması önerilmektedir.

Dörtüyl

Dörtüyl ilçesinde çiftçilerle ve muhtarlarla yapılan görüşmeler ve anket çalışmalarında özellikle hâkim ürün olan narenciye'nin fiyat düşüşlerinden etkilenmemesi ve ürünlerin pazara sunulamayanlarının değerlendirilmesi için önerilen çalışmalar Dörtüyl ekonomisi için önem taşımaktadır.

Dörtüyl, narenciye üretiminde öncelikli ilçelerden birisidir. Tarımsal potansiyeli çok yüksek, üretici bilinçli ve aksaklıkların neden kaynaklandığını bilen bir üretici tabanı vardır.

Aynı zamanda çiftçiler yeniliklere de açıktır. Fakat hasat noktasında kalifiye çalışan sıkıntısı yaşamaları, ürünlerin hem raf ömrünü azaltmakta hem de ihracat için sorun yaratmaktadır.

Ayrıca Dörtüyl'un bazı bölgelerinde süt hayvancılığı ile ilgili çiftliklerin geliştiği gözlemlenmiştir.

Üretimin geliştirilerek özellikle Dörtüyl'un kendi pazarında, İskenderun ve Payas ilçelerinde satışa sunulması için çalışmaların özendirilmesi uygun olacaktır.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

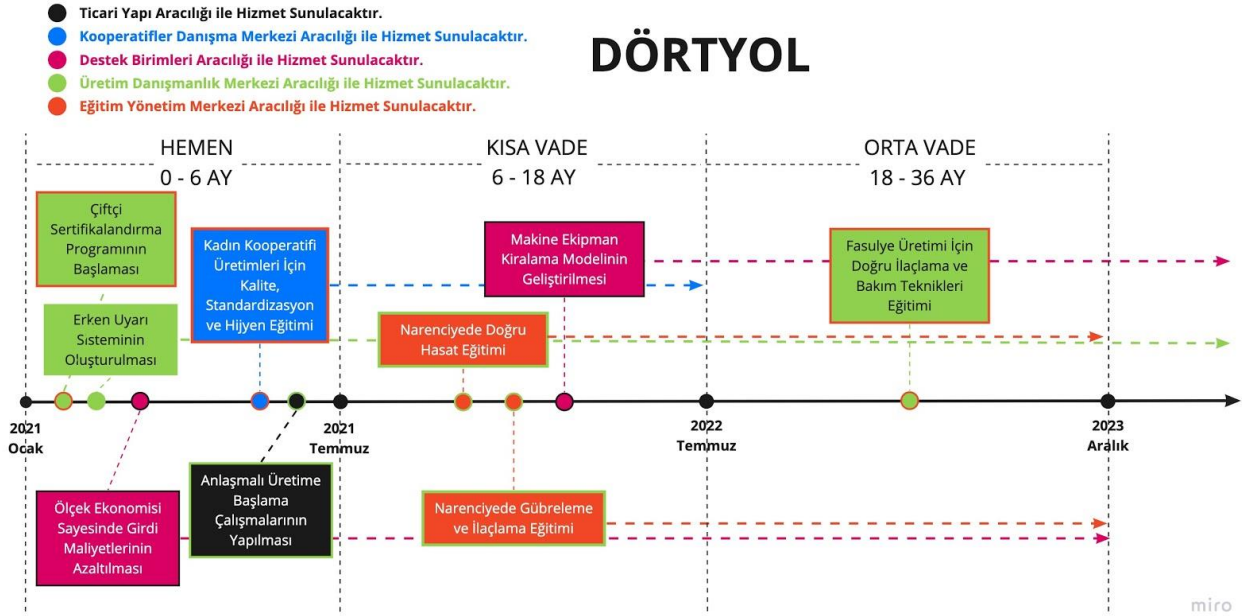
- Narenciye üretiminde meyve tutumu ve ürün iyileştirme eğitimleri,
- Hastalık ve zararlılara yönelik erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin devreye alınması,
- Doğru hasat eğitimi,
- Kooperatiflerin süreçlerinin iyileştirmesi ile ilgili çalışmalar (özellikle yeni ürün geliştirme çalışmaları önerilmektedir).

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Makine ekipman kiralama sisteminin uygulama alınması,
- Narenciye yetiştirme ve hasat ile ilgili eğitimlere devam edilmesi,
- Sulama ve gübreleme ile üretimde maliyet düşürücü faktörlerin eğitiminin verilmesi,
- Kooperatifleşme bilincini arttıracak eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının hayata geçirilmesi önerilmektedir.

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Dört yol da özellikle Narenciye'nin hasat kayıplarının önlenmesi için bir meyve konsantre fabrikasının kurulması için çalışmaların başlatılması bölge için çok önemlidir.
- Dört yol ve Erzin ilçelerinin birbirine çok yakın olması nedeniyle, benzer öneriler her iki ilçeye de yapılmıştır.
- Meyve konsantre tesisi kurulması ile özellikle narenciye atıklarının yeniden değerlendirilmesi, özellikle ilaç ve parfüm sektörü için çok geçerli bir hammadde olarak kullanılması mümkündür.
- Bu nedenle Dört yol ilçesi için Meyve Konsantre fabrikası, ambalajlama ve soğuk hava depolarının kurulması ile ilgili yatırımcıların yönlendirilmesi ve projelerle desteklenmesi önerilmektedir.
- Bölgede fasulye ve benzer sebzelerin üretimleri de önemli ölçüde yapılmaktadır.
- Bu ürünlerin fiyat düşüşlerine hazırlıklı olarak ambalajlama ve markalaşma çalışmaları ile, ürünlerin çok hızlı şekilde konserve edilmesi ile ilgili üretim tesislerinin kooperatiflerle birlikte üretim planına alınmasını öneriyoruz.

Dörtüyl ve Erzin tarımsal üretim bakımından birbirine oldukça benzer iki coğrafyadır. Bu nedenle Kırsal kalkınma ile ilgili önerilerimiz her iki ilçede birbirine benzerlik göstermektedir. Ancak Erzin de kurulmuş olan Belediye şirketi ve Ernar kooperatifinin mevcuttaki varlığı zayıflamış olsada, Erzin de kooperatife olan duygusal bağlılık çok yüksek. Yapılacak çalışmalarla, Erzin'de kurulmuş olan Kadıneli Kadın Kooperatifinin güçlendirilmesi ve özellikle hasat ve hasat sonrası kayıp ürünlerin bu kooperatifle değerlendirilmesi çalışmalarımızı hızlandıracaktır.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

Erzin ilçesi de Narenciye konusunda oldukça büyük bir plantasyona sahiptir. Ancak tarımsal üretim geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Bu nedenle Erzin ilçesi için özellikle yetiştiricilik konusundaki eğitimlere önem verilmesini önceliklendirdik.

Buna göre;

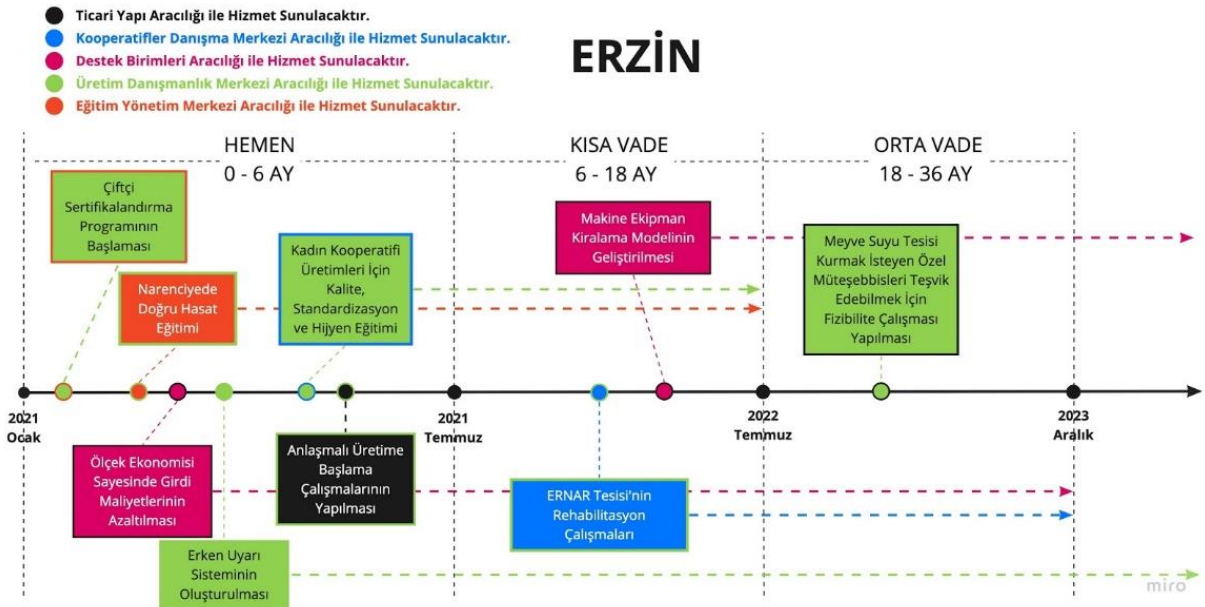
- Narenciye yetiştiriciliği konusunda eğitimlerin uygulanması
- Narenciye hasadı ile ilgili nitelikli iş gücünün bölgede hasat öncesi sertifikalandırılması
- Kooperatifleşme eğitimlerinin başlatılması
- Tarımsal girdi temini ile ilgili birimin hayata geçirilmesi çalışmaları önerilmektedir.

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Erzin ilçesinin duygusal bağla bağlı olduğu Ernar Kooperatifinin bir plan dahilinde Kırsal Kalkınma Projeleri kapsamında işbirliği yapabilecek hale getirilmesi için bir çalışma planının oluşturulması
- Bölgedeki yatırımcıların projelerle desteklenerek özellikle Narenciye nin katma değerli hale getirilmesi ile ilgili çalışmaların desteklenmesi
- Bölgedeki süt işleme tesislerinin markalaşma çalışmaları ile desteklenerek yakın coğrafyada pazarlama etkilerinin geliştirilmesi

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Meyve suyu (konsantresi) tesisi kurmak isteyen yatırımcıların bölgeye davet edilmesi
- Portakal çiçeği ve portakal kabuğundan elde edilecek kolonya, parfüm ve benzeri katma değerli ürünlerin üretilmesi ve markalaşarak satışı

Hassa'da çiftçilerle yaptığımız çalışma sonucunda ilçenin tarımsal potansiyelinin çok geniş çeşitliliğe sahip olduğunu, ancak yapılan bariz hatalar yüzünden oldukça sıkıntılı dönemler geçirildiğini öğrendik.

Bu ilçede özellikle Ziraat Odasının aktif olmaması ve işbirlikçi bir tavır içinde bulunmaması nedeniyle yapılacak çalışmaları özel bir yapı üzerinden yürütmemiz gerekebilir. İstenilen düzeyde bir kooperatifleşme bulunmama ile birlikte bir kaç atıl kooperatifi aktif hale getirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Hassa ilçesi Hatay'ın ilçeleri arasında bağıcılık ve üzüm yetiştiriciliğiyle ön plana çıkan bir ilçe.

Tarımsal üretim yapılan alanlar bakımlı, genç nüfus oldukça aktif ve bölge çiftçisi oldukça bilinçli. Geliştirilmesi gereken noktaların farkındalar ve bunun düzeltilmesi için istekli ve işbirliğine açıktır. Gözlemlerimiz sonucunda bölgedeki üzüm yetiştiriciliğinde kalıntının önemli bir problem olduğu ortaya çıkmıştır.

Bununla birlikte, ilçe küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde oldukça güçlü durumda. Hatay'daki toplam yetiştirilen küçükbaş hayvanın yaklaşık %25'i bu bölgede yetiştirilmekte. Mevcut olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin daha verimli hale getirilmesi Hatay'daki mevcut yetiştiriciliğe en yüksek verim artışının getirecektir.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

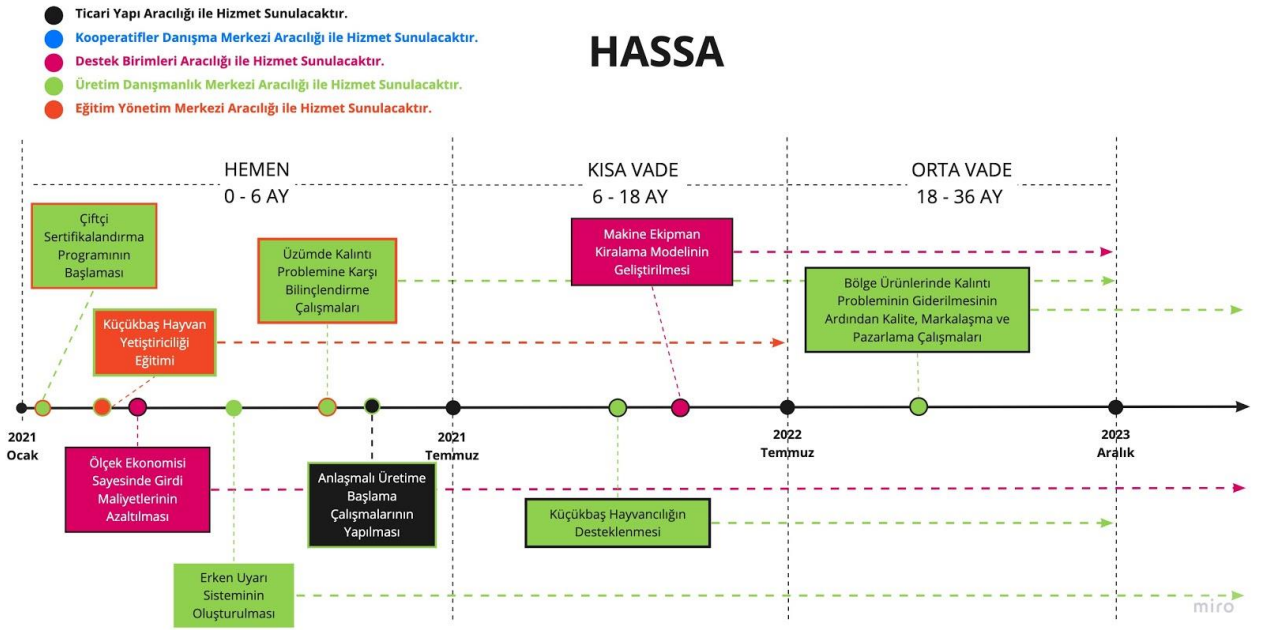
- Üzümde kalıntı probleminin üzerinden gelebilmek amacıyla
 - Erken uyarı sistemlerinin ve danışmanlık sisteminin etkin hale getirilmesi
 - Anlaşmalı üretim uygulamasının hizmete alınması
- Salamura tesislerinin özendirilmesi ve anlaşmalı üretim yapılması böylelikle Ege deki tüccarların alım fiyatlarının yükseltilmesi
- Yağlık zeytinde anlaşmalı üretim uygulamasının başlatılması
- Süt çiftliklerinin rehabilite edilmesi ile ilgili 1-2 örnek çiftliğin eğitim çiftliği olarak belirlenmesi ve rehabilite edilmesi
-

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Özellikle koyun ve keçi sütü için süt tanklarının oluşturulması
- Bölgeden inek sütü toplama çalışmalarına başlanması
- Zeytin salamura için altyapı çalışmalarının iyileştirilmesi
- Pekmez üretimi için kullanılan altyapının rehabilite edilmesi, pekmez üretiminin doğal yöntemlerle yapılması ve markalaştırılması
- Yaprak salamura ile ilgili eğitimlerin yapılması ve salamura yaprak üretimi için markalaşma çalışmalarının yapılması

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Hassa ilçesinin hayvancılık ve kaba yem üretimi konusunda ön plana çıkarılmasını sağlayacak çalışmaların yapılması
- Yağlık zeytinde anlaşmalı üretim ile Hassa özelinde zeytinyağı markası oluşturulması
- Salamura zeytin üretimi konusunda marka oluşturulması
- Pekmez ve benzer yöresel ürünlerin hijyen standartlarında üretilerek markalaşması
- Keçi sütü ile özdeşleşmiş dondurma üretimi - Dondurma markası oluşturulması

Kırıkhan tarla tarımında katma değerli üretim yapan bir ilçemiz olarak Kırsal Kalkınma Çalışmalarında öncü ilçelerden biri olmaya adaydır.

Havuç, Soğan ve Kırıkhan Kavunu ile ön plana çıkmaktadır. Ayrıca yağlık zeytin, biber ve benzer tarla tarımına uygun tarımsal üretim sahasına sahiptir.

Geniş tarımsal alanlarda üretilen ürünlerin piyasanın muhtemel olumsuz koşullarından etkilenmesi muhtemeldir.

Bu nedenle özellikle anlaşmalı üretim konusunda çalışmaların yoğunlaştırılması gereken bir ilçemizdir.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

- Tarımsal üretimde doğru gübreleme ve ilaçlama eğitimleri ile maliyetin düşürülmesi ve kalıntı probleminin önüne geçilmesi
- Çitir havuç (kırık havuç) un ekonomiye kazandırılması ile ilgili çalışmalar
- Havucun katma değerli hale getirilmesi ile ilgili inovasyon çalışmaları
- İyi tarım uygulamaları ile ilgili eğitimler
- Küçükbaş hayvancılık ile ilgili yetiştiricilik eğitimleri
- Süt toplama merkezi kurulması

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

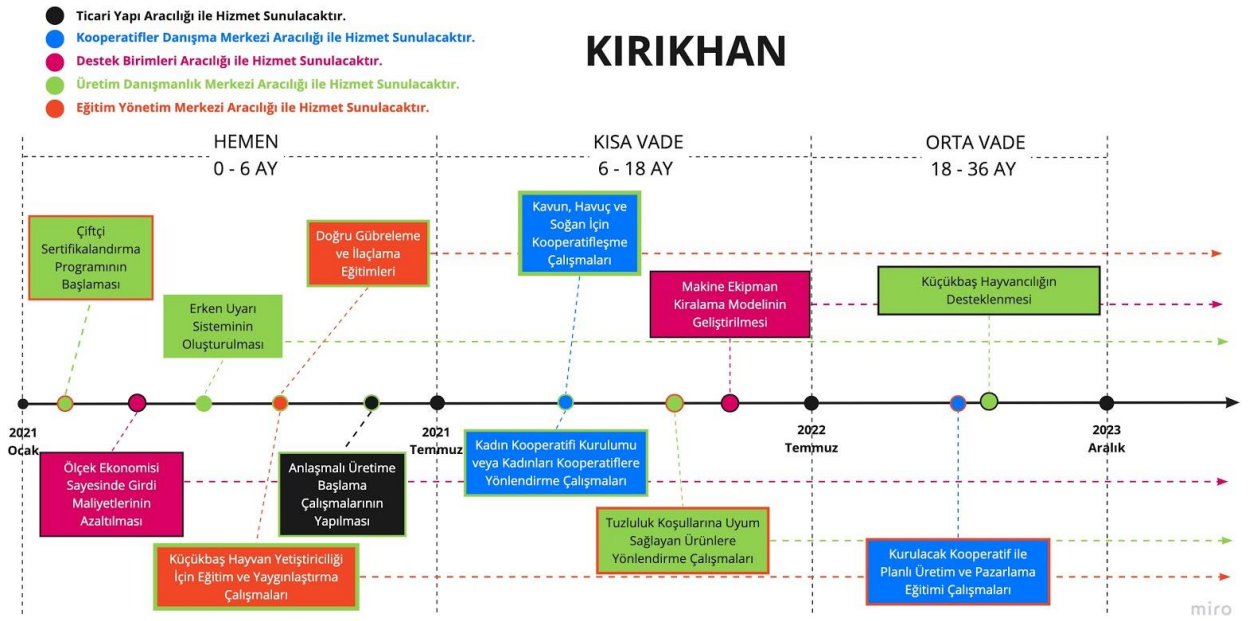
- Bölgede erkenci soğan üretimi gerçekleşmektedir. Ancak piyasa fiyatlarındaki olumsuzluk halinde erkenci soğanın depolama koşullarının olmaması nedeniyle piyasada üretici çiftçi aleyhine bir durum oluşmaktadır.
- Bu nedenle raporun Yapısal Çalışmalar bölümünde kurulması gereken tesisler başlığındaki IQF ile dondurarak saklama tesislerinin desteklenmesi Kırıkhan ve yakın çevresindeki üretilen ürünlerin değerlerinde düşüş yaşanmaması yada üreticinin maliyetlerini karşılayacak bir fiyatın oluşması için gereklidir. Benzer bir konuda havuç için geçerlidir.
- Bölgede yetiştirilen ürünler için inovatif çalışmalar ve markalaşma çalışmaları çok önemlidir.
- Sert çekirdekli meyvelerin ikinci kalitesinin değerlendirilmesi amacıyla, öncelikle meyve konsantre tesisinin kurulması, ve/veya kurulan tesis için ürün toplama noktalarının ilçede yapılması gerekmektedir.
- Kırıkhan ilçesinde özellikle kooperatifleşme çalışmalarının desteklenmesi ve kurulu kooperatiflere faaliyetlerini geliştirici bilgilerin verilmesi bölgesel kalkınma için oldukça önemlidir.
- Erken uyarı sistemlerinin ve buna bağlı olarak danışmanlık merkezinin hizmete alınması

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

Kırıkhan İlçesi'nde ilçenin erkenci kavun yetiştiriciliğinde güçlü olduğunu, özellikle pazarın tercihi olan erkenci kavunun özellikle İstanbul ve Ankara piyasasından talep gördüğü bilgisi alınmıştır.

Ancak ürünlerin pazarda markalaşma olmadan pazarlanması ürünlerin diğer illerde çıkan kavun sonrası (özellikle Adana) fiyatların düşüşü ile sonuçlandığı, bunda doğrudan üreticileri mağdur ettiği bilgisi alınmıştır.

- Kırıkhan kavunu için markalaşma çalışmaları
- Kırıkhan havucu için markalaşma ve inovatif ürün geliştirme çalışmaları
- Kooperatifleşmenin ön plana çıkarılarak tesisleşmenin bölgesel kooperatifler vasıtası ile gerçekleştirilmesi
- Küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi ile ilgili eğitimler
- Yer altı sularının tuzluluk oranının artması ve toprağın tuzluluk oranının artmasının önlenmesine yönelik eğitim çalışmaları

Kırıkhan, Hassa Reyhanlı ve Antakya ile ortak özellik gösteren Kumlu ilçesinde yapılacak Kırsal Kalkınma çalışmalarını yakın ilçelerle birlikte değerlendirdik. Ancak ilçenin yüz ölçümünün Hatay'ın sadece %3,3 ünü oluşturmasına rağmen özellikle Küçükbaş hayvancılık hayvan sayılarının %10'luk kısmını oluşturan Kumlu'da önerilerimiz küçükbaş hayvancılığın iyileştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda yoğunlaşmıştır.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

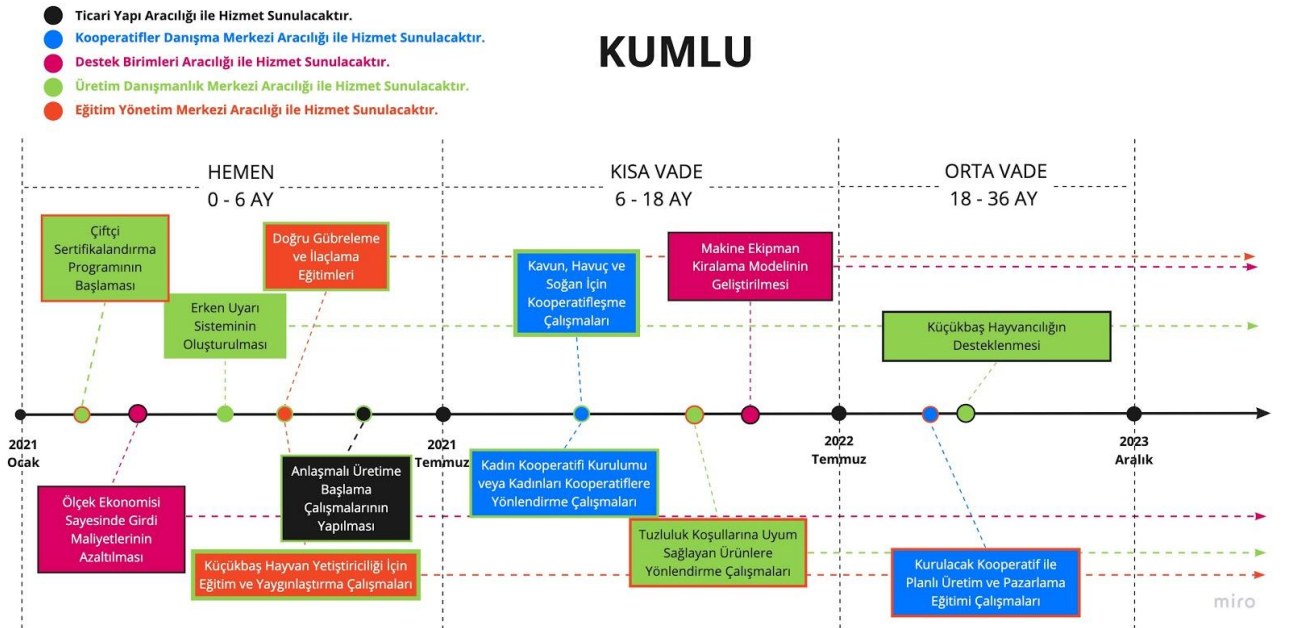
- Küçükbaş hayvancılık ile ilgili eğitimler
- Erken uyarı sistemleri ve danışmanlık sisteminin hayata geçirilmesi
- İyi tarım uygulamaları eğitimleri

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Anlaşmalı üretim çalışmaları
- Kooperatifleşme eğitimleri

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Küçükbaş hayvancılığın katma değerli hale getirilmesi ve Kumlu'nun küçükbaş üretim merkezi haline getirilmesi
- Kırsal Kalkınma çalışmalarında Kırıkhan, Reyhanlı, Hassa ilçeleri ile birlikte hareket edilmesi planlanmıştır.

Reyhanlı

Ziraat Odası, Ticaret Odası ve çiftçi ziyaretleri sonucunda Reyhanlı'nın sahip olduğu geniş toprakların özellikle Reyhanlı Barajının hayata geçirilmesi ile çok daha verimli hale geleceği görüşülmüştür.

Ancak bölgedeki toprakların ve özellikle tarımsal sulama suyunun tuzluluk oranının çok yüksek olması üretim verimliliğini olumsuz olarak etkilemektedir.

Bölgede özellikle sert çekirdekli meyvecilik yaygınlaşmaya başlamıştır. Ancak meyvecilik için tesis edilen bahçelerin modern üretim tekniklerine uygun olarak yapılmasına rağmen yetiştiricilikte geleneksel yöntemler benimsenmektedir.

Bölgede tarla tarımında çok verimli bir üretim deseni bulunmaktadır.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

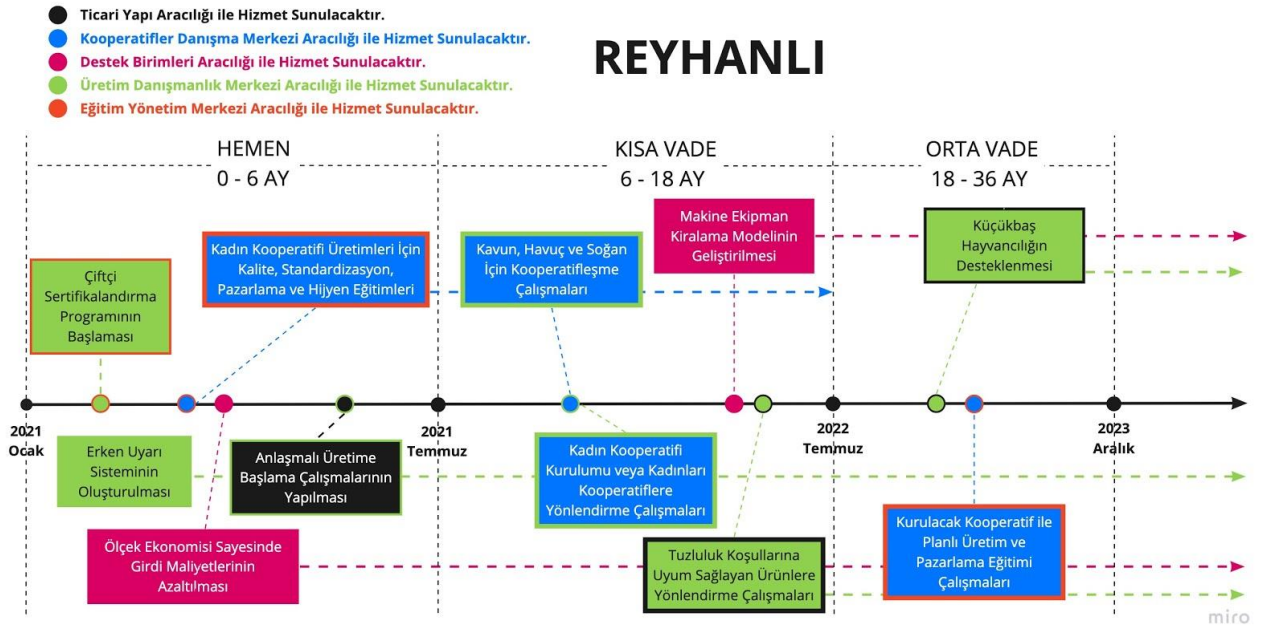
- Erken uyarı sistemlerinin ve danışmanlık hizmetlerinin devreye alınması
- İyi tarım uygulamaları konusundaki eğitimlerin (doğru gübreleme ve ilaçlama eğitimleri)

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Küçükbaş hayvancılıkta verimlilik ve karlılık eğitimleri
- Kooperatifleşme eğitimleri
- İyi tarım uygulamaları ile birlikte, sulama ve gübreleme eğitimleri (özellikle sulama suyunda ve topraklarda tuzluluk konusu tarımsal üretimi tehdit etmektedir).

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Anlaşmalı üretim modellerinin yaygınlaştırılması
- Sert çekirdekli meyvecilikte budama ve karlı meyveciliğin püf noktaları eğitimleri
- Kurulacak kooperatif yada girişimcilerin yönlendirilmesi ile sofralık meyvelerin İkinci kalite ürünlerin değerlendirilmesini sağlayacak inovatif ürün geliştirme çalışmaları (Meyve konsantresi ve/veya reçel üretimi)
- Kurulacak kooperatif ile planlı üretim ve pazarlama eğitimi çalışmaları önerilmektedir.

Samandağ

Bölgede çok önemli bir üretim potansiyeline sahip bir ilçedir. Narenciye ve sebzeçilik ön plandadır. Planlamamızda, kırsal kalkınma çalışmalarını tarımsal üretim ve turizm ile birlikte değerlendirme yönünde çalışmalar planladık. Özellikle Vakıflı köyü ve çevresindeki alanda oluşturulan gününbirlik dinlenme tesisleri ile sahil bandında turizm potansiyeli ile birlikte değerlendirilecek kırsal kalkınma çalışmaları, Hatay genelindeki üretici kooperatiflerinin ürettikleri ürünlerin pazarlanması çalışmaları ile desteklenmesi halinde önemli bir potansiyel sağlanacaktır. Bölgedeki fidancılık üretim potansiyelinin tüm Hataya yaygınlaştırılarak geliştirilmesini kırsal kalkınma çalışmalarında önceliklendirdik. Ziraat Odası ve bölge çiftçileri ile birlikte yaptığımız görüşmelerle geliştirdiğimiz önerilerimiz aşağıdadır.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

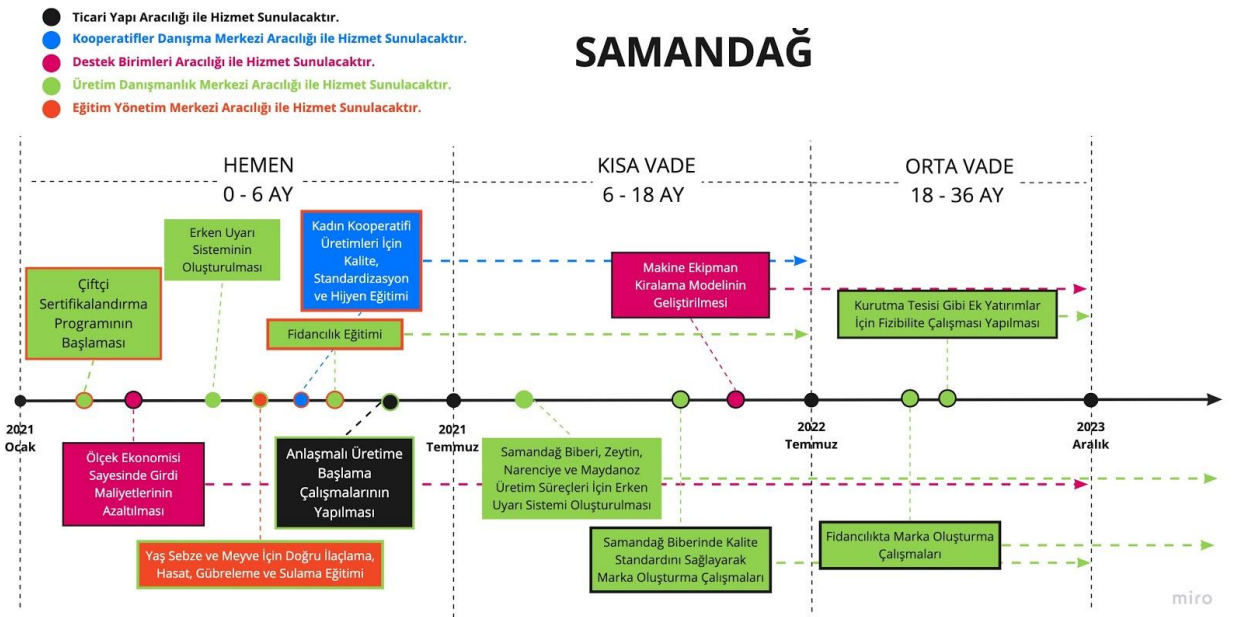
- Tarımsal kalkınma kooperatifi ve Kadın kooperatiflerinin üretimlerinin geliştirilmesi ile ilgili eğitimler
- İlçe belediyesi ile turizm alanlarında kontrollü tarımsal satış noktalarının oluşturulmasının planlanması
- Erken uyarı sistemleri ile danışmanlık sisteminin hayata geçirilmesi
- Fidancılık kooperatifleri ile birlikte üretim ve pazarlama planlamasının yapılması

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Fidan üretim ve pazarlamasının kooperatif bünyesinde ulusal ve uluslararası pazarlara duyurulması için strateji planının oluşturulması
- Kadın kooperatifinin üretim çeşitliliğinin ve pazarlama çalışmalarının geliştirilmesi
- Anlaşmalı tarımsal üretim çalışmalarının başlatılması
- İyi tarım uygulamaları ile ilgili eğitim çalışmalarının başlatılması

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Fidancılık ile ilgili Doku kültürü laboratuvarı kurulması ile ilgili yatırımcı yönlendirme ve/veya hibe destek projelendirme çalışmaları
- Fidancılıkta markalaşma çalışmaları
- Sebze ve meyve kurutma tesisleşme çalışmasında yatırımcıların yönlendirilmesi çalışmasının yapılması

Yayladağı

Çiftçiler ve muhtarlarla yaptığımız çalışmalar sonrasında Yayladağı'nın Kırsal Kalkınma Çalışmalarında önceliklendirilmesi gereken ilçelerin başında geldiği kanaati oluşmuştur. Yayladağı'nda tarımsal alanlarda ciddi su sıkıntısı çekilmektedir. Tüm üretimin önündeki en büyük engellerden biri tarımsal sulamadır.

Bölgede son yıllarda çilek üretimi önemli bir gelir kaynağı olarak görülmektedir. Ancak dönüm başına belirlenen verimin çok altında verimler alınmaktadır. Dönemsel olarak Türkiye'deki üretim alanlarının arasındaki bir dönemde Yayladağı'nda üretilen çilek hem iç piyasada hem dış piyasada talep görmektedir. Ancak hem çilek alanlarının plantasyonunun tarımsal sulama suyu nedeniyle büyütülmesi mümkün değildir.

Çilek fidelerinin maliyetlerinin Kaymakamlık yada Belediye tarafından üreticilere hibe edilmesi sürdürülebilir bir üretim şekli değildir.

Ancak Yayladağı anlaşmalı üretim konusunda özellikle Çilek üretiminde çok hazır bir ilçemizdir.

Bunun yanında keçi sütü üretiminin teşvik edilmesi, su olmayan arazilere bölgeye uygun Kekik çeşitleri (özellikle zahter) in ve sumağın yerinde kültüre alma işlemlerinin yapılması önerilmektedir.

Çok Kısa Vadede (Hemen) Yapılması Önerilenler

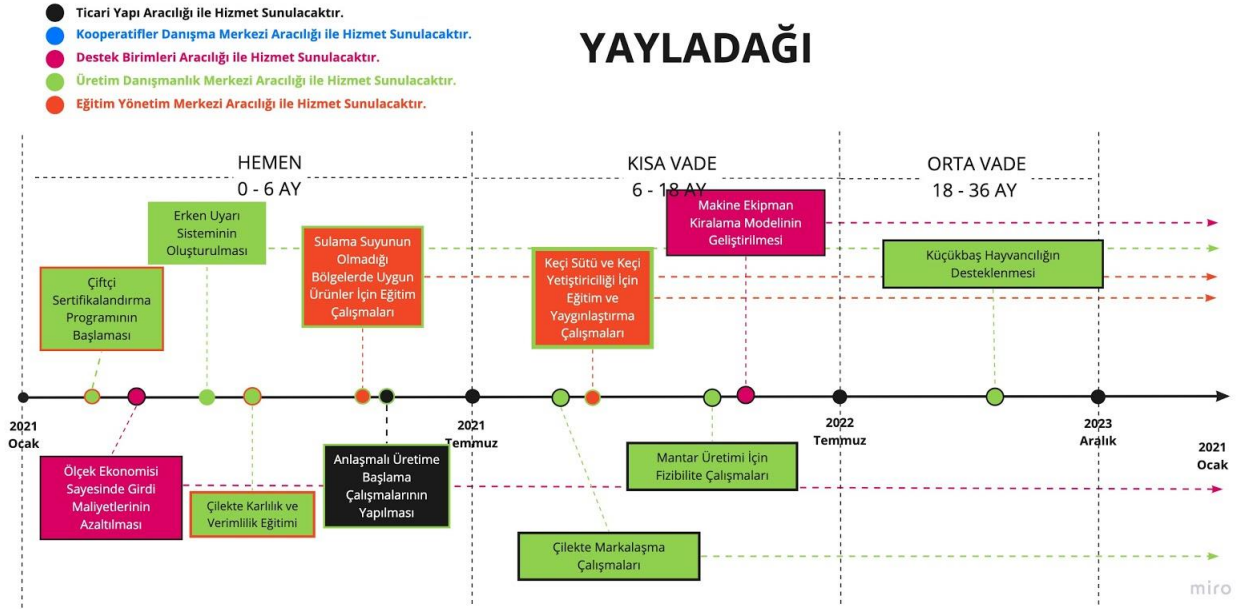
- Çilek üretiminde verim artışını sağlayacak eğitimler
- Çileğin raf ömrünü artırıcı tesisin planlanması önerilmektedir.

Kısa Vadede Yapılması Önerilenler

- Çilekte anlaşmalı üretim planlaması ve Markalaşma çalışmaları
- Bölgesel kekik çeşitlerinin özellikle Zahter'in yerinde kültüre alınması (su olmayan köylerde)
- Sumak yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi (Su olmayan köylerde)
- Sumak fidesi üretiminin planlanması, teşvik edilmesi ve ticaretinin geliştirilmesi
- Keçi sütü toplama organizasyonunun kurulması
- İkinci kalite çilek ürünlerinin değerlendirilmesi için dondurarak kurutma tesisinin kurulması ve/veya yatırımcıların bu yönde yönlendirilmesi
- Bölgede kooperatifçilik çalışmalarının geliştirilmesi ile ilgili eğitim ve mentorluk çalışmalarının verilmesi
- Kooperatifler vasıtası ile İkinci kalite çilek ürünlerinin reçel ve benzer ürünler konusunda ürün geliştirme çalışmalarının yapılması
- Mantarcılık yapmak isteyen yatırımcılara eğitim çalışmaları ile destek verilmesi önerilmektedir.

Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Çilek fidesi üretiminin bölgeye kurulması için yatırımcıların yönlendirilmesi yada yatırım yapılması böylelikle;
 - Çilek fide kalitesinin artırılması
 - Çilek fide fiyatının düşürülmesi
- Nar işleme tesislerinin rehabilite edilerek nar ekşisinin bölgesel marka olması için çalışmaların yapılması
- Sumak işleme ile ürünlerin markalaşma çalışmalarının yapılması
- Küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi ile ilgili eğitimlerin planlanması
- Süt işleme ile ilgili tesisleşmenin yatırımcı yönlendirme programları ile geliştirilmesi
- **Susuz köyler için yağmur hasadı projelerinin hazırlanması önerilmektedir.**

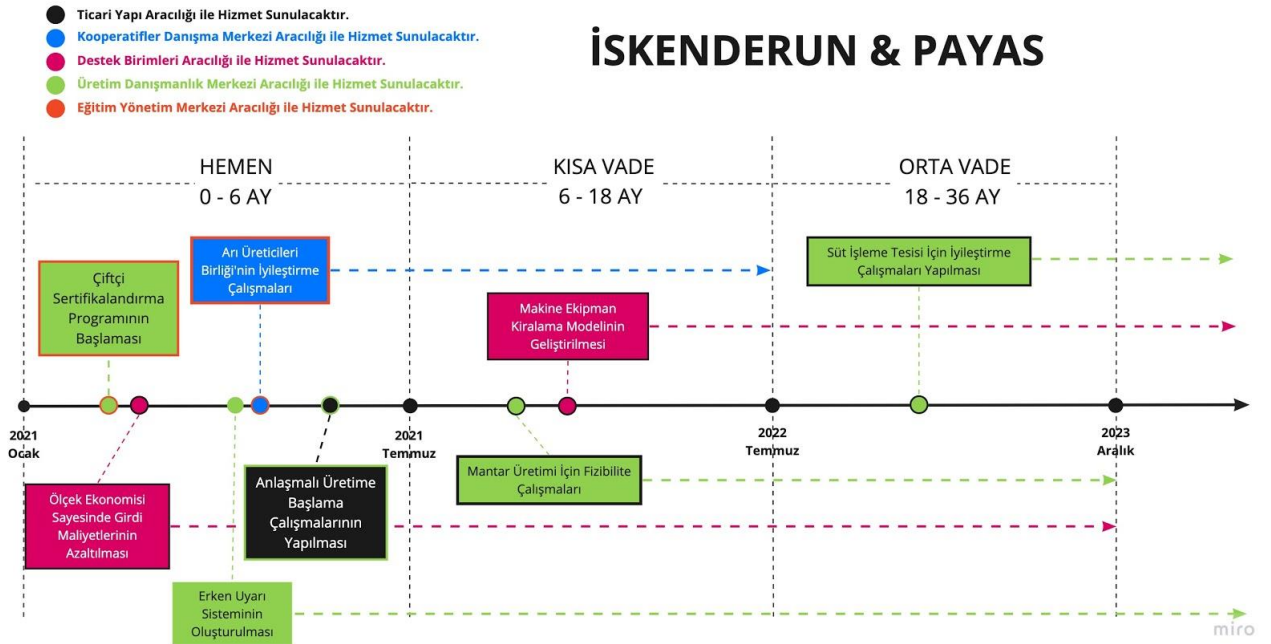
Payas

Payas ve İskenderun ilçelerinde diğer ilçelere göre tarımsal üretim yaygın değildir. Ancak tüm sanayileşme çalışmalarına rağmen özellikle arıcılık Payas ta gelişmiştir.

Ayrıca Dörtüyl ve Erzin bölgesindeki süt üretiminin Payas'ta işlenmesi, kırsal kalkınma çalışmaları için tüm Hatay genelinde üretilen katma değerli tarımsal ürünlerin Payas ve İskenderun ilçelerinin tüketim ekonomisinden faydalanması önerilmektedir.

Kısa ve Orta Vadede Yapılması Önerilenler

- Payas ve İskenderun ilçelerinde diğer ilçelerde üretilen ürünlerin pazarlanması ile ilgili satış noktalarının oluşturulması ve buraya gelen ticaret ilgililerinin bu ürünleri tüketmelerinin sağlanması
- Süt işleme tesislerinin iyileştirilerek bölgedeki hayvancılık potansiyelinin katma değerli hale getirilmesinin sağlanması
- Arıcılıkla ilgili çalışmaların geliştirilmesi ile bölgedeki narenciye ve maydanoz ballarının özellikle markalaştırma çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

ÖNEMLİ NOT

Hatay'da kırsal kalkınma çalışmalarını planlarken, tüm yapıyı ve çalışmalarını bir Kümelenme stratejisi üzerinden kurgulamayı, sektörün tüm taraflarını işbirlikçi bir şekilde sorunların çözümüne ortak etmek önerilmektedir.

Bu nedenle Hatay için özelleştirilmiş kümelenme stratejisi oluşturuldu ve bir küme özelinde yapılan çalışmalar oluşturulacak diğer kümeler için örnek olması açısından hazırlanarak rapora ilave edildi.

Tüm kümeler verimlilik ve ürün, üretim değer zincirine olumlu katkı sağlamak üzere oluşturulacak ve sektörün tüm taraflarının görüşü alınarak çözümler üretmek üzere kurgulanarak yönetilecektir.

Hatay İçin Kümelenme Stratejisi

"Hatay'da özellikle tarımsal ürünlerin işlenerek katma değerli ürünler haline getirilmesi konusunda yaptığımız görüşmelerde elde ettiğimiz sonuçlarla, yerel sanayici ve girişimcilerin, kendilerine bir kısmı ulaşılamaz gibi görünen uç hedefler tanımlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır."

Kümelenme nedir?

Sektörel Kümeler, aynı sektöre hizmet eden, bir grup firmanın, kooperatifin ve iş dışı kurumların (Sivil Toplum Kuruluşları ve benzerleri) oluşturduğu, çoklu disiplinde çalıştığı için her bir firmanın rekabet edebilirliğine olumlu etkileri olan gruplardır.

Kümelenme; aynı coğrafyada, benzer iş kolunda, aynı değer zincirinde faaliyet gösteren, birbiriyle iş birliğinde bulunan ve aynı zamanda birbirine rakip olan işletmelerin ve onları destekleyici kurumların bir araya gelmesi olarak tanımlanabilir.

Hatay Özelinde Sektörel Kümelerin Statüsü Ne Olmalıdır?

Hatay'da kurulacak "Sektörel Kümeler" için öncelikle HBB desteği ile sivil inisiyatiflerin kurulması, aktif süreçlerini eksiksiz tamamlayan kümeler için tüm paydaşların ortak olduğu bir şirket yapısının oluşturulması önerilmektedir.

Hatay'da özellikle tarımsal ürünlerin işlenerek katma değerli ürünler haline getirilmesi konusunda yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlarla, yerel sanayicinin kendisine bir kısmı ulaşılmaz gibi görünen uç hedefler tanımlaması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bu hedeflerin gerçekleştirilmesinin temel koşullarından biri olan, ana-yan sanayi ilişkilerinin stratejik bir yaklaşımla yeniden tanımlanması ve yan sanayinin yeni yetenekler kazanarak ana sanayi üzerindeki aşırı iş yükünü hafifletmesi, yeni bir uzmanlaşma ilişkileri ağının belirlenmesi ve "akıllı uzmanlaşma" adı verilen stratejilerin yerel özgünlükler ve sosyal yapılar göz önüne alınarak tartışmaya açılması ve sektörlerin rekabetçi üstünlükler geliştirebilmesi gerekli görülmektedir.

Neden Kümelenme -Kümelenmenin Avantajları

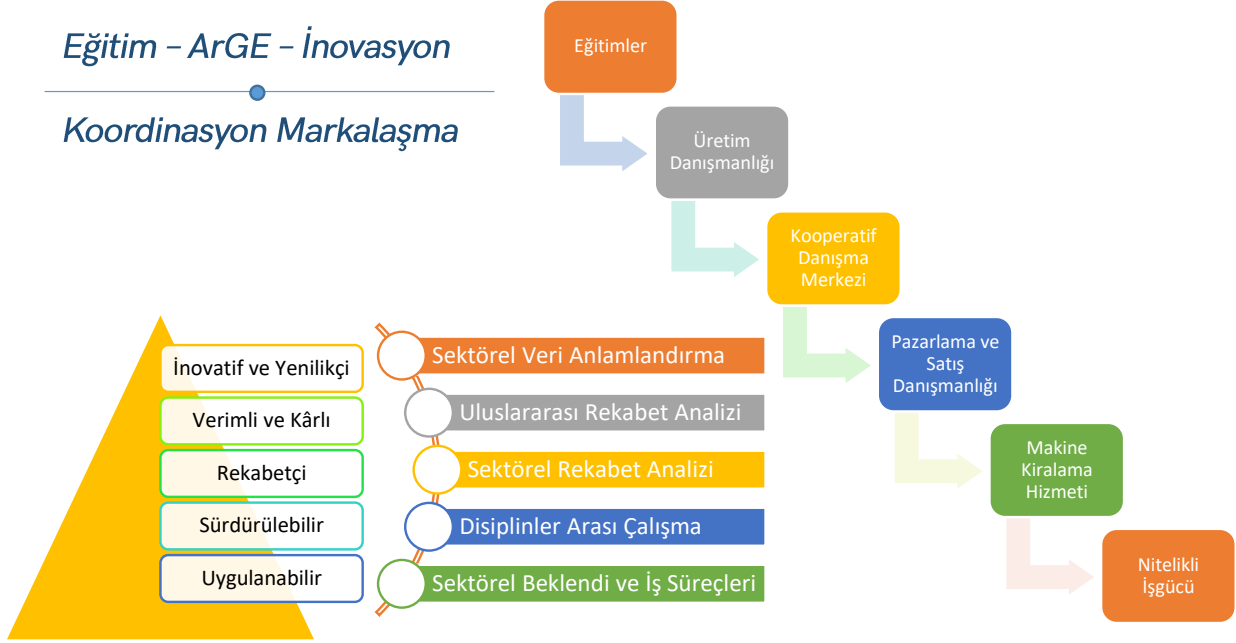
- Firmalardaki, kooperatiflerdeki üretkenlik, verimlilik yenilikçilik ve ticarileşme sürecini hızlandırır.
- Rekabet gücünün artmasını sağlamaktadır.
- Ekonomik gelişimi tetikler, kalkınmanın önemli araçlarından biri olarak görülmektedir

Kümelerin Temel Faaliyet Alanı

- Bilgi ve İletişim
- Eğitim ve Yetenek
- İşbirliği
- İnovasyon Fırsatları
- Pazarlama ve Halkla İlişkiler
- Uluslararası Pazarlara Açılım

KÜMELENME YAPISI

Hatay'da kurulacak Sektörel Kümeler "Kırsal Kalkınma Merkezi" ve diğer birimlerin hizmetlerini küme bileşeni kurumların ihtiyaçlarını analiz edecek ve bu doğrultuda gerekli hizmetleri koordine ederek küme üyelerinin maksimum verimliliğe ulaşmasını sağlayacaktır.

Kümelerin Başarılı Olabilmesi İçin Neler Yapılmalı ?

Kümelenmelerin rekabetçi olması ve koyduğu hedeflere başarı ile ulaşması için aşağıdaki ön koşullar sağlanmalıdır.

- Uzmanlaşmış iş gücü
- Üniversiteler ve araştırma kurumlarının Sanayii iş birliği
- Teknoparklar, ArGe ve inovasyon merkezleri
- Etkili bir koordinasyon ve ağ yapısı
- Sanayi yapısının yetkinliği
- Kültürel, Yerel ve Ulusal Politikalar
- Coğrafi konum
- Tedarikçiler
- Ulaşım altyapısı
- Yerel sermaye

Bunlarla birlikte Sektörel Kümenin "sürdürülebilir bir yapıda hizmet vermesi" için aşağıdaki gerekliliklerin yerine getirilmesi mutlak surette sağlanmalıdır.

- Kümelenmenin yönetimi, koordinasyonu, stratejik analiz ve projelerin izlenmesi için bir liderlik ekibi oluşturulmalıdır. Liderlik ekibi Tarımsal üretim dönemleri açısından iş yoğunluğuna uygun olarak birkaç kümenin yönetiminden sorumlu olabilir.

- Üniversitelerin ilgili birimlerinin sanayi ile iş birliğinin sağlanmasına imkan veren bir AR-GE yapısı kurulmalıdır.
- Yenilikçi ve uzman firmalar kümelenme içinde yer almalıdır.
- Yeni ürünler geliştirilmesine olanak verecek tamamlayıcı hizmetlerin sağlanmalıdır.
- Test merkezleri, laboratuvarlar ve araştırma birimlerinin kurulmalıdır.
- İş birliği ve bilginin paylaşılmasına imkân verecek kurumlar kümelenme içinde yer almalıdır.
- Kümelenme üyelerinin iş birliği projelerine istekli şekilde katılımı sağlanmalıdır.
- Finansal destek için kamu ve özel sektör kaynaklarının sağlanmalıdır.
- Tanıtım ve markalaşma kapasitesinin geliştirilmelidir.
- Uluslararası küme ağlarına, fuarlara ve etkinliklere katılım sağlanmalıdır.
- İşletmelere maliyet avantajı sağlayacak ortak faaliyet/hizmetlerin tanımlanması sağlanmalıdır.
- Yöneticilerin eğitimi, girişimcilik kursları gibi eğitimler verilmelidir.
- Üniversitelerle ortak planlanan ve kümelenme dâhilindeki iş gücünün yeteneğini artırıcı kursların planlanmalıdır.
- Küme içi bilgi erişimini kolaylaştıracak internet sitesi/portalı kurulmalıdır.

Hatay'ın mevcut tarımsal potansiyeli, iş gücü ve çiftçilerin tarımsal üretimdeki kadim kültüründen hareketle sektörel tarımsal kümelerin olmazsa olmazı tarımsal üretimin ilk aşamasından başlayarak, güçlü bir sanayinin tesis edilebilmesine katkı sağlamayı, yan sanayi ve alt sektörleri geliştirmeyi hedefleyen **sektörel tabanlı** kümelenmelerin vizyonuna yönelik hedefler aşağıda özetlenmiştir.

Bu hedeflerin uygulaması küme liderlik ekibinin sorumluluğunda olacak şekilde iş süreçleri tanımlanması halinde hedeflere ulaşmak oldukça kolaylaşacaktır.

- Bölgede üretim yapmak için istekli girişimcilere ve yatırımcılara hazır ve nitelikli altyapı sağlamak,
- Kümede yer alacak ürünleri belirleyerek uzun vadede kümenin bir veya birden çok ürün ile özdeşleşmesini sağlamak,
- Güçlü bir ağyapı oluşturmak, (Networking)
- Üniversite ile sanayi iş birliklerini sağlamak,
- Uygulamalı eğitim alanındaki altyapı ve koordinasyon eksikliğini bölge için karşılamak,
- Küme üyelerinin uluslararası düzeyde rekabet gücünü artırmak,
- Yerli ve yabancı önemli kümelenmeler ile ilişkiler kurmak
- Kümenin uluslararası marka olmasını ve tanınırlığını sağlamak,
- Kümelenmede karşılıklı güveni ve rekabet ederken birlikte çalışmayı sağlayacak ortamı oluşturmak,
- Küme dahilinde iş yapma ve ortak iş yapma kültürünü geliştirmek,
- Uluslararası standartlarda eğitim görmüş, nitelikli ve deneyimli bir iş gücüne sahip olmak,
- Yurt dışında bulunan kalifiye kişileri ülkeye kazandırmak,

Dünyadaki başarılı kümelenme örnekleri incelendiğinde ; teknolojik yönden ortak hedefleri, rekabetçi üstünlüğü ve güçlü bir tedarik zinciri olan, sinerji yaratmayı ve yenilikçiliği amaçlayan kümelenme girişimleri dikkat çekmektedir.

Türkiye'deki doğal kümelenmeyi başarmış lokomotif sektör olan savunma, havacılık ve uzay sanayisine baktığımızda Ankara sanayisinin lokomotif durumunda olduğu görülmektedir. Savunma sektöründeki firmaların yaklaşık %80'i Ankara'da yerleşik durumdadır.

Türkiye'de Tarım Gıda Sektöründe Uygulanan Kümelenme Örnekleri

Mersin Gıda Kümesi

Mersin İl Özel İdaresi'nin Avrupa Birliği fonlarından finanse ederek uyguladığı, toplam bütçesi 1.080.630 Euro olan 36 aylık proje kapsamında proje ortağı bölgelerin dünya pazarından daha çok pay alması hedeflenmektedir. Projenin hedef kitlesini Mersin, İtalya'dan Emilia Romagna ve İspanya'dan Murcia Bölgelerindeki ve tarım-gıda sektörleri oluşturmaktadır.

Projenin uygulanma aşamasında Mersin, Avrupa'da gıda sektöründe hizmet veren tüm kamu, sivil toplum kuruluşu, özel sektör kuruluşlarını bir arada toplamak üzere kurulmuş olan Avrupa Gıda Kümeleri Ağı (www.networkine.net)'na davet edilmiştir. Bu kapsamda Eylül 2008'de Brüksel'de gerçekleştirilen toplantıya katılım sağlanmıştır.

İzmir Organik Gıda Kümesi

"İzmir Organik Gıda Kümelenme Projesi", organik gıda sektörünün tüm aşamalarını kapsayacak bir çalışma ile sektörün ulusal ve uluslararası rekabet gücünü ve yenilikçilik kapasitesini artırmak amacıyla uygulanmıştır. Küme, Ege İhracatçı Birlikleri ve Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği iş birliği ve İZKA desteği ile hayata geçirilmiştir. İzmir Organik Gıda Kümelenme Projesi, mikro anlamda; organik gıda sektörünün üretimden imalata, sertifikasyondan ihracata, perakende satışından nihai tüketiciye kadar tüm tarafları kapsayacak bir çalışma ile sektörün ulusal ve uluslararası rekabet gücünü ve yenilikçilik kapasitesini artırmak, mikro bazlı oluşturulacak modelin orta uzun vadede tüm Türkiye'de uygulanabilmesini sağlamak, makro anlamda ise Türkiye kümelenme politikasının oluşturulmasına katkıda bulunmak amacı ile hazırlanmış olan bir projedir.

İzmir İşlenmiş Meyve ve Sebze Kümesi

İzmir İşlenmiş Meyve Sebze Kümesi, sektörde yer alan firmaları finansal araçlar konusunda bilinçlendirmek ve sektörel örgütlenme yapısı kurmak, kayıtlı üretimin teşvik edilmesi amacıyla faaliyetler gerçekleştirmek, hedef müşteri ve zincir marketlerde sağlıklı ve kaliteli ürün bilincinin artırılması, ihracatta uygulanan tarife dışı engellerin ortadan kaldırılması için çalışmalar yürüten kamu kurumlarına araştırma desteği sağlanması, uluslararası fuarlara katılımı bölgeselliği ön plana çıkararak küme imajının oluşturulması, istenen maliyet, miktar ve kalitede ham madde ve yardımcı maddenin temin edilebilmesinin sağlanması, işlenmiş meyve ve sebze sektörüne hizmet sunan bir AR-GE koordinasyon merkezinin oluşturulması, mevcut AR-GE destekleri ile ilgili sektörün farkındalığının artırılması amaçları ile kurulmuştur.

Kümelenme İnovasyon Merkezi İlişkisi

Günümüzde kümelenme ile paralel olarak akıllı uzmanlaşma konusu kurumların ve kişilerin kendi içsel varlıklarını anlamak ve tanımlamak en önemli haline gelmiştir. Bu da yeni kümelenme politikalarında kendine yer bulmaya başlamıştır.

Hatay da kurulacak sektörel kümelerin üyelerinin bilgi yoğun, yüksek AR-GE yatırımı içeren, hızlı yenilikçilik yaratma potansiyelini sağlayan ileri teknolojiler, ileri materyaller ve üretim teknikleri, bilişim teknolojileri kullanarak hareket etmeleri “en iyi yaptığın işi yap, onu da çok iyi yap” fikrini benimseyerek verimliliğe ve karlılığa odaklanmalarını ve küme içinde oluşan yapının çevik bir organizasyon haline gelmesini sağlayacaktır.

Hatay da tarımsal üretim için birbirine uygun coğrafyalar bulunmaktadır. Bu da bir ilçede hakim üretim deseninin başka ilçelerde de uygulanmasının önünü açmaktadır. Kümelenme stratejilerinin doğru konumlandırılması ile Sektörel Kümelerin faaliyetlerini yoğunlaştıracakları ve önceliklendirecekleri ilçeleri belirleyeceklerdir.

Her tarımsal üretimin her bölgede desteklemesinden vazgeçilmesi, gerçekten güçlü olunan ve üretim yetenekleri geliştirilmiş bölgelerde yoğunlaşılması, bu sayede kaynakların gelişmesi zor hatta üretim temeli olmayan tarımsal üretim ve işleme kararlarından vazgeçilmesi israfın önüne geçecektir.

Yurtiçi ve yurtdışı başarılı örnekler incelendiğinde Sektörel Kümelenmelerin bölgelerine sağlayacağı yararlar şöyle özetlenebilir ;

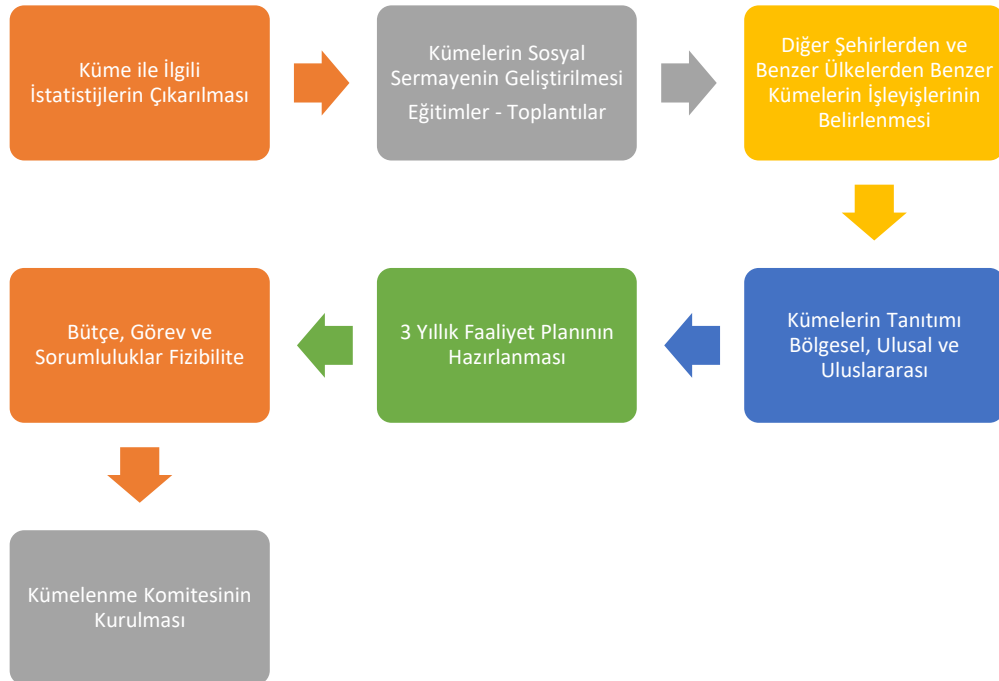
- Bölgede sektör ile ilgili çözüm ortaklarının bir arada bulunması ve tarafların bunlara kolayca erişimi,
- Firmaların en iyi yaptıkları işe odaklanarak bilmedikleri işlerle zaman kaybetmemesi; rekabet avantajı yakalamaları,
- Bölgede bir öğrenme ortamı yaratılması ve bilgiye kolay erişim,
- Birlikte çalışmadan kaynaklanan sinerji ve ortak başarı,
- Tedarik zincirinin kısalması,
- Uzman iş gücüne kolay erişim,
- Maliyetlerin azalması ve rekabet gücünün artırılması,
- Ülke çapında örnek oluşturması ve teknoloji transferi.

Hatay’da oluşturulacak kümelenme girişimlerinin öncelikli olarak üzerine odaklanılması gereken konular;

- Sektör temsilcilerinin GZFT analizi çalışmasında belirtecekleri güçlü ve zayıf yönler ile tehdit ve fırsat olarak gördüğü alanlar kümelenmenin içerik planlamasında dikkate alınmalıdır.
- Hem ulusal hem de uluslararası seviyede etkin iş birlikleri kurulmalıdır.
- Gerekli araştırmaların yapılacağı altyapılar ve araştırma merkezleri kurulmalı ve desteklenmelidir.
- Kümede üretimin yanı sıra stratejik değeri ve getirisi yüksek alanlarda AR-GE yapılmalı ve ürün geliştirilmelidir.
- Üyelere rekabet gücünü artıracak, kar getirecek fikir, bilgi paylaşımı ve araştırma hedefleri konulmalıdır.
- İstihdam yaratılmalı ve staj imkânları sağlanmalıdır.
- Üniversiteler ile etkin iş birliği mekanizmaları kurulmalıdır.
- Uluslararası iş birlikleri yapılmalı ve risk sermayesi kullanılmalıdır.
- Ulusal seviyede etkin bir iş birliği mekanizması kurulmalıdır.
- Bilgi alışverişi için ortam oluşturulmalı ve güven yaratılmalıdır.

- Kümenin teknoloji, bilgi, ürün ve insan kaynağı envanteri ve istatistiklerini içeren etkin bir bilgi ağı kurulmalıdır.
- Kümede gerçekleştirilen projeler için izleme ve denetleme mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- KOBİ'lerin sektörel gelişimi için özel destekler sağlanmalıdır.
- Patent konusunda firmalar yönlendirilmeli, patent alımının ve yeni teknolojilerin geliştirilmesi desteklenmelidir.
- Üyelere patent ve fikri mülkiyet hakları konusunda ihtiyaç duyulan uzman desteği sağlanmalıdır.
- Küme tanıtıcı faaliyetlerle farkındalık yaratılmalıdır.
- Kümede üretilebilecek lokalize edilmesi düşünülen ithal ürünlerin tespiti için girdi tedarik stratejisi çalışması yapılmalıdır.
- Firmaların fiyat temelli rekabet yerine, kalite temelli rekabet içinde yer almasına olanak verecek girişimlerde bulunulmalıdır.
- Firmaların kendi aralarında rekabet ederken aynı zamanda iş birliği yapmalarını sağlayacak faaliyetler araştırılmalı ve uygulanmalıdır.
- İş sürekliliğinin olmaması sorunu hasıl olmuşsa bu konunun çözüme kavuşturulması hususunda yeni pazarlara açılma çalışmalarında firmalara destek verilmelidir.
- Firmaların ihtiyaç duydukları sertifikaların temininde yaşadıkları zorlukların giderilmesi için bu konuda uzman firmaların, kümelenme içinde yer alması teşvik edilmelidir.
- Kümede yabancı yatırımcıların da yer alacağı bir yapının oluşması sağlanmalı ve yabancı yatırımcılar bölgeye çekilmelidir.

Yol Haritası Çalışmalarının Yapılması

Kümelenme Komitesinin Görevleri Nelerdir?

- Hatayda bulunan ilgili kurum ve kuruluşlar ve özel sektör temsilcileri arasında kümelenme konusunda bilgi düzeyinin artması konusunda çalışmalar gerçekleştirmek
- Hatayda sektörel kümelenmelerin oluşumu ve gelişimine yönelik gerçekleştirilecek her türlü bilimsel ve araştırma çalışmalarına destek vermek,
- Hatay Sektörel Kümelenme Stratejisinin geliştirilmesi için ilgili kamu kurumları ile özellikle Hatay Valiliği, DOĞAKA ve Tarım Orman İl Müdürlüğü tarafından yürütülen istatistik ve saha çalışmalarının izlenmesi, değerlendirilmesi, tarafsız ve doğru verinin anlamlandırılmasına katkı sağlamak ,
- Kendi Sektörel Kümesi dışında oluşturulan sektörel kümelerin yol haritalarının geliştirilmesine katkı sağlamak olmalıdır.

Kümelenme Komitesinin Faaliyetleri Neler Olmalıdır?

- Kümelenme ile ilgili kavramsal bilgi paylaşımı toplantılarının düzenlenmesi,
- Kümelenme konusunda bölge içinde ortak dil oluşturulmasının sağlanması,
- Ulusal Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Projesi ve diğer ulusal çalışmalarla ilgili bilgi paylaşımının sağlanması,
- Hatay Kümelenme Stratejisinin hazırlanması sürecinin geliştirilmesi,
- İstatistiki Analiz Çalışmasının yönteminin belirlenmesi,
- İstatistiki Analiz Çalışması Sonucunda ortaya çıkan sektörler üzerinde saha analizi yapılması gereken küme grupları konusunda YK'ya sunulmak üzere görüş oluşturulması,
- Saha analizi çalışmasının yönteminin belirlenmesi,
- Yol haritası çalışmalarına ilişkin yöntemin belirlenmesi,
- Ulusal kümelenme yönetim modelinin oluşturulmasına yönelik çalışmalarda; küme yaşam döngüsüne göre küme desteği ihtiyaçlarının belirlenmesidir.

Hatay'da Kurulması Planlanan Sektörel Kümeler

Hatay'da en geç 2 yıllık bir süre içinde On küme kurulması planlanmıştır. Kurulması planlanan kümeler il genelinde %1 ve üzeri tarımsal üretim hacmine sahip ürünlere göre belirlenmiştir.

Yenilikçi ürünler ve tıbbi aromatik bitkiler bu tanıma girmemesi ne rağmen, bu başlıktaki ürünlerin üreteceği katma değer ve bölge üreticisinin ilgisi dolayısı ile küme kurulması uygun olacaktır.

1. Zeytin - Zeytinyağı
2. Süt - Süt Ürünleri
3. Et - Et Ürünleri
4. Narenciye
5. Maydanoz
6. Fide Fidan Peyzaj Ürünleri
7. Meyve (Narenciye hariç)
8. Sebze (Maydanoz hariç)
9. Yenilikçi Ürünler ve Tıbbi Aromatik Bitkiler
10. (Pamuk - Hububat - Tarla bitkileri) ve / veya (Tarımsal atık yönetimi ve enerji üretimi)

Hatay'da Oluşturulan Kümelenmede Dikkat Edilecek Hususlar

1. Her ilçe için en az bir küme faaliyeti devreye alınmalı ve bölgesel kanaat önderleri ile görüşmeler sağlanarak sektörel kümenin işleyişinin işbirlikçi tavrı ve kapsayıcılığı maksimum seviyede olacak şekilde gerçekleştirilmelidir.
2. Kümenin iş planlamaları ve faaliyetleri planlanırken, üretim teknikleri, kullanılacak teknolojiler, bölgesel etnik ve sosyolojik yapı birlikte ele alınmalı ve planlamalar terzi usulünce gerçekleştirilmelidir.

Sektörel Kümelerin Ekosistemlerini ve İşleyişlerini Tanımlamak İçin Kullanılan Başlıklar

- Sektörel kümenin amaçları
- Ekosistemi/ Sektörel Kümeyi oluşturan birimlerin tanımları
- Birimlerin işleyişleri ve süreç tanımları
- İş sırası, öncül ve ardıllar
- Her birim için sonuçlar / çıktılar
- Her birim için yaklaşık finansal ihtiyaçlar
- Etki değerlendirme raporunda olması gerekenler

HATAY
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

Örnek Kümelenme Çalışması

"Hatay için örnek kümelenme çalışması; Sektörün tüm bölümleri düşünülerek hazırlanmış hedefleri, önerileri ve planları içermektedir."

Süt ve Süt Ürünleri Sektörel Kümelenmesinin Amaçları

1. Hayvancılık yapan çiftçilerin verimliliğini, karlılığını artırmak ve buna bağlı olarak yaşam kalitelerini yükseltmek.
2. Üretilen süt kalitesini artırarak sanayicinin kaliteli hammaddeye ulaşmasını sağlamak.
3. Üretilen ürünler ile kalite ve fiyat performansı aşamaları başta olmak üzere tüm başlıklarda rekabetçi bir rol üstlenmek.
4. Piyasaların daralması ve talebin düşmesi riskine karşı hazırlıklı olabilmek
5. Üretim kapasitesi ve istihdamın artırılması ile bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlamak.
6. Yapılan çalışmaların modellenmesini gerçekleştirerek Türkiye için örnek bir kalkınma politikası ortaya çıkarabilmek.
7. Tüm planlamaları sürdürülebilir kalkınma başlığı ve rekabetçi pazar oyuncusu olmaya yönelik stratejisi ile yapmak ve uygulamak.

Hatay'da süt sektöründe karşılaşılan sorunları, Türkiye genelinde süt sektöründe yaşanan sorunlardan ayırmak çok zordur. Sorunlar birbirine çok benzer olduğu gibi çözümlerde benzer özellikler taşımaktadır. Bu nedenle süt ve süt ürünleri konusunda Hatay'da gerçekleştirilecek başarılar Türkiye için de modellenebilir olacaktır.

Sektörde yoğun bir kayıt dışı ekonomi hakimdir. Modern teknoloji ile üretim yapan ve her aşamasında denetlenen endüstriyel çiftliklerin en büyük rakibi, hayvan refahı koşulları bilinmeyen ve denetlenemeyen aile çiftçilerinin ahırlarında üretilen ve çoğunlukla sıcak süt olarak satılan sütün rekabetidir.

Süt kalitesindeki haksız rekabet koşulları, kayıtlı ve güvenilir firmalar ile kayıt dışı üretim yapan firmaların aynı pazarda yer almaları sonucunda haksız rekabeti beraberinde getirmektedir.

Kayıt dışı üretimin engellenmesi için devletin makro ekonomik politika çözümlerinin sonuçlarının alınması oldukça gecikmiştir ve henüz bu konuda net bir gelişme de sağlanamamıştır. Geleneksel üretim yapan küçük üreticiler kayıt ve hijyen koşulları düzeltilerek desteklenmelidir.

Hatay Büyükşehir Belediyesinin Kırsal Kalkınma çalışmalarında sütün sağlıklı nesiller yetiştirilmesi ve sütün stratejik önemine uygun hareket edilmesi planlanmıştır.

Türkiye tarımının nüfusu besleyebilmesi, ihracat yapabilmesi ve gıda egemenliğini sağlayabilmesi için birbirine entegre üretim yapılarının oluşturulması planlanmıştır. Hatay'da kurulması önerilen **Süt ve Süt Ürünleri Kümelenmesi** ile birlikte kooperatif üyelerine daha çok destek verilerek üreticilerin, ilçe bazlı kooperatif çatısı altında örgütlenmeleri projenin başarısını kolaylaştıracaktır.

Nitelikli damızlık üretimi hayvancılık için çok önemli bir başlıktır. Hatay da bu konuda kurumsal bir yapı oluşturulması başarılamamıştır. Sürülerini büyötmek isteyenler ve/veya yeni süt hayvancılığı işletmesi kurmak isteyenler için yeterli sayıda ve kalitede damızlık hayvan sağlanamamaktadır.

Hatay'da kümelenme çalışması kapsamında, Veteriner Hekim Odaları, Veteriner Hekim Birlikleri ve konunun uzmanları verimliliği artırıcı ortak çalışma içerisinde olmalıdırlar.

Damızlık konusunda yapılacak olan bu çalışmalar hem ülkemizin damızlık, canlı hayvan ve karkas ithalatını önce azaltarak sonra da sonlandırarak yüz milyonlarca doların ülke dışına çıkışını engelleyecek hem de bölge hayvancılarının sağlıklı ve verimli hayvanlara daha kolay ulaşması sağlanabilecektir.

Hatay'da buzağı kayıpları konusunda sağlıklı istatistiki bir rakama ulaşılamamıştır. Ancak ahır şartları göz önünde bulundurulduğunda bu durumun yüksek oranda gerçekleştiği düşünülmektedir.

Bu nedenle yetiştiriciler için, idarenin "Buzağı Bankası" kurması önerilmektedir. Bu yapı sürdürülebilir bir iş planı içinde gerçekleştirilebilir.

Ülkemizde olduğu gibi Hatay'da da kaliteli yem kaynakları hayvanların ihtiyacını karşılayacak yeterlilikte değildir. Dolayısıyla yem açığı mevcuttur. Bu amaçla üreticilerin kaba yem üretmesi için gerekli destekler verilerek il genelinde hayvancılık çalışmalarının artırılması planlanmaktadır.

Mustafa Kemal Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ile işbirliği yapılarak bu kurumlarda bulunan çok değerli bilgilerin sahada pratiğe aktarılması çok iyi sonuçlar verecektir.

Ayrıca Tarım Orman İl Müdürlüğü tarafından planlanan köy meralarının yem maliyetine oldukça fazla oranda etkisi vardır. Köylerde bulunan meraların;

1. Teknoloji destekli otlatmaya müsait hale getirilmesi,
2. Hayvan refahının ön plana çıkarılması,
3. Münavebeli otlatma ile ot üretiminin artırılması,
4. Meraların sulama sistemlerine kavuşturulması,
5. Meralarda bütüncül ve bölgesel özellikler dikkate alınarak çözümler üretilmelidir (Disiplinler arası iyileştirme çalışmaları- Teknoloji, bitkisel üretim, hayvan refahı vb.)

Hatay'da sütlerde hijyen ve mastitis göstergesi olan bakteri yükü ve somatik hücre sayısı yasalarda belirlenen kriterlerin çok üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bakteri yükünü ve somatik hücre sayısını standartlara ulaştırmak için üreticilere gerekli eğitimler verilmelidir.

Bunun yanında süt endüstrisinde çok önemli bir yeri olan ve temel birimi teşkil eden soğuk zincir ve süt toplama ağı yeterli seviyede bulunmamaktadır. Sütün toplanması ve taşınması aşamasında meydana gelen kayıpları önlemek için gerekli olan süt toplama ağı ve soğuk zincirin alt yapısı oluşturulmalıdır. Bunun için üreticilere kooperatifler üzerinden gerekli destekler sağlanarak bu sorunların önüne geçilmesi mümkündür.

Yetiştiricilik Düzeyinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Hatay'da köylere yapılan ziyaretler sonucunda öğrenilen bilgilerle yetiştiricilik düzeyinde aşağıdaki sorunları belirlendi;

- Hayvancılık yapan çiftçiler gerek hayvan besleme gerekse bakım/sağlık konularında gerekli bilgi birikimine sahip değildir.
- Büyük baş hayvanların süt verimleri gelişmiş ülkelerin çok gerisindedir.
- Ayrıca ülkenin hayvancılık potansiyelini etkileyen önemli konulardan biri olan buzağı kayıplardır.

Bunun çözümü olarak yetiştiricilere aşağıdaki çözümler sunulmalıdır.

- Süt hayvancılığı yapan işletmeler, ziraat mühendisleri (yem bitkisi üretimi ve zootekni) ve veteriner hekimler tarafından sürekli bir şekilde denetleyip eğitimler verilmelidir.
- Eğitim aldıktan sonra işletmelerinde değişimler yapan işletmeler örnek gösterilerek desteklenmelidir.
- Kırsal Kalkınma Merkezi yapılanması üzerinden Üniversitelerin ilgili bölümleri ile birlikte çiftçilerle işbirliği geliştirilmeli örnek eğitim çiftlikleri oluşturulmalıdır. konularda işbirliği yapılarak belli bölgelere örnek model olacak eğitim çiftlikleri kurulmalıdır. Bu çiftliklerde dönemler halinde hayvan yetiştiriciliği yapan çiftçiler, hayvan bakıcıları eğitime tabi tutularak sertifika almaları ve bölgedeki konu ile ilgili fakülte/yüksekokul öğrencilerine uygulamalı eğitim verilmesi önemle önerilmektedir. **(Bu konu Eğitim Merkezleri - Anlaşmalı eğitim çiftlikleri başlığında detaylı olarak açıklanmıştır)**
- Ayrıca kooperatifler yada Kırsal Kalkınma Destek Birimleri tarafından oluşturulacak ortak kullanımlı makine parkı, küçük üreticilerin hizmetine sunulacak, ekipman desteği verilmelidir. **(Bu konu Kırsal Kalkınma Destek Birimleri başlığı altında detaylı olarak açıklanmıştır.)**

Ticari İşletmeler Düzeyinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Gerek gıda güvenliği gerekse yüksek üretim maliyetleri sebebiyle ihracat olanaklarımız oldukça kısıtlıdır.

Dış ticarete yeni pazarlar elde etmek için özellikle geleneksel ürünlerimizin üretimi desteklenmelidir.

Nakit akışı ve finansman konularında sıkıntılar yaşanmaktadır. Halen ülkemizde, sanayiciler, çoğunlukla marketler aracılığı ile mallarını tüketiciye ulaştırmaktadırlar. Bu durum firmaların mallarını hipermarketlere pazarlamasında ve mal bedellerinin tahsilatında belirsizlikler yaratmakla beraber vadelerin uzaması da nihai maliyetleri olumsuz yönde etkilemektedir. Süt sektöründe sanayici satın aldığı sütün bedelini 15- 30 günlük aralarla üreticiye öderken marketlere sattığı nihai ürünün bedelini ancak 3- 6 aylık vadelerle geri alabilmektedir.

Tüketicie doğrudan satış kanalları oluşturulması bu sorunun azaltılması ve giderilmesi bakımından önemlidir.

Tüketicilerin güvenilir gıdaya erişilebilir fiyatla ulaşması Türkiye genelinde yaygın bir taleptir. Türkiye genelinde piyasada çok fazla sayı ve miktarlarda taklit ve taşış süt ürünleri bulunmaktadır. Bu ürünlerin, doğru üretilenlerle birlikte aynı pazarı/rafları paylaşmaları beraberinde haksız rekabeti de getirmektedir. Satılan hileli süt ürünleri aynı zamanda insanların sağlığını da tehdit etmektedir.

Hatay Büyükşehir Belediyesinin Kırsal Kalkınma çalışmaları kapsamında ürünlerin izlenebilirliği ve denetim güvencesi ile tüketicilerin güveni kazanılacaktır. Bu da tüketicilerin güvenilir gıdaya erişimini kolaylaştırırken HBB güvencesindeki ürünlere talep artacaktır.

Tanımlar

İşbirlikçi Süt Hayvancılığı (Süt ve Süt Ürünleri) Kümesinin verimli karlı ve maksimum fayda üretme noktasındaki çalışma şematığı aşağıdaki bileşenlerden oluşmaktadır.

1. Süt hayvancılığı işletmesi
2. Üretim girdi temini
3. Teknoloji destekleri
4. Süt toplama noktaları
5. Gübre ve atık işleme tesisi
6. Süt işleme tesisleri ve toplanan sütün toptan satışı
7. Anlaşmalı kaba yem ve silaj üretimi
8. Yerel veterinerler ile işbirliği
9. Eğitim ve danışmanlık hizmeti veren kurum
10. Makine ekipman kiralama
11. Ahır rehabilitasyonu ve tarımsal pazaryeri tedarikçileri

Süt Hayvancılığı İşletmesi

Bu tanımlamalarda, 2ve daha fazla süt veren büyükbaş hayvanı veya beş ve daha fazla süt veren küçükbaş hayvanı olan işletmeler Süt Hayvancılığı İşletmesi olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmalar planlanırken, Süt Hayvancılığı İşletmelerinin mevcut hayvan sayısına ve/veya kapasitesine bakılmaksızın yönetim ve karar vermeleri açısından ikiye ayrılmalarının değer zinciri yönetimi açısından uygun olduğu düşünülmüştür.

Birinci tür işletmeler çiftlik yönetim kararlarını kendi kendilerine karar veren bireysel Aile işletmeleridir. Bu işletmelerin sahipleri çevrelerindeki uzmanlardan ve bilgi sahibi çiftçilerden fikir alarak kendi kararlarını kendileri oluştururlar.

İkinci tür işletmeler ise tüm çiftlik yönetim kararlarını profesyonel yöneticilere bırakan işletme sahipleridir. Bu tür işletmelerin yönetiminde bulunanlar verim ve karlılığa odaklı üretim yaptıklarından yapısal eksikleri minimum düzeydedir.

Kümelenme yapısı içinde Endüstriyel üretim yapan Süt Hayvancılığı İşletmelerinde sektörel kümeye dahil olması mümkündür. Ancak özellikle Ahır Rehabilitasyonu bileşenleri ve Yerel Veteriner işbirliği gibi başlıklarda "aile işletmesi" statüsündeki Süt Hayvancılığı İşletmelerine küme içinde pozitif ayrımcılık yapılması öngörülmüştür. Bunun nedeni endüstriyel yönetim yapısına sahip işletmelerin belirtilen sorunların çözümlerinde güçlü kaslara sahip olmasıdır.

Üretim Girdi Temini - Planlı Ve Ölçek Ekonomisine Uygun Tedarik Modeli

Hayvancılık yapan işletmelerin üretim girdi maliyetleri işletmelerin karlılığını doğrudan ve çok yüksek bir etkiyle etkiler. Günümüzde özellikle fabrika çıkışlı yemlerin olmak üzere tüm yem çeşitlerinin maliyeti yükselmiş bu da hayvancılıkta girdileri artırmıştır. Hayvancılık girdilerinin %70'lik kısmını yem maliyetleri oluşturmaktadır kârlı bir hayvancılığın olmazsa olmazı ise maliyetleri düşürmekten geçer

Bu nedenle özellikle Kaba yem, kesif yem maliyetleri ile hayvan sağlığı giderlerinin olabilecek en minimum seviyede gerçekleşmesi işletmelerin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir.

Süt ve Süt ürünleri kümesinin önemli bileşenlerinden biri de yem üretimi olduğundan özellikle "Kaba Yem" ve "Kesif Yem" kavramlarını burada açıklama zorunluluğu oluşmuştur.

Yemler hayvanların kendilerinden beklenen ürünleri (et, süt vb.) verebilmeleri için doğada hazır bulunan veya kültürel olarak üretimi yapılan (Kaba Yemler) ile çeşitli ürünlerin fabrikalarda vitamin ve minerallerle zenginleştirilerek depolama açısından avantaj sağlamak amacıyla form değiştirilmiş (Kesif Yemler) çeşitli ürünlerdir

Öncelikle büyükbaş ve küçükbaş hayvanların doğasında ot yemek vardır. Onları fabrika yemine alıştıran bizler olmuştuk. Öncelikle tarım sonrasında sanayii ve konut rantına açılan otlaklarımızdan yeterli verimi alamayınca hayvancılık işletmelerinin kesif yem (fabrika yemi) kullanmaya başlamasına neden olmuştur.

Kesif yem kullanımı hayvancılık işletmelerinde, her gün lokantada hazırlanan yemekleri yiyen ailelerin ekonomileri ile birebir benzerlik göstermektedir. Doğal olarak yemek satan lokantalar hammaddeyi alacak ve işleyerek bize sunarken de üzerinden kar edeceklerdir. Bu hizmetler karşılığında ödediğimiz bedellerde ev ekonomimizi zor duruma düşürebilecek tasarruf edebilmemizi imkânsız hale getirecektir.

Çiftçilerimiz çoğunlukla hayvancılık yatırımlarına uygun miktarda yem üretim alanına sahip olmadan yatırım yapmakta, bu da hayvanların kaba yem ihtiyacını başka çiftçilerden temin zorunluluğu doğurmaktadır. Kaba yem temininde yükleme, boşaltma, saklama ve nakliye maliyetleri oldukça yükseltmektedir.

Hayvan beslemede kullanılan Kaba yem, Kesif yemler ile hayvan sağlığı giderlerinin azaltılması için ölçek ekonomisi kuralları ile işletmelerin ihtiyaçlarının doğru şekilde planlanması, tedarikçilerle yapılacak özel anlaşmalarla toplu ve planlı alımların yapılması, talebin yüksek olduğu durumlarda fason ve anlaşmalı üretimler yaptırılması, hammadde ve finansman maliyetlerini de aşağıya çekerek Kümelenme içinde yer alan işletmelerin karlılığını artıracaktır.

Teknoloji Destekleri

Ülkemizde özellikle Süt Hayvancılığı işletmelerinde ve Süt işleme tesislerinde teknoloji kullanımı çok yaygın değildir.

Özellikle verimlilik hesaplarının doğru şekilde yapılmadığı işletmelerin yüksek maliyetler karşısında ayakta kalabilmesi mümkün değildir. “**Süt ucuz yem pahalı**” diyerek süt hayvancılığının durumu “**kolaycılıkla**” açıklanmaya çalışılsa da verimlilik kayıpları göz ardı edilmeden hesaplamaların gözden geçirilmesi ve buna göre sürü yönetimlerinin ve işletme planlarının yapılması gerekir.

Özellikle süt hayvancılığında verimliliğin ve karlılığın önündeki en önemli engel, dişi hayvanların kızgınlık zamanlarının (en uygun döllenme zamanı) doğru şekilde tespit edilememesi nedeniyle yaşanmaktadır. Kızgınlığa gelen hayvan tespit edilemez ise döleme yapılamaz ya da doğru zamanda yapılamaz. Bu durumda da hayvan süt vermeden bir sonraki döneme kadar bekleyecek demektir. Bu bekleme süresi ortalama 22 gündür ve bir hayvan bu dönemde yaklaşık 400-500 lira arasında yem yer. Bu bir süt işletmesi için doğrudan kayıp anlamına gelecektir. Bu maliyetleri bir doğurganlık döneminde birden fazla kızgınlık kaçırılması, veterinerlerin döleme maliyetlerini de koyduğumuzda tablo daha da ağırlaşacaktır.

İşletmelerinin verimliliklerinin hayvancılık teknolojileri ile kolaylıkla takip edilebilmesi mümkündür. Ancak özellikle aile işletmeleri açısından teknolojiler yüksek maliyetlidir ve buradaki bilgileri anlamlandırabilmek çiftçi açısından çok zor olabilmektedir.

Süt ve Süt ürünleri kümesine dahil olacak çiftçilerin, erişilebilir fiyatlı (abonelik hizmet bedeli) ve kolay kullanımlı teknolojilerden faydalanması ile Hayvancılık işletmelerinin büyük işletmelerin verimlilik odaklı üretim planlama avantajlarından yararlanabilmesi mümkün olacaktır.

Çiftliklerde kurulacak teknolojik altyapı, tedarik zincirinin her aşamasına uygulanacak böylece hem tedarik zincirinin verim kayıplarının önüne geçilecek hem de ürünlerde izlenebilirlik sağlanacaktır.

Kullanılacak teknolojiler

- Soğutma tankı takip otomasyonu
- Padometreler (hayvanların kızgınlık ve süt verimini takip eden ayaklardaki chipler)
- Sürü yönetim yazılımı
- Sağım sistemi süt otomasyonu
- Süt nakil araçları takip otomasyonu

Süt Toplama Noktaları

Sütün çabuk bozulan bir yapıya sahip olması nedeniyle üretiminden tüketimine kadar geçen aşamada uygun koşullar altında muhafaza edilmesi gerekmektedir. Ayrıca süt, hijyen koşulları nedeniyle pazarlama kanalları bakımından da diğer ürün piyasalarından farklılıklar göstermektedir.

Türkiye’de süt ve süt ürünleri pazarlamasının arz tarafında; küçük aile işletmeleri, süt toplama merkezleri (kooperatiflere, mandıra veya fabrikalara ait), birlikler ve özel sektör (fabrika, mandıra) yer almaktadır. Son yıllarda sayıları giderek artan süt toplama merkezleri, üretici ile süt işleyen işletmeler arasında bir köprü görevi görmekte ve sütün modern işleme tesislerine taşınmasında önemli rol üstlenmektedir.

Türkiye’de süt hayvancılığı işletmeleri ile süt işleme sanayi arasında yeterli bilgi akışının olmaması süt sektöründe gıda güvenliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle bu sorunlar son yıllarda sayıları hızla artan “süt toplama merkezleri” ile giderilmeye çalışmakta ve bu merkezler, üretici ile süt işleyen işletmeler arasında bir köprü görevi üstlenmektedir.

Hatay’da sektörel kümelerle bağlı olarak yaygınlaştırılacak Süt Toplama Noktaları ile bu; çiğ sütün modern tesislere akışı yanında üreticilerin örgütlenmesini, eğitilmesini, üreticilerin toplu pazarlık yoluyla yüksek ücret ile süt satmasını, üretimle ilgili çeşitli konularda bilgi akışının sağlanmasını, hayvan yemi, veteriner hizmeti gibi çeşitli hizmetlerin sunulmasını koordine ederek, süt hayvancılığının yaygınlaştırılması gerçekleştirilebilir.

Hatay’da kurulması planlanan “Süt ve Süt ürünleri Kümelenmesi” kapsamında kurulacak Süt Toplama Noktaları 3 farklı statüde geliştirilecektir.

İşletmelerde oluşturulacak soğutma tankları

1. Köy merkezli süt toplama noktaları
2. Sağım hizmeti veren süt toplama noktaları
3. Süt toplama araçları ile süt tankının gezdirilmesi

Hedeflenen çalışma 1 ve 2 olarak belirlenmiştir. Ancak ülkemizde yaygın uygulama 3 de açıklanan biçimde yapılmaktadır. Süreçler tasarlanırken bölgelerin alışkanlıklarına uygun kademeli geçiş öngörülmektedir.

Bu sistemler toplanan süt miktarı üzerinden gelir elde ederek Sürdürülebilirliklerini sağlayacaklardır.

Gübre ve Atık İşleme Tesisi

Yeni çevre yönetmelikleri ve Büyükşehir yasası nedeniyle hayvancılık işletmelerinin ahır atıklarını yönetmek işletmeler için oldukça güç bir hal almıştır.

Toprakların organik madde ihtiyacının karşılanmasında çok etkili olduğu bilinen ahır atıklarının, ahırdan çıktığı formuyla çevreye verdiği zararın uygun işleme yöntemleri ile bertaraf edilmesi ve katma değerli bir ürüne dönüştürülebilmesi mümkündür.

Ülkemizde aile işletmelerinin küçük çapta yaptıkları hayvancılıkta biriken ahır atıklarını işlemeleri mümkün olamamakta ve bu atıklar köylerde hijyen kuralların hiç sayıldığı ortamlar oluşturmaktadır.

Hatay da kümelenme koordinasyonunda kurulacak bir "Gübre ve Atık İşleme Tesisinin" ham madde ihtiyacı işletmelerinin ahırlarında oluşturulacak ahır atık kuyularından (foseptik) arazöz (atık toplama aracı) vasıtası ile periyodik olarak alınacak ve Gübre ve Atık İşleme Tesisi ne getirilen ürünler;

Faz -1 Tesis planlama formatında ; Getirilen ürünler buradan katı ve sıvı formlarına ayrılacak, sıvı formu uygun şekilde sulandırılarak sıvı gübre olarak kullanıma hazır hale getirilirken, katı formu kompost işleme formatı ile işlenerek yine tarım ve peyzaj alanlarında kullanılabilir katma değerli bir ürüne dönüştürülecektir.

Faz -2 Tesis planlama formatında ; Getirilen ürünler önce biyogaz üretimi için tanklarda reaksiyona sokularak gaz çıkışı sağlanacak, bu gaz ile elektrik enerjisi (elektrik satışı), sıcak su (seraların ısıtılması ve kurutma) ve yine Faz-1 tesis planlama formatında elde edilecek ürünler açığa çıkacaktır.

Faz-1 ve Faz 2 de planlanacak tesislerin fizibilite çalışmaları ayrıca yapılacaktır.

Gübre ve Atık işleme tesisinde üretilen organik değeri yüksek ürünler çiftçilere avantajlı şartlarla satılacak veya ücretsiz olarak dağıtılacaktır.

Ürünlerden elde edilen sıvı malzeme toprak açısından çok besleyici bir formdadır ve toplanacak miktarın çok büyük miktarda olacağı düşünüldüğünden özellikle çiftçinin kendi tarlasına atması için ve anlaşmalı üretimlerde kullanılmak üzere ücretsiz verilmesi mümkün olabilecektir.

Kompost formundaki ürünün de yine ahır atıklarını aldığımız çiftçilere ücretsiz ya da çok indirimli vererek gübre giderlerinin azaltılması amaçlanmaktadır

Süt İşleme Tesisleri - Toplanan Sütün Toptan Satışı

Süt işletmelerinin verimliliği kadar, süt fiyatını yüksek oluşturmanın da önemi vardır. Hatay da yaygın bir süt endüstrisi olmadığından rekabetçi bir süt fiyatı oluşmamaktadır.

Bu durum süt hayvancılığı işletmelerin gelişmesinin önündeki engellerden biridir. Bu nedenle hızla süt sektörü ve bu sektöre bağlı bileşenlerinin oluşturulması ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması çok önemlidir.

Önemli Not :

Bu yapının oluşturulması ve aksaksız yürütülebilmesi düzenleyici bir ticari yapıya ihtiyaç vardır. Bu yapı sektörel kümede önder girişimcilik yapacak ve küme içinde bulunan ve küme dışında kalan diğer sektör oyuncularına rol model olacaktır.

Ticari yapı mutlaka kümenin kararlarına hizmet vermek üzere ve küme yönetimi ile koordineli olarak çalışacak şekilde tasarlanmalıdır.

- Süt Kooperatifi
 - Süt Birliği
 - Süt ve Süt Ürünleri
- konularında ihtisaslaşmış bir şirket olarak tasarlanabilir.

Kaliteli Süt Ekosistemi İçin

Kaliteli süt üretimi ile ulusal markaların süt alım rotalarına girilmesi birbiri ile doğrudan ilişkili iki başlıktır.

Bu rotalara girildiğinde ulusal markaların tedarikçilerine uyguladığı eğitim programları ile planlanmış ürün bedeli ödeme güvencesi bir zaman sonra çiftçilerin süt hayvancılığına yatırım isteğini artıracaktır.

Ancak ulusal süt tedarikçi markaları özellikle soğuk zincir ve süt üretimindeki devamlılık kriterlerine çok önem vermektedirler. Markaların Hatay'da süt işleme tesisi olmaması da bu ilişkinin başlamasını oldukça zorlaştıracak bir parametre olarak önümüze çıkacaktır.

Ancak Sektörel Kümelenme Projesinin, Hatay Büyükşehir Belediyesi yönetiminin himayesinde yürütüldüğü doğru şekilde açıklanırsa ve sürdürülebilir ürün tedarik güvencesi verilirse bu bariyerin kısa zamanda aşılması mümkündür.

Ulusal süt markaları tüketici tarafındaki piyasalarda daralma yaşandığında yada mevsimsel olarak süt verimlerinin arttığı dönemlerde süt alımında bazı kısıtlamalara gidebilirler. Bu nedenle süt gibi depolama koşullarının çok zor olduğunu bildiğimiz ürünlerde, tüm pazarlama seçeneklerini aynı sepette değerlendirmek doğru olmayacaktır.

Yerel aktörlerin (yerel mandraların) kaliteli ürün üretmek için kaliteli hammadde ihtiyaçlarını oluşturmak için markalaşmış ürün üretmelerine yönelik pazarlama faaliyetlerine destek verilmesi ve markalar oluşturularak fason üretim yapılması, muhtemel pazar daralmalarında destekleyici unsur olacaktır.

Ayrıca markalaşma çalışmaları ile tesis yatırımı yapmadan markalı ürünlerin üretilmesi ve bunların ulusal ve uluslararası pazarlama faaliyetleri ile satışı sektörü olumlu yönde etkileyecektir.

Süt üreten hayvancılık işletmelerinin ürünlerine her zaman talep olması ve piyasa daralmaları nedeniyle, sütlerini satacakları pazara sürekli olarak ulaşmaları, fiyatlarda düşüş olmaması üreticilere moral verecek ve çiftçilerin ve yatırımcıların yatırım kararlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Anlaşılmalı Kaba Yem ve Silaj Üretimi

Süt üreten hayvancılık işletmelerinin ana girdi kalemlerinden biri kaba yemdir. Yonca, Fiğ, Korunga, Yem bezelyesi, Ryegrass, Teff Grass, Mısır Slajı gibi kültür bitkilerinin yanı sıra doğada kendiliğinden yetişen bir çok bitki yem bitkilerini oluşturur

Hatay da hayvancılık işletmelerinin kendilerine ait arazileri varsa vakit geçirmeden bölgenin şartlarını göz önünde bulundurarak yem bitkileri ekimi işletmeler özendirilmelidir. Eğer işletmenin kendine ait arazisi yoksa bu durumda, yem bitkileri eken yada arazisi yem bitkisine uygun üreticilerle kümelenme yönetimi kısa sürede iletişime geçerek, yada bölge çiftçilerine sözleşmeli ekim yaptırarak yıllık ihtiyaç olan yem bitkisi miktarı kadar üretim ve alım yapılması çok önemlidir.

Bölgedeki çiftçilerin kaba yem üretimine teşvik edilmesi, bölgede kaba yem için pazar sorunu olmaması ve kaba yem üretiminin karlı bir üretim şekli olması ile doğrudan ilgilidir. Hatay'da kurulacak sektörel kümelenme, bölgedeki işletmeler için maksimum girdi miktarını Hatay dan ve küme üyelerinden temin edilmesi, bu ham maddelerin üretilmesi, silaj haline getirilmesi saklanması gibi faaliyetlerde aktif rol oynayacaktır.

Üreticilerin silaj üretimi ve saklanması sırasında yaşadıkları sorunlar ve yaptıkları hatalardan dolayı silajın istenilen verimde olmaması durumlarına karşı eğitim ve yayım çalışmaları sektörel küme yönetimi tarafından yapılacaktır.

Kaba yem bitkisi üreten üreticilere, üretim sırasında makine ekipman kiralama bölümü tarafından makine ekipman eksiklerinin giderilmesi ve üreticilerin işlerinin kolaylaştırılması sağlanacaktır.

Yine silaj üreticilerinin çoğunlukla dışarıdan hizmet olarak satın aldığı "Sosis" sistemli silaj saklama hizmeti makine kiralama bölümü tarafından yerine getirilecektir. Bu çalışma üreticilerin silaj saklama ambalajlamalarını %30-40 daha düşük fiyata yaptırabilecekleri

anlamına gelir ki, bu çalışma kısa vadede diğer makine taşeronlarının fiyatlarını düşürerek piyasayı regüle etmek anlamına da gelecektir.

Bunun yanında ahır atıklarının değerlendirilmesi ile ortaya çıkan katı ve sıvı gübreler kaba yem ve silajlık mısır üreten çiftçilere ücretsiz ve/veya avantajlı şartlarla verilecek böylece çiftçilerin karlılıkları artırılabilecektir.

Tüm üretilen kaba yem ürünlerinin Hatay içinde hayvancılık işletmelerine avantajlı imkanlarla satışı ve artan kaba yem üretiminin yakın coğrafyadaki işletmelere pazarlama ve satış faaliyetleri Süt ve Süt ürünleri kümesi tarafından gerçekleştirilecektir.

Yerel Veterinerler ile İşbirliği

Süt üretimi yapan hayvancılık işletmelerinde hayvan sağlığı önemli bir maliyet kalemidir. Ülkemizde işletmeler genellikle hastalanan hayvanları için veteriner çağırırlar. Bu yangın çıktıktan sonra itfaiyeci çağırılmakla eşdeğerdir.

Yapılması gereken ise yangın çıkmadan yangın önlemlerinin alınmasıdır.

Bu nedenle Süt üretimi yapan hayvancılık işletmelerinde Koruyucu Veteriner Hekimlik çalışmaları yapılacak ve hayvanlar hastalanmadan gerekli önlemler alınacak böylelikle maliyetler aşağıya çekilebilecektir.

Koruyucu Veteriner Hekimliğin Bileşenleri

Koruyucu hekimlik henüz herhangi bir hastalığın kendini göstermeden önlenmesi durumudur. Hasta hayvan bazı belirtileri yavaş yavaş gösterdiğinde çevresinde bulunanlar tarafından durumunun tahmin edilmesi gerekmektedir. Olumsuz belirtilerin vakit kaybedilmeden veteriner hekime gösterilmesi, hastanın hastalığının erken teşhis edilmesine yardımcı olacaktır.

Koruyucu hekimliği yapabilecek veteriner sayısı oldukça azdır. Bunun temel nedeni yeterince profesyonel donanıma sahip olunması gerekmektedir. Bu nedenle Süt ve Süt Ürünleri Kümesi Veteriner hekimlere bu donanımların edinilmesi konusunda destek olunması konusunu planlarının arasına koymalıdır. Böyle bir çalışma yapıldığında Veteriner hekimler küme dışındaki çiftçilere de bu cihazlarla hizmet vererek hayvan hastalıklarının çok daha kolay önüne geçebilirler.

Veterinerler arasındaki rekabet koşulları nedeniyle de, kümeye hizmet vermeyen veterinerlerde bu cihazları edinmek isteyeceklerdir. Bu durum Hatay genelinde hayvan sağlığı konusunda yüksek etkili olumlu bir değişim yakalanmasına neden olacaktır.

Koruyucu Hekimliğin Amacı

Veteriner kliniklerinde uygulanan koruyucu hekimliğin temel amacı hastanın hastalığa yakalanmadan korunmasını sağlamaktır. Özellikle viral hastalıklar, işletmelerdeki hayvanların sağlıklarını ve işletmelerin sürdürülebilirliklerini riske atan olumsuzlukların başında gelmektedir.

Gerekli önlemler alınmadığı takdirde hastalık nedeniyle pek çok hayvanın verim kaybı yaşadığı hatta hayatını kaybettiği bilinmektedir.

Koruyucu hekimlik, gelecekte meydana gelebilecek hastalıklar için önlem niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla sonrasında herhangi bir hastalık kendini gösterdiğinde veteriner hekimler tarafından yapılan bu işlemler sayesinde hastalık yayılmadan durdurulmaktadır. Bu işlemler hem hastaların hem de işletme sahiplerinin rahat etmesine yardımcı olan, tedirginliklerini ortadan kaldıran bir uygulamadır.

Veterinerler Hekimler “Koruyucu Veteriner Hekimlik” kapsamında Neler Yaparlar?

Koruyucu hekimliğin temel amacı, hastalıkla karşılaşmadan gereken önlemi almaktır.

Bu nedenle çoğu yerde koruyucu hekimliğin aşılama olarak tanındığı bilinmektedir.

Aşılama, hastanın herhangi bir hastalığa yakalanmadan korunmasını sağlamak için yapılmaktadır.

İşletmedeki hayvanların dönemsel aşılarının yanında, yüksek süt ve döl verimi alabilmelerine uygun beslenme planlamaları, periyodik dönemlerde yapılması gereken muayeneler koruyucu hekimlik kapsamında yer almaktadır.

Süt işletmesinin sahiplerinin bu süreçte bilgilendirilerek işlemlere dahil edilmesi, sürecin tanıtılması ise ayrıca önemli bir konudur.

Hatay süt ve süt ürünleri Kümesine dahil olan Süt hayvancılığı işletmelerinin hayvan sağlığı hizmetleri “Koruyucu Veteriner Hekimlik” kapsamında işletmelere yakın lokasyonda bulunan Veteriner hekimlerden sağlanacaktır. Böylelikle işletmelerin hayvan sağlığı maliyetlerinde önemli bir tasarruf sağlanması hedeflenmektedir.

Yerel Veteriner Hizmetlerinin Finansal Sürdürülebilirliği

Maliyet Kalemleri	İlgili Taraflar	Yaklaşık Miktarı	Finans Kaynağı	Açıklama
Veterinerlerin modernize edilmesi	Veterinerler – Küme Yönetimi	20.000 \$ / Veteriner	Leasing – Hibe / Fon kaynağı	Veterinerler yeni iş imkanı sağlayacak bir iş birliği için, taksitle ödeyebilecekleri bir yatırım yapabileceklerdir
Süt İşletmelerine koruyucu hekimlik hizmeti	Bir Köyde Hayvancılık yapan işletme sahipleri (Toplam)	60.000 TL / Yıl Mah.	Her çiftçiden süt parasından 0,05 /lt kesinti	Bu bedel süt toplama fiyatından kesilebileceği gibi, çiftçiler tarafından da (süt parasından kesinti) ödeme yapılabilir
Koruyucu Veteriner Hekimlik hizmeti alan çiftçilerin aşı ve ilaç giderleri	Hayvan Sahipleri		Hayvan Sahibi kendisi öder	Koruyucu hekimlik için gerekli aşular ve ilaçlar toptan alınarak ölçek ekonomisinin gereği olan büyük alımlardaki iskontolar alınarak sektörel küme üyelerine uygulanır
Sperma ya da diğer gerekli ilaçlar	Hayvan sahipleri		Hayvan Sahibi kendisi öder	Sperma ve diğer ilaçlar ölçek ekonomisine uygun olarak toptan ve indirimli alınır

Çiftçinin ödeyeceği hizmet ve aşı, ilaç ve sperma giderleri, süt hesabından mahsuplaşarak işletmelerin finansal ihtiyaçlarına destek sağlanacaktır.

Diğer giderler düzenleyici kuruluş ticari faaliyetlerinden karşılanacaktır.

Eğitim ve Danışmanlık Hizmeti Veren Kurum

Süt ve süt ürünleri sektörel kümesinde eğitimler 3 başlıkta ele alınmıştır.

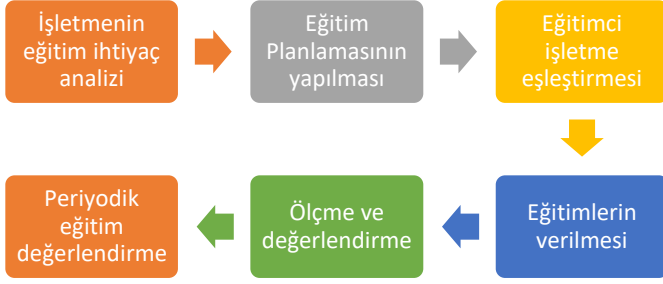
- Süt işletmesine yönelik eğitimler
 - İşletme sahibine yönelik farkındalık eğitimleri (çiftçilere yönelik)
 - İşletme çalışanlarına yönelik eğitimler (endüstriyel işletmelerdeki çalışanların eğitimi)
- Toplama merkezine yönelik eğitimler
 - Nitelikli iş gücü ve hijyen eğitimleri
- Süt işleme tesislerine yönelik eğitimler
 - Nitelikli iş gücü eğitimi (mevcut çalışanlara yönelik)
 - Meslek edindirme eğitimleri

Bu gruplardaki eğitimlerin Kırsal Kalkınma Merkezine bağlı Eğitim Merkezi tarafından planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

Eğitimler periyodik olarak planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Çiftçi eğitimleri ücretsiz diğer tüm eğitimler projeler kapsamında yada ücretli olarak verilerek maliyetlerinin karşılanması planlanmıştır.

Süt İşletmelerine Yönelik Eğitim Süreç Tasarımı

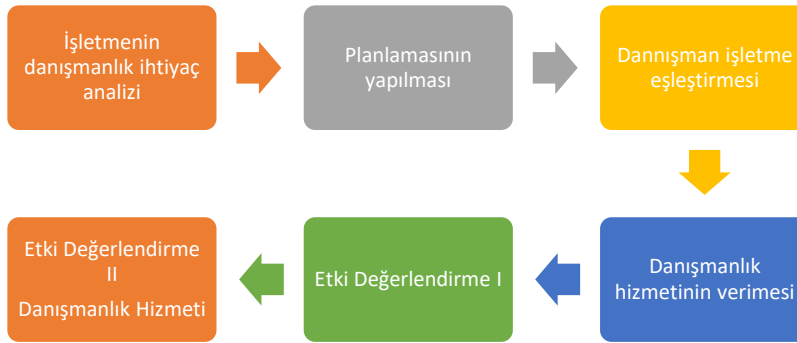
Danışmanlık Hizmeti Veren Kurum

Hayvancılık işletmelerinin hangi büyüklükte olursa olsun, farkında oldukları yada farkında olmadıkları bir çok danışmanlık hizmetine ihtiyaçları olduğunu tespit ettik.

Hayvancılık işletmeleri için danışmanlık hizmetlerini gruplarsak

1. Mevcut işletmenin fiziksel ve hayvan refahı bakımından karlılığa etkisi ile ilgili iyileştirilmesi konusunda danışmanlık hizmeti
2. Yem bitkisi yetiştirilmesi ve silaj yapılması ile ilgili danışmanlık hizmetleri
3. Verim artışı ve hayvan besleme danışmanlığı konusunda danışmanlık hizmeti
4. İşletmenin büyütülmesi ve yeni pazarlara yönelik çalışmaların yapılması

Süt İşletmelerine Danışmanlık Süreç Tasarımı

Süt hayvancılığı işletmelerinde danışmanlık hizmetinin Üretim Danışmanlığı bölümü ile koordineli olarak verilmesi önerilmektedir.

Makine Ekipman Kiralama

Süt ve süt ürünleri sektörel kümesinde hazırlanan planlama çalışmasında verimliliğin artırılması amacıyla bir çok ekipman ve makineye ihtiyaç duyulacağı görülmüştür. Çiftçilerin, ihtiyaç duydukları makine ekipmana yatırım yapamadıkları için verimliliklerinde ve karlılıklarında düşüşler yaşanmaktadır. Makine ekipman kiralama birimi, çiftçinin ihtiyaç duyacağı makine ekipmana olan ihtiyacını analiz eder ve yarattığı verimlilikle doğru orantılı bir fiyatlama ile çiftçiye kiralama işlemi yapar. Bu konu Makine ekipman kiralama bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.

Ahırlarda kullanılacak ekipmanlar

1. Süt sağım cihazları
 - a) Arabalı süt sağım makinası
 - b) Arabalı süt sağım makinası yıkama cihazı
 - c) Otomatik süt sağım makinası (çeşitli kapasitede)
2. Süt Soğutma tankı
3. Sürü takip yazılımı (abonelik)

Toplama merkezinde kullanılacak ekipmanlar

1. Soğutma tankı
2. Toplu sağım sistemi (Yazılım ve padomatrelere dahil)

Yem üretiminde kullanılacak makine ve ekipmanlar

1. Toprak işleme makineleri
2. Yem bitkisi hasat makineleri
 - a) Biçim makineleri
 - b) Silaj ambalajlama (Sosis)
 - c) Ot bağlama

Bu makinaların çeşitlerini ve özelliklerini artırmak mümkündür.

Çiftçilerin, süt ve süt ürünleri ekosisteminde faaliyet gösteren hammadde temin eden kuruluşların makine ekipman ihtiyacının Kırsal Kalkınma Merkezine bağlı Destek Birimleri içinde yapılandırılmış Makine Ekipman biriminden karşılanması planlanmıştır.

Ahır Rehabilitasyonu ve Tarımsal Pazaryeri Şirketleri

“İşbirlikçi çiftlik sertifikasyonuna” sahip süt hayvancılığı işletmelerinin karlılığını ve verimliliğini artıracak makine ekipman ve yapısal değişimleri kendi içinde ikiye ayırabiliriz.

1. Kısmi Makine Ekipman İyileştirmeleri

işletmede var olan ancak verimli çalışmayan ekipmanların tamir bakım onarım ve ek aparatlarla iyileştirilmesi ile işletmedeki verimliliği artıracak yapısal düzenlemeleri içerir.

Kısmi makine ekipman iyileştirmelerine örnekler

- Kovalı makinelerin pulsator ve meme başlıklarının değişimi
- Otomatik temizleme aparatı ilavesi
- Ahır havalandırma menfezlerinin rehabilite edilmesi
- Ahırların badana ve temizliği
- Gübre çukurları oluşturulması
- Ve benzer iyileştirmeler

Bu yapıdaki maliyetler çiftçi tarafından ya da ürün bedelinden olarak uygun vadelerde tahsil edilerek karşılanır.

2. Yeni Makine Ekipman İyileştirmeleri

İşletmede mevcut olmayan ancak işletmenin karlılığını artıracak konusunda işletme sahibi ile mutabık kalınan yeni makine ve ekipmanlar ile yapısal düzenlemeler

Yeni makine ekipman teminine örnekler

- Yem karma makinası
- Yeni sağım makinası veya sistemi
- Süt soğutma tankları
- Ahır serinletme fanları
- Ve benzer iyileştirmeler

Çiftçilerin bu ve benzer ürünleri ve hizmetleri aşağıdaki seçeneklerle elde etmesi sağlanabilir;

1. Devlet hibe ve ucuz faizli kredileri ile temin edilmesi
2. Kırsal Kalkınma Merkezi, Destek Birimleri, Makine Ekipman Kiralama Biriminden ürün karşılığı kira ödeme modeli
3. İşbirlikçi Çiftlik sertifikasyonuna sahip çiftçilere özel indirimli fiyatla sunulmuş ürünlerin bulunduğu “Tarımsal Pazaryeri”nden kendi imkanları ile satın alma imkanını kullanarak.

Hatay'da İşbirlikçi Çiftçi Sertifikasyonuna sahip çiftliklerin ihtiyaçları anlaşmalı satın alma Havuzu olan Tarımsal Pazaryeri üzerinden avantajlı fiyat ve ödeme seçenekleri ile temin edilecektir. Bu havuza dahil şirketler Kırsal Kalkınma Merkezi ile birlikte ürünlerini avantajlı olarak çiftçilere tanıtma imkânı bulacaklardır.

3. Tarımsal Pazaryeri Platformu

Çiftçi Tedarik ürünlerinin avantajlı fiyat ve vade avantajları ile satışa sunulduğu bir ticaret ortamıdır.

Yenilikçi ve inovatif ürünleri olan şirketlerin burada yer almaları önemli ve gereklidir.

Elektronik satış ortamı ve geleneksel satış imkanlarının birlikte sunulduğu bir ticaret merkezi olarak kurulması önerilmektedir.

Her birim için sonuçlar / çıktılar. ÖRNEKTİR

Hedeflenen İş Sonuçları İş Başlıklarına Başlamak İçin Minimum Başlangıç Büyüklüğü

Sıra No	İş Sırası	Yapılacak İş	Hedeflenen İş Sonucu	İşe başlıklarının başlatmak için "üretim miktarı alt limiti" AÇIKLAMA
1	1	Karlı süt hayvancılığının püf noktaları sertifika programı	Maliyetlerinin %10 Düşürülmesi Verimliliğin %15 artması	Minimum inek sütü 3000 Lt /gün
2	1	Hayvan Besleme Çalışması		Minimum Koyun / Keçi Sütü Litre / gün
3	4	Koruyucu Hekimlik Çalışması		Minimum anlaşmalı üretime dahil 50 işletme ilçede minimum 20 işletme
4	2	Süt Toplama Noktaları	Pazarlama Rahatlama ve Tahsilat Konforu İstihdam artışı	İnek sütü toplama nokta sayısı için 1500 /Lt gün Koyun /keçi sütü toplama
5	3	Ahır Rehabilitasyonu	%5-10 Verimlilik artışı %10	Anlaşmalı üretime dahil 50 işletme
6	4	Kaba Yem & Kesif Yem & İlaç ve Diğer İhtiyaçların temini	Maliyetlerin %5-10 arasında düşürülmesi istihdam artışı	Minimum anlaşmalı üretime dahil 50 işletme ilçede Minimum 20 işletme
7	5	Dijital sürü yönetimi ve çiftlik verimlilik otomasyonu	Verimlilik artışı %10	Anlaşmalı üretime dahil 50 işletme
8	5	Sür işleme tesisleri – fason üretim Markalı süt ürünleri pazarlama	Üretim kapasitesinin artması ile çiftçilerin yeni gelir elde etmesi İstihdam artışı	İnek sütü 3000 Lt. /gün Koyun/Keçi sütü 1000 Lt / gün
9	6	Anlaşmalı Kaba Yem / Silah üretimi	Üretim Kapasitesinin artırılması ile çiftçilerin yeni gelir elde edilmesi İstihdam artışı	Önerimiz; Minimum 1000 Büyükbaş için anlaşmalı kaba yem ihtiyacı oluşturulmalıdır
10	6	Makine Ekipman Kiralama	Yatırım Maliyetlerinin düşürülmesi İstihdam artışı	Diğer sektörel kümelerle birlikte değerlendirilmesi önerilir
11	7	Gübre ve Atık işleme tesis Katı ve Sıvı Gübre	Atık Yönetimi – Çevre Maliyetlerin düşürülmesi atıkların gübreye dönüştürülmesi	100 Km çapındaki bir alanda Günlük minimum 4000 hayvan için ahır atığı anlaşması sağlanabileceği bir ortamda işleme alanı oluşturulması önerilmektedir.

Kırsal Kalkınmayı Destekleyen Sosyal Projeler

Etkinlik ve Aktiviteler

Hatay için kırsal kalkınma projelerini hazırlarken öncelikle kırsalda yaşayan çiftçilerimizin verimlerini karlılıklarını artırmaya yönelik yetiştiricilik ile ilgili çalışmalarını raporladık. Ancak çiftçilerimizin özellikle ailelerindeki diğer bireylerin (eşlerin ve çocukların) sosyal projelerle desteklenmesi Kırsal Kalkınma açısından çok önemlidir.

Yapılacak sosyal projelerde ve etkinliklerde hedef kitleler ayrı ayrı değerlendirilerek çalışmaların uygun hedef kitlelere ulaşması sağlanmalıdır.

Sosyal Proje ve Etkinlikler gerçekleştirilirken hedef kitleler;

- Kadınlar
- Gençler (Erkekler)
- Gençler (Kızlar)
- Çocuklar

Çocuklar ve Gençler için (Yaş gruplarına göre ayrılmış karma gruplar) örnek etkinlikler

- Tiyatro ve Drama atölyeleri
- Robot atölyesi (Tarım sorunları özelinde)
- Yazılım atölyesi
- Çevrelerinde yaşadıkları sorunların çözümlerine yönelik atölyeler

Şehirde yaşayan Çocuklara Yönelik Eğitimler

Şehirde yaşayan çocuklarımıza kırsalda yapılan üretim ile ilgili farkındalık eğitimleri planlanması önerilmektedir.

- Peynir Yapımı
- Sabun Yapımı
- Çiçek Dikimi / Bakımı / Tohum Dikimi
- Ekolojik Takvimimi anlatımı

Tanıtım Çalışmaları

İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesi çalışmalarının her aşaması hem Hatay'da yaşayan vatandaşlara hem de ulusal mecralarda tanıtılmalıdır. Ulusal mecralar Profesyonel PR ve reklam ajanslarının konusu olmakla birlikte önerilerimiz;

Gazete Yayını

Haftalık yayınlanacak gazete kahvelere dağıtılacak ve tarımsal bilgiler ile işbirlikçi kırsal Kalkınma konusunda yapılan çalışmaları anlatacaktır.

Kapalı Devre TV Yayını

Kahvelere ve Ziraat Odaları'na her noktada ayrı ayrı yayın yapabilme yeteneğine sahip bir TV yayını planlanmıştır.

Bu Televizyon yayınları üzerinden yapacağımız yayınlarda tarımsal bilgiler işbirlikçi kırsal kalkınma çalışmaları anlatılacak ve bu konu ile çiftçilerle sürekli iletişimde kalınacaktır.

Etkinliklerde Tanıtım

Tüm eğitim ve etkinliklere İşbirlikçi Kırsal Kalkınma konusunda katılımcılara planlı şekilde bilgilendirmeler yapılacaktır.

Nakliye Araçlarının Brandalarında Yapılacak Tanıtımlar

Hatay dan birçok tır Ulusal ve Uluslararası alanda mal taşımaktadır. İşbirlikçi Kırsal Kalkınma çalışmalarının başlamasını takiben Belirlenen sayıdaki tır için Hatay da başlatılan proje ve Lütfü Savaş ile ilgili bir tanıtımın Tır filoları ile görüşülerek brandalara reklam olarak verilmesi projenin tüm Türkiye ye tanıtımı için önerilmektedir.

Son Söz

"Büyükşehir Belediyesinin Önderliğinde yürütülen bu proje tam anlamıyla bir -Yerli ve Milli Biyoekonomik Model- ile kırsal kalkınmayı sağlama çalışmasıdır"

Bu çalışmadaki Biyoekonomik model önce yerel potansiyeli tespit etme, ardından bu potansiyeli tarladan sofraya sürdürülebilir üretim organizasyonuna kavuşturma, devamında önce şehrin gıda şehri olması sonrasında ülke gıda güvenliğine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

En sonra ve nihai amaç ise; Sürdürülebilir gıda güvenliğini güvenli ve sağlıklı gıda basamağına hızla taşıyarak gelecek neslin güvenliğini sağlamaktır.

Hatay'da yaklaşık 140 bin ailenin tarımdan gelir elde ediyor olması kırsal kalkınmanın Hatay ekonomisi ve yaşam kalitesi için büyük önem taşımaktadır.

Proje kapsamında Hatay genelinde yaptığımız çalışmalarda ilin kırsal kalkınmasını planlarken belirlenen sorunların kök nedenlerinde ekonomik faktörlerin yanında sosyal faktörlerle bölgenin süregelen ticari alışkanlıklarına ve benzer birçok faktöre bağlı olduğunu tespit edilmiştir.

Sorunların kök nedenlerini ortadan kaldırmak, kamunun ekonomi eğitim sosyal ve ticari politikaları ile doğrudan ilgilidir ve makro düzeyde çözüm planları gerektirmektedir.

Hatay da kırsal kalkınma ile ilgili sorunların kritik ve stratejik önemde olması çözüm için zaman esnekliği bırakmamaktadır.

1 Milyon 200 bin kişiye ulaşan Hatay'ın yerleşik nüfusuna Suriye'den gelen ve şehrin hizmetlerinden yararlanma talebi bulunan 700 bin sığınmacının dahil olması ile birikmiş sorunların çözümünü. Hep zorlaştırmış, hem de ülke gıda güvenliği ve toprak mülkiyetinin el değiştirmesi gibi olumsuzluklar açısından bazı risklere kaynaklık edecek kaynaklık edecek potansiyel istismar alanı oluşturmuştur.

Bu proje çalışması ile; Kamu otoritesi tarafından yapılacak kırsal kalkınmayı sağlayacak makro planların oluşturulabilmesi için "Hızlı, Yalın ve Çevik Sektörel Karar Mekanizmaları" na kullanılabilir reel ve güncellenmiş bilgi kaynağı oluşturulmuştur.

Kısa, Orta ve Uzun vadede ileriye dönük olarak alışmaların ilgili tüm sektörlerin dikey ve yatay tüm alanda hizmet verebilen "Sektörel Kümelerin Akıllı Uzmanlaşması" diyebileceğimiz bir bilgi alt yapı stratejisiyle planlanması gerekmektedir.

Hatay Büyükşehir Belediyesi tarafından desteklenecek Kırsal Kalkınma Merkezi ve bu merkeze bağlı;

Çiftçilere hizmet veren birimler

- Eğitim Yönetim Merkezi
- Üretim Danışmanlık Merkezi
- Destek Birimleri
- Test ve Laboratuvar hizmetleri
- Makine Kiralama Birimi
- Tarımsal Girdi Satış Birimi
- Nitelikli iş gücü birimi

Kooperatiflere hizmet veren birimler

- Kooperatif Danışma Merkezi
- Eğitim Yönetim Merkezi
- Üretim Danışmanlık Merkezi
- Destek Birimleri

Yatırımcı ve girişimcilere hizmet veren birimler

- Açık İnovasyon Merkezi
- Eğitim Yönetim Merkezi
- Üretim Danışmanlık Merkezi
- Tarımsal Fırsatlar ve Yatırımcı Yönlendirme Birimi

Kurulup planlanan şekilde işletildiğinde;

Çiftçilerimizin; verimlilikleri ve karlılıkları artacak yaşam kaliteleri yükselecektir. Tarımsal üretim daha az riskle ve daha kolay yapılabilir hale gelecek.

Kooperatiflerimiz; daha etkin bir şekilde çalışarak üyelerine hizmet verecekler, yatırım yapmalarına yönelik yönlendirmelerle sürdürülebilir bir üretim yapacaklar.

Yatırımcılarımız ve Girişimciler; Özellikle yatırım iklimi konusunda farkındalık oluşturulması, fizibilite ve tesis planlama destekleri verilerek yatırıma yönlendirilebilecekler, oluşabilen fırsatlardan faydalanarak hem Hatay ekonomisine hem de istihdama katkıda bulunabilecekler.

Ayrıca; Kırsal Kalkınma Merkezinin çalışmaları sonucunda elde edilen kaliteli hammadde ile daha karlı ve verimli üretimlerin yapılabilmesi ve markalaşma çalışmalarının yaygınlaştırılması mümkün olabilecektir.

Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Lütfü Savaşın yönlendirmesi ve destekleri ile Hataylı iş insanlarının katılımı ile kurulan **Hatay Girişim ve Gıda Sanayii A.Ş.** Hatay'ın iş dünyasına yönelik çalışmalarında;

- Kooperatiflerin teknolojiye, ilgili sanayii ile iş birliği, üretim sürecindeki aksaklıkları önleme, pazara ulaşımadaki risk ve gecikmeleri en aza indirmelerini sağlama ve sürdürülebilir pazar ile ham madde ilişkisini sağlamada stratejik bir ara yüz oluşturur.
- Ortaklarının bilgi birikimlerini disiplinler arası çalışmalarla destekleyerek sinerji yaratır.
- İş dünyası için yönlendirici, destekleyici gücünü öne çıkarır.
- Yeni teknolojiler ve pazarlama imkanları konusunda üretimi destekler.
- İş insanlarının inovasyonu risk olarak gördüğü alanlarda yatırım yaparak üretimde yenilikçiliği özendirme yoluna gider.
- Yeni tesis kurulumları konusunda, projelendirme, tesis planlama, riski paylaşma ve pazarlama noktalarında destek vermeyi önceliklendirir.
- Yurt içinden ve yurt dışından yatırımcıların, özellikle yerel iş insanları ve kooperatiflerle ortaklaşa çalışma yapması konusunda oyun kurucu bir rol üstlenir.
- Hatay dışında yurt içinde ve yurt dışında yaşayan Hataylılar ile ortak projeler yapmak üzere çalışmalar yürütmeyi yukarıdaki hedeflerin içinde değerlendirir.

Bütün bunları gerçekleştirip hedefine ulaşırsa projenin ana hedeflerinden birisi sağlanmış olacaktır ve Hatay'da özellikle tarım ve gıda sanayi ve ticari operasyonlar çok kısa zamanda hak ettiği değere kavuşabilecektir.

Yapılacak çalışmalarda Sektörel çözümler, o sektöre hizmet veren tüm paydaşlar tarafından işbirlikçi bir tutum içinde çözümlenme yoluna gidilmelidir. Bu çalışmalar “**sektörel kümelenmeler ve akıllı uzmanlaşmayı**” oluşturularak gerçekleştirilmesi, sektörün tüm taraflarını kapsayıcı olması ve işbirlikçi bir yaklaşımla yapılması proje hedeflerine ulaşmayı kolaylaştıracaktır.

Sektörel kümelerin mentorluğu ve işleyişin sekretaryasının çalışmalardaki başarısı ile yapılacak tüm çalışmaların **doğru bir iletişim yönetimi ve tanıtım (PR) çalışması ile il genelinde ve ulusal düzeyde tanıtılmasının özel olarak odaklanılması** İşbirlikçi Kırsal Kalkınma Projesinin başarısını doğrudan etkileyen en önemli faktörlerdendir.

Türkiye genelinde kırsal kalkınma konusunda belirlenen 220 sorunun 165'si Hatay genelinde yaptığımız çalışmalar sırasında tespit edilmiştir.

Bir tarafta kırsal kalkınma merkezinin çalışmaları diğer tarafta Hatay Girişim ve Gıda Sanayii A.Ş. (HGGS) nin faaliyetleri, sektörel kümelenme ve akıllı uzmanlaşma yöntemi ile Hatay Büyükşehir Belediyesinin çözüm odaklı yaklaşımı bir koordinasyon içinde gerçekleştirilirse başarı kaçınılmaz olacaktır.

Raporda önerilen altyapılar kurulup raporda belirlenen çözüm önerileri uygulandığında ve Hatay Büyükşehir Belediye Başkanımız Lütfü Savaşın ve yakın çalışma ekibinin çalışmalarımıza bugüne kadar gösterdikleri teveccüh ve desteğin devam etmesi halinde bu sorunların büyük bölümünün 24 ay içinde kalıcı olarak çözüme kavuşmaması için hiçbir neden yoktur.